

**ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

Νέα Κοινωνικά Κινήματα:

Η περίπτωση των Κινήματων Πόλης

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Πλουσία Νικολίντα

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:

Γ. Πετράκη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Επιβλέπουσα

Κ. Λελεδάκης, Επίκουρος Καθηγητής

Σ. Σακελλαρόπουλος, Επίκουρος Καθηγητής

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2010

Copyright © Πλουσία Νικολίντα, 2010.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Στις μικρές μου πριγκίπισσες,
στη Σοφία και στη Δόμνα.

Τοιχογραφία, με θέμα την παραλία του Μοσχάτου, στο σπίτι της Μεσοποταμίας, από την ομάδα ζωγραφικής του Στεκιού Μεταναστών¹.

Μισώ τους αδιάφορους. Πιστεύω, όπως ο Φεντερίκο Χέμπελ, πως «να ζεις σημαίνει να συμμετέχεις στα κοινά». Δεν μπορούν να υπάρχουν οι μοναχά άνθρωποι, οι ξένοι προς την πόλη. Όποιος ζει πραγματικά, δεν μπορεί να μην είναι πολίτης και να μη συμμετέχει στα κοινά. Η αδιαφορία είναι αβουλία, είναι παρασιτισμός, είναι δειλία, δεν είναι ζωή. Γι' αυτό μισώ τους αδιάφορους. Η αδιαφορία είναι το νεκρό βάρος της ιστορίας. Είναι η μολυβένια σφαίρα για τον νεωτεριστή, είναι η αδρανής ύλη, μέσα στην οποία πνίγονται οι πιο θαυμάσιοι ενθουσιασμοί, είναι ο βάλτος, που περιβάλλει την παλιά πόλη και την προστατεύει καλύτερα ακόμα και από τα πιο γερά τείχη, καλύτερα ακόμα και από τα στήθη των πολεμιστών της, γιατί καταβροχθίζει στις δίνες της, τους επιτιθέμενους και τους αποδεκατίζει, τους αποθαρρύνει και καμιά φορά τους κάνει να παραιτηθούν από το ηρωικό εγχείρημα [...] Γι' αυτό μισώ όποιον δεν παίρνει το μέρος κανενός, μισώ τους αδιάφορους...

Antonio Gramsci, «La città futura», 11 Φλεβάρη 1917².

¹ Βλέπε Παράρτημα II.

² Wilderson Frank III, «Gramsci's Black Marx: Whither the Slave in Civil Society?», *Social Identities: Journal for the Study of Race, Nation and Culture*, 1363-0296, Volume 9, Issue 2, 2003, 225-240.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα, να ευχαριστήσω όλους όσους βοήθησαν, στην ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας και μοιράστηκαν μαζί μου, τους προβληματισμούς, τα άγχη, τις αμφιβολίες μου και την συγκυρία προβλημάτων, που την συνόδευαν.

Ευχαριστώ, τα μέλη του Κινήματος Πόλης Μεσοποταμία, που με δέχθηκαν θερμά και μου παραχώρησαν συνεντεύξεις και στοιχεία, χωρίς τα οποία, θα ήταν αδύνατη η πραγματοποίηση της παρούσας έρευνας.

Την επιβλέπουσα, Επίκουρη Καθηγήτρια κ. Γεωργία Πετράκη, για την αμέριστη συμπαράστασή της και τη συνεργασία μας, σε όλη τη διάρκεια της, για τις χρήσιμες συμβουλές της, για την κατανόηση και την υπομονή της, για την υποστήριξη και τη συνεργασία της, στις διάφορες φάσεις της έρευνας, για τις συμβουλές, τα σχόλια και την υποστήριξή της, για τις ώρες που αφιέρωσε στις διορθώσεις των κειμένων, για τις λεπτομερείς, οξυδερκείς και σημαντικές κριτικές παρατηρήσεις της, επί του κειμένου.

Τα μέλη της τριμελούς επιτροπής, κ. Κανάκη Λελεδάκη, Επίκουρο Καθηγητή και κ. Σπύρο Σακελλαρόπουλο, Επίκουρο Καθηγητή, για τις εύστοχες και ενδιαφέρουσες υποδείξεις και παρατηρήσεις τους.

Και τέλος, αλλά όχι λιγότερο, ευχαριστώ, για την πολύτιμη ηθική και κυρίως έμπρακτη βοήθεια, τις καλές φίλες και συμφοιτήτριες μου, σεβόμενη την επιθυμία τους για ανωνυμία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Η εξέλιξη της Θεωρίας των Κοινωνικών Κινημάτων.....	11
1.1 Θεωρίες των Νέων Κοινωνικών Κινημάτων.....	15
1.1.1 Charles Tilly	24
1.1.2 Pierre Bourdieu.....	26
1.2 Η Συγκρουσιακή Πολιτική, στη μελέτη των Κοινωνικών Κινημάτων	29
1.3 Τα Καινοτόμα χαρακτηριστικά των Νέων Κοινωνικών Κινημάτων, στο πλαίσιο της Νεοφιλελεύθερης Παγκοσμιοποίησης	31
1.3.1 Η Ιδεολογία των Νέων Κοινωνικών Κινημάτων.....	32
1.3.2 Η Οργανωτική Δομή των Νέων Κοινωνικών Κινημάτων	33
1.3.3 Η Κοινωνική Βάση των Κοινωνικών Κινημάτων	34
1.3.4 Η Πολιτική Στρατηγική των Νέων Κοινωνικών Κινημάτων	37
1.3.5 Οι Νέες Κοινωνικές Αντιθέσεις	38
1.4 Νέα Κοινωνικά Κινήματα: Κινήματα Πόλης.....	41
1.4.1 Ο Σχηματισμός και η Ανάπτυξη των Κοινωνικών Κινημάτων Πόλης	42
1.4.2 Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις και Ορισμοί	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η συλλογική δράση στον αστικό κοινωνικό χώρο.....	50
2.1 Η πόλη ως αστικός, δημόσιος και κοινωνικός χώρος	51
2.2 Οι Ενεργοί Πολίτες και τα Δικαιώματά τους στην Πόλη.....	53
2.3 Η Εμπορευματοποίηση του Αστικού Χώρου και η επιδίωξη αλλαγών	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η μελέτη των κινημάτων πόλης: η περίπτωση της «Μεσοποταμίας»	61
3.1 Η Επιτόπια Έρευνα: Η Διεξαγωγή της Έρευνας, οι Ερευνητικές Τεχνικές και ο τύπος ανάλυσης του υλικού.....	62
3.2 Παρουσίαση και ανάλυση των δεδομένων της έρευνας.....	66
3.2.1 Μια σύντομη γνωριμία με την πόλη του Μοσχάτου	66
3.2.2 Ο Δημόσιος χώρος της παραλίας του Μοσχάτου.....	72
3.2.3 Η ταυτότητα της «Μεσοποταμίας» και τα επιμέρους χαρακτηριστικά της κινηματικής δράσης.....	80
3.2.4 Τα Κοινωνικά-Δημογραφικά χαρακτηριστικά των δρώντων.....	89
3.2.5 Η σφαίρα του νέου αξιακού συστήματος και τα θέματα που πολιτικοποιούν	93
3.3 Σύνοψη Ανάλυσης.....	101
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	109
ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	113
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....	123
Υλικό πεδίου: Επιστολές, προσκλήσεις σε εκδηλώσεις, ανακοινώσεις, αποφάσεις, νομολογία, κ.ά.	123
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	124
1 Η επιτόπια έρευνα	124
2 Η συλλογική δράση στον αστικό χώρο	125
3 Ο Δημόσιος χώρος της παραλίας του Μοσχάτου.....	127
4 Το Κίνημα Πόλης «Μεσοποταμία».....	130
4.1 Συνεργασία-Δικτύωση.....	145
4.2 Επικοινωνία-MME	151

4.3 Πολιτικά κόμματα	159
4.4 Αυτοδιοίκηση Α ' & Β ' βαθμού	170
4.5 Α.Ε. Ολυμπιακά Ακίνητα	180
4.6 Νομολογία	181
4.7 Πολιτιστικά θέματα	201
4.8 Κινηματογραφική Λέσχη	206
4.9 Μαθήματα Ελληνικών σε Μετανάστες	208
4.10 Ποδηλατική ομάδα	209
4.11 Σεμινάρια φωτογραφίας	211
4.12 Ο ΣΠΟΡΟΣ βλάστησε στη Μεσοποταμία.....	212
4.13 Άλλα θέματα.....	213
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι Ι.....	225
Χάρτες, οπτικό και φωτογραφικό υλικό.....	225

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με μια νέα, συστηματική πολιτική και οργανωτική προετοιμασία αντιστάσεων, τα ευρύτερα κοινωνικά στρώματα διεκδικούν, άνθρωπο με τον άνθρωπο, χώρο με το χώρο, γειτονιά με γειτονιά, συνεισφέροντας, στη σκόπιμη κοινωνική δράση, για τη διαμόρφωση του χώρου, τις υλικές και άυλες συνθήκες της καθημερινής ζωής, των σημερινών ηττημένων έναντι της «οδύνης» που προκαλεί η νεοφιλελευθεροποίηση της παγκόσμιας και ελληνικής πολιτικής.

Ο λόγος, είναι για τα Νέα Κοινωνικά Κινήματα και τα Κινήματα Πόλης.

Το ενδιαφέρον, της παρούσας εργασίας, επικεντρώνεται, στα καινοτόμα στοιχεία, της κινηματικής δράσης και των δρώντων, εστιάζοντας ιδιαίτερα, στο ρόλο της κοινωνικής σύνθεσης, τις νέες αξίες και την πολιτική πρακτική τους, ελέγχοντας, τη σημαντικότητα του ρόλου τους, στην ταυτότητα τους.

Μεθοδολογικά, η εργασία επιμερίζεται, σε επίπεδο θεωρητικό, μέσα από τον προβληματισμό της βιβλιογραφικής προσέγγισης και σε ερευνητικό επίπεδο, καθώς η υπόθεση εργασίας, διερευνάται, με επιτόπια ποιοτική έρευνα.

Η απάντηση των επιμέρους ερωτημάτων, επιβεβαιώνει τα χαρακτηριστικά της συλλογικής δράσης και των δρώντων και διαπιστώνει, τη σημαντικότητα του ρόλου, της κοινωνικής τάξης και των θεμάτων που πολιτικοποιούν, επιβεβαιώνοντας την υπόθεση εργασίας, ότι συνιστούν σημαντικούς παράγοντες, για την ταυτότητα τους, η αποτίμηση της οποίας, για να γενικεύσουμε στο σύνολο των Κινήματων Πόλης, θα ήταν το αντικείμενο, ενός άλλου ερευνητικού κειμένου, με πρόδηλο ενδιαφέρον, για την επέκταση της μελέτης.

Λέξεις-κλειδιά:

Κοινωνική Τάξη, Νέες αξίες, Νέα Κοινωνικά Κινήματα, Πόλη, Συλλογική Δράση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από την διαμαρτυρία, του Ιάκωβου Πολυλά και του Λορέντζου Μαβίλη, το 1890³, την καταγγελία του Εξωραϊστικού Συλλόγου Σκαραμαγκά, το 1958⁴, την κινητοποίηση των πολιτών ενάντια στην κατασκευή διυλιστηρίων στη Πάχη Μεγάρων το 1973⁵, ως και τις Επιτροπές Αγώνα Κατοίκων, Πολιτών και Εργαζομένων «ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΔΡΟΜΟΙ για ΟΛΟΥΣ» του 2010⁶, τα αστικά θέματα, βρίσκονται στο επίκεντρο των σύγχρονων πολιτικών συγκρούσεων και η πολιτική, έχει γίνει η καρδιά, της αστικής διαδικασίας.

Τα όρια χρεοκοπίας, του μοντέλου ανάπτυξης, που επικράτησε κατά τη βιομηχανική εποχή στον πλανήτη και επιδεινώθηκε τα τελευταία χρόνια, της παλινδρόμησης, στην ανεξέλεγκτη δράση των μεγάλων συμφερόντων, μέσα σε συνθήκες, νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, αποδεικνύονται με ακραίο τρόπο.

Ο αστικός ανταγωνισμός και η ανάγκη επιβίωσης, στο νέο αυτό καθεστώς, επιφυλάσσουν ένα νέο ρόλο, για τις πόλεις, όπου πρωταγωνιστής, αναδεικνύεται το τοπικό.

Επιπλέον, ο δημόσιος χώρος της πόλης, ως ευρύτερος πολιτικός και κοινωνικός χώρος, μέσα στον οποίο, ασκείται πολιτική δραστηριότητα και εκτυλίσσεται η κοινωνική ζωή, δέχεται έντονες πιέσεις.

Υπ' αυτές, τις νέες συνθήκες, οι τοπικές αστικές πολιτικές, συντονίζονται με τις απαιτήσεις της νεοφιλελευθεροποίησης και του διεθνούς αστικού ανταγωνισμού.

Αυτή η δυναμική, επηρεάζει άμεσα, την εξέλιξη της κοινωνικής ζωής και συνεπάγεται ένα κόστος για τους πολίτες, που σε πολύ διαφορετικά περιβάλλοντα, αναζητούν αστικές μεταρρυθμίσεις και οραματίζονται μια εναλλακτική πόλη.

Η πορεία, προς την τοπική αυτονομία τους, γεννά και πολλαπλασιάζει, αντιστάσεις.

Ο Μάης του '68, η Άνοιξη της Πράγας, ο φοιτητικός Ιούνιος του Πεκίνου, τα Κοινωνικά Κινήματα των πολιτών για την οικολογία, το φεμινισμό, τα δικαιώματα

³ Αγώνας για την διάσωση της αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς, το 1890, στην Πόρτα Ρεάλ (Κέρκυρα).

⁴ Συνάντηση των εξωραϊστικών συλλόγων της περιοχής, για το ότι ο Νιάρχος «πετάει πετρέλαιο στη θάλασσα του Σκαραμαγκά, για να την ρυπάνει, να απομακρυνθούν οι λουόμενοι και να επεκτείνει δυτικά τις εγκαταστάσεις του ναυπηγείου ανενόχλητος και εν κρυπτό».

⁵ Η οποία θεωρείται και «ως η πρώτη οικολογική κινητοποίηση στη χώρα μας».

⁶ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΑΓΩΝΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ, ΠΟΛΙΤΩΝ & ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΑ ΔΙΟΔΙΑ - ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ, http://epitropesdiodiastop.blogspot.com/p/blog_page_1989.html, (πρόσβαση στις 2/7/2010).

των νέων και των μεταναστών, οι αγώνες στα συνδικάτα, στους φοιτητικούς συλλόγους, στις λειτουργίες των δήμων και των κοινοτήτων, στις θεματικές κινητοποιήσεις, για τα δικαιώματα στην αυτοέκφραση και την αυτοδιάθεση, έθεσαν με αναπάντεχο και δημιουργικό τρόπο, ότι δεν λύθηκε από την Οκτωβριανή επανάσταση το 1917, ως την κυβέρνηση της Ελεύθερης Ελλάδας το 1944 και την εποχή της «οικονομικής οδύνης», που διανύουμε.

Πρόκειται, για τα Νέα Κοινωνικά Κινήματα και τα Κινήματα Πόλης, δυναμικές μορφές συλλογικής δράσης, με σύνθετες και συχνά αντιφατικές εκδηλώσεις και διεκδικήσεις, χώρους συγκρότησης συλλογικών ταυτοτήτων, που υπερασπίζονται δικαιώματα ατομικά, κοινωνικά, τοπικά, εθνικά, διεθνικά και πολιτισμικά.

Αυτό, αποτελεί το ενδιαφέρον της παρούσας εργασίας, η οποία επικεντρώνεται, στα καινοτόμα στοιχεία τους:

- Ιδεολογία
- Οργανωτική δομή
- Κοινωνική σύνθεση
- Πολιτική στρατηγική
- Νέες κοινωνικές αντιθέσεις

Υπολογίζοντας «υπόρρητα», ότι εξακολουθούν να αποτελούν σοβαρό αντίβαρο, στις δυνάμεις της νεοφιλελεύθερης συντήρησης, σε τοπικό-υπερτοπικό επίπεδο και κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, εξειδικεύει το αντικείμενό της, μέσα από την ακόλουθη υπόθεση εργασίας: Η κοινωνική σύνθεση (τάξη) και η πολιτική πρακτική (ιδεολογίες), συνιστούν σημαντικούς παράγοντες, για την ταυτότητα των ΚΠ⁷, παρά την εμμονή τους περί του αντιθέτου, να αυτοπροσδιορίζονται, χωρίς ταξική και ιδεολογική προβληματική.

Η σημαντικότητα του ρόλου, της κοινωνικής βάσης τους και της πολιτικής πρακτικής τους, διερευνάται, από τα επιμέρους ερωτήματα:

- Ποια είναι η ταυτότητα των δρώντων;
- Ποιος είναι ο χώρος, η μορφή, ο τρόπος και ο σκοπός δράσης τους;
- Ποια είναι η σφαίρα του «νέου» αξιακού συστήματος και σε ποιες αξίες εστιάζονται τα αιτήματά τους;
- Ποια θέματα πολιτικοποιούν τα ΝΚΚ⁸;

⁷ Στο εξής, όπου ΚΠ, Κινήματα Πόλης.

⁸ Στο εξής, όπου ΝΚΚ, εννοείται Νέα Κοινωνικά Κινήματα.

- Ποια είναι η σχέση τους, με άλλες οργανωμένες ομάδες δράσης;

Η επιλογή του θέματος, της παρούσα εργασίας, συναρτάται με το ενδιαφέρον, του αντικειμένου και όχι για να παρατεθούν εξ' αρχής, τετελεσμένες και τυποποιημένες απόψεις. Κυρίως όμως, για να κατανοηθούν και να λυθούν ζητήματα και προσωπικοί προβληματισμοί, που γεννήθηκαν κατά την επαγγελματική μου εμπειρία, σε κοινωνικό, κοινοτικό και συλλογικό πλαίσιο.

Και αυτό διότι, παρακολουθώντας ότι οι πολιτικοί, οι κομματικοί και οι άλλοι δημόσιοι και αυτοδιοικητικοί θεσμοί, δεν είναι δυνατό από μόνοι τους, να στεγάσουν τις ανησυχίες, τα προβλήματα για την πόλη και να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των πολιτών, που απορρέουν από αυτές. Απεναντίας, όταν οι κώδικες επικοινωνίας τους, δεν φιλτράρονται από τον ίδιο προβληματισμό, κάποια στιγμή, η ασυμμετρία ανάμεσα τους, θα καταστεί αβίωτη, τόσο, που χρειάζεται να τεθούν σε «κίνηση», προκειμένου να ανταπεξέλθουν στο τέλμα που αντιμετωπίζουν, από την αδυναμία τους, να αντλήσουν ικανοποίηση, από το άμεσο περιβάλλον της πόλης τους. Ο κοινός τόπος και ο χρόνος τους, διαρρηγνύεται, ενώ επικοινωνούν, με υποκείμενα σε άλλες «συντεταγμένες».

Μεθοδολογικά, η εργασία επιμερίστηκε, σε επίπεδο θεωρητικό, μέσα από τον προβληματισμό της συστηματικής βιβλιογραφικής προσέγγισης και σε ερευνητικό, από την επιτόπια ποιοτική έρευνα.

Για τη συγκεκριμένη έρευνα, επιλέχθηκε ως μέθοδος άντλησης γνώσης, η ημιδομημένη συνέντευξη, με τους συμμετέχοντες στο Κίνημα Πόλης, που αποτέλεσε το ερευνητικό πεδίο.

Διαρθρώνεται, σε τέσσερα μέρη, εκτός από το εισαγωγικό κεφάλαιο: στο πρώτο γίνεται λόγος για την εξέλιξη των Θεωριών των ΚΚ⁹, τα καινοτόμα επιμέρους χαρακτηριστικά των ΝΚΚ, και τέλος οριοθετούνται τα ΚΠ. Το δεύτερο κεφάλαιο, αναφέρεται στη συλλογική δράση και στον αστικό χώρο, δίνοντας έμφαση στις έννοιες της πόλης και του πολίτη, ενώ στο τρίτο εξετάζεται η περίπτωση, του ΚΠ της «ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ». Η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα.

⁹ Στο εξής, όπου ΚΚ, εννοείται Κοινωνικά Κινήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Η εξέλιξη της Θεωρίας των Κοινωνικών

Κινήματων

Οι θεωρίες της συλλογικής δράσης και των ΚΚ, εμπίπτουν στους τομείς των κοινωνικών και πολιτικών επιστημών και ιδιαίτερα, στο πεδίο της κοινωνιολογίας.

Ανατρέχοντας, στη διαδρομή και την εξέλιξή τους στο χρόνο και στα διαφορετικά περιεχόμενα ή τις μορφές οργάνωσης, που ιστορικά προσλαμβάνουν, τα ΚΚ, είναι οι πρωταγωνιστές, που έχουν πυροδοτήσει μια χωρίς προηγούμενο θεωρητική παραγωγή, που τρέχει παράλληλα με την καθημερινή δράση και μετασχηματίζει τα αντικείμενα τους και το επιστημονικό ενδιαφέρον.

Τα Κινήματα, δεν μένουν στατικά, αλλά αναπροσαρμόζονται με τον χρόνο.

Ο δυναμισμός π.χ. ενός ιστορικού κινήματος, όπως το αγροτικό, είναι τεράστιος, γιατί ταυτόχρονα το Κίνημα αυτό μετεξελίσσεται, ανανεώνεται, μέσα από την οικολογική προβληματική και την ανάγκη βιωσιμότητας του αγροτικού προτύπου, συναντώντας έτσι το νέο Οικολογικό Κίνημα και τα νεότερα Κινήματα, κατά της φτώχειας, των μεταλλαγμένων προϊόντων και της εξαρτημένης ανάπτυξης, στον Τρίτο Κόσμο.

Πώς μελέτησαν όμως, οι κοινωνικοί επιστήμονες τα κοινωνικά κινήματα;

Πώς εξελίχθηκε η σκέψη περί αυτών ιστορικά;

Μέσα από την προβολή των θεωρητικών απόψεων, επιδιώκεται να καταδειχτεί μια πρισματική θεώρηση, για τα ΚΚ, καθώς και τις συνθήκες, που τα ανέδειξαν σε κυρίαρχο θέμα, της σύγχρονης προβληματικής.

Αρχικά ωστόσο, πρέπει να ορίσουμε τα ΚΚ. Από τη βιβλιογραφική επισκόπηση του θέματος, διαπιστώνεται, ότι δεν υπάρχει ένας και μοναδικός ορισμός. Ο ίδιος ο ορισμός, αποτελεί αντικείμενο διαμφισβήτησης και, οπωσδήποτε, δεν είναι κοινός, σε όλες τις θεωρίες.

Ο Lorenz von Stein, πρώτος αποκάλεσε τις κινητοποιήσεις του προλεταριάτου ΚΚ και κατ' αυτόν: «...ο όρος ΚΚ, αντιστοιχούσε ταυτόχρονα, αφενός στην κίνηση της κοινωνίας (με την έννοια των συντελουμένων δομικών μεταβολών) και αφετέρου, στην κινητοποίηση ενός συνόλου κοινωνικών ατόμων, που εμφανίζονταν ως φορείς των μεταβολών»¹⁰.

¹⁰ Lorenz von Stein, όπως αναφέρεται στο Στέλιος Αλεξανδρόπουλος, *Θεωρίες για τη Συλλογική Δράση και τα Κοινωνικά Κινήματα*, Αθήνα, (Κριτική), 2001, 36-38.

Ο απλούστερος ορισμός του ΚΚ, είναι εκείνος που συνδέει τα συλλογικά αιτήματα μιας κοινωνικής ομάδας, με το αίτημα της δομικής αλλαγής των καθιερωμένων κοινωνικών σχέσεων, δομών και θεσμών¹¹. Από τη στιγμή, που η επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, δεν είναι δυνατή, παρά μόνο υπό την προϋπόθεση μιας αναδιάρθρωσης της κοινωνικής ολότητας, τότε η διεκδικούσα ομάδα ή τάξη, ανάγεται σε ΚΚ.

Σύμφωνα με άλλον ορισμό: Τα ΚΚ, είναι συλλογικοί αγώνες, από ανθρώπους «που έχουν κοινούς σκοπούς και αλληλεγγύη μεταξύ τους και βρίσκονται σε κατάσταση παρατεταμένης αλληλεπίδρασης, με το κράτος, τις δημόσιες και ιδιωτικές αρχές και τις σχετικές ελίτ»¹².

Σύμφωνα με έναν άλλο: «ΚΚ, είναι μια ομάδα ανθρώπων, που εμπλέκονται με τρόπο ιδεολογικά συνεπή και μη θεσμοποιημένο, στην αλλαγή της τρέχουσας κατάστασης και τροχιάς της κοινωνίας»¹³.

Οι κοινωνικοί επιστήμονες, αναφερόμενοι στην ταυτότητα των ΚΚ και παραθέτοντας τις θεωρίες και απόψεις των θεωρητικών της πολιτικής επιστήμης και κοινωνιολογίας, προσπαθούν να στοιχειοθετήσουν ικανοποιητικές απαντήσεις, σε ερωτήματα, που διαδέχονται το ένα το άλλο, καθώς τα Κινήματα, αλλάζουν χαρακτήρα, ανταποκρινόμενα σε αλλαγές της ίδιας της κοινωνίας.

Η απάντηση στα ερωτήματα, όπως σημειώνει ο Φώτης Τερζάκης, «...δεν μπορεί ούτε θέλει, να διεκδικήσει την «ενατενιστική αντικειμενικότητα» του επαγγελματία των κοινωνικών επιστημών, δεν μπορεί να έχει άλλη σημασία, από εκείνη ενός έργου, του οποίου η έκβαση, διακυβεύει τον κόσμο, μέσα στον οποίο ζούμε, και μαζί κι εμάς τους ίδιους»¹⁴.

Εν κατακλείδι, τα ΚΚ, συνιστούν περισσότερο μια διαδικασία, η οποία εμπεριέχει διαφορετικά στάδια και υπ' αυτή την έννοια, οφείλουμε να ενεργοποιούμε διακριτές αναλυτικές κατηγορίες, για τη μελέτη τους.

Οι πηγές της μελέτης, των ΚΚ, ανάγονται στην συμβολή των κλασικών θεωριών, που κυριάρχησαν ως τη δεκαετία του '60, της κοινωνιολογίας της

¹¹ Παναγιώτης Καλογεράτος, *Τα «Κοινωνικά Κινήματα, ως γνωστικό αντικείμενο της Πολιτικής Επιστήμης και της Κοινωνιολογίας»*, Αθήνα –Κομοτηνή, (Σάκκουλας), 2001.

¹² Sidney Tarrow, *Power in Movement: Social Movements, Collective Action and Politics*, New York, (Cambridge University Press), 1998.

¹⁰ Roberta Garner, *Contemporary Movements and Ideologies*, New York, (McGraw-Hill Inc), 1996.

¹⁴ Τερζάκης Φώτης, «Κοινωνικά Κινήματα», *Λεβιάθαν*, 5, (1989).

συλλογικής συμπεριφοράς, στους δομολειτουργιστές, στις σύγχρονες θεωρίες των ΚΚ, μετά τη δεκαετία του '70, καθώς και στη συμβολή του κλάδου της Συγκρουσιακής Πολιτικής.

Για τις Κλασικές Θεωρίες, εν αρχή, ην ο Karl Marx και ο Friedrich Engels, που με την πασίγνωστη πια θέση τους, ότι ο κομμουνισμός είναι το πραγματικό ΚΚ, *«που καταργεί την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων»*, δεν έθεσαν απλώς επί τάπητος, το ζήτημα της επαναστατικής στρατηγικής, αλλά πρόσφεραν τροφή για σκέψη, όσον αφορά το χαρακτήρα του ΚΚ¹⁵.

Οι ερευνητές, που διατυπώνουν θεωρίες, που βασίζονται στη μαρξιστική ανάλυση, συγκεντρώνουν την προσοχή τους, στα χαρακτηριστικά του καπιταλιστικού συστήματος, το οποίο έχει παγκόσμια ισχύ και γεννά συγκεκριμένες κοινωνικές - ταξικές αντιθέσεις, δημιουργεί δηλαδή τις δυνάμεις εκείνες, που κινούνται για την αντικατάστασή του, από το σοσιαλιστικό σύστημα.

Στις βασικές παραδόσεις, των θεωριών της συλλογικής δράσης, ανήκει και η θεωρία του Hobbes, που έχει ως αφετηρία, το εγωιστικό *a priori* και η συλλογικότητα γίνεται αντιληπτή ως «μέσον», από τη σκοπιά της χρησιμότητάς της, στην ικανοποίηση των επιθυμιών και συμφερόντων των ατόμων, καθώς και ως μέσον αύξησης της δύναμης, αυτών που συμμετέχουν. Ο Hobbes, αρνείται τον πρωταρχικό ρόλο της κοινωνικότητας, λέγοντας ότι *«δεν επιζητούμε εκ φύσεως την κοινωνία ως αυτοσκοπό, αλλά γιατί μπορούμε να αποκομίσουμε κάποιο αξίωμα ή κέρδος από αυτήν»*.

Στον αντίποδα του Marx, ο E. Durkheim, απαντά στο πρόβλημα των σχέσεων, μεταξύ ατομισμού - σοσιαλισμού.

Η προσέγγισή του¹⁶, βασίζεται σε μια λειτουργιστική οπτική. Θεωρεί ως βασική λειτουργία της συλλογικής δράσης, την ανάπτυξη συλλογικής συνείδησης, η οποία διαμεσολαβεί και επηρεάζει τη διαμόρφωση των επιθυμιών και των συμφερόντων των ατόμων.

Η συγκρότηση, ενός εξειδικευμένου κοινωνιολογικού πεδίου, με θέμα τη συλλογική συμπεριφορά, τη συλλογική δράση και τα ΚΚ, μπορεί να τοποθετηθεί

¹⁵ Karl Marx και Friedrich Engels, *Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος*, Αθήνα, (Ερατώ), 1998.

¹⁶ Στέλιος Αλεξανδρόπουλος, *Θεωρίες για τη συλλογική δράση και τα κοινωνικά κινήματα*, Αθήνα, (Κριτική), 2001, 101.

και στο πλαίσιο της μερικής υπέρβασης των ψυχολογικών ερμηνειών, οι οποίες έτειναν να προσεγγίζουν τα μαζικά φαινόμενα, ως εκδηλώσεις της κοινωνικής παθολογίας και του ανορθολογισμού, των ανερχόμενων λαϊκών στρωμάτων¹⁷.

Στο φαντασιακό των κυρίαρχων ελίτ, οι εικόνες συνάθροισης των ζητιάνων, των μέθυσων και των ελευθέρων γυναικών, στα μεγάλα αστικά κέντρα ταυτίζονταν, αθέλητα ή εσκεμμένα, με τα πρώτα σκιρτήματα συλλογικής οργάνωσης, της εργατικής τάξης¹⁸.

Σύμφωνα με τον Le Bon¹⁹ και αργότερα τον Ortega Gasset²⁰, στο εσωτερικό της μάζας και του πλήθους, χάνονται τα χαρακτηριστικά του προσώπου και αναδύεται μια συλλογική ψυχή, βίαιη, καταστροφική και ανορθολογική.

Επηρεασμένο, από αυτό το πνευματικό κλίμα, διαμορφώθηκε το ακαδημαϊκό κοινωνιολογικό ενδιαφέρον, για τη «συλλογική συμπεριφορά». Η πρώτη θεωρητική σχολή, που αναδείχθηκε στη προσπάθεια της μελέτης της συλλογικής δράσης, ήταν αυτή που αναφερόταν στο πλήθος²¹.

Η στροφή, προς τη μελέτη της «συλλογικής συμπεριφοράς» (collective behavior), μορφοποιείται στο Μεσοπόλεμο (τις 10ετίες 1940 και 1950), στο χώρο της αμερικανικής κοινωνιολογίας, με επίκεντρο τη γνωστή «σχολή του Σικάγου» και θεμελιωτές, τον Robert Park και τον Herbert Blumer, βασική θέση των οποίων²² είναι, ότι τα ΚΚ, αποτελούν ημιορθολογικές αποκρίσεις ατόμων και ομάδων, στις μη κανονικές συνθήκες, που προκύπτουν, σε φάση δομικής έντασης, μεταξύ των κύριων κοινωνικών θεσμών.

Οι προσεγγίσεις της συλλογικής συμπεριφοράς, με τις εντοπισμένες, επιμέρους αδυναμίες τους, θα τροφοδοτήσουν την αμφισβήτηση και την υποχώρησή τους, μετά την έκρηξη της διαμαρτυρίας, με ορόσημο το 1968.

Στη συνέχεια της παράδοσης της αμερικανικής κοινωνιολογίας, ο Talcott Parsons, αναπτύσσει το θεωρητικό, εννοιολογικό σχήμα (δομολειτουργισμός), της

¹⁷ Νίκος Σερντεδάκης, «Η θεωρία για τα κοινωνικά κινήματα και τη συλλογική δράση. Η συμβολή του Στέλιου Αλεξανδρόπουλου», *Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη*, 2006, 1, (2), 95-103.

¹⁸ Στέλιος Αλεξανδρόπουλος, *όπ. το ίδιο*, σελ. 277-306.

¹⁹ Le Bon G., (χ.χ), *Η ψυχολογία των όχλων*, Αθήνα, (Δαμιανός), 1998.

²⁰ Ortega Gasset, *Η εξέγερση των μαζών*, Αθήνα, (Δωδώνη), 1972.

²¹ Le Bon G., *The Crowd: a study of the public mind*, NewYork, (Courier Dover Publications), 1895/2002.

²² Park E.R. & Burgess W.E., *Introduction to the Science of Sociology*, Chicago, (University of Chicago Press), 1924.

κοινωνίας ως συστήματος, το οποίο συγκροτείται από επιμέρους αλληλεξαρτημένα συστατικά, που επίσης εκλαμβάνονται ως (υπό)συστήματα.

Ο Parsons, θεωρεί ότι η θεωρία της αλλαγής, της δομής του κοινωνικού συστήματος, πρέπει να είναι μια θεωρία, των επιμέρους υποδιαδικασιών αλλαγής, μέσα στα συστήματα και όχι της συνολικής διαδικασίας αλλαγής, των συστημάτων ως συστημάτων²³.

1.1 Θεωρίες των Νέων Κοινωνικών Κινήματων

Ενώ, οι θεωρίες για τη συλλογική δράση, δημιουργήθηκαν τον 19ο αι. και το πρώτο μισό του 20ού αι., σε αναφορά με τη βιομηχανική κοινωνία, οι σύγχρονες θεωρίες, αποσυνδέουν τη συλλογική δράση και τα ΚΚ, από ευρύτερες μακροκοινωνικές θεωρίες, συγκροτούμενες στα συμφραζόμενα της εποχής, μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (Μεταβιομηχανική-Μετανεωτερική κοινωνία).

Τρεις υπήρξαν, οι θεμελιώδεις αρχές, πάνω στις οποίες βασίστηκε η μεταπολεμική κυβερνητική πολιτική: ασφάλεια από οποιαδήποτε εξωτερική πολεμική απειλή, πολιτική σταθερότητα, συναίνεση και οικονομική πρόοδος²⁴.

Η μεταπολεμική ευρωπαϊκή κοινωνία, χαρακτηρίζεται από μία εύρωστη οικονομία, διευρυμένη κρατική πρόνοια και παρέμβαση, καθώς και την ανάπτυξη κορπορατιστικών δομών, που εξασφαλίζουν εργασιακή ειρήνη.

Έτσι, άρχισε να διαμορφώνεται, μια μακροπρόθεσμη διαδικασία, υπό τη μορφή αντιδράσεων υπεράσπισης των αξιών, απέναντι στο πρόταγμα της αγοράς, στο νεοφιλελευθερισμό και στις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης²⁵.

Τα ΝΚΚ, ως μορφές αντίστασης, στο νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό, υποδεικνύουν περιεχόμενα και διαδρομές υπέρβασης, εκφράζουν νέες κοινωνικές και πολιτικές αντιθέσεις, αναδεικνύοντας και στην ακαδημαϊκή κοινότητα, ένα νέο διάλογο, για το ζήτημα της ιδεολογίας, της κοινωνικής ταυτότητας και της αντισυστημικής πολιτικής δράσης²⁶.

²³ Talcott Parsons, *The Social System*, Λονδίνο, (Routledge), 1979.

²⁴ Claus Offe, «*Νέα Κοινωνικά Κινήματα: Αμφισβητώντας τα όρια της θεσμικής πολιτικής*», *Social Research*, 52, 4, μεταφρ. Στέλιος Αλεξανδρόπουλος, στο Γεωργία Πετράκη, *Παγκοσμιοποίηση και Νέα Κοινωνικά Κινήματα*, Φάκελος Μαθήματος, Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, (Πάντειο Πανεπιστήμιο), 2007-2008.

²⁵ Δημήτρης Χαραλάμπης, *ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ*, Αθήνα, (Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα), 2002.

²⁶ D. Bell., *The End of Ideology*, Glencoe, IL, (Free Press), 1960.

Οι δύο βασικές θεωρίες, που αναπτύσσονται στις 10ετίες '60 και '70, είναι η «Θεωρία Κινητοποίησης Πόρων» ΘΚΠ (Resource Mobilization Theory) και η «Θεωρία των Νέων Κοινωνικών Κινήματων» ΘΝΚΚ (New Social Movement Theory).

Ωστόσο, πριν να προσδιορίσουμε τη ταυτότητά τους, ας ορίσουμε τη διάκριση, μεταξύ παλαιών και νέων ΚΚ. Η ετερογενής φύση τους, καθιστά δύσκολη τη στοιχειοθέτηση κοινών χαρακτηριστικών, ωστόσο, μπορούμε να σταχυολογήσουμε μερικά στοιχεία, που διακρίνουν τα σύγχρονα ή ΝΚΚ, από τα «παλιά» ή άλλα ιστορικά Κινήματα.

Ως παλιά, θεωρούνται τα διάφορα πολιτικοκοινωνικά κινήματα, ως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Στη δεκαετία του '70, αρχικά στην Ευρώπη και αργότερα στη Βόρεια Αμερική, διατυπώθηκαν διάφορες απόψεις, που ονομάστηκαν «Θεωρία των Νέων Κοινωνικών Κινήματων» και αποσκοπούσαν στο να εξηγήσουν την ανάδυση ενός πλήθους νέων Κινήματων, που δεν φαίνονταν να ταιριάζουν στο παραδοσιακό μαρξιστικό μοντέλο της ταξικής πάλης²⁷.

Αν και αυτή η διάκριση, μεταξύ παλαιών και ΝΚΚ, ακολουθείται σταθερά στη σχετική βιβλιογραφία, επισημαίνεται και η άποψη, ότι υπάρχει μια ιστορική, κοινωνική και πολιτισμική συνέχεια στα ΚΚ, τα οποία δεν διαμορφώνονται από μόνα τους, αλλά αποτελούν έκφραση των κοινωνικοπολιτισμικών δομών μιας κοινωνίας²⁸.

Το υπόβαθρο της διάκρισης, μεταξύ παλαιών και ΝΚΚ, βρίσκεται στο χαρακτήρα τους: τα παλιά Κινήματα, είναι επικεντρωμένα στις σχέσεις παραγωγής, συγκεντρώνουν την προσοχή τους, στα χαρακτηριστικά του καπιταλιστικού συστήματος, το οποίο έχει παγκόσμια ισχύ και γεννά συγκεκριμένες κοινωνικές, ταξικές αντιθέσεις, δημιουργώντας τις δυνάμεις εκείνες, που κινούνται για την αντικατάστασή του, από το σοσιαλιστικό σύστημα.

Αυτά τα ΚΚ, επικέντρωναν τη στρατηγική τους, πάνω στην ανατροπή της εξουσίας, των κατόχων των μέσων παραγωγής και είχαν έντονα ταξικό χαρακτήρα.

²⁷ Alberto Melucci, *Nomads of the present: social movements and individual needs in contemporary society*, London, (Hutchinson), 1989 και Alberto Melucci, "The Process of Collective Identity" στο Johnston H. and Klandermans B. *Social Movements and Culture*, Minneapolis, (University of Minnesota Press), 1995, 41-64.

²⁸ Anthony Giddens, *The consequences of modernity*, (Police Press), 1990, 160-163.

Αντίθετα, τα ΝΚΚ - νέα, όσον αφορά αντιδράσεις, σε νέες αντιφάσεις, τις οποίες γεννά ο σύγχρονος καπιταλισμός (π.χ. αστικά ΚΚ, που δραστηριοποιούνται σε αντικείμενα συλλογικής κατανάλωσης δημόσιου χαρακτήρα), αλλά και όσον αφορά, οργανωτικές μορφές και περιεχόμενα της συλλογικής ταυτότητας των δρώντων υποκειμένων - έχουν έντονα κοινωνικό και δομικό χαρακτήρα, αφορούν την ποιότητα ζωής και ασχολούνται με τη διαμόρφωση και λειτουργία των ευρύτερων δομών της κοινωνίας και της πολιτείας.

Ο κύριος, αντικειμενικός σκοπός τους, είναι η διατήρηση της αυτονομίας τους, στο πλαίσιο της διευρυνόμενης και ιδιαίτερα πλουραλιστικής «κοινωνίας πολιτών»²⁹.

Ο κύριος αντίπαλός τους, είναι το τεχνοκρατικό και γραφειοκρατικό κράτος.

Ο τύπος του Κινήματος, είναι πρωταρχικά πολιτισμικός/κοινωνικός, αλλά εμπλέκεται και στο πολιτικό πεδίο, αναπροσδιορίζοντας το, με την κεντρική ιδέα, ότι «το προσωπικό είναι πολιτικό»³⁰.

Ο οργανωτικός τύπος, που σιγά-σιγά κυριαρχεί είναι ο «δικτυακός».

Το ρεπερτόριο τους, ξεκινάει από τις σποραδικές μαζικές διαδηλώσεις, συγκεντρώσεις-εκδηλώσεις διαμαρτυρίας, πολιτιστικές εκφράσεις εναλλακτικών τρόπων ζωής και ταυτοτήτων.

Συχνά, έχουν διεθνή προσανατολισμό και το ζητούμενό τους, είναι η σύνδεση του παγκοσμίου και του τοπικού.

Η προσέγγιση, για τη δημοκρατία, χαρακτηρίζεται από το σεβασμό στη διαφορά και την έμφαση, στην επίτευξη συνθηκών διαβούλευσης και διαλόγου.

Όσον αφορά, την ιδιότητα του πολίτη, θεωρείται ότι πρέπει να κατοχυρωθούν τα ομαδικά δικαιώματα και να διατηρούνται ως κόρες οφθαλμών, τα καθολικά ανθρώπινα δικαιώματα³¹.

Η Θεωρία Κινητοποίησης Πόρων, συγκροτείται στην Αμερική ως μια απόρριψη

²⁹ Νίκος Μουζέλης, «Νεωτερικότητα, ύστερη ανάπτυξη και κοινωνία των πολιτών», 1998, «Κοινωνία των Πολιτών», 8, 2002, www.paremvasi.gr, (πρόσβαση στις 22/3/2010).

³⁰ Χαρακτηριστικό είναι το άρθρο της φεμινίστριας Martha Rosler «Well, is the Personal Political?» (Feminism Art Theory, An anthology 1968-2000, ed. Hilary Robinson, Blackwell Publishers Ltd., Oxford, 2001), όπου υποστήριξε, ότι μία προσωπική πράξη, μπορεί να θεωρηθεί πολιτική, εφόσον η συλλογική δράση μιας κοινωνίας, εξαρτάται και από προσωπικά, καθημερινά ζητήματα της μονάδας, εφόσον παίρνουμε υπόψη μας τη διαφορετικότητα της μονάδας και εφόσον συνειδητοποιούμε ότι το δικαίωμα στον έλεγχο της ζωής μας και της πορείας της, σημαίνει ταυτόχρονα δικαίωμα στον έλεγχο της πορείας της κοινωνίας.

³¹ A. Scott, *Ideology and the New Social Movements* London, (Unwin Hyman), 1990 και K. Faulks, *Political Sociology, A Critical Introduction*, Edinburgh, (Edinburgh University Press), 1999.

της λειτουργιστικής θεωρίας, της συλλογικής συμπεριφοράς³² και δίνει έμφαση στην οργάνωση, στα συμφέροντα και την ορθολογικότητα των συμμετεχόντων, παίζοντας έτσι σημαντικό ρόλο, στον τονισμό του πολιτικού πλαισίου και της συνάφειας των ΚΚ³³.

Η θεωρία αυτή, ασχολείται με τη δυναμική και τις τακτικές της ανάπτυξης, παρακμής και αλλαγής των ΚΚ, δίνοντας έμφαση, τόσο στην κοινωνική υποστήριξη, όσο και στους περιορισμούς που υφίστανται τα ΚΚ. Υποστηρίζει, ότι η παρουσία και ενεργοποίηση συλλογικών δρώντων στην κοινωνία, οφείλεται σε επιδιώξεις ομάδων, οι οποίες διαμέσου συγκρούσεων, εντός της πολιτικής αγοράς, επιζητούν έναν επιμερισμό των αγαθών και των υπηρεσιών, ευνοϊκό γι' αυτές τις ομάδες³⁴.

Σημαντική θέση, μεταξύ των θεωρητικών της προσέγγισης της «κινητοποίησης πόρων», κατέχει ο Mancur Olson. Βασισμένος στην ατομοκεντρική μεθοδολογική προσέγγιση της φιλελεύθερης παράδοσης, ο Olson, θεωρεί ότι το άτομο, αποτελεί τη βασική μονάδα ανάλυσης, της σχέσης ατόμων και κοινωνικών ομάδων.

Υποστηρίζει την «ορθολογικότητα» των ατόμων, που δημιουργούν και συμμετέχουν σε ομάδες συμφερόντων, συμμεριζόμενα κοινούς στόχους³⁵.

Η συλλογική δράση όμως, εμποδίζεται στην πράξη, από την ύπαρξη του προβλήματος του «τσαμπατζή» ή «δίλημμα του λαθρεπιβάτη» («free rider problem»).

Στο πλαίσιο αυτό, ο Olson, τόνισε ότι οι καλύτερα οργανωμένες ομάδες, είναι «οι μικρότερες, οι προνομιούχες και οι ενδιάμεσες ομάδες, οι οποίες μπορούν συχνά, να νικούν τις μεγαλύτερες, τις λανθάνουσες ομάδες (latent groups), που κανονικά υποτίθεται, ότι επικρατούν σε μια δημοκρατία», δηλαδή οι «ομάδες της επιχειρηματικής κοινότητας».

Εν ολίγοις, η θεωρία περί Κινητοποίησης Πόρων, μελετά την ποικιλία των πόρων, που πρέπει να κινητοποιηθούν, τους δεσμούς των κινηματικών οργανώσεων, με άλλες κοινωνικές ομάδες, την εξάρτηση των ΚΚ, από εξωτερική

³² Ψημίτης Μιχάλης, *Εισαγωγή στα Σύγχρονα Κοινωνικά Κινήματα*, Αθήνα (Ατραπός) 2006, 95.

³³ W. Gamson, *The Strategy of Social Protest*, Belmont, (Wadsworth Publishing Company), 1990.

³⁴ Ψημίτης Μιχάλης, ό.π., σ. 96.

³⁵ Zald M.N. and McCarthy J., «Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory», *American Journal of Sociology*, 1977, 82, 1212-1241.

υποστήριξη, για την επιτυχία τους, καθώς και την τακτική των αρχών, για τον έλεγχο ή την πολιτική ενσωμάτωση των Κινήματων.

Μια από τις σημαντικές συμβολές, είναι και αυτή της «θεωρίας Διαμόρφωσης Πλαισίων» (framing analysis), που έχει μεν τις ρίζες της, στη θεωρία της «συμβολικής διάδρασης», αλλά επί της ουσίας, αποτελεί σημαντική τομή σε σχέση με αυτή.

Η προσέγγιση της διαμόρφωσης πλαισίων, αναφέρεται στους διαδραστικούς συλλογικούς τρόπους, με τους οποίους οι δρώντες, αποδίδουν νόημα στις δραστηριότητές τους και στον κοινωνικό κινηματικό ακτιβισμό.

Ήδη, από τη δεκαετία του 1970, παράγονται σημαντικές έρευνες και για «τη Δομή των Πολιτικών Ευκαιριών», τις οποίες «εκμεταλλεύονται» οι στερούμενοι τυπικής πρόσβασης στα κέντρα λήψης αποφάσεων³⁶.

Η καίρια σημασία, της σχέσης των κινητοποιούμενων, προς τις εκάστοτε πολιτικές αρχές, θα αναδειχθεί με τη διαμόρφωση μιας σαφούς τάσης, η οποία κατηγοριοποιήθηκε ως «θεωρία Πολιτικών Διαδικασιών».

Θεωρείται, ότι η συλλογική δράση και η διαμαρτυρία, τα ΚΚ ευρύτερα, ξεδιπλώνονται, καθώς παρουσιάζεται μια θετική δομή πολιτικών ευκαιριών, εφόσον διαμορφώνεται μια «αισιόδοξη», αλλά και ορθολογική πρόβλεψη, για τη θετική έκβαση της δράσης.

Στο πλαίσιο, αυτής της μετεξέλιξης, από τη «θεωρία Κινητοποίησης Πόρων» προς εκείνο που ονομάστηκε «μοντέλο Πολιτικών Διαδικασιών», ως θετική δομή πολιτικών ευκαιριών, ορίζονται οι «σταθερές, αλλά όχι απαραίτητα οι τυπικές, μόνιμες ή εθνικώς ιδιόμορφες ενδείξεις, προς τα κοινωνικά και πολιτικά συλλογικά δρώντα υποκείμενα, οι οποίες είτε τα αποθαρρύνουν, είτε τα ενθαρρύνουν να χρησιμοποιήσουν τους εσωτερικούς τους πόρους, για να σχηματίσουν ΚΚ»³⁷.

³⁶ P. Eisinger, «Protest Behavior and the Integration of Urban Political Systems», *The Journal of Politics*, 1971, 33 (4), 980-1007, και P. Eisinger «The Conditions of Protest Behavior in American Cities», *The American Political Science Review*, 1973(67) (1), 11-28, και F.F. Piven and R.A. Cloward., *Poor People's Movements. Why they Succeed, How they Fail*, New York, (Vintage Books), 1979.

³⁷ Sidney Tarrow, «States and Opportunities: The Political Structuring of Social Movements», 54, in McAdam D., McCarthy J.D., Zald M.N., *Comparative Perspectives on Social Movements, Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings*, (Cambridge University Press), 1996.

Εναλλακτικά, ο Doug McAdam³⁸, υποστηρίζει ότι θετικές πολιτικές ευκαιρίες για κινητοποίηση, εμφανίζονται εφόσον συντρέχουν τέσσερις λόγοι:

- Ένα σχετικό άνοιγμα ή κλείσιμο του θεσπισμένου πολιτικού συστήματος
- Η σταθερότητα ή η αστάθεια, στο επίπεδο της ενότητας των επιμέρους ελίτ
- Η παρουσία ή η απουσία θεσμικά ισχυρών συμμάχων, στο πλευρό των κινητοποιούμενων και
- Η ικανότητα ή η ροπή του κράτους, για καταστολή.

Η θεωρητική προσέγγιση, της «δομής των Πολιτικών Ευκαιριών», αποτελεί μια προσπάθεια γεφύρωσης των μακρο και μικροεπιπέδων ανάλυσης, των ΚΚ. Η άνοδος και η πτώση των ΚΚ, αποτελεί μέρος της πολιτικής πάλης και αποτέλεσμα αλλαγών, στη «δομή των Πολιτικών Ευκαιριών»³⁹.

Η θεωρία των ΝΚΚ, προέκυψε στην Ευρώπη, ως μια κριτική απόρριψη του οικονομικού ανταγωνισμού, που χαρακτηρίζει την κλασική μαρξιστική θεωρία, εν τούτοις ενσωματώνει και στοιχεία από επεξεργασίες εκτός της μαρξιστικής θεωρίας⁴⁰.

Ο Π. Καλογεράτος, υποστηρίζει, ότι βασικό χαρακτηριστικό των ΝΚΚ, υπήρξε ο αντιστασιακός τους προσανατολισμός, στο κυρίαρχο σύστημα αξιών, και ότι τα αξονικά στοιχεία συγκρότησης της έννοιας τους, είναι οι καινούργιοι στόχοι και οι καινούργιες μέθοδοι δράσης. Παραθέτει δε, την άποψη του Κωνσταντίνου Τσουκαλά⁴¹, για τα ΝΚΚ: «οι ριζικές αμφισβητήσεις, κάθε εξουσίας [που εκφράζουν], δεν είναι νέες, ούτε στη θεματολογία τους, ούτε στη ριζικότητά τους, ούτε και στη γοητεία που ασκούν».

Ο Μιχάλης Ψημίτης, σκιαγραφεί εκτενώς, τον όρο αντικινήματα⁴², ένα παράδειγμα που αναφέρει για την Ελλάδα, είναι το θρησκευτικό Κίνημα, το οποίο αναπτύχθηκε με αφορμή το ζήτημα της αναγραφής ή όχι, του θρησκευάτος, στα δελτία ταυτότητας το 2000.

³⁸ D. McAdam, «Conceptual Origins, Current Problems, Future Directions», in McAdam D., McCarthy J., Zald M.N., (eds), *Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings*, Cambridge, (Cambridge University Press), 1996, 26.

³⁹ McAdam, *Political Process and the Development of Black Insurgency, 1930-1970*, Chicago, (Chicago University Press), 1982.

⁴⁰ Ψημίτης Μιχάλης, όπ. σελ. 95.

⁴¹ Κωνσταντίνος Τσουκαλάς, «Αμφισβήτηση και Κρίση του Πολιτισμού», στο Π. Καλογεράτος, Τα Κοινωνικά Κινήματα ως Γνωστικό Αντικείμενο της Πολιτικής Επιστήμης και της Κοινωνιολογίας, Αθήνα, (Σάκουλας,) 2001.

⁴² Μιχάλης Ψημίτης, *Εισαγωγή στα Σύγχρονα Κοινωνικά Κινήματα*, Αθήνα, Ατραπός, 2006.

Ο τρόπος εμφάνισης των ΝΚΚ, τα συσχέτισε, με μια ολότελα σύγχρονη προβληματική, η οποία διαφαίνεται ήδη μέσα στην πλουραλιστική δόμηση της έννοιάς τους, την προβληματική της «περιθωριακότητας» και της «ταυτότητας» των μειονοτήτων. Το πώς, θα κατανοήσουμε αυτή την προβληματική και πώς, μέσα από αυτή την κατανόηση, θα επαναπροσδιορίσουμε τη φύση των κοινωνιών, μέσα στις οποίες ζούμε, ανοίγει ένα άλλο κύκλο προβληματικής και ακόμα, τίθεται το ερώτημα της θεωρητικής συνάφειας, το ερώτημα πώς συνδέονται αυτά τα Κινήματα, με τον θεωρητικό ορίζοντα της εποχής τους και με ποιους τρόπους, επανακαθορίζουν αυτόν τον ορίζοντα, καθώς γίνονται τα ίδια παραγωγοί γλώσσας, σημασιών και αξιών⁴³.

Εκπρόσωποι της νέας θεωρητικής προοπτικής, έστω και με διαφορές μεταξύ τους, είναι οι Melucci, Touraine, Habermas και Offe, εκ των οποίων, οι δύο πρώτοι, επικεντρώνουν το έργο τους, περισσότερο στην ανάλυση των ΝΚΚ, ενώ οι δεύτεροι, εκκινώντας από θεωρητικές αφετηρίες, που εν μέρει συγγενεύουν με τον μαρξισμό, αναλύουν περισσότερο τις καινούργιες δομικές συνθήκες, από τις οποίες διαμορφώνονται τα ΝΚΚ, ως εκφραστές προκλήσεων, προς την υφιστάμενη θεσμική τάξη πραγμάτων. Αργότερα, σ' αυτή τη θεωρητική προοπτική, εγγράφονται οι Eder, Diani, Kriesi και η Della Porta.

Η νεωτερική κοινωνία, λέει ο Melucci, είναι σε θέση ν' αντιληφθεί τον εαυτό της, με όρους καθαρά κοινωνικούς. Αυτή η προσέγγιση, μας επιτρέπει να επανατοποθετήσουμε τη δράση των ΚΚ, σ' ένα επίπεδο διαπλαστικό της κοινωνικής εξέλιξης. Τα ΝΚΚ, είναι μορφές δράσης, ικανές να εντοπισθούν στο επίπεδο της αμφισβήτησης. Με την ύπαρξή τους, προτείνουν τη δυνατότητα ενός διαφορετικού νοήματος και αναγκάζουν την κοινωνία, να συζητήσει για τους σκοπούς και τις αξίες της συμβίωσης⁴⁴.

Με σημαντική παρουσία, στο χώρο της θεωρίας των ΚΚ, ήδη από τη 10ετία του '60, ο Alain Touraine, παρακολουθεί τον μετασχηματισμό των κοινωνικών συγκρούσεων, στη μετάβαση, από τη «βιομηχανική» στην «προγραμματισμένη», όπως την ονομάζει κοινωνία, «όπου η μαζική παραγωγή και διάδοση των

⁴³ Φώτης Τερζάκης, *Οί αντίποδες του '60. Πίσω από τη διφορούμενη έννοια του μεταμοντερνισμού και μέσα από τα «νέα» κοινωνικά κινήματα*, Αθήνα, (Πρίσμα), 1992.

⁴⁴ Alberto Melucci, *Culture in gioco. Differenze per convivere, il Saggiatore*, Μιλάνο, 2000, ελλην. μτφρ. Μιχάλης Ψημίτης, (Gutenberg), 2002, 253.

πολιτισμικών αγαθών, κατέχουν την κεντρική θέση, που κατείχαν τα υλικά αγαθά, στη βιομηχανική κοινωνία»⁴⁵.

Ο Touraine, Θεωρεί ότι, από την αρχή της δεκαετίας του '80, τα Κινήματα που άγγιξαν εντονότερα την κοινή γνώμη, με το περιεχόμενό τους και όχι μόνο εξαιτίας του περίγυρού τους, ήταν συνήθως Κινήματα, που δημιουργήθηκαν για την υπεράσπιση πολιτιστικών δικαιωμάτων. Αυτό, δεν σημαίνει ότι τα προβλήματα εργασίας και μισθών έχασαν τη σημασία τους, αλλά ότι η διαμόρφωση κοινωνικών υποκειμένων και άρα και η αναγέννηση της πολιτικής ζωής, περνά συνήθως, από τη διεκδίκηση πολιτιστικών δικαιωμάτων, καθώς και ότι αυτή η μορφή πάλης, είναι που αξίζει την ονομασία «Κοινωνικό Κίνημα», περισσότερο από τα Κινήματα, που στρέφονται ευθέως κατά της φιλελεύθερης λογικής.

«Είναι αλήθεια, ότι δεν υπάρχει κοινωνικό κίνημα, αν μια άρνηση δεν συνοδεύεται από μια κατάφαση... Για να διαμορφωθεί ένα κίνημα, δεν αρκεί να αντιτίθεται σε μια κυριαρχία, πρέπει οι διεκδικήσεις να γίνονται στο όνομα ενός θετικού στοιχείου. Πρέπει τέλος, ο αγώνας, να μη στρέφεται μόνο κατά της κυρίαρχης τάξης πραγμάτων, αλλά να διεξάγεται στο όνομα αξιών, που η κοινωνία στο σύνολό της, θεωρεί κεντρικής σημασίας»⁴⁶.

Με βάση αυτές τις προσεγγίσεις, ο Touraine, επαναπροσδιορίζει τη σύγχρονη ιδιότητα του πολίτη, στο πλαίσιο ενός συλλογικού σώματος, που θέτει ως κύριο στόχο, την ενδυνάμωση των δικαιωμάτων του.

Η προσέγγιση των ΝΚΚ, από τον Jürgen Habermas, εντάσσεται στο σύνθετο φιλοσοφικό και κοινωνιολογικό πλαίσιο, των θεωριών του. Με βασικά σημεία της, την αναδόμηση ευρύτερων αξιών και σχέσεων, στα πλαίσια της καπιταλιστικής ανάπτυξης, που θα μπορούσαν από μόνες τους, να αναπτύξουν εντελώς διαφορετικές μορφές ορθολογικότητας, δηλαδή, πρακτικά και ηθικά μέσα, δημοκρατικές και συμμετοχικές διαδικασίες σχηματισμού, μιας συλλογικής θέλησης.

Ο Habermas, βλέπει τα περιεχόμενα αμφισβήτησης, που αναδεικνύουν τα ΚΚ διαμαρτυρίας της 10ετίας του '80 ετερογενή (π.χ. αντιπυρηνικό κίνημα, επιτροπές γειτονιάς, γυναικείο κίνημα, εκπαίδευση). Το κοινό τους σημείο, είναι ότι αποκαλύπτουν μια αυξανόμενη ευαισθησία, απέναντι στις δευτερεύουσες

⁴⁵ Ψημίτης, Μιχάλης, ό.π., σ. 130.

⁴⁶ Alain Touraine, *Πώς να ξεφύγουμε από τον φιλελευθερισμό;*, Αθήνα, (Πόλις), 1999, 75-76.

δυσλειτουργίες της καπιταλιστικής ανάπτυξης και μια ετοιμότητα να αντιδράσουν σ' αυτές.

Θεωρεί, ότι τα θεμέλια ενός ήδη «εξορθολογισμένου βιόκοσμου», δέχονται επίθεση. Αυτό που διακυβεύεται, είναι η συμβολική αναπαραγωγή του ίδιου του βιόκοσμου⁴⁷.

Κατά τη 10ετία του '70, ανάμεσα στους ευρωπαϊούς κοινωνικούς επιστήμονες, που έτειναν να κατανοούν τα ΝΚΚ ως εκφραστές προκλήσεων προς την υφιστάμενη θεσμική τάξη πραγμάτων, ήταν και ο Claus Offe, ο οποίος στην προσπάθειά του, να αναλύσει τις διαδικασίες θεσμοποίησης⁴⁸, με ιδιαίτερη έμφαση, στο περιβαλλοντικό, στο φεμινιστικό, στα Κινήματα ειρήνης και σε αυτά που σχετίζονται με «εναλλακτικούς» ή «κοινοτικούς» τρόπους παραγωγής και διανομής αγαθών και υπηρεσιών, τεκμαίρει την φάση θεσμοποίησης τους, από την εμπειρική παρατήρηση ότι:

- Η συλλογική δράση και οι σύγχρονες μορφές διαμαρτυρίας, έχουν εισαχθεί σε μια φάση «ομαλοποίησης». Τόσο οι κινητοποιούμενοι, όσο και οι αρχές, φαίνεται να υιοθετούν μια κοινή αντίληψη, γύρω από τα αποδεκτά πρότυπα της δράσης και τις αποκλίσεις από αυτά.
- Υπάρχει σαφής δυνατότητα «ενσωμάτωσης» ή «περιθωριοποίησης» των οργανώσεων των ΝΚΚ. Η επικοινωνία, η περιθωριοποίηση, ο αποκλεισμός, η αγνόηση ή η καταστολή είναι στην επιλογή τους.
- Η τακτική των Κινήματων, αλλά και τα αιτήματά τους, διαφοροποιούνται, ώστε οι επιδιώξεις τους, να ταιριάζουν με την συμβατική πολιτική συμπεριφορά, ώστε να «αφομοιώνονται».

Οι παραπάνω διαδικασίες, είναι διακριτές, αλλά και συμπληρωματικές πλευρές της θεσμοποίησης, η οποία επιτρέπει στα Κινήματα, να διατυπώνουν τα αιτήματά τους και στην εκάστοτε εξουσία, να διαχειρίζεται τη διαμαρτυρία, χωρίς να την καταπνίγει.

Η θεωρητική του προσέγγιση⁴⁹, για τα ΝΚΚ, αναφέρεται σε τρεις αλληλοσυσχετιζόμενες όψεις, των προηγμένων μεταβιομηχανικών κοινωνιών:

⁴⁷ Γιούργκεν Χάμπερμας, *Αυτονομία και Αλληλεγγύη*, Αθήνα, (Υψίλον), 1986, 68.

⁴⁸ Στέλιος Αλεξανδρόπουλος, «Το Ελληνικό Περιβαλλοντικό Κίνημα: Από την Γένεση στην Ενσωμάτωσή του», *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 30, Νοέμβριος 2007, 7-8.

⁴⁹ Claus Offe, «*Νέα Κοινωνικά Κινήματα: Αμφισβητώντας τα όρια της θεσμικής πολιτικής*», *Social Research*, 52 (4), μεταφρ. Στέλιος Αλεξανδρόπουλος, στο Γεωργία Πετράκη, *Παγκοσμιοποίηση και*

- Οι αρνητικές παρενέργειες των κατεστημένων τύπων οικονομικής και πολιτικής ορθολογικότητας, δεν είναι πλέον συγκεντρωμένες και ταξικά προσδιορισμένες, αλλά διαχέονται στο χρόνο και κατά το είδος, έτσι ώστε επηρεάζουν δυνητικά κάθε μέλος της κοινωνίας με πολλούς τρόπους.
- Υπάρχει μια ποιοτική αλλαγή, στις μεθόδους και τα αποτελέσματα της κυριαρχίας και του κοινωνικού ελέγχου, που καθιστά τις συνέπειές τους, περισσότερο συμπιεστικές και αναπόδραστες και η οποία, επηρεάζει και διαπερνά ακόμα και αυτές τις σφαίρες ζωής, που μέχρι τώρα, είχαν παραμείνει εκτός του πεδίου του ορθολογικού και ανοιχτού κοινωνικού ελέγχου.
- Τόσο οι οικονομικοί, όσο και οι πολιτικοί θεσμοί, που από κοινού, διευθύνουν την ορθολογικότητα της παραγωγής και του ελέγχου, έχουν χάσει κάθε αυτοδιορθωτική και αυτοπεριοριστική ικανότητα. Έχουν παγιδευτεί, σε έναν φαύλο κύκλο, που μπορεί να σπάσει, μόνο έξω από τους επίσημους πολιτικούς θεσμούς.

1.1.1 Charles Tilly

Η ξεχωριστή αναφορά στον Charles Tilly, είναι γιατί μεταξύ άλλων, ανατρέχει στη συγκρότηση της έννοιας των ΚΚ ιστορικά και με το έργο του, συστηματοποιεί και θεμελιώνει, τις μετεξελισσόμενες στο χρόνο, πολυάριθμες μορφές, εκδηλώσεις και τα περιεχόμενα, που αυτά προσλαμβάνουν, από τον 18ο αι., μέχρι το πολύ πρόσφατο Αντιπαγκοσμιοποιητικό Κίνημα.

Ταυτόχρονα, ο Tilly, ανοίγεται στις γενικότερες κοινωνικές συνθήκες, που κινούν τη δράση των ΚΚ και ασχολείται με την κοινωνική εξήγηση και περιγραφή γεγονότων μεγάλης κλίμακας. Δεν ενδιαφέρεται για την ιστορία των λεπτομερειών και των πρακτικών των μεγάλων ηγετών, αλλά για τον τρόπο που εφαρμόζεται, αυτό που ονομάζει, «συγκρουσιακή πολιτική». Μια πολιτική, στην οποία συναντώνται είτε συνεργαζόμενες είτε συγκρουόμενες, οι πολιτικές των μαζών και των ελίτ⁵⁰.

Όπως μας λέει, ο επιφανής θεωρητικός και ιστορικός των ΚΚ, «με την είσοδο του 21ου αιώνα, οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο, αναγνωρίζουν τον όρο ΚΚ ως εγερτήριο κάλεσμα, ως αντίβαρο στην καταπιεστική εξουσία, ως έκκληση σε λαϊκή

Νέα Κοινωνικά Κινήματα, Φάκελος Μαθήματος, Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, (Πάντειο Πανεπιστήμιο), 2007-2008.

⁵⁰ Charles Tilly, *Κοινωνικά Κινήματα*, 1768-2004, μετφρ., Θανάσης Τσακίρης, Αθήνα, (ΣΑΒΒΑΛΑΣ), 2007.

δράση, ενάντια σε ένα ευρύ φάσμα από μάστιγες. Δεν ήταν πάντοτε έτσι»⁵¹. Ο οποιοσδήποτε, μπορεί να χρησιμοποιεί τον όρο και έχει κάθε δικαίωμα να το κάνει, αλλά αυτή η έννοια, πρέπει να θεμελιωθεί, στα ιστορικά της συμφραζόμενα και να οριστεί στις πολλαπλές της διαστάσεις.

Ο Tilly, ορίζει το ΚΚ ως επινοηθείσα πολιτική μορφή, στο τέλος του 18ου αιώνα. Τα ΚΚ, λέει ο Tilly, δεν ανακάλυψαν τις μορφές λαϊκής δημόσιας παρέμβασης, αλλά μετασχημάτισαν, επεξεκτείναν, τυποποίησαν και συνέθεσαν με πειθαρχημένο τρόπο, υπαρκτές προηγούμενες εκφράσεις, τις οποίες κατοχύρωσαν ως συλλογικές μορφές, κοινωνικής παρέμβασης ή διεκδίκησης αιτημάτων, τόσο στην Ευρώπη, όσο και την Αμερική.

Τα ΚΚ, σύμφωνα με τον Tilly, συνθέτουν τρία στοιχεία: Το πρώτο στοιχείο, είναι η διατύπωση συλλογικών διεκδικήσεων με τη μορφή μιας εκστρατείας, το δεύτερο που συνθέτει το ρεπερτόριό τους, αφορά τη χρήση μορφών πολιτικής δράσης⁵², το τρίτο, αφορά συντονισμένες δημόσιες παραστάσεις, οι οποίες αφορούν επιδείξεις Αξιοσύνης, Ενότητας, Πολυάριθμου και Δεσμεύσεων (ΑΕΠΔ)⁵³.

Ο Tilly, ανατρέχει σε τέσσερεις περιόδους (18ος, 19ος, 20ος, 21ος αιώνες) και αναφέρεται σε πλήθος Κινήματων, χωρίς διαχωρισμούς⁵⁴.

Ο συγγραφέας, συνδέει τη σημερινή μορφή των Κινήματων, με τον τρόπο ανάπτυξης της παγκοσμιοποίησης και τον τρόπο χρήσης των νέων τεχνολογιών.

Ταυτοχρόνως όμως, μας προτρέπει να απορρίψουμε τον τεχνολογικό ντετερμινισμό, ο οποίος την οποιαδήποτε εξέλιξη στον χώρο των Κινήματων, την αποδίδει στις νέες τεχνολογίες. Οι μεταβολές, στο πολιτικό και οργανωτικό

⁵¹ Το ίδιο, σ. 19.

⁵² Όπως συγκεντρώσεις, παρελάσεις, συλλαλητήρια, διανομή φυλλαδίων κ.λπ.

⁵³ Αξιοσύνη: σοβαρή συμπεριφορά, κομψό ντύσιμο, παρουσία μεγαλοσημόνων και γυναικόπαιδων, Ενότητα: κονκάρδες, πανό, στολές, στοιχισμένες πορείες, τραγούδια και συνθήματα, Πολυάριθμο: καταμέτρηση συμμετεχόντων, υπογραφές σε αιτήματα, μηνύματα από υποστηρικτές, κατάκλυση δρόμων, Δέσμευση: παράβλεψη τυχόν κακοκαιρίας την ώρα της συγκεντρώσης, εμφανή συμμετοχή ηλικιωμένων και ατόμων με ειδικές ανάγκες, αντίσταση στην καταπίεση, επίδειξη αυταπάρνησης, συνεισφορά ή και αγαθοεργία.

⁵⁴ Κινήματα εκδημοκρατισμού που συνοδεύουν τη Γαλλική και Αμερικάνικη Επανάσταση, δικαιώματος ψήφου, κατάργησης της δουλείας, για τη νομιμότητα των ΚΚ, για την κατοχύρωση εργατικών δικαιωμάτων, κινήματα γύρω από τη Γαλλική Επανάσταση του 1848, το κίνημα των Χαρτιστών στην Αγγλία, κινήματα για τη θρησκευτική ελευθερία, για την ισότητα των δύο φύλων, για πολιτικά δικαιώματα, επίσης εργατικά, εθνικά, σοσιαλιστικά και κομμουνιστικά κινήματα, τα κινήματα από το 1968 και μετά στη δυτική και ανατολική Ευρώπη και τον κόσμο, τέλος τα ΝΚΚ και τα σύγχρονα αντιπαγκοσμιοποιητικά.

επίπεδο, επιδρούν περισσότερο στο τρόπο με τον οποίο ενεργούν τα ΚΚ, απ' ότι οι νέες τεχνολογίες. Στην παγκοσμιοποίηση, δεν διακρίνει μόνο φαινόμενα ομοιογενοποίησης, αλλά και προοπτικές στήριξης πολιτικών, εθνικής, περιφερειακής και τοπικής διάστασης. Επίσης η παγκοσμιοποίηση, εμπεριέχει μια δυναμική περιστολής των ΚΚ, αλλά και μια δυναμική ενίσχυσής τους. Το προς τα πού, θα βαρύνει η πλάστιγγα, εξαρτάται από τους ίδιους τους σκοπούς των ΚΚ. Αν, όπως σωστά παρατηρεί, το κάθε ΚΚ, δεν πρέπει να ταυτίζεται με την οργάνωσή του, τότε η λειτουργία του και η επιτυχία του, στηρίζονται όχι στον τεχνολογικό ντετερμινισμό, αλλά στον τρόπο ώσμωσής του με τη δημοκρατία.

Εν κατακλείδι, ανιχνεύοντας την ιστορία της επινοηθείσας αυτής μορφής των ΚΚ, τα αντιμετωπίζει ως διακριτή μορφή διαμφισβητούμενης πολιτικής, διαμφισβητούμενης, με την έννοια ότι τα ΚΚ, εμπλέκουν τη συλλογική κατασκευή αιτημάτων, τα οποία, αν πραγματοποιούνταν, θα συγκρούονταν με τα συμφέροντα κάποιου άλλου, πολιτικής, με την έννοια ότι οι κυβερνήσεις της μιας ή της άλλης μορφής, εμφανίζονται με κάποιο τρόπο στην κατασκευή των αιτημάτων, είτε σαν αιτούντες ή αποδέκτες αιτημάτων, σύμμαχοι των αποδεκτών ή διαμεσολαβητές της διαμφισβήτησης⁵⁵.

Ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνεται τον χαρακτήρα των ΚΚ και τα αντιμετωπίζει είναι ως μια μορφή συγκρουσιακής πολιτικής. Η σύγκρουση, προκύπτει από τη συλλογική διατύπωση αιτημάτων, αντίθετων με τα αιτήματα κάποιων άλλων και η πολιτική, αφορά το γεγονός, πως τα αιτήματα αυτά επικεντρώνονται στο πολιτικό πεδίο, αφού απευθύνονται και διεκδικούν την ικανοποίησή τους, από τις κυβερνήσεις και το πολιτικό σύστημα.

Το συμπέρασμα της ανάλυσής του, είναι πως η άνοδος και η πτώση των ΚΚ, συνδέεται με την επέκταση ή τη συρρίκνωση των δημοκρατικών ευκαιριών, θεωρώντας «πως πολιτική, δεν διαμορφώνουν μόνον οι επίσημες πολιτικές μορφές δράσης, αλλά και η πολιτική του πεζοδρομίου».

1.1.2 Pierre Bourdieu

Η μελέτη των ΝΚΚ, μπορεί να συμπληρωθεί, μέσα από το θεωρητικό έργο και τη δράση του Pierre Bourdieu.

⁵⁵ Charles Tilly, *Social Movements, 1768-2004*, (Paradigm Publishers), 2004, 3.

Ο Pierre Bourdieu, που πέθανε τον Ιανουάριο του 2002, χωρίς να δει τη μεγάλη πρόοδο του πολιτικού του σχεδίου, ενσάρκωνε ένα νέο ρόλο διανοούμενου, τον ρόλο του αφυπνιστή, του εμψυχωτή, που συμβάλλει στην αποθεμελίωση, του επίσημου καταμερισμού, της πνευματικής εργασίας των διανοουμένων.

Ο Bourdieu, θεωρεί τη στρατευμένη επιστημοσύνη, απολύτως αδιαχώριστη, με την επιστημονική αναστοχαστικότητα⁵⁶.

Ορίζοντας, ως αιχμή της νεοφιλελεύθερης επίθεσης την ανεργία, ο Bourdieu, θέτει δύο σημεία, σημαντικά της φυσιогνωμίας του νέου αυτού Κινήματος: τη σύνδεσή του με τους (επισημικά) εργαζόμενους, από τη μια, και τους ανέργους ολόκληρης της Ευρώπης, από την άλλη.

Το Κίνημα των ανέργων, αφορά στην ανανέωση του παραδοσιακού εργατικού κινήματος, που ο Bourdieu, δεν έχει εγκαταλείψει, στο όνομα των ΝΚΚ, τα οποία, επίσης, υποστηρίζει ένθερμα. Θεωρώντας τον νεοφιλευθερισμό «(υπό υλοποίηση) ουτοπία μιας εκμετάλλευσης χωρίς όρια», αναζητεί ταυτόχρονα τη θεωρητική παρέμβαση και την ανανέωση της δράσης, για την ανάπτυξη ενός πολύμορφου, πολυσχιδούς Ευρωπαϊκού ΚΚ, που συντίθεται από τα επιμέρους κινήματα αντίστασης, στη νεοφιλελεύθερη επίθεση.

Το σχέδιό του, θα λάβει σάρκα και οστά μέσα στο ευρωπαϊκό, διεθνές «Κίνημα των Κινήματων», που συγκεντρώνει στους κόλπους του, μικρές και μεγάλες, παλιές και νέες οργανώσεις, οι οποίες αναπτύσσουν δίκτυα επικοινωνίας και κοινές δράσεις, καθώς και δεσμούς αλληλεγγύης, παγκόσμια.

Ορισμένες βασικές αρχές, της προσέγγισης που κάνει ο Bourdieu, τόσο στο περιεχόμενο, όσο και τις μορφές των ΝΚΚ, είναι:

- Τα Κινήματα, οικοδομούνται στο έδαφος της κοινωνικής κατεδάφισης, που πραγματοποιείται, μέσα από τη νεοφιλελεύθερη πολιτική, της ευρωπαϊκής οικοδόμησης.
- Τα Κινήματα, ανθίστανται στην πολιτική της αποπολιτικοποίησης, δηλαδή, στην πολιτική, που αντλεί ασύστολα από το λεξιλόγιο της ελευθερίας, του φιλευθερισμού, της απελευθέρωσης και της απορρύθμισης, έχοντας στόχο να προσδώσει μια επίφαση μοιραίας επικυριαρχίας, στους

⁵⁶ Νίκος Παναγιωτόπουλος, *Για μια Ρεαλιστική Ουτοπία*, Πρακτικά της διάσκεψης, «Προς ένα Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Κίνημα», Αθήνα, 3,4,5 Μαΐου 2001, μετάφρ. Καίτη Διαμαντάκου, (Πατάκης), 2003, 36.

οικονομικούς καταναγκασμούς, τους οποίους δεν υποβάλλει σε κανέναν απολύτως έλεγχο⁵⁷.

- Τα Κινήματα, για ν' αποκαταστήσουν την πολιτική, χρειάζεται να αναζητούν σημεία εφαρμογής της, πέρα από τα όρια του εθνικού κράτους.

Επίσης, τα ΚΚ, παρά τις διαφορετικές προελεύσεις τους, έχουν πολλά κοινά γνωρίσματα και συγγένειες:

- Αρνούνται παραδοσιακές μορφές κινητοποίησης, ειδικά αυτές, που διαιωνίζουν την παράδοση των κομμάτων σοβιετικού τύπου, έχουν την τάση να αποκλείουν την κάθε είδους μονοπώληση, από οποιαδήποτε μειοψηφία και να ευνοούν την άμεση συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων.
- Υιοθετούν, μορφές αυτοδιαχειριστικής οργάνωσης και αμφισβητούν το μονοπώλιο της πολιτικής παρέμβασης, από τα κόμματα.
- Επινοούν ή επαναανακαλύπτουν, πρωτότυπες μορφές δράσης, εξοπλισμένες με ισχυρό συμβολικό περιεχόμενο.
- Προσανατολίζονται, προς επακριβείς, συγκεκριμένους στόχους, για την κοινωνική ζωή (στέγαση, απασχόληση, υγεία, έκδοση πιστοποιητικών κ.λπ.).
- Επιδιώκουν, άμεσες πρακτικές λύσεις και συγκεκριμενοποιούν, κάθε φορά τις αρνήσεις και τις προτάσεις τους, μέσα από παραδειγματικές δράσεις, οι οποίες απαιτούν ισχυρή προσωπική στράτευση.
- Χρησιμοποιούν, με τρόπο αποδοτικό, για τους σκοπούς τους, τα μέσα καθώς και τη στήριξη παραδοσιακών οργανώσεων (κόμματα, συνδικάτα) ή μειοψηφιών αυτών των οργανώσεων.
- Αρνούνται, τη νεοφιλελεύθερη πολιτική.
- Χαρακτηρίζονται, από το διεθνές ή διεθνικό σε διαφορετικούς βαθμούς χαρακτήρα τους⁵⁸.
- Προτάσσουν την αλληλεγγύη, που αποτελεί τη σιωπηρή αρχή των περισσότερων αγώνων τους και κάνουν το παν, για να την επιτύχουν τόσο μέσα από τη δράση τους (συνυπολογίζοντας όλους τους «χωρίς»), όσο και μέσα από την οργανωτική μορφή, που υιοθετούν.

⁵⁷ Στο ίδιο, σ. 55.

⁵⁸ Αυτό γίνεται ιδιαίτερα ορατό, στο κίνημα των ανέργων ή στο κίνημα που διευθύνει η Συνομοσπονδία Αγροτών, όπου υπάρχει το αίσθημα και η βούληση να προστατευτούν οι Γάλλοι μικροί αγρότες, αλλά και οι ακτήμονες αγρότες της Λατινικής Αμερικής.

Παράλληλα με τις θέσεις του, για τα ΝΚΚ, ο Bourdieu, επιδιώκει έναν ανανεωμένο συνδικαλισμό, ο οποίος θα συνεργαστεί μαζί τους, για την ολοκληρωμένη συγκρότηση ενός Ευρωπαϊκού ΚΚ, το οποίο δεν μπορεί να είναι αποτελεσματικό, αν δεν συγκεντρώνει τρεις συνισταμένες, τη συνισταμένη «Συνδικαλισμός», τη συνισταμένη «Κοινωνικό Κίνημα» και τη συνισταμένη «Ερευνητές», με την προϋπόθεση βέβαια, ότι τις ενοποιεί και δεν τις συμπαραθέτει απλά.

«...Πρέπει να πάρουμε ρίσκα. Δεν αρκεί να κάνουμε παρελάσεις αλλά μπρατσέτα, όπως κατά παράδοση συνηθίζουν οι συνδικαλιστές την Πρωτομαγιά. Πρέπει να προβούμε σε δράσεις, σε καταλήψεις οικημάτων κ.λπ. Κάτι που απαιτεί τόσο φαντασία όσο και θάρρος»⁵⁹.

1.2 Η Συγκρουσιακή Πολιτική, στη μελέτη των Κοινωνικών Κινήματων

Σε σχέση, με άλλους κοινωνικοοικονομικούς και πολιτικούς θεσμούς, τα ΚΚ, ενέχουν και διαχειρίζονται μορφές δύναμης, που αν και δυσκολότερα προσδιορίσιμες, δεν είναι εξ' αυτού και αμελητέες⁶⁰.

Εντάσσοντας τη μελέτη τους, εντός ενός ευρύτερου πεδίου συγκρουσιακής πολιτικής⁶¹, επιδιώκεται, η συστηματική και σε βάθος διερεύνηση του κινηματικού φαινομένου, μέσα από το πρίσμα, ιστορικά συγκεκριμένων περιπτώσεων.

Στη συμβατική πολιτική και κοινωνική επιστήμη⁶², οι κοινωνικές συγκρούσεις, αντιμετωπίζονται κατά κανόνα, ως παρείσακτες παθογένειες. Το ερώτημα, που διέπει τη διερεύνησή τους, είναι γιατί συγκρούσεις; Στη συγκρουσιακή πολιτική, το ερώτημα αυτό αντιστρέφεται. Αφού στις κοινωνίες, εξακολουθεί να υφίσταται κυριαρχία, οι συγκρούσεις, όχι μόνο παθολογία δεν συνιστούν, αλλά αποτελούν εγγενή συνιστώσα του πολιτικού φαινομένου, τη βασική διαδικασία, μέσω της οποίας, ανακύπτουν και μετεξελίσσονται πολιτικοί και κοινωνικοί θεσμοί.

Σημασία, συνεπώς, δεν έχουν τόσο οι αιτίες των συγκρούσεων, όσο οι μηχανισμοί τους: με ποιους τρόπους, συλλογικά υποκείμενα, αναδύονται και

⁵⁹ Νίκος Παναγιωτόπουλος, ό.π., σ. 274

⁶⁰ Sidney Tarrow, *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics*, 2^η έκδοση, Cambridge, (Cambridge University Press), 1998.

⁶¹ Πολιτικής που διεξάγεται εκτός των επίσημων θεσμών του πολιτικού συστήματος.

⁶² Που εστιάζεται σε θεσμούς και διαδικασίες διακυβέρνησης.

συγκροτούν οργανώσεις, αρθρώνουν, πολιτικό λόγο και πλοηγούν στη μεταβαλλόμενη πολιτικοθεσμική συγκυρία⁶³;

Ο προβληματισμός, συγκροτείται στη βάση μιας σειράς κομβικών ερευνητικών αξόνων:

- Πολιτικές ευκαιρίες: διαστάσεις του πολιτικοθεσμικού περιβάλλοντος, που διευκολύνουν (ή δυσχεραίνουν) τις κινηματικές εκδηλώσεις.
- Μορφές δράσης: ιστορικά αφομοιωμένα διεκδικητικά ρεπερτόρια, με τα οποία τα Κινήματα, προωθούν τα αιτήματά τους.
- Οργανωτικές δομές και υποστηρικτικά δίκτυα.
- Νοηματοδοτήσεις, αξιακές πλαισιώσεις και συλλογικές ταυτότητες: ο χώρος του πολιτικού λόγου και των συμβολικών αναπαραστάσεων.

Συγκρουσιακή ή διεκδικητική πολιτική, έχουμε όταν άνθρωποι απλοί (χωρίς ισχυρούς πόρους και πρόσβαση στη θεσμική εξουσία), συγκροτούνται σε ομάδες, διατυπώνουν αιτήματα και συγκρούονται με τις ελίτ, άλλους αντιπάλους ή τις κρατικές αρχές. Όμως, δεν είναι όλες οι εκφάνσεις της συγκρουσιακής πολιτικής Κινήματα.

Μελετητές, όπως ο Sidney Tarrow, τονίζουν πως λύδια λίθος της κινηματικής υπόστασης, είναι ο παρατεταμένος χαρακτήρας των διεκδικητικών δράσεων, αλλιώς πρόκειται για απλά συγκρουσιακά επεισόδια.

Η Συγκρουσιακή πολιτική, τονίζει τη μεγάλη επίδραση που υφίσταται μεταξύ ΚΚ και επίσημης πολιτικής και υιοθετεί, την διεύρυνση της σχέσης Κινήματων, κομμάτων και κράτους⁶⁴.

Ως κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα και γνωστικό αντικείμενο, το ΚΚ, αποτελεί συνισταμένη των διεκδικητικών υποκειμένων, των διεκδικήσεων που προβάλλουν και των αποδεκτών τους: του κοινού, στο οποίο οι διεκδικήσεις απευθύνονται.

Στο πλαίσιο της θεωρίας της Συγκρουσιακής Πολιτικής, στις νεότερες επεξεργασίες, το κριτήριο του θεσμικού μετασχηματισμού, στην πραγματικότητα αναβαθμίζεται, αν και ποτέ δεν έχασε τον κεντρικό του ρόλο. Το κλειδί, βρίσκεται

⁶³ Σεραφείμ Σεφεριάδης, «Συγκρουσιακή πολιτική, συλλογική δράση, κοινωνικά κινήματα: μια αποτύπωση», *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, <http://www.eurozine.com> (πρόσβαση στις 20/5/2010).

⁶⁴ Goldstone J.A., *States, Parties and Social Movements*, Cambridge/Νέα Υόρκη/ Μελβούρνη/ Μαδρίτη /Cape Town, (Cambridge University Press), 2003, 2.

στην παλιά εννοιολόγηση του C.Tilly⁶⁵, σύμφωνα με την οποία, τα Κινήματα, αποτελούν συλλογικούς «αμφισβητίες-διεκδικητές», εκτός του επίσημου καθεστωτικού πυρήνα, αλλά εντός του πολιτικού συστήματος (εκάστοτε κυβερνητική εξουσία).

Οι McAdam, Tarrow και Tilly, ορίζουν ρητά, τους αμφισβητίες-διεκδικητές, ως «συγκροτημένα πολιτικά υποκείμενα, χωρίς θεσμοποιημένη πρόσβαση, στην κυβερνητική εξουσία και τους πόρους της»⁶⁶.

Τελικά, σε αντίθεση με ότι ίσχυε παλαιότερα, ούτε η εμπλοκή σε συγκρουσιακή παρεμπόδιση αρκεί, για να τεκμηριώσει την κινηματική υπόσταση, αλλά ούτε και η κινηματική υπόσταση, για να αποκλείσει το ενδεχόμενο ανάπτυξης φαινομένων ενσωμάτωσης και συμβιβασμού. Επιπλέον, σημαντικό ρόλο, διαδραματίζει το σύγχρονο κράτος, όταν εμπρόθετα επιχειρεί, πρώτα την πόλωση ανάμεσα στους σύννομους και στους παραβατικά βίαιους και στη συνέχεια τον κατακερματισμό τους, μέσω των γνωστών πρακτικών «διαίρει και βασίλευε»⁶⁷.

1.3 Τα Καινοτόμα χαρακτηριστικά των Νέων Κοινωνικών Κινήματων, στο πλαίσιο της Νεοφιλελεύθερης Παγκοσμιοποίησης

Η καινοτομία που επέφεραν, τα ΝΚΚ, συνίστατο στην απόδοση μεγαλύτερης σημασίας σε έννοιες, όπως η ομαδική ή συλλογική ταυτότητα, στις αξίες και τους τρόπους ζωής, είτε ενάντια είτε ξέχωρα, από τις μέχρι τότε ιδεολογικές κατασκευές.

Τα ΝΚΚ, υπήρξαν απίστευτα σημαντικά, στην άσκηση πιέσεων, για να αλλάξει η ατζέντα της παγκοσμιοποίησης, να ξεφύγει από το νεοφιλελεύθερο πρότυπο, καθώς και στην άσκηση πιέσεων, για περισσότερο εκδημοκρατισμό και υπευθυνότητα, στις παγκόσμιες διαδικασίες, όπως επίσης στους εθνικούς θεσμούς, θέτοντας νέα θέματα, στην ατζέντα σε αρκετά βασικές μορφές⁶⁸.

⁶⁵ Tilly Charles, *From Mobilization to Revolution*, Νέα Υόρκη /StLouis /Sanrancisco /Auckland /Bogota/Caracas/Αμβούργο/Λισαβόνα/Λονδίνο/Μαδρίτη/Πόλη του Μεξικού /Μιλάνο /Μόντρεαλ /Νέο Δελχί/Oklahoma City/Παρίσι/San Juan/Sao Paulo/Σιγκαπούρη/ Sidney/Τόκιο/Τορόντο, (McGraw-Hill Publishing Company), 1978.

⁶⁶ McAdam D., Tarrow S., Tilly C., *Dynamics of Contention*, Cambridge/Νέα Υόρκη/ Oakleigh / Μαδρίτη/Cape Town, (Cambridge University Press), 2001, 11-12.

⁶⁷ Σεφεριάδης Σεραφείμ, *Διεκδικητικό Κίνημα και Πολιτική στο Συγκρουσιακή Πολιτική, Συλλογική Δράση, Κοινωνικά Κινήματα*, Σημειώσεις Παραδόσεων, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας, (Πάντειο Πανεπιστήμιο), 2002.

⁶⁸ Held David, *Η παγκοσμιοποίηση ήρθε για να μείνει, Αφιέρωμα: κοινωνικά κινήματα*, <http://www.re-public.gr>, (πρόσβαση στις 28/11/2009).

Έχουν, όμως, μέλλον τα ΝΚΚ; Ας αφήσουμε τον Charles Tilly⁶⁹ να μας υποδείξει τα πιθανά σενάρια:

- Διεθνοποίηση των κινημάτων: πιο αργή, λιγότερο εκτεταμένη και λιγότερο πλήρης από όσο λένε οι φανατικοί της τεχνολογίας, αλλά πιθανό να συνεχίσει για 10ετίες.
- Παρακμή της δημοκρατίας: μια διχασμένη επιλογή, με ορισμένο βαθμό παρακμής της δημοκρατίας (και, ως εκ τούτου, ένας ορισμένος βαθμός μείωσης της διάδοσης και αποτελεσματικότητας των κοινωνικών κινημάτων), στις βασικές υπάρχουσες δημοκρατίες, αλλά ουσιαστικός εκδημοκρατισμός (επομένως επέκταση των ΚΚ), σε χώρες που σήμερα δεν είναι δημοκρατικές, όπως η Κίνα.
- Επαγγελματικοποίηση: μια ακόμη διχασμένη επιλογή, με επαγγελματίες επιχειρηματίες των ΚΚ, μη κυβερνητικές οργανώσεις και συμβιβασμούς, με τις αρχές, ολοένα και πιο κυρίαρχα χαρακτηριστικά των μεγάλης κλίμακας ΚΚ, αλλά με συνέπεια, την εγκατάλειψη εκείνων των τμημάτων, των τοπικών και περιφερειακών διεκδικήσεων, που δεν μπορούν να ενταχθούν στο διεθνή ακτιβισμό.
- Θρίαμβος: φευ, υπερβολικά απίθανος.

Τα καινοτόμα στοιχεία των ΝΚΚ, σε σχέση με τους προγενέστερους πολιτικούς θεσμούς (π.χ. πολιτικά κόμματα, εργατικά συνδικάτα), μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε πέντε συμπληρωματικές ενότητες: ιδεολογία, οργανωτική δομή, κοινωνική σύνθεση, πολιτική στρατηγική, νέες κοινωνικές αντιθέσεις⁷⁰.

1.3.1 Η Ιδεολογία των Νέων Κοινωνικών Κινήματων

Τα πολιτικά αιτήματα των ΝΚΚ, δεν εστιάζονται σε υλιστικές αξίες (π.χ. αύξηση των μισθών, οικονομική ανάπτυξη), αλλά σε μεταϋλιστικές αξίες⁷¹ (π.χ. ποιότητα ζωής, προσωπική αυτονομία).

Η έμφαση των ΝΚΚ, στις μεταϋλιστικές αξίες, παρουσιάζεται στη σχετική βιβλιογραφία, ως μία σημαντική ιστορική αλλαγή, στο σύστημα αξιών της Δυτικής

⁶⁹ Charles Tilly, *Social Movements, 1768-2004*, (Paradigm Publishers), 2004.

⁷⁰ Σεφεριάδης Σεραφείμ, *Συγκρουσιακή πολιτική, συλλογική δράση, κοινωνικά κινήματα: μια αποτύπωση*, Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, <http://www.eurozine.com>, (πρόσβαση στις 20/5/2010).

⁷¹ Negri, A. & Hardt, M., *Die Arbeit des Dionysos*, Berlin, (Materialistische Staatskritik in der Postmoderne), 1997

Ευρώπης⁷². Συμβολίζει την ιστορική μετάβαση, από τις παραδοσιακές υλιστικές αξίες, της βιομηχανικής κοινωνίας, σε μία καινούργια ενότητα μεταυλιστικών αξιών, στη μεταβιομηχανική ή την ύστερη καπιταλιστική κοινωνία.

Τα ΝΚΚ, στον πολιτικό τους λόγο, ασκούν έντονη κριτική στην αναπτυξιακή λογική της μεταπολεμικής δυτικοευρωπαϊκής κοινωνίας και στο πολιτικό της σύμβολο, το κράτος πρόνοιας, ερμηνεύοντας την πολιτική του, σαν μία πολιτική, βασισμένη αποκλειστικά στην οικονομική ανάπτυξη, την διαχείριση των μέσων και τις συλλογικές ρυθμίσεις.

Σ' αυτό το μοντέλο, τα ΝΚΚ, αντιτάσσουν μία σειρά νέων κοινωνικών αιτημάτων, που αναδεικνύουν την κοινωνική ταυτότητα, την προσωπική αυτονομία, την έκφραση και την επικοινωνία, ως αδιαπραγμάτευτες αξίες, καλύπτοντας τα ίδια τα ιδεολογικά θεμέλια της νεωτερικότητας.

Η κριτική τους, επεκτείνεται πέραν από τον καπιταλισμό, στις διάφορες εκφάνσεις του σύγχρονου βιομηχανικού πολιτισμού (εμπορευματοποίηση, αστικοποίηση, εκβιομηχάνιση, καταστροφή του περιβάλλοντος, καταναλωτισμός, πολιτικός συγκεντρωτισμός, γραφειοκρατία, κλπ.).

Οι εναλλακτικές αξίες, των ΝΚΚ, εστιάζονται στην οικολογική ισορροπία, τον αντιρατσισμό, τον φεμινισμό, τον αντιμιλιταρισμό, τις ομάδες αυτοσυνείδησης, την άμεση δημοκρατία, τα κοινοτικά σχήματα, κ.λπ.

Ένα σημαντικό στοιχείο τους, είναι η αποφυγή διαμόρφωσης μιας «δογματολογικής ερμηνείας». Τα ΝΚΚ, επιδιώκουν να αρθρώσουν μία «αυτοπεριοριζόμενη ουτοπία»⁷³, που θα αναγνωρίζει, την ύπαρξη πολλαπλών κοινωνικών αντιθέσεων.

Στόχος τους, είναι η υπεράσπιση του δικαιώματος στην διαφορετικότητα, μέσα στο πλαίσιο μίας ευρύτερης πλουραλιστικής κοινότητας⁷⁴.

1.3.2 Η Οργανωτική Δομή των Νέων Κοινωνικών Κινήσεων

Η έμφαση των ΝΚΚ στην επικοινωνία, έκφραση και αυτοσυνείδηση, καθώς και η αντίρρηση, σε κάθε μορφή ιεραρχίας, τα οδήγησε σε οργανωτικό επίπεδο, στην υιοθέτηση μικρών ευέλικτων σχημάτων, όπου το άτομο, μπορεί να διαμορφώσει

⁷² Inglehart R., Flanagan, S., «Value Change in Industrial Societies», *American Political Science Review*, vol. 81, no. 4, 1987.

⁷³ Arato A., Cohen J., «Κοινωνία των Πολιτών και Κοινωνική Θεωρία», *Λεβιάθαν*, 10, 1991, 92.

⁷⁴ Cohen J., «Strategy or Identity?», *Social Research*, vol. 52, no. 4, 1985.

μία κοινωνική ταυτότητα, αλλά ταυτόχρονα, να διατηρήσει την προσωπική του αυτονομία.

Σημαντική οργανωτική προϋπόθεση, στη διασφάλιση της προσωπικής αυτονομίας, είναι η έλλειψη ιεραρχικών δομών και διαδικασιών.

Τα ΝΚΚ, στέκονται κριτικά απέναντι στους θεσμούς της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, καθώς θεωρούν, ότι οι θεσμοί αυτοί, οδηγούν αναπόφευκτα στο «σιδερένιο νόμο της ολιγαρχίας του Michels»⁷⁵.

Η εναλλακτική πρόταση των ΝΚΚ, στηρίχθηκε, αντίθετα, στις αρχές της άμεσης δημοκρατίας και στη δημιουργία μικρών ευέλικτων σχημάτων.

Στις περιπτώσεις, όπου τα ΝΚΚ, υιοθέτησαν αναγκαστικά αντιπροσωπευτικές μορφές οργάνωσης (π.χ. ομοσπονδία, συντονιστικά όργανα), εισήγαγαν παράλληλα νέες καινοτόμες ρυθμίσεις (π.χ. την αρχή της ανακλητότητας, της προσωρινότητας και της εκ περιτροπής εναλλαγής).

Εντούτοις, η προσπάθεια των ΝΚΚ, να υιοθετήσουν οργανωτικά σχήματα, τα οποία θα διασφάλιζαν την αρχή της άμεσης δημοκρατίας, υπονομεύτηκε πολλές φορές, από την ανάδειξη νέων, άτυπων μορφών ιεραρχίας.

1.3.3 Η Κοινωνική Βάση των Κοινωνικών Κινήματων

Τα ΝΚΚ, δεν αυτοπροσδιορίζονται ως ταξικά ή Κινήματα ορισμένων κοινωνικών κατηγοριών. Δεν διεκδικούν επομένως, το ρόλο πολιτικού εκφραστή, μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας. Αντίθετα, αφορούν την κοινωνία στο σύνολό της. Γι' αυτό, ο αυτοπροσδιορισμός τους, είναι ευρύτερος και έξω από τις υπάρχουσες πολιτικές και οικονομικές διαφοροποιήσεις (π.χ. Δεξιά-Αριστερά κόμματα).

Η ταξική δομή, της «μεταμοντέρνας κοινωνίας», από τις κοινωνικές τάξεις, πέρασε στις στρατηγικές «ταυτότητας». Η μετατόπιση, από τις ολιστικές προσεγγίσεις της κοινωνίας προς τις μερικευτικές, σήμαινε την απεμπόληση της έννοιας της κοινωνικής τάξης και την ανάδειξη της διαφοράς, της ταυτότητας, της ετερότητας, του στυλ κ.ο.κ σε κοινωνικό διακύβευμα.

Η κοινωνική βάση, των ΝΚΚ, περιορίζεται κυρίως στα «μεσαία στρώματα».

⁷⁵ Robert Michels, *Πολιτικά Κόμματα*, (Free Press), 1968 (1911), <http://socserv2.socsci.mcmaster.ca/~econ/ugcm/3ll3/michels/polipart.pdf>, (πρόσβαση στις 11/6/2010).

Συγκεκριμένα, ο κύριος κορμός τους, αποτελείται από τρεις κοινωνικές κατηγορίες:

- Τα νέα μεσαία στρώματα (ιδιαίτερα, άτομα που εργάζονται στον δημόσιο τομέα ή στον τομέα των υπηρεσιών)
- Άτομα μη ενταγμένα ή κινούμενα στο περιθώριο της αγοράς εργασίας (δηλαδή φοιτητές, άνεργοι, συνταξιούχοι, κ.λπ.)
- Τμήματα των παλιών μεσαίων τάξεων⁷⁶.

Όσον αφορά, τις μεταβλητές της ηλικίας και της εκπαίδευσης, τα μέλη τους, είναι συνήθως νέοι (μέχρι 35 ετών) και μεσήλικοι (μέχρι 50 ετών), με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο.

Οι θέσεις των M. Hardt και A. Negri⁷⁷, για το Μεταφορντισμό, όσο και αυτές που απολήγουν στην «κοινωνία της γνώσης» ως το κοινωνικό υποκείμενο της αποϋλικοποιημένης εργασίας, αναδεικνύουν έμμεσα ή άμεσα, τα νέα μεσαία στρώματα, σε κοινωνικό πρωταγωνιστή.

Η έννοια της «κοινωνίας της γνώσης», δεν αναφέρεται γενικά στις γνώσεις, αλλά στις συγκεκριμένες γνώσεις, που αυτή τη στιγμή ενδεχομένως, χρειάζεται η αγορά, δηλαδή γνώσεις, που μπορούν να συσκευαστούν σύμφωνα με τον ο F. Lyotard⁷⁸ (καλές πρακτικές, δράσεις, επιχειρηματικότητα, ενεργητικές πολιτικές πληροφοριακές γνώσεις, κ.α.). Πρόκειται μάλλον, στην καλύτερη περίπτωση, για εφαρμοσμένη γνώση.

Το γεγονός όμως, ότι η εργασία στις υπηρεσίες, στους υπολογιστές, στα αυτοματοποιημένα συστήματα, τυποποιεί και εξασφαλίζει την εργασία στο εργοστάσιο, στις υπηρεσίες και αλλού, καθόσον η παραγωγή υλικών αγαθών, ανεξάρτητα από την μείωση της απασχόλησης, συνεχίζει να αυξάνεται, την κάνει να εμφανίζεται ως ένας εξωτερικός εποπτικός παράγοντας. Ένας παράγοντας, ο οποίος ενώ εποπτεύει, ρυθμίζει και ταξινομεί την εργασία, εμφανίζεται αποδεσμευμένος από την ορθολογικότητα και τις χωροχρονικές δεσμεύσεις, της οικονομίας του κέρδους και του βιοπορισμού. Η αντίφαση αυτή, διέπει και την κοινωνική ύπαρξη, των νέων μεσαίων αστικών στρωμάτων, που είναι και φορείς

⁷⁶ Offe, Claus «Νέα Κοινωνικά Κινήματα: Αμφισβητώντας τα όρια της θεσμικής πολιτικής», *Social Research*, 52, 4, μτφρ. Στέλιος Αλεξανδρόπουλος, στο Γεωργία Πετράκη, *Παγκοσμιοποίηση και Νέα Κοινωνικά Κινήματα*, Φάκελος Μαθήματος, Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, (Πάντειο Πανεπιστήμιο), 2007-2008.

⁷⁷ M.Hardt, A.Negri, *Αυτοκρατορία*, Αθήνα 2002.

⁷⁸ Φ. Λυοτάρ, *Η μεταμοντέρνα κατάσταση*, Αθήνα 1993.

της «διαχειριστικής εργασίας» (αντιφατικές ταξικές θέσεις, ρευστότητα μεταξύ ελεύθερου και εργάσιμου χρόνου κ.ο.κ.).

Η εσωτερική δυναμική, της «μετακαπιταλιστικής κοινωνίας», προέρχεται επομένως, από την αντίθεση ανάμεσα στους εργάτες γνώσεων και τους εργάτες υπηρεσιών, δηλαδή οι νέες κοινωνικές ανισότητες, θα εμφανίζονται σύμφωνα με τον M. Castells, ως άνιση κατοχή γνώσεων ή ως άνιση κατοχή πληροφοριακών δεξιοτήτων⁷⁹. Πάνω σ' αυτή την αντίθεση, θα οικοδομείται, πάντα κατά τον P. Drucker, μια πολιτισμική διχοτομία, μεταξύ των «διανοουμένων» και των «διευθυντικών στελεχών», οι οποίοι θα ασχολούνται με τις λέξεις και τις ιδέες, και τους μάντζερ, οι οποίοι θ' ασχολούνται με τους ανθρώπους και την εργασία⁸⁰.

Οι ταξικοί αγώνες, χάνουν τη σημασία τους και μετατρέπονται σε αγώνες κινητοποίησης για πόρους (γνώση, πληροφορία, κ.λπ.) και για καταναλωτικά αγαθά.

Βεβαίως, είναι ένα άλλο ζήτημα, αν η κοινή ταξική κατάσταση, δεν οδηγεί πάντα σε κοινή δράση, σε ταξική συνείδηση. Εδώ ενδεχομένως βεμπεριανά αναλυτικά εργαλεία, όπως γόητρο, δύναμη, νόημα, σύμβολα, δηλαδή εργαλεία της ερμηνευτικής κοινωνιολογίας, μπορούν συμπληρωματικά να χρησιμοποιηθούν, για να εξεταστεί ποσοτικά, μια δυναμική κοινωνική στρωμάτωση, όπως διαμορφώνεται, από τη γενίκευση της μισθωτοποίησης και την εμφάνιση των νέων μεσαίων στρωμάτων⁸¹.

Η νέα υποκειμενικότητα, που φωτογραφίζει τα νέα μεσαία στρώματα⁸², αποκλείει τους εργαζόμενους, που κινούνται στο πλαίσιο «της αναγκαιότητας» και για τους οποίους, η εργασία παραμένει πάντα μόχθος και μέσον βιοπορισμού, τη δυνατότητα να χειραφετηθούν.

Εξάλλου, η διατύπωση της πολιτικής, με αισθητικούς όρους, που συνάδει επίσης, με την εφήμερη και αποσπασματική κοσμοαντίληψη, αυτών των

⁷⁹ Manuel Castells, *End of Millenium. The Information Age: Economy, Society and Culture*, Oxford, τόμος 3, (Blackwell), 1998, 374.

⁸⁰ P.F. Drucker, *Μετακαπιταλιστική Κοινωνία*, Αθήνα 1996.

⁸¹ Μαρία Αντωνοπούλου, *Κοινωνική πράξη και υλισμός. Σπουδή στην κοινωνιολογία της γνώσης*, Αθήνα, (Αλεξάνδρεια), 2000.

⁸² Από εδώ λείπει, όπως είναι φυσικό η μετα-εργοστασιακή εργατική τάξη, οι εργαζόμενοι στις υπεργολαβίες και στο φασόν, οι οποίοι αποτελούν ένα σημαντικό μέρος του εργαζόμενου πληθυσμού, οι μετανάστες, οι καθαρίστριες στα συνεργεία καθαρισμού, οι τριωρίτισσες των πολυκαταστημάτων και των σουπερμάρκετ, οι νέοι με τις δουλειές του ποδαριού (ντελίβερι, κούριερ κ.ά.).

στρωμάτων, αποκλείει ουσιαστικά για δεύτερη φορά, τον κόσμο της εργασίας, από την πολιτική, καθώς ως ενδεδειγμένη μορφή κοινωνικού αγώνα, προβάλλεται η κινηματική και ριζωματική δράση «ενός πλήθους από μοναδικότητες». Από την άλλη, οι υφιστάμενες μορφές, συνδικαλιστικής και πολιτικής οργάνωσης (απεργίες, διαδηλώσεις κ.λπ.), μέσω των οποίων μια τάξη, γίνεται υποκείμενο, αξιολογούνται ως παρωχημένες και κορπορατιστικές, ως οι κοινωνικές τάξεις, να συγκροτούνται στη σφαίρα του κράτους (ως ομάδες πίεσης) και όχι στη σφαίρα της παραγωγής⁸³.

1.3.4 Η Πολιτική Στρατηγική των Νέων Κοινωνικών Κινήματων

Η δράση των ΝΚΚ, αποσκοπεί στη διαμόρφωση «δημοκρατικών πεδίων», στην ίδια την κοινωνία των πολιτών, ώστε να υπάρχουν χώροι δημιουργίας και αυτοέκφρασης, που θα ανθίστανται στην επεκτατική λογική της κρατικής και της οικονομικής σφαίρας⁸⁴. Επομένως, η κοινωνία των πολιτών, αποτελεί το πλαίσιο δράσης τους, αλλά και τον απώτερο στόχο της πολιτικής τους.

Η οριοθέτηση αυτή, διαφοροποιεί αυτόματα τα ΝΚΚ, από τα πολιτικά κόμματα και τις ομάδες πίεσης. Τα πολιτικά κόμματα, έχουν ως στόχο, την κατάκτηση της κρατικής εξουσίας, ενώ οι ομάδες πίεσης, απευθύνονται στις πολιτικές ελίτ, για την προώθηση συγκεκριμένων πολιτικών.

Τα ΝΚΚ, αντίθετα, δεν απαιτούν από το κράτος, να τα ενσωματώσει στην πολιτική του, ούτε απευθύνονται στις πολιτικές ελίτ, για την προώθηση συγκεκριμένων πολιτικών.

Τα ΝΚΚ, υιοθετούν πολλαπλές μορφές συλλογικής δράσης (*repertoires of action*). Το φάσμα, των διαφόρων μορφών συλλογικής δράσης τους, περιλαμβάνει δράσεις, όμοιες με εκείνες των κομμάτων και των εργατικών συνδικάτων (διαδηλώσεις, ψηφίσματα, δελτία τύπου, κ.λπ.), αλλά και δράσεις, με αντισυμβατική μορφή (ποδηλατοδρομίες, καθιστικές διαμαρτυρίες, θεατρικά

⁸³ A. Negri, Hardt M., *Die Arbeit des Dionysos*, Berlin, (Materialistische Staatskritik in der Postmoderne), 1997.

⁸⁴ Jürgen Habermas, «New Social Movements», *Telos*, no. 49, 1981.

happenings, καταλήψεις, κ.α.). Οι δράσεις αυτές, βασίζονται κυρίως στην παράδοση της πολιτικής ανυπακοής⁸⁵.

Ένας σημαντικός σύμμαχος των ΝΚΚ, στη δημοσιοποίηση της δράσης τους και διάχυσης της ιδεολογίας τους, είναι τα ΜΜΕ⁸⁶, ενώ η εργαλειοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών⁸⁷, από το σύνολο των λιγότερο ή περισσότερο «πολιτικών ενεργά» Κινήμάτων, με κριτήριο την υλοποίηση των στόχων τους, είναι:

- IRC, Twitter, SMS μέσω κινητών, για άμεση επικοινωνία και άμεση δράση.
- Λίστες mail, wiki και διαδικτυακά φόρουμ, για πιο μόνιμη και διαρκή συνεννόηση.
- Ιστοσελίδες, μπλογκς, για διαδικτυακή απεύθυνση προς την κοινωνία.
- Λογισμικά εργαλεία, παραγωγής γνώσης, πληροφορίας και κουλτούρας, που χρησιμοποιούνται για τη διευκόλυνση της «παραδοσιακής» απεύθυνσης προς την κοινωνία, όπως κατασκευή αφισών, εντύπων, βίντεο, ταινιών, μουσικής κλπ.

Μία κοινή πολιτική στρατηγική, των ΝΚΚ, είναι η σκηνοθεσία happenings, ώστε μέσα από την κάλυψη των ΜΜΕ, να δημοσιοποιούνται τα αιτήματά τους.

1.3.5 Οι Νέες Κοινωνικές Αντιθέσεις

Η εμφάνιση των ΝΚΚ, πυροδότησε έναν έντονο ακαδημαϊκό διάλογο, για τις νέες κοινωνικές αντιθέσεις, που εκφράζουν.

Ο διάλογος αυτός, οδήγησε στη σταδιακή αποκρυστάλλωση, δύο κυρίως θεωρητικών μοντέλων, όσον αφορά τις νέες κοινωνικές συγκρούσεις, που αναδύονται στις σύγχρονες κοινωνίες: Το μοντέλο της μεταβιομηχανικής κοινωνίας και το μοντέλο του ύστερου καπιταλισμού.

Στη μεταβιομηχανική κοινωνία, η αντίθεση κεφαλαίου/εργασίας, που χαρακτήριζε τη βιομηχανική κοινωνία, έχει απολέσει την κεντρικότητα της. Καθώς η εργασία έγινε «άυλη» (υπηρεσίες, πληροφορίες κ.λπ.), η σύγκρουση μετατοπίζεται προς μεταϋλιστικές αξίες, με φορείς τα ΝΚΚ.

⁸⁵ Klandermans B., «New Social Movements and Resource Mobilisation: The European and the American Approach Revisited» στο Rucht D. (ed.) *Research on Social Movements: The State of the Art in Western Europe and the U.S.A.* (Frankfurt, Campus), 1992.

⁸⁶ Dalton R., Kuechler M., Buerklin W., «*The Challenge of New Movements*» στο Dalton R., Kuechler M., *Challenging the Political Order: New Social and Political Movements in Western Democracies*, New York, (Oxford University Press), 1990.

⁸⁷ Μπούμας Αντώνης, «Ψηφιακή τεχνολογία και κοινωνικά κινήματα», *Θέσεις*, 108, Ιούλιος - Σεπτέμβριος 2009, <http://www.theseis.com> (πρόσβαση στις 25/5/2010).

Σχετικά με το μοντέλο της μεταβιομηχανικής κοινωνίας, η σταδιακή συρρίκνωση της εργατικής τάξης, ακολουθείται από μία σημαντική ανάπτυξη, των νέων μεσαίων στρωμάτων, κυρίως στον χώρο των υπηρεσιών⁸⁸.

Ενώ η βιομηχανική κοινωνία, χαρακτηριζόταν από την κυρίαρχη και πολωτική αντίθεση κεφαλαίου-εργασίας, η μεταβιομηχανική κοινωνία, χαρακτηρίζεται από τις πολλαπλές κοινωνικές αντιθέσεις, στη σφαίρα παραγωγής συμβολικών αγαθών (π.χ. κουλτούρα, πληροφόρηση, απεικόνιση)⁸⁹ και την αναπτυσσόμενη βιομηχανία της γνώσης.

Η συχνή αναφορά, σε αυτές τις έννοιες, παραπέμπει σε ερμηνεία της «πληροφοριακής επανάστασης», ερμηνεία για την οποία ο J. Lojkin⁹⁰, θεωρεί ότι «το πολιτιστικό, δεν αντικατέστησε το κοινωνικό, η κυριαρχία δεν αντικατέστησε την εκμετάλλευση της εργασίας, αλλά είναι μάλλον η νέα διάσταση της πληροφοριακής εργασίας και επομένως της σχέσης εργασία-κεφάλαιο, στο πλαίσιο του πληροφοριακού καπιταλισμού, που ανέτρεψε τους τρόπους άρθρωσης, μεταξύ οικονομικού και πολιτιστικού στοιχείου, ανάμεσα στην εργασία και το κοινωνιακό».

Τη θέση των «φυσικών πόρων», παίρνει η «πληροφορία», η οποία σημαίνει πρόσβαση στην απόφαση, αλλά ο κεντρικός της ρόλος, υποσκάπτεται από την απουσία συμμετοχής στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Προφανώς η σύγκρουση κεφαλαίου-εργασίας, συνεχίζεται, είτε πρόκειται για υλιστικές είτε για μεταυλιστικές διεκδικήσεις⁹¹.

Το μοντέλο του ύστερου καπιταλισμού⁹², υιοθετεί την υπόθεση εργασίας, του μεταβιομηχανικού μοντέλου, ότι δηλαδή, υπάρχει η ανάδειξη νέων κοινωνικών αντιθέσεων, που εξετάζει τις αλλαγές, στο ίδιο το καθεστώς συσσώρευσης, καθιστώντας έτσι δυνατή, την κατανόηση της επίδρασής τους, πάνω στην

⁸⁸ Giddens A., Mackenzie G., *Social Class and the Division of Labour*, Cambridge, (Cambridge University Press), 1982.

⁸⁹ Touraine Alain, «An Introduction to the Study of Social Movements», *Social Research*, vol. 52, no. 4, 1985.

⁹⁰ Lojkin J., *Νέες Ταξικές σχέσεις και Πολιτική κρίση στον Πληροφοριακό Καπιταλισμό*, μτφρ. Άγγελος Ελεφάντης, Βάνα Γρηγοροπούλου, (Ο ΠΟΛΙΤΗΣ), 2005.

⁹¹ Lojkin J., *Νέες Ταξικές σχέσεις και Πολιτική κρίση στον Πληροφοριακό Καπιταλισμό*, από τις Βασικές θέσεις του Κοινωνιολόγου, κατά τις ομιλίες του στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και το Ίδρυμα Πουλαντζά, www.epohi.gr/store_814.htm, (πρόσβαση στις 2/5/2010).

⁹² Habermas Jürgen, «Η αποικιοποίηση του καθημερινού κόσμου», μτφρ. Κώστας Κατσουρός, *ΑΕΒΙΑΘΑΝ*, μτφρ. από το ιταλικό περιοδικό Quaderni Piacentini, Storia critica dell' opinione pubblica (Laterza, 1971), 74, 1980.

κοινωνική δυναμική. Στηρίζεται σε τρεις άξονες: α) την εμφάνιση του «νεοκορπορατισμού», β) την αποικιοποίηση του «βιόκοσμου»⁹³, από τις σφαίρες της οικονομίας και του κράτους και γ) την «μεταφορντική» (post-fordism) οργάνωση της παραγωγής.

Η ανάγκη για οικονομική ανάπτυξη, αναδιανομή και ταξική συναίνεση, είχε σαν αποτέλεσμα, ο κυρίαρχος πολιτικός λόγος, να αρθρώνεται, γύρω από την οικονομία και τα ταξικά συμφέροντα, αποκλείοντας την αντιπροσώπευση αιτημάτων, που αφορούσαν διαφορετικές κοινωνικές σφαίρες⁹⁴.

Παρά την κυριαρχία στη Δυτική Ευρώπη ενός «κοινωνικού» κορπορατισμού, ο οποίος προϋποθέτει, την ύπαρξη μιας ισχυρής και αυτόνομης κοινωνίας πολιτών⁹⁵, οι δομές διαμεσολάβησης συμφερόντων, που αναπτύχθηκαν, οδήγησαν στον πολιτικό αποκλεισμό, πολλών κοινωνικών υποκειμένων, που δεν συμμετείχαν στις δομές αυτές.

Η υποβάθμιση των τεχνικών δεξιοτήτων των εργαζομένων, στο πλαίσιο της μαζικής και τυποποιημένης παραγωγής, του ηγεμονικού φορντικού μοντέλου, αντικαταστάθηκε από την πολυειδίκευση και συνεχή επανειδίκευση των εργαζομένων με στόχο, την ικανότητα προσαρμογής, στις συνεχείς αναπροσαρμογές της χρήσης των μηχανημάτων⁹⁶. Η κρίση του φορντισμού, δεν αποτέλεσε μόνο κρίση ενός συγκεκριμένου μοντέλου συσσώρευσης, αλλά και της πολιτικής μορφής («φορντιστικό» κράτος), που το πλαισίωσε.

Το νέο μοντέλο, χαρακτηρίζεται ιστορικά, από πιο αποκεντρωμένες μορφές παραγωγής, την αυξανόμενη κριτική στην ακαμψία της κρατικής γραφειοκρατίας, το τέλος της πολιτικής συναίνεσης του νεοκορπορατισμού και τον αυξανόμενο κοινωνικό κατακερματισμό⁹⁷.

⁹³ Καθημερινός ή μάλλον βιωμένος κόσμος (lebenswelt), όρος με τον οποίο ο Habermas, παριστά τη σφαίρα της κοινωνικής ολοκλήρωσης (κοινωνικοποίηση) — βλ. *La crisi della ragionabilità nel capitalismo maturo* (Laterza, 1975) — που πράγματι ξεφεύγει από την επίδραση της θεωρίας των συστημάτων, αλλά που αυτή η τελευταία αναζητεί να «αποικιοποιήσει». Αυτή η κοινωνική ολοκλήρωση είναι κατά τρόπο αυθόρμητο, εγγυημένη από παραδοσιακές αξίες ή από τη δημιουργία μιας δημόσιας γνώμης, βλ. *Storia critica dell'opinione pubblica* (Laterza, 1971), (ιταλικό περιοδικό) *Quaderni Piacentini*, 74, 1980.

⁹⁴ Hirsch, J., «The Crisis of Fordism, Transformation of the 'Keynesian Security State', and New Social Movements», *Research in Social Movements, Conflicts and Change*, vol. 10, 1988.

⁹⁵ Scmitter C. Ph., «Still the Century of Corporatism?», *Review of Politics*, 36, 1974.

⁹⁶ Πετράκη Γεωργία, *Οι Νέες Μορφές Οργάνωσης της Εργασίας*, Αθήνα, (Gutenberg), 2007.

⁹⁷ Holloway John, Bonfeld Werner, *Μεταφορντισμός & Κοινωνική Μορφή*, Αθήνα, (Εξάντας), 1993.

Τα ΝΚΚ, σε αυτά τα μοντέλα, καθώς αποτελούν τα νέα κυρίαρχα κοινωνικά υποκείμενα, των σύγχρονων κοινωνιών, αποτελούν ταυτόχρονα και τους κύριους εκφραστές, των νέων αξιών.

Οι δομές και σχέσεις, οι αντιθέσεις και αντιφάσεις, λειτουργίες και δράσεις ασκούνται σε πολλαπλά επίπεδα: Η κοινότητα, η πόλη, η περιφέρεια, τα μητροπολιτικά κέντρα, η εθνική κοινωνία, οι υπερεθνικές δομές, έχουν επίσης τη δική τους δομή και λειτουργία, καθώς συναρθρώνονται με σχέσεις, άλλοτε ανταγωνιστικές, άλλοτε ομόρροπες μεταξύ τους, αλλά και με συγκροτήσεις και λειτουργίες πλανητικού επιπέδου.

Η σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα, οφείλει το σύνθετο, περίπλοκο και δυναμικό χαρακτήρα της, στη διαλεκτική σχέση της νέας τεχνολογίας και της κοινωνικής συγκρότησης, καθώς και τις αντιθέσεις και αντιφάσεις που αυτή η διαλεκτική σχέση εμπεριέχει⁹⁸.

1.4 Νέα Κοινωνικά Κινήματα: Κινήματα Πόλης

Αν και η ύπαρξη ΚΠ, ξεκινά ήδη από το 19ο αιώνα, στη φάση του μεγάλου κύματος αστικοποίησης, που έφερε η βιομηχανική επανάσταση, η μεγάλη ανάπτυξη τους, πραγματοποιήθηκε τις 10ετίες του '60 και '70 και συνδέθηκε με τον ένα ή άλλο τρόπο, με τις εξεγέρσεις του '68.

Η έρευνα, για το χωρικό νόημα και την πολιτιστική ταυτότητα, οι απαιτήσεις για κοινωνικά αγαθά και υπηρεσίες και η πορεία προς την τοπική αυτονομία, πυροδότησαν, μια σειρά από αστικά Κινήματα διαμαρτυρίας, που σε πολύ διαφορετικά περιβάλλοντα, αναζήτησαν αστικές μεταρρυθμίσεις και οραματίστηκαν μια εναλλακτική πόλη.

Σε αυτές τις αντιφάσεις, αναπτύχθηκαν τα ΚΠ, τα οποία ενσωματώνουν, έναν κοινό πυρήνα χαρακτηριστικών και αντλούν μέλη, από μία κοινή «δεξαμενή» ενεργών πολιτών.

Σήμερα, τα αστικά θέματα, βρίσκονται στην πρώτη γραμμή των σύγχρονων πολιτικών συγκρούσεων και η πολιτική, έχει γίνει η καρδιά της αστικής διαδικασίας.

⁹⁸ Μπαμπάς Στέλιος, *Ο σύγχρονος κόσμος στην αυγή του 21^{ου} αιώνα*, και Μανιάτης Θ., Μπαμπάς Στ., *Κρίση του καπιταλισμού;*, στο *Για το σοσιαλισμό του 21ου αιώνα*, Παρεμβάσεις, (Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς), 2009.

Τα ΚΠ, οριοθετούνται ιστορικά και από το περιεχόμενο της δράσης τους, υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις των ορισμών. Σε κάθε περίπτωση, όμως, μπορούμε να αναφερόμαστε στην παρουσία των αστικών κοινωνικών Κινήματων και ευρύτερα, στις έννοιες της αστικής διαμαρτυρίας, της αστικής σύγκρουσης, του αστικού αγώνα.

Έτσι, οι συλλογικότητες πολιτών, που γεννιούνται αυθόρμητα για να αντιμετωπίσουν ένα, συνήθως περιορισμένο γεωγραφικά και θεματικά πρόβλημα, τείνουν να ονομαστούν ΚΠ. Σε κάθε περίπτωση, είναι Κινήματα, τα οποία επιχειρούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις, που αφορούν την Πόλη.

Τα κεντρικά ζητήματα της κριτικής τους, κινούνται γύρω από θέματα αφενός συλλογικής κατανάλωσης και κοινωνικού κράτους και αφετέρου αστικού περιβάλλοντος, ποιότητας ζωής και ελέγχου του αστικού χώρου.

1.4.1 Ο Σχηματισμός και η Ανάπτυξη των Κοινωνικών Κινήματων Πόλης

Η έκρηξη, που παρατηρήθηκε στον τομέα των ΚΠ, στις αρχές του '70, αφορά κυρίως τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης και τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Τις 10ετίες του '80 και '90, η σημαντική εμφάνιση ΚΠ, σε άλλες γεωγραφικές ζώνες (π.χ. Λατινική Αμερική, Ανατολική Ευρώπη), πραγματοποιήθηκε σε διαφορετικές συνθήκες (περιορισμένος τομέας ΚΚ) και με διαφορετικά χαρακτηριστικά (συνεργασία με πολιτικά κόμματα, κυριαρχία εθνικών ζητημάτων, κ.λ.π.)⁹⁹.

Το ζήτημα του αστικού περιβάλλοντος, της ποιότητας ζωής και του ελέγχου του αστικού χώρου, αποτέλεσε έναν εξίσου σημαντικό άξονα δραστηριοποίησης των ΚΠ.

Στον καπιταλισμό, ο αστικός χώρος, μεταλλάσσεται διαρκώς, προκειμένου να υπηρετήσει τις ανάγκες της εκάστοτε μορφής οικονομικής ανάπτυξης. Συχνά, οι μεταλλάξεις αυτές, λαμβάνουν «βίαιο» χαρακτήρα, με έντονα αρνητικά αποτελέσματα στην ποιότητα της καθημερινής ζωής¹⁰⁰.

Τα ΚΠ, εναντιώθηκαν σθεναρά στα τεράστια κρατικά προγράμματα «εξυγίανσης» των παρακμασμένων περιοχών του κέντρου των πόλεων, καθώς

⁹⁹ Σημαντική είναι η συνεισφορά των Escobar, Arturo και Alvarez, Sonia στην ανάλυση των ΝΚΚ, στην Λατινική Αμερική, Escobar A., Alvarez S., *The Making of Social Movements in Latin America: Identity, Strategy and Democracy*, Oxford, (Westview Press), 1992.

¹⁰⁰ Saskia Sassen, *The Global City*, Princeton, New Jersey, (Princeton University Press), 1991.

επίσης και στα έργα κατασκευής βασικών υποδομών, όπως λεωφόρων και αστικών αυτοκινητοδρόμων, αεροδρομίων κλπ. και διεκδίκησαν τον έλεγχο του αστικού χώρου, ως χώρου καθημερινής ζωής, στην υπηρεσία των αναγκών των κατοίκων.

Το μοντέλο της ήρεμης οικογενειακής ζωής, κοντά στη φύση, που προβλήθηκε έντονα από την καθολική εκκλησία και προωθήθηκε κυρίως από τη χριστιανοδημοκρατία, με την ανάπτυξη των προαστίων, καταγγέλθηκε από τα ΚΠ, ως μικροαστικό και στείρο, ενώ επιχειρήθηκε η αντιστροφή της «απαλλοτρίωσης» του αστικού χώρου, από το κράτος και το κεφαλαίο.

Τα ΚΠ, αναπτύχθηκαν στην Ελλάδα, ήδη από το μεσοπόλεμο, γύρω από θέματα κατοικίας. Η υπολειμματική πολιτική κοινωνικής κατοικίας (ιδιαίτερα στην Αθήνα), οδήγησε στη μαζική λαϊκή αυτοστέγαση¹⁰¹, σε συνοικίες αυθαιρέτων και σε αγώνες, για τον έλεγχο της ανάπτυξης και επέκτασης της πόλης.

Τα Κινήματα αυτά, αν και συχνά γνώρισαν την καταστολή, σταδιακά μέχρι τα τέλη της 10ετίας του '70, ενσωματώθηκαν μέσα από κρατικές ρυθμίσεις και επεκτάσεις του σχεδίου της πόλης. Ωστόσο, η ανυπαρξία βασικών υποδομών, σε πολλές συνοικίες και δήμους της πόλης, οδήγησε κατά τη 10ετία του '70, στην ανάπτυξη τοπικών αγώνων, από τους εξωραϊστικούς συλλόγους, ορισμένοι από τους οποίους, παραμένουν ενεργοί μέχρι σήμερα.

Οι συνθήκες, που επικράτησαν ευρύτερα, στην ελληνική κοινωνία και συγκεκριμένα στην πόλη της Αθήνας, κατέστησαν δυσχερή την ανάπτυξη ΚΠ.

Η υπερτροφία του πολιτικού, η κυριαρχία των κομμάτων, στην πολιτική ζωή και τη δημόσια σφαίρα, το χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης της κοινωνίας των πολιτών¹⁰² και η ανάπτυξη πελατειακών σχέσεων και δικτύων¹⁰³, συνιστούσαν (και σε κάποιο βαθμό, εξακολουθούν να συνιστούν), ένα αρνητικό πλαίσιο, για την ανάπτυξη τους.

Παράλληλα, η μορφή της ανάπτυξης της Πόλης, ευνόησε τις ατομικές οικογενειακές στρατηγικές και περιόρισε τις δυνατότητες ανάπτυξης συλλογικής συνείδησης και δράσης.

¹⁰¹ Λίλα Λεοντίδου, *Πόλεις της Σιωπής. Εργατικός εποικισμός της Αθήνας και του Πειραιά, 1909-1940*, Αθήνα (Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ) 1989.

¹⁰² Νίκος Μουζέλης, *Κοινοβουλευτισμός και εκβιομηχάνιση στην ημιπεριφέρεια. Ελλάδα, Βαλκάνια, Λατινική Αμερική*, Αθήνα (Θεμέλιο) 1987.

¹⁰³ Δημήτρης Χαραλάμπης, *Πελατειακές σχέσεις και λαϊκισμός. Η εξωθεσμική συναίνεση στο ελληνικό πολιτικό σύστημα*, Αθήνα (Εξάντας) 1989.

Οι αγώνες στην πόλη, που κατά καιρούς αναπτύχθηκαν, δεν απέκτησαν κεντρικό χαρακτήρα και δεν βρήκαν σημαντική υποστήριξη, από τους κυρίαρχους πολιτικούς φορείς της χώρας. Σε κάποιες περιπτώσεις, «δικαιώθηκαν» μέσα από αποσπασματικές ρυθμίσεις ή ανεκτικές πολιτικές του κράτους, με αποτέλεσμα την ενίσχυση του πατερναλιστικού ρόλου του κράτους και της εξάρτησης των πολιτών, από πελατειακά δίκτυα.

Οι παραπάνω αρνητικές συνθήκες, σταδιακά φαίνεται να αλλάζουν.

Η μεταπολιτευτικά, μαζική συμμετοχή στα κόμματα, συρρικνώνεται και η κυριαρχία του πολιτικού υποχωρεί, ενώ οι ανεξάρτητες συσσωματώσεις της κοινωνίας των πολιτών ενισχύονται¹⁰⁴.

Ταυτόχρονα, οι πολιτικές εμπορευματοποίησης και ιδιωτικοποίησης των δημόσιων αγαθών της πόλης, δημιουργούν ένα σαφή αντίπαλο, απέναντι στον οποίο, είναι δυνατή η διατύπωση διαφωνιών και αιτημάτων, από οργανώσεις πολιτών.

Τη 10ετία του '80, αναπτύχθηκαν κινητοποιήσεις, σχετικά με το υποβαθμισμένο αστικό περιβάλλον. Το νέφος, αποτέλεσε κεντρικό ζήτημα, ωστόσο οι κινητοποιήσεις αυτές, δεν είχαν διάρκεια και δεν κατάφεραν να φέρουν αποτελέσματα.

Στη 10ετία του '90, ξεκίνησε τη δράση του, το κίνημα των ελεύθερων χώρων και της ποιότητας ζωής. Οι πολιτικές εμπορευματοποίησης και ιδιωτικοποίησης του αστικού χώρου και «εκμετάλλευσης» των ελάχιστων ελεύθερων αδόμητων χώρων, εντάθηκαν, σε μια πόλη, με υπερβολικά ελάχιστους κοινόχρηστους χώρους και χώρους πρασίνου.

Ιδιαίτερα, μετά την ανάληψη της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004, οι πολιτικές αυτές, έγιναν πιο επιθετικές. Πλήθος τοπικών αγώνων, αναπτύχθηκαν και συνεχίζουν μέχρι σήμερα να αναπτύσσονται, προβάλλοντας συχνά, μια διαφορετική αντίληψη για την πόλη, με βάση την οποία, προτάσσονται

¹⁰⁴ Δημήτρης Σωτηρόπουλος, «Κοινωνία Πολιτών στην Ελλάδα: Ατροφική ή Αφανής;» στο Δημήτρης Σωτηρόπουλος, (επιμ.), *Η Άγνωστη Κοινωνία Πολιτών*, Αθήνα (Ποταμός) 2004.

οι αξίες χρήσεις και οι ανάγκες των πολιτών, ενάντια στην κυριαρχία της αγοραίας λογικής του κράτους και του κεφαλαίου¹⁰⁵.

Ενίοτε, η κριτική των ΚΠ, ριζοσπαστικοποιείται και λαμβάνει αντинеοφιλελεύθερη χροιά. Σημαντικό ρόλο, στην ανάδυση και τη ριζοσπαστικοποίηση των Κινημάτων αυτών, διαδραμάτισαν τα δίκτυα, μεταξύ των τοπικών οργανώσεων¹⁰⁶.

Τα ΚΠ, έχουν ήδη επιτύχει ορισμένες νίκες, ενώ έχουν αναγκάσει, το σύνολο σχεδόν των τοπικών πολιτικών δυνάμεων, να τοποθετηθούν στα αιτήματά τους, σε ζητήματα των ελεύθερων χώρων και της ποιότητας ζωής.

Η μελλοντική τους πορεία, θα εξαρτηθεί σε σημαντικό βαθμό από την ικανότητά τους να διατηρήσουν την «αυτονομία» τους¹⁰⁷.

1.4.2 Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις και Ορισμοί

Η περιοδολόγηση των θεωριών, της συλλογικής δράσης και των ΚΚ γενικά, συμβάλλει στην εννοιολόγηση, αξιολόγηση και πρακτική προσέγγιση και των ΚΠ. Ωστόσο, ο επιστημονικός διάλογος, που έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια, γύρω από τα ΚΠ, πραγματοποιήθηκε σε ένα βαθμό, ανεξάρτητα από τον αντίστοιχο διάλογο για τα ΚΚ, δίνοντας προσοχή, σε ορισμένες μόνο όψεις του φαινομένου και αγνοώντας άλλες¹⁰⁸.

Όσο κι αν είναι δύσκολη, αυτή η συνθετική προσέγγιση, πρέπει να αναζητηθούν ορισμένες πρώτες συσχετίσεις και να διασαφηνιστούν ορισμένες βασικές έννοιες.

Καθώς η παρούσα ερευνητική μελέτη, στοχεύει στην κινηματική δράση, που αφορά την προστασία και διεκδίκηση δημόσιων χώρων, απαιτείται να οριστούν,

¹⁰⁵ Θεανώ Γιάλρη, επιστημονικό συνέδριο «Γεωγραφίες της Μητρόπολης», Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2005, εισήγηση στο 11ο Διεθνές Συνέδριο «Alternative Futures and Popular Protest», (Manchester Metropolitan University), Απρίλιος 2006.

¹⁰⁶ Τέτοια είναι, η Συντονιστική Επιτροπή Συλλόγων και Κινήσεων, για την προστασία των Ελεύθερων Χώρων και την Ποιότητα Ζωής στην Αθήνα, η Συντονιστική Επιτροπή για τη Διάσωση της Παραλίας του Σαρωνικού και το Παναττικό Δίκτυο Κινημάτων της Πόλης και Ενεργών Πολιτών, που συγκεντρώνουν πληροφορίες και υλικό για όλα τα Κινήματα της Πόλης ή συντονίζουν τη δραστηριότητά τους, Ενημερωτικό Δελτίο από το Παρατηρητήριο Ελευθέρων χώρων Αθήνας Αττικής, <http://www.asda.gr/elxoroi/>, πρόσβαση 28 Μαΐου 2010, Παναττικό Δίκτυο Κινημάτων Πόλης και Ενεργών Πολιτών, <http://www.panattiko.gr/>, πρόσβαση 5 Φεβρουαρίου 2010.

¹⁰⁷ Κάρολος-Ιωσήφ Καβουλάκος, «Προστασία και διεκδίκηση δημόσιων χώρων: Ένα κίνημα της πόλης στην Αθήνα του 21ου αιώνα», στο Εμμανουήλ Δ., Ζακοπούλου Ε., Καυταντζόγλου Ρ., Μαλούτας Θ., Χατζηγιάννη Α. (επιμ.) *Κοινωνικοί μετασχηματισμοί και ανισότητες στην Αθήνα του 21ου αιώνα*, Αθήνα, Μελέτες – Έρευνες ΕΚΚΕ, (ΕΚΚΕ), 2009.

¹⁰⁸ Pickvance C., «From Urban Social Movements to Urban Movements: A Review and Introduction to a Symposium on Urban Movements», *International Journal of Urban and Regional Research*, 27, 1, 2003, 102-109.

τόσο η κινηματική δράση, μέσα από κάθε γεγονός διαμαρτυρίας, όσο και ο δημόσιος χώρος.

Οι κινηματικές εκδηλώσεις, προσλαμβάνουν τον χαρακτήρα δράσεων διαμαρτυρίας, με βασικό στόχο, την παρακώλυση της ομαλής λειτουργίας του πολιτικού συστήματος. «[Δ]ιαμαρτυρία, είναι κινητοποίηση...μέσα από μη συμβατικές μορφές δράσης, με σκοπό την άσκηση πίεσης στις αρχές»¹⁰⁹.

Ως γεγονός διαμαρτυρίας, θεωρείται κάθε ενέργεια, η οποία έχει κάθε ένα, από τα παρακάτω χαρακτηριστικά στοιχεία:

- Πραγματοποιείται στο συγκεκριμένο δημόσιο χώρο
- Συλλογικά ή στο όνομα της Συλλογικότητας
- Είναι ανεξάρτητη από επίσημους κρατικούς θεσμούς, και
- Έχει ως στόχο, την έκφραση διαφωνίας και τον επηρεασμό συγκεκριμένων αποφάσεων ή και συνολικότερα των κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών συνθηκών, των θεσμών, αξιών και αντιλήψεων, που διαμορφώνουν τις σχετικές αποφάσεις.

Ως δημόσιος χώρος, ορίζεται κάθε χώρος της πόλης, στον οποίο έχουν ελεύθερα πρόσβαση, όλοι οι πολίτες και βρίσκεται σε κοινή χρήση.

Πιο συγκεκριμένα, τέτοιοι χώροι, είναι τα πάρκα, τα άλση, οι παραλίες, τα δάση, οι πρασιές, οι πλατείες, τα πεζοδρόμια, οι δρόμοι, αλλά και οι αρχαιολογικοί χώροι¹¹⁰.

Οι δημόσιοι χώροι, αποτελούν «αγαθά» συλλογικής κατανάλωσης, αντίστοιχα με την εκπαίδευση ή την υγεία, καθώς διαδραματίζουν κάποιο ρόλο στην κοινωνική αναπαραγωγή, ως χώροι καθημερινής επαφής με τη φύση. Κυρίως όμως, αφορούν την ποιότητα ζωής των κατοίκων και την προστασία των γειτονιών, από επιβαρυντικές δραστηριότητες. Είναι λοιπόν φανερό, από τα παραπάνω, ότι ως θεματολογία, η προστασία και διεκδίκηση δημόσιων χώρων, μπορεί να ενταχθεί, στον έναν ή άλλο βαθμό, στις παραπάνω κατηγορίες και συνεπώς, εντάσσεται στα ΚΠ.

Για τις ανάγκες, της διατύπωσης, ενός σαφούς ορισμού των ΚΠ, θα γίνει μια προσπάθεια, διπλής προσέγγισης. Πιο συγκεκριμένα, από το διάλογο για τα ΚΠ,

¹⁰⁹ Della Porta, D. M. Diani, *Social Movements: An Introduction*, Οξφόρδη, (Blackwell), 1999,167.

¹¹⁰ Οι αρχαιολογικοί χώροι, εντάσσονται στη σχετική κατηγορία των δημόσιων χώρων, εξαιτίας του ιδιαίτερου κοινού ενδιαφέροντος των πολιτών, παρά το γεγονός, ότι η πρόσβαση σε αυτούς, είναι μόνο περιοδικά ελεύθερη.

αντλούνται στοιχεία, που αφορούν το περιεχόμενο της δράσης τους, ενώ από τις θεωρίες των ΚΚ, αντλούνται τα μορφολογικά χαρακτηριστικά τους.

Στο επίπεδο, του περιεχομένου της δράσης, τρία είδη αιτημάτων, αναγνωρίζονται στη βιβλιογραφία, ως χαρακτηριστικά των ΚΠ¹¹¹:

- Το πρώτο είδος, αφορά αιτήματα, γύρω από τη συλλογική κατανάλωση, δηλ. σε αγαθά και υπηρεσίες, που άμεσα ή έμμεσα παράγονται από το κράτος.
- Το δεύτερο είδος αιτημάτων, αφορά την προστασία της πόλης, από κοινωνικές και φυσικές απειλές, την προάσπιση της ποιότητας ζωής, και την υπεράσπιση της πολιτιστικής ταυτότητας της.
- Το τρίτο είδος αιτημάτων, αφορά την συμμετοχική διαδικασία, καθώς αναφέρεται στη διεκδίκηση μεγαλύτερων δυνατοτήτων επιρροής ή και ελέγχου, εκ μέρους των πολιτών στους τοπικούς θεσμούς και αποφάσεις¹¹². Συνιστά επίσης, μια προέκταση των δύο προηγούμενων, με τα οποία σχετίζεται άμεσα.

Στο μορφολογικό επίπεδο, μια σειρά στοιχείων, διακρίνουν τα ΚΠ, από άλλες μορφές δράσης. Βλέποντας αναλυτικά, κάθε ένα από αυτά τα στοιχεία¹¹³, μπορούν να γίνουν παράλληλες αναφορές, στις ιδιαιτερότητες τους.

Οι δρώντες, έχουν *εξωθεσμικό χαρακτήρα*. Το ζήτημα του εξωθεσμικού χαρακτήρα και της συμμετοχής στα γεγονότα διαμαρτυρίας θεσμικών οργάνων (πχ δημοτικές αρχές), δεν συνεπάγεται διαφωνία με το στοιχείο αυτό του ορισμού.

Η συστηματική χρήση μεθόδων διαμαρτυρίας, διαφοροποιεί τα ΚΠ, από άλλες μορφές συλλογικότητας, όπως τα κόμματα, οι ΜΚΟ και οι ομάδες πίεσης, που μπορεί να χρησιμοποιούν μεθόδους διαμαρτυρίας, δεν αποτελούν όμως την κυρίαρχη μορφή δράσης τους. Έτσι και εδώ, το στοιχείο της διάρκειας, στη χρήση της διαμαρτυρίας ως κεντρικής επιλογής, για τη μορφή της δράσης, αποτελεί ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό στοιχείο των Κινήματων, δίχως να διατηρούν ένα «μονοπώλιο» σε αυτή.

¹¹¹ Manuel Castells, *The Urban Question*, London, (Edward Arnold), 1977.

¹¹² Pickvance, C., «Where have the Urban Movements Gone?», σελ. 197-218 στο: Hadjimichalis, C., Sadler, D. (επιμ.), *Europe at the Margins: New Mosaics of Inequality*, London, (John Wiley & Sons), 1995.

¹¹³ Raschke J., *Soziale Bewegungen, Ein historisch-systematischer Grundriß*, 2η έκδοση, Frankfurt, (Campus Verlag), 1998, Σεραφείμ Σεφεριάδης, «Συγκρουσιακή Πολιτική, Συλλογική Δράση, Κοινωνικά Κινήματα: Μια Αποτύπωση», *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 27, 2006, 7-42, Σεραφείμ Σεφεριάδης, «Αντινομίες στη μελέτη των κοινωνικών κινήματων», εισήγηση στο Πανελλήνιο Μεταπτυχιακό Εντατικό Συνέδριο/Σεμινάριο για Υποψήφιους Διδάκτορες *Ζητήματα Μεθοδολογίας της Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες*, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Τμήμα Κοινωνιολογίας, 2006α, 1-4 Δεκεμβρίου 2006.

Η σχετική διάρκεια και συνέχεια της δράσης, των συλλογικών υποκειμένων, διαφοροποιεί τα Κινήματα από τα συγκρουσιακά επεισόδια¹¹⁴. Ο διαχωρισμός αυτός, είναι αναγκαίος, ειδικά για τα ΚΠ, καθώς συχνά, η διαμαρτυρία είναι συγκυριακή και οι φορείς οργάνωσης, έχουν σε πολλές περιπτώσεις ασυνεχή χαρακτήρα.

Το στοιχείο του δικτύου, των ομάδων και οργανώσεων, μας βοηθά ιδιαίτερα, στο διαχωρισμό των μοναδιαίων οργανώσεων, από τα ΚΠ. Η λειτουργία τυπικών ή άτυπων δικτύων, είναι αποφασιστικής σημασίας, για τη διαμόρφωση και εμπέδωση, ενός επιπέδου συλλογικής συνείδησης και ταυτότητας, την απόκτηση ευρύτερης πολιτικής και κοινωνικής αντίληψης και τη διεύρυνση των στόχων των μικρών τοπικών συλλογικοτήτων, που λειτουργούν στο επίπεδο της γειτονιάς¹¹⁵.

Αν και σε ορισμένες περιπτώσεις, τα ΚΚ, έχουν ταυτιστεί με συγκεκριμένες οργανώσεις, αυτό δεν πρέπει να προκαλεί σύγχυση. Τόσο τα ΝΚΚ, όσο και τα ΚΠ, στηρίχτηκαν σε αποκεντρωμένες μορφές οργάνωσης και στον ένα ή άλλο βαθμό, σε χαλαρά δίκτυα.

Η επιδίωξη των κοινωνικών αλλαγών, αποτελεί βασικό στοιχείο του ορισμού των ΚΚ, ενώ στο επίπεδο της θεωρίας των ΚΠ, έχει προσελκύσει τεράστιο ενδιαφέρον και προκαλέσει σημαντικές διαμάχες¹¹⁶.

Πρέπει να τονιστεί, ότι το περιεχόμενο του στοιχείου αυτού, δεν πρέπει να ορίζεται κανονιστικά, με βάση μια προϋπάρχουσα κατασκευή για τη διαδικασία, τη μορφή και το περιεχόμενο των κοινωνικών αλλαγών¹¹⁷, αλλά με βάση, το λόγο ή και την πρακτική, των ίδιων των συλλογικών υποκειμένων.

Στις κινητοποιήσεις, που αφορούν την πόλη, εμφανίζονται συχνά συμπεριφορές, οι οποίες έχουν μερικό χαρακτήρα και σκοπεύουν αποκλειστικά στην υπεράσπιση

¹¹⁴ Sidney Tarrow, *Power in Movement: Social Movements, Collective Action and Politics*, New York, (Cambridge University Press), 1998, Σεραφείμ Σεφεριάδης, «Συγκρουσιακή Πολιτική, Συλλογική Δράση, Κοινωνικά Κινήματα: Μια Αποτύπωση», Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, 2006, 27.

¹¹⁵ R. Shmetov, «Social Networks and Sustained Activism in Local NIMBY campaigns», *Sociological Forum*, 18, 2003.

¹¹⁶ C. Pickvance, «Concepts, Contexts and Comparison in the study of Urban Social Movements: A Reply to M. Castells», *Environment and Planning D: Society and Space*, 4, 1986.

¹¹⁷ Σχετικά με το ζήτημα αυτό βλ. τη διαμάχη μεταξύ Castells και Pickvance, C. Pickvance, «The rise and the fall of urban movements and the role of comparative analysis», *Environment and Planning D: Society and Space*, 3, 1985, C. Pickvance, «Concepts, Contexts and Comparison in the study of Urban Social Movements: A Reply to M. Castells», *Environment and Planning D: Society and Space*, 4, 1986, Manuel Castells, «Commentary on C. G. Pickvance's "The rise and the fall of urban movements..."», *Environment and Planning D: Society and Space*, 3, 1985.

μιας συγκεκριμένης γειτονιάς, αδιαφορώντας για τη συνολική λειτουργία της πόλης¹¹⁸.

Τέτοιου τύπου κινητοποιήσεις, αν και δεν έχουν ανορθολογικό χαρακτήρα, όπως έχουν κατηγορηθεί, σε καμία περίπτωση δεν συνιστούν ΚΠ.

Συμπερασματικά, ως ΚΠ, θα πρέπει να θεωρήσουμε, εκείνα τα συλλογικά υποκείμενα και τις συλλογικές πράξεις, που συνειδητά σκοπεύουν, στο μετασχηματισμό των κοινωνικών συμφερόντων και αξιών, που εγχαράσσονται στις μορφές και τις λειτουργίες, μιας δοσμένης γεωγραφικά και ιστορικά πόλης και τα οποία, εμπεριέχουν τα παραπάνω στοιχεία και χαρακτηριστικά του ορισμού του ΚΚ, αναφέρονται σε θέματα συλλογικής κατανάλωσης, αστικού περιβάλλοντος και ποιότητας της καθημερινής ζωής στην πόλη, διεκδικούν μεγαλύτερη επιρροή στους τοπικούς θεσμούς και τις αποφάσεις, έχουν εξωθεσμικό χαρακτήρα, κάνουν συστηματική χρήση αντισυμβατικών μορφών διαμαρτυρίας, παρουσιάζουν μια σχετική διάρκεια και συνέχεια στη δράση τους, έχουν αναπτύξει ή/και συμμετέχουν σε δίκτυα ομάδων και οργανώσεων, αλλά επιδιώκουν και κοινωνικές αλλαγές, που συχνά υπερβαίνουν το στενό ορίζοντα της γειτονιάς.

¹¹⁸ Τέτοιου τύπου συλλογικές συμπεριφορές έχουν χαρακτηριστεί στη διεθνή βιβλιογραφία ως NIMBY (Not In My Backyard), Hubbart P., «NIMBY by another Name? A Reply to Wolski», *Transactions of the Institute of British Geographers*, 31, 2006, Wolsink M., *Invalid Theory impedes our Understanding: a critique of the persistence of the language of NIMBY*, *Transactions of the Institute of British Geographers*, 31, 2000.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η συλλογική δράση στον αστικό κοινωνικό χώρο

Η Πόλη και ο Αστικός χώρος, ως αντικείμενα μελέτης, έχουν απασχολήσει διάφορες επιστήμες και θεωρητικά ρεύματα (Ανθρωπολόγους, Κοινωνιολόγους, Γεωγράφους, Αρχιτέκτονες, Φιλόσοφους, κ.ά.), δημιουργώντας διαφορετικές, αλλά και συμπληρωματικές προσεγγίσεις και αναλύσεις.

Σύμφωνα με το Γάλλο φιλόσοφο Lefebvre¹¹⁹, οι επιστήμονες, στην προσπάθειά τους να αναλύσουν τα γεγονότα, τεμαχίζουν την πραγματικότητα. Οι Ιστορικοί για παράδειγμα, μελέτησαν την πόλη ως ιστορική ανάπτυξη, ενώ οι Κοινωνιολόγοι ως κοινωνικό οργανισμό.

Η πόλη, είναι πολλά πράγματα και περικλείει αρκετές έννοιες, νοήματα και ιδιότητες, στοιχεία τα οποία είναι εύλογο, να την καθιστούν ελκυστικό αντικείμενο μελέτης.

Η πόλη είναι συγχρόνως *urbs*, *civitas* και *polis*¹²⁰.

Ως *urbs*, αποτελεί μια «γεωγραφική συγκέντρωση, σε έναν καθορισμένο χώρο, με αντίστοιχη δημογραφική πυκνότητα, κοινωνική και λειτουργική διαφοροποίηση».

Ως *civitas*, είναι «ο χώρος παραγωγής και άσκησης της ιδιότητας του ενεργού πολίτη.

Ως *polis*, είναι «ο χώρος της πολιτικής», της άμεσης ή έμμεσης άσκησης της πολιτικής εξουσίας, των θεσμικών και διοικητικών αρχών, της δημοκρατικής δηλαδή αντιπροσώπευσης, αλλά και της αντιπολίτευσης, της έκφρασης των ΚΚ και των εναλλακτικών ιδεών¹²¹.

Από τους αρχαίους χρόνους και μετά, το πολιτικό νόημα της πόλης, έχει μετασηματιστεί ριζικά, αλλά δεν έχει χαθεί. Επιφανείς συγγραφείς, μεταξύ των οποίων ο Manuel Castells και ο Henry Lefebvre, εργάστηκαν για να προσδιορίσουν, αυτό το μεταβαλλόμενο αστικό νόημα, στα ιστορικά και σύγχρονα

¹¹⁹ Henry Lefebvre, *Δικαίωμα στην Πόλη, Χώρος και Πολιτική*, Αθήνα (Παπαζήσης) 1977.

¹²⁰ J. Borja & Z. Muxi, *El Espacio publico: ciudad y ciudadanía*, Barcelona: Diputacio de Barcelona, Xarxa de Municipis, (Electa), 2004, «El futuro de las ciudades. Una propuesta de manifiesto», *biblio 3W, Revista Bibliografica de Geografia y CIENCIAS SOCIALES*, Vol. IX, No. 55, 2003, <http://www.ub.es/geocrit/b3w-551.htm>, j. L. Ramirez, «La ciudad y el sentido del quehacer ciudadano», *Scripta Vetera, Edicion Dlectronica de trabajos sobre geografia y ciencias sociales*, 1995, <http://www.ub.es/geocrit/sv-65.htm>, (πρόσβαση στις 7/7/2010).

¹²¹ J. Borja & Z. Muxi, *El Espacio publico: ciudad y ciudadanía*, Barcelona: Diputacio de Barcelona, Xarxa de Municipis, (Electa), 2003, 103-107.

συμφραζόμενα, ένα νόημα, που δεν είναι ανεξάρτητο από τους θεσμούς της πόλης, την κοινωνική δράση και την πολιτική συμμετοχή των πολιτών της.

Η προβληματική για την πόλη, είναι τεράστια και προσεγγίζει ευρύτερες θεωρητικές έννοιες, που σχετίζονται με τη δομή και τη λειτουργία της, όμως στην παρούσα εργασία, θα αναλυθούν μόνο εκείνες οι έννοιες, που αφορούν την εξέλιξη της αστικής, κοινωνικής ζωής και συνδέονται άμεσα και με τη χρήση του δημόσιου χώρου.

2.1 Η πόλη ως αστικός, δημόσιος και κοινωνικός χώρος

Η πόλη, είναι μια ζωντανή, δυναμική και κοινωνική κατασκευή, που δημιουργείται, μετασχηματίζεται και βιώνεται από τους ανθρώπους. Αποτελεί πεδίο εκδίπλωσης της πολιτικής και επίδικο αντικείμενο, των κυρίαρχων και κυριαρχούμενων τάξεων και ομάδων.

Αλλά είναι και ο φυσικός χώρος, μέσα στον οποίο αναπτύσσεται και εξελίσσεται, η αστική πραγματικότητα (urban, urbanity). Είναι ένας χώρος συγκρούσεων, που μέσα από τη λύση τους, επέρχεται η εξέλιξη και αναδύονται με τη σειρά τους, νέες συγκρούσεις¹²². Από πολύ νωρίς, η πόλη, θεωρήθηκε «ως χώρος ασφάλειας, τάξης και πολιτισμού, απέναντι στην αβεβαιότητα και τους κινδύνους της φύσης και του εξωτερικού κόσμου»¹²³.

Το αστικό, αποκτά το νόημα, που ατομικά ή συλλογικά, του δίνουν οι πολίτες και οι καθημερινοί χρήστες της πόλης. Είναι το έργο των κατοίκων, που αντί να τους επιβάλλεται, το δημιουργούν¹²⁴.

Είναι η συνύπαρξη, η «μορφή της συνάντησης και της συγκέντρωσης όλων των στοιχείων της κοινωνικής ζωής»¹²⁵ και εκδηλώνεται στο δημόσιο χώρο, ο οποίος δεν είναι αποκλειστικά όρος γεωγραφικός, αλλά συνδέεται με βαθύτερες έννοιες, όπως με την κοινωνική δικαιοσύνη και την ισότητα¹²⁶. Η αστική πραγματικότητα,

¹²² O. Bohigas, «Ten points for an urban methodology», in Marshall T. (ed.) Transforming Barcelona, London & New York, (Routledge, Taylor & Francis Group), 2004, 91-96.

¹²³ L. Oliver Frauca, «La ciudad y el miedo», in J. Nogue & J. Romero (ed.) Las Otras geografías, Valencia, (Tirant LO blanch), 2006, 369-387.

¹²⁴ Henry Lefebvre, στο ίδιο.

¹²⁵ Στο ίδιο, σ. 246-247.

¹²⁶ D. Mitchell, *The Right to the City: social justice and the fight for public space*, New York & London, (The Guilford Press), 2003.

δημιουργείται από την δυναμική, με την οποία τα άτομα αποφασίζουν και διαλέγουν να χρησιμοποιήσουν το δημόσιο χώρο¹²⁷.

Στο δημόσιο χώρο, επέρχεται η φυσική ή νοητή του κατάτμηση, λόγω των διαφορετικών και πολλαπλών χρήσεων, που διαδραματίζονται μέσα σ' αυτόν¹²⁸.

Όταν η πρόσβαση και η χρήση του δημόσιου χώρου, είναι ελεύθερη, τότε συμβάλλει στην ενίσχυση της ιδιότητας του ενεργού πολίτη¹²⁹. Γι αυτό άλλωστε, ο δημόσιος χώρος, θα πρέπει να είναι λειτουργικός και εύκολος στην πρόσβαση, καθώς προορίζεται για πολλαπλές χρήσεις.

Συνεπώς, ο δημόσιος χώρος, δεν είναι μόνο τα πάρκα, οι δρόμοι, τα μνημεία, αλλά μια πολιτική και κοινωνική αρένα, ο χώρος της δημιουργικής σύγκρουσης, ελεύθερης πληροφόρησης, ανταλλαγής γνώσης και πληροφοριών. Είναι «χώρος αλληλεπίδρασης, κοινωνικής συνάντησης και ανταλλαγής, ανάμεσα σε ομάδες με διαφορετικά συμφέροντα»¹³⁰. Είναι κατεξοχήν, ο χώρος έκφρασης της διαφορετικότητας, της επικοινωνίας και της ανεκτικότητας. Χώρος συνάντησης και κοινωνικοποίησης των ανθρώπων.

Ο δημόσιος χώρος, θα πρέπει να αποτελεί, αρένα άσκησης δικαιωμάτων και καταλύτη για συμμετοχή στη δημόσια ζωή¹³¹. Απώτερος στόχος, είναι να επιτρέπει και να εξασφαλίζει, τη συλλογική έκφραση, τις κοινωνικές εκδηλώσεις και διαμαρτυρίες, τη δημοσιοποίηση των διαφορετικών συνθημάτων και απόψεων¹³², να λειτουργεί συνεπώς, υπέρ της ενσωμάτωσης, γιατί όταν περιορίζεται και ελέγχεται, αποτελεί εμπόδιο στην κοινωνική συνοχή.

¹²⁷ M. Delgado, *Elogi del vianant: del «model Barcelona» a la Barcelona real*, Barcelona, (edicions de 1984 S.A.), 2005.

¹²⁸ M. Delgado, *El Animal publico: hacia una antropologia de los espacios urbano*, Barcelona, (Anagrama), 1999.

¹²⁹ Oliver Frauca L., «La ciudad y el miedo», in Nogue J. & Romero J. (ed.) *Las Otras geografias*, Valencia, (Tirant lo Blanch), 2006, 369-387.

¹³⁰ A. Ortiz, Garcia Ramon M. D., M. Prats, «La via joulia de Nou Barris: un estudio cualitativo y de genero de un espacio publico en Barcelona», Manuscrito (non publicated), Barcelona, (Departamento de Geografia, Universitat Autonoma de Barcelona), 2003, and, «Womens use of public space in the Raval Geojournal», (Barcelona), 61, 2004, 219.

¹³¹ A. Ortiz, Garcia Ramon M. D., M. Prats, «La via joulia de Nou Barris: un estudio cualitativo y de genero de un espacio publico en Barcelona», Manuscrito (non publicated), Barcelona, (Departamento de Geografia, Universitat Autonoma de Barcelona), 2003.

¹³² J. Borja & Z. Muxi, *El Espacio publico: ciudad y ciudadania*, Barcelona: Diputacio de Barcelona, Xarxa de Municipis, (Electa), 2003.

Η ενσωμάτωση στο δημόσιο χώρο, γίνεται αυτόματα, όπου αυτορυθμίζεται η ανθρώπινη συμπεριφορά¹³³. Άλλοτε επικρατεί η στιγμιαία και αυθόρμητη συνεργασία και άλλοτε το συναίσθημα της αδιαφορίας, που πηγάζει από την αρχή της «μη ανάμειξης». Πρόκειται για την αστική πραγματικότητα, που εξελίσσεται στο δημόσιο χώρο και είναι εξαιρετικά δύσκολο να ελεγχθεί, παρόλο που οι αστικές και τοπικές, κυβερνητικές πολιτικές, καταλήγουν τελικά να την ελέγχουν, σε βαθμό που τείνουν να την υποτάξουν. Συνεπώς, ο δημόσιος χώρος, είναι πηγή δύναμης και εξουσίας, αλλά και το δικαίωμα στην διαμαρτυρία και την προάσπιση των συμφερόντων.

Τα ΝΚΚ κινήματα, προσπάθησαν να επιβάλλουν την πόλη, ως το κύτταρο της νέας κοινωνικοπολιτικής οργάνωσης¹³⁴. Το κρίσιμο, επίκαιρο ερώτημα, είναι το εάν η πόλη, παραμένει στις μέρες μας, το πεδίο των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων των ΝΚΚ, αν, όχι μόνο η εξουσία, αλλά και οι πολίτες, συνεχίζουν να θέτουν την πόλη ως βάση της δράσης τους και φορέα, ενός νέου, εναλλακτικού αστικού νοήματος.

2.2 Οι Ενεργοί Πολίτες και τα Δικαιώματά τους στην Πόλη

«Πολιτεία, είναι η τάξη που επικρατεί στις πόλεις και σχετίζεται με τα αξιώματα – αυτή καθορίζει, με ποιον τρόπο κατανέμονται και ποιο είναι το κυρίαρχο στοιχείο και ποιος ο στόχος, της κάθε κοινωνίας»¹³⁵.

Στην διάρκεια των 10ετιών 1960 και 1970, μια νέα σχέση δημιουργήθηκε ανάμεσα στους ανθρώπους και την πόλη. Έννοιες, όπως δημοκρατία, πολιτική και πολιτεία (ως ιδιότητα του πολίτη), υπερέβησαν τον τυπικό τους χαρακτήρα και απέκτησαν την αληθινή τους ουσία, πηγάζοντας από την ενεργή συμμετοχή των ανθρώπων, στις κοινές υποθέσεις και την πολιτική δράση¹³⁶.

Στη μορφή της πόλης και της αστικής ζωής του παρελθόντος μας, υπήρχε ένας μεγάλος άγνωστος, στην ιστορική καταγραφή: οι πολίτες. Γνωρίζαμε πολύ λίγα, για τις ανθρώπινες προσπάθειες, να αλλάξουν τον κύκλο της αστικής εξέλιξης.

¹³³ M. Delgado, *Disoluciones urbanas: procesos identitarios y espacio publico*, Medellin, Universidad de Antioquia, (Facultad de Ciencias Humanas y Economicas de la Universidad Nacional de Colombia), 2002.

¹³⁴ Manuel Castells, *The City and the Grass Roots*. Berkeley and Los Angeles (University of California Press), 1983, 14.

¹³⁵ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΑ, IV, 1289.

¹³⁶ Marshall, T.H., Bottomore T., *Ιδιότητα του Πολίτη και Κοινωνική Τάξη*, Αθήνα, (Gutenberg), 1995.

Το δημόσιο πρόσωπο της πόλης, ήταν απρόσιτο και αόρατο μέχρι τον Μάη του '68. Οι δημόσιοι θεσμοί, που στεγάζονταν στο δημόσιο χώρο, ήταν αυταρχικοί, κλειστοί, ιεραρχικοί, ελεγχόμενοι και οι χώροι τους, φιλόξενοι και αποθητικοί, για τους ενοίκους τους. Ο Μάης, έδωσε νέα νοήματα στη ζωή και τους οριοθετημένους λειτουργικά και κοινωνικά-ταξικά χώρους της πόλης, που τη στέγαζαν, έσπασε τις διαχωριστικές γραμμές, ανέτρεψε τους κυρίαρχους συμβολισμούς, απελευθέρωσε τις δυνατότητες χρήσης.

Μέσα, από τα αποτυπώματα της ατομικής και συλλογικής δράσης, η πόλη επαναχρησιμοποιήθηκε και επανανοηματοδοτήθηκε, δίνοντας τη δυνατότητα σε χιλιάδες ανθρώπους, να την οικειοποιηθούν.

Σήμερα, υπάρχει ένας άρρητος ισχυρισμός, ότι η τεχνολογία, η φύση, η οικονομία, η κουλτούρα και η εξουσία, συναντώνται για να διαμορφώσουν την πόλη, που τότε επιβάλλεται, όπως παραδίδεται, στους κατοίκους της. Σίγουρα, αυτό είναι γενικόλογό.

Καθώς, η αστικότητα, έγινε ο συνεκτικός ιστός των νέων κοινωνικών και πολιτικών συλλογικοτήτων, το αστικό και το τοπικό επανεμφανίστηκαν ως αντιφατικά πεδία της κοινωνικοχωρικής πραγματικότητας της πόλης και η πόλη, έγινε ξανά επίδικο αντικείμενο, τόσο για τους κυρίαρχους όσο και για τους πολίτες.

Οι πόλεις, με ισχυρές ταυτότητες, οφείλουν τους πρόσφατους μετασχηματισμούς τους, στα διαδοχικά στρώματα των λαϊκών αντιστάσεων και της ζωντανής τους παρουσίας, στα αστικά συμφραζόμενα και τη συλλογική μνήμη.

Ωστόσο, θα πρέπει να τονιστεί, ότι υπάρχει έντονη διαλεκτική σχέση, ανάμεσα στη χρήση του δημόσιου χώρου και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη. Και αυτό, γιατί ο δημόσιος χώρος, είναι κάτι παραπάνω από ένας φυσικός χώρος, είναι ο κοινωνικός χώρος, που παράγεται, προκειμένου να εκτυλιχθεί, ο κοινωνικός και πολιτικός αγώνας και να προωθηθούν οι εκάστοτε διεκδικήσεις.

Σε αυτό το χώρο, παράγονται τα δικαιώματα, γι αυτό και η σύγκρουση για το δημόσιο χώρο, είναι κατά βάθος, σύγκρουση για χειραφέτηση και διεκδίκηση δικαιωμάτων και όπως παρατηρεί ο D. Mitchell¹³⁷, οι πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις, εκθέτουν τις διεκδικήσεις τους, εκπροσωπούνται και δημοσιοποιούν τα «πιστεύω» τους.

¹³⁷D. Mitchell, *The Right to the City: social justice and the fight for public space*, New York & London, (The Guilford Press), 2003.

Ο αγώνας για το δημόσιο χώρο, είναι αγώνας των ανταγωνιστικών ιδεολογιών, ουσιαστικά όμως, ο αγώνας δεν είναι χωρικός, είναι κοινωνικός και πολιτικός, είναι η πραγματική μάχη για τη Δημοκρατία¹³⁸.

Παράλληλα, μέσα στην πάλη αυτή, για το δικαίωμα στην πόλη, υπάρχει και μια πάλη ενάντια στο κεφάλαιο «...Όταν κοιτάζω την ιστορία, βλέπω ότι η διαχείριση των πόλεων, γινόταν περισσότερο από το κεφάλαιο, παρά από τους ανθρώπους.»¹³⁹.

Σύμφωνα με τον Lefebvre¹⁴⁰, ο δημόσιος χώρος, είναι το συλλογικό Δικαίωμα στην Πόλη, αναπόσπαστο δικαίωμα όλων. Δεν περιορίζεται μόνο στο δικαίωμα χρήσης χώρου, στους τόπους συνάντησης, αλλά επεκτείνεται, σε ευρύτερα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα, για στέγαση, υγεία, εκπαίδευση, ελεύθερο χρόνο κ.ά.

Στους δημόσιους χώρους, εκδηλώνεται η πραγματική ιδιότητα του ενεργού πολίτη, εκείνη του κατοικείν, του συμμετέχειν στην κοινωνική και πολιτική ζωή. Ένα καθεστώς, που θα έπρεπε να αναγνωρίζει ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις σε όσους και όσες, συμβιώνουν στο χώρο¹⁴¹.

Προφανώς, όλοι οι χρήστες της πόλης, δεν απολαμβάνουν ισότιμα την ιδιότητα του πολίτη. «Περιθωριακές ομάδες», όπως οι μετανάστες, συχνά έχουν υποχρεώσεις, αλλά περιορισμένα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα.

Το «δικαίωμα στην πόλη», όπως το έθεσε ο Lefebvre, δεν σημαίνει μόνο ορισμένα λαϊκά αιτήματα που συνδέονται με την πόλη. Αναστηλώνοντας τις αξίες της ιστορικής πόλης και θέτοντας την πόλη «ως τόπο συναναστροφών, εστία επικοινωνίας και πληροφορίας...» και το αστικό ως «τόπο επιθυμίας, μόνιμη ανισορροπία, έδρα κατάλυσης της τυπικότητας και του καταναγκασμού, στιγμή του παιχνιδιού και του απρόβλεπτου», ο Lefebvre, αναζητά μια βαθύτερη σχέση, ανάμεσα στους πολίτες και την πόλη, που αντιτίθεται, στην υπάρχουσα αστική πραγματικότητα και επανατοποθετεί την πόλη ως φορέα ανθρώπινων αναγκών και

¹³⁸ Mathew Arnold, στο D. Mitchell, *The Right to the City: social justice and the fight for public space*, New York & London, (The Guilford Press), 2003, 152.

¹³⁹ David Harvey, *Για το δικαίωμα στην πόλη*, από την ομιλία στο Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ, Μπελέμ Βραζιλίας, 29 Ιανουαρίου 2009, μεταγρ. Brian Mier, μεταφρ. Μωυσής Μπουντουρίδης, 2009.

¹⁴⁰ Henry Lefebvre, στο ίδιο.

¹⁴¹ Immanuel Wallerstein, «Ο καπιταλισμός αγγίζει το τέλος του», Συνέντευξη του, στην Le Monde της 12/10/2008.

αιτημάτων. Μιλά, για μια κριτική αντίφαση : τάση καταστροφής της πόλης, τάση για την εντατικοποίηση του αστικού και της αστικής (urbain) προβληματικής¹⁴².

Επόμενο είναι, οι δυνάμεις που ελέγχουν το δημόσιο χώρο, να διεκδικούν και την άσκηση της εξουσίας. Περιορισμός, στην πρόσβαση και χρήση του δημόσιου χώρου, σημαίνει αυτόματα και περιορισμό, στην ελεύθερη έκφραση και το Δικαίωμα στην Πόλη, συρρίκνωση του δικαιώματος του ενεργού πολίτη.

Οι αστικές πολιτικές ελέγχου, του δημόσιου χώρου, με απώτερο στόχο, την καταστολή και τον έλεγχο της κοινωνικής συμπεριφοράς¹⁴³ έγιναν έντονες στα χρόνια του παγκοσμιοποιημένου νεοφιλελευθερισμού.

Από την άλλη, οι κοινωνικές ανισότητες, εκφράζονται άμεσα στην πολιτική περιθωριοποίηση των πολιτών. Το ανήκειν, στην αστική κοινωνία, σημαίνει συμμετοχή στο κοινό πεδίο είτε των συμφωνιών ή των διαφωνιών και των συγκρούσεων.

Ο νεοφιλελευθερισμός, καταστρέφει την κοινωνική συνοχή, μαζί με τη συνέχεια της αστικής παράδοσης, έτσι οι έννοιες της δημοκρατίας και της ιδιότητας του πολίτη, τείνουν να στερούνται οποιουδήποτε νοήματος. Με τον ίδιο τρόπο, που τα ανθρώπινα και κοινωνικά δικαιώματα, γίνονται τυπικά για την πλειοψηφία του πληθυσμού, το δικαίωμα στην πόλη, γίνεται αφηρημένο και χωρίς νόημα.

Έτσι, σε μια από τις συναντήσεις του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ, ένα παγκόσμιο δίκτυο συμμετεχόντων, έφερε προς συζήτηση μια Χάρτα με τίτλο «Το δικαίωμα στην Πόλη»¹⁴⁴. Το άρθρο 1, ορίζει το δικαίωμα στην πόλη, για όλους τους κατοίκους της, δηλαδή όλα τα πρόσωπα, που ζουν στην πόλη μόνιμα ή μεταβατικά. Η Χάρτα, μεριμνά επίσης, για τη δημοκρατική χρήση του αστικού δημόσιου χώρου, όπως και για οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά δικαιώματα¹⁴⁵, εκφράζοντας μ' ένα τρόπο, την εικόνα της

¹⁴² Levebvre Henri, *Writing on Cities*, Part II Right to the City, Blackwell Publishing, 1996, μτφρ. Π. Τουρνικιώτη, Κ. Λωράν, Το Δικαίωμα στην Πόλη, (Παπαζήσης) 1977, 129.

¹⁴³ Stathakis – Hadjimichalis, «Athens, as a global city: from the desire of few to the reality of many», *Geographies, a biannual review on spatial issues*, no 7, 2004.

¹⁴⁴ Πορτάλιου Ελένη, Εισήγηση με θέμα: «Ελεύθεροι Χώροι», Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείου Κρήτης, Χανιά, 2007.

¹⁴⁵ Οι βασικές αρχές, του δικαιώματος στην πόλη, είναι : (1) η δημοκρατική διαχείριση της πόλης, (2) η κοινωνική λειτουργία της πόλης, (3) η κοινωνική λειτουργία της ιδιοκτησίας, (4) η πλήρης άσκηση της πολιτεϊότητας, (5) η ισότητα και όχι οι διακρίσεις, (6) η ιδιαίτερη προστασία για ευπαθή πρόσωπα και ομάδες, (7) η κοινωνική εγγύηση του ιδιωτικού τομέα, (8) η αύξηση της οικονομικής αλληλεγγύης και η επιβολή προοδευτικών πολιτικών. Βλέπε Παράρτημα Ι, Ενότητα 2.

εναλλακτικής πόλης, ως αντικείμενο διεκδίκησης, από τη σκοπιά των πολιτών και σε αντιπαράθεση, με τις κυρίαρχες κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις.

Το δικαίωμα στην πόλη, με τον τρόπο που το έθεσε ο Lefebvre, όχι από την σκοπιά μιας χάρτας δικαιωμάτων, αλλά ως θέμα απόλαυσης μιας πλούσιας και πολυδιάστατης αστικής ζωής και θέμα της αυτορρυθμιζόμενης από τους ίδιους τους πολίτες καθημερινότητας, βρήκε εφαρμογή μετά τον Μάη του '68.

Σύμφωνα με τον Castells, στο έργο του «Η Πόλη και οι Αποκάτω»¹⁴⁶, αυτή η εναλλακτική πόλη, προκύπτει από τους αστικούς αγώνες και τη δράση των ΚΠ.

Σήμερα, παρά τις νέες ισχυρότερες διαιρέσεις, τις νέες συγκεντρώσεις και διασπάσεις, που ορίζουν τον χώρο της πόλης, τα ΚΠ, αμφισβητούν τη νεοφιλελεύθερη επίθεση στον αστικό χώρο και διεκδικούν ξανά, το δικαίωμα στην πόλη.

2.3 Η Εμπορευματοποίηση του Αστικού Χώρου και η επιδίωξη αλλαγών

Το αποτέλεσμα της αλλαγής, του διεθνούς παραγωγικού συστήματος, σε ένα νέο σύστημα, που βασίζεται στις νέες τεχνολογίες, στην καινοτομία και τις υπηρεσίες, σήμανε μια νέα πρόκληση, για τις σύγχρονες πόλεις. Η αλλαγή στο παραγωγικό σύστημα, η πετρελαϊκή κρίση του '75, η σταδιακή αποβιομηχάνιση, η έξαρση του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης και της οικονομικής φιλελευθεροποίησης της αγοράς, δημιούργησαν πρόσφορο έδαφος, για την προώθηση αστικών αλλαγών, η δυναμική και οι επιπτώσεις των οποίων, διαφαίνονται συνεχώς και μέσα από τις εξελίξεις και την υιοθέτηση πολιτικών, για τη διαμόρφωση του δημόσιου χώρου και τη ρύθμιση της κοινωνικής ζωής.

Ο Lefebvre¹⁴⁷, αναφέρει ότι με τον ερχομό της Βιομηχανικής Επανάστασης, την επικράτηση του καπιταλισμού και του ελεύθερου ανταγωνισμού, «οι πόλεις, συσσωρεύουν πλούτη: αντικείμενα, θησαυρούς, καθαρά κεφάλαια, είναι κέντρα κοινωνικής και πολιτικής ζωής, όπου συσσωρεύονται όχι μόνο τα πλούτη, αλλά και οι γνώσεις, η τεχνική και τα έργα».

Αποτέλεσμα, της παραπάνω εξελικτικής διαδικασίας, ήταν η σύγκρουση ανάμεσα στην παραδοσιακή έννοια της πόλης ως «έργου, ως αξίας χρήσης και ως

¹⁴⁶ Manuel Castells, *The City and the Grass Roots*, Berkeley and Los Angeles, (University of California Press), 1983.

¹⁴⁷ Henry Lefebvre, *ό.π.*, σ. 15.

ανταλλακτικής αξίας», που οδήγησε σταδιακά, στην αύξηση της κατανάλωσης, της γενίκευσης, του εμπορεύματος και της ευχαρίστησης, μέσα από τη χρήση.

Συγχρόνως, αλλαγές συντελούνται και στον τρόπο οργάνωσης και άσκησης της διοικητικής εξουσίας και ο καθοριστικός ρόλος του κράτους, ως ρυθμιστής της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, αντικαθίσταται από τις δυνάμεις της ελεύθερης αγοράς¹⁴⁸. Οι κοινωνικές πολιτικές, αποκτούν δευτερεύουσα σημασία, καθώς προτεραιότητα της πολιτικής εξουσίας, συνιστά κυρίως, η προώθηση της ανταγωνιστικότητας, η ενίσχυση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και η τοπική ανάπτυξη¹⁴⁹.

Στο πλαίσιο αυτό, ο δημόσιος χώρος της πόλης, μετατρέπεται ολοκληρωτικά σε εμπόρευμα, αλλά και ο ιδιωτικός, αποτελεί αντικείμενο ανεξέλεγκτης κερδοσκοπίας, υπεράνω κανόνων και περιορισμών, που θα απέβλεπαν στη διαφύλαξη του δημοσίου συμφέροντος και του χώρου ως συλλογικού αγαθού, ανεξαρτήτως ιδιοκτησιακού καθεστώτος.

Ο ενεργός, όμως ρόλος και η συμμετοχή των οικονομικών δρώντων, στην άσκηση διακυβέρνησης, συχνά παρασύρουν και τη δημόσια διοίκηση. Η νέα εταιρική αυτή σχέση, οδηγεί συχνά στο φαινόμενο, η πόλη να διοικείται ως «επιχείρηση», να υποτάσσεται στις επιταγές του νεοφιλελευθερισμού και να περιορίζεται ο ρόλος, των κοινωνικών φορέων και πολιτικών.

Η φιλελευθεροποίηση της οικονομίας, επηρεάζει τις τοπικές αρχές, με αποτέλεσμα να συνεπάγονται αντίστοιχα αλλαγές, στο ύφος των αστικών πολιτικών, που εφαρμόζονται¹⁵⁰.

Πρωταρχικό μέλημα, των τοπικών αρχών, στο νέο αυτό καθεστώς, του διαρκούς ανταγωνισμού, είναι η οικονομική ανάπτυξη και η αστική αναγέννηση, όπου ενισχύονται παρόμοιες πολιτικές, όπως η προσέλκυση των επενδυτικών κεφαλαίων και η αστική διαφήμιση, σε τοπική και διεθνή κλίμακα, φαινόμενο που συναντάται, ιδιαίτερα στις δυτικές αναπτυγμένες κοινωνίες.

¹⁴⁸ P. Healey, *Collaborative Planning: Shaping Places in Fragmented Societies*, Houndmills, (Macmillan), 1997.

¹⁴⁹ Garcia M. και Degen M., «El Camino Barcelona: espacios y sociedades», στο M. Garcia & M. Degen, (ed.) *La Metaciudad Barcelona: Transformacion de una metropolis*, Barcelona, Anthropos, 2008.

¹⁵⁰ Casellas A., «Gobernabilidad, participacion y crecimiento economico: Adaptaciones locales a estrategias globales», *Scripta Nova, Revista Electronica de Geografia y Ciencias Sociales*, Vol. XI, No. 243, 2007.

Σε άλλες περιπτώσεις, οι δημοτικές αρχές, περιορίστηκαν στη βελτίωση της εικόνας της πόλης, επενδύοντας σε μια διαφοροποιημένη προσφορά του πολιτιστικού και τουριστικού προϊόντος¹⁵¹.

Τέτοιου είδους πολιτικές, εμπορευματοποιούν την πόλη και όπως για κάθε εμπορικό προϊόν, απαιτείται τεχνική για να παραχθεί, να προωθηθεί και να πουληθεί.

Το νέο μοντέλο αστικής ανάπτυξης, αλλάζει τη δυναμική του αστικού χώρου.

Ο Mitchell, αναφέρει χαρακτηριστικά¹⁵², ότι ο πολεοδομικός σχεδιασμός, επενδύει σε πολιτικές αναβάθμισης, του ιστορικού κέντρου των πόλεων, κατασκευής εμπορικών συγκροτημάτων (Malls), εμβληματικών αρχιτεκτονικών κτιρίων και αθλητικών εγκαταστάσεων, προωθώντας την ανάληψη σποραδικών εποχικών επενδύσεων (σε μουσεία, θέατρα και συναυλίες), τη δημιουργία υποδομών (εστιατορίων, αθλητικών κέντρων και κέντρων διασκέδασης), σε λαϊκές γειτονιές, προσελκύοντας νέες εισοδηματικές τάξεις και αλλάζοντας τον παραδοσιακό τους χαρακτήρα.

Η νεοφιλελευθεροποίηση της πόλης, έχει ως αποτέλεσμα, την όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και την άρνηση του Δικαιώματος στην Πόλη.

Ο Ιάπωνας Akiko Okabe¹⁵³, σε ένα διεθνές συνέδριο, για αστικά ζητήματα, το 2006, στη Βαρκελώνη, υποστήριξε, ότι «η οικονομική ανταγωνιστικότητα, μετατρέπει το δημόσιο χώρο, σε αρένα προώθησης των οικονομικών συμφερόντων του ιδιωτικού κεφαλαίου και καταλήγει σε φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού και περιθωριοποίησης, των δυνάμεων που αντιστέκονται, σε αυτό το πρόγραμμα της πόλης».

¹⁵¹ Smith A., «Conceptualizing city Image Change: The Re-Imaging of Barcelona», *Tourism Geographies*, Vol.7, No. 4, 2005, 398-423, η εικόνα της πόλης, αποτελεί βασικό παράγοντα, για την ενίσχυση της τουριστικής αγοράς. Σε αρκετές μεταβιομηχανικές πόλεις, εφαρμόστηκαν «προγράμματα ναυαρχίδες» (flagship projects), όπως για παράδειγμα, το Μουσείο Guggenheim στο Bilbao, η ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων στη Βαρκελώνη και στην Αθήνα, η Διεθνής έκθεση στη Σεβίλη κ.ά., προκειμένου να πείσουν και να προσελκύσουν τους επενδυτές και να ενδυναμώσουν την εμπορική και τουριστική αγορά.

¹⁵² Mitchell D., *The Right to the City: social justice and the fight for public space*, New York & London, (The Guilford Press), 2003, 166.

¹⁵³ Fracasso L., «Barcelona: Un modelo en discussion y una realidad sin discutir», *Biblio 3W, Revista bibliografica de geografia y ciencias sociales*, Vol. No. 673, 2006, <http://www.ub.es/geocrit/b3w-673.htm>, (πρόσβαση στις 3/5/2010).

Η πόλη σήμερα, μετατρέπεται σε ένα χώρο διασκέδασης, σε ένα «θεματικό πάρκο», σε μια «ψευδοπόλη», συνεχούς κατανάλωσης¹⁵⁴ και μεταβάλλεται σε ένα μεγαλειώδες τουριστικό κέντρο, ακόμα και για τους ίδιους της τους κατοίκους, φέρεται ως μια εμπορική μάρκα, ένα λογότυπο, που επηρεάζει ολόκληρη την εσωτερική της δυναμική, από τη διαμόρφωση και χρήση του δημόσιου χώρου, μέχρι και την ευρύτερη κοινωνική ζωή.

Έτσι, στην πόλη, ενισχύονται οι διαδικασίες αμφισβήτησης των υπαρχουσών χωρικών και κοινωνικών μορφών, η αναζήτηση νέων κοινωνικών νοημάτων και τελικά, το αίτημα για μια εναλλακτική πόλη. Μια τέτοια προσέγγιση, συνδέεται στενά με την πολιτική ιδέα της πόλης (πόλις) και τον χώρο της πόλης ως το υλικό περιβάλλον, της δημόσιας σφαίρας.

Να σημειωθεί επιπλέον ότι, μέσα σε αυτό το νέο καθεστώς, ενισχύεται και ο κοινωνικός έλεγχος της πόλης. Οι κάτοικοι των πόλεων, προετοιμάζονται κατ' αυτόν τον τρόπο, για την ενίσχυση του κοινωνικού ελέγχου και την καταστολή της κοινωνικής συμπεριφοράς, στους δημόσιους χώρους. Οι πολιτικές ελέγχου, είναι διττού χαρακτήρα. Η πρώτη πρακτική, αφορά πολιτικές πολεοδομικού σχεδιασμού, που ρυθμίζουν έμμεσα την κοινωνική συμπεριφορά, δημοσίως, μέσα από οργανωμένα σχέδια αναπλάσεων του δημόσιου χώρου. Η δεύτερη, αφορά άμεσα μέτρα, όπως οι νόμοι και οι ρυθμιστικοί κανονισμοί, που επιβάλλουν οι τοπικές αρχές, με απώτερο στόχο, να κατευθύνουν την κοινωνική συμπεριφορά, στο δημόσιο χώρο της πόλης¹⁵⁵.

¹⁵⁴ Soja Edward, *Postmetropolis, Critical Studies of Cities and Regions*, Blackwell Publishing, 2000.

¹⁵⁵ Βενετία Χατζή, *Μητροπολιτική διακυβέρνηση στην Ευρώπη: Αστική ανάπτυξη και κοινωνικός έλεγχος στη σημερινή Βαρκελώνη*, Αθήνα, (Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο), 2009.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η μελέτη των κινημάτων πόλης: η περίπτωση της «Μεσοποταμίας»

Η επιλογή του πεδίου, τοποθετεί το αναλυτικό πλαίσιο, της παρούσας εργασίας, στην προοπτική της διερεύνησης, στο συγκεκριμένο πεδίο δράσης των ΚΠ, για την προστασία και διεκδίκηση δημόσιων χώρων.

Στο επίπεδο της σύγχρονης πόλης, το πρόβλημα της έλλειψης δημόσιων χώρων, εξαιρετικά έντονο και αιτία ασφυκτικών συνθηκών διαβίωσης και υποβάθμισης της ποιότητας ζωής, προκλήθηκε από σειρά γεγονότων, όπως η έλλειψη ή αδυναμία εφαρμογής πολεοδομικού σχεδιασμού του κράτους¹⁵⁶, η γενικευμένη αυθαιρεσία και η εκ των υστέρων ρύθμιση, ήδη δομημένων και άτυπα πολεοδομημένων περιοχών¹⁵⁷, χωρίς να επιτρέπει τη διαμόρφωση αναπτυξιακών δομών στην πόλη και συνεπώς, την ανάπτυξη αντίστοιχων συλλογικών αιτημάτων, ενώ ενίσχυσε και την εξάρτηση των πολιτών, από ευνοϊκές και αποσπασματικές ρυθμίσεις ή ανεκτικές τακτικές των κρατικών θεσμών.

Το πρόβλημα, της έλλειψης δημόσιων χώρων, πήρε διαστάσεις και νέα μορφή, ιδιαίτερα μετά την ανάληψη της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων, καθώς εφαρμόστηκαν πολιτικές, που υιοθετούν στοιχεία της αποκαλούμενης «επιχειρηματικής πόλης»¹⁵⁸, στο πλαίσιο αφενός της προσπάθειας εισόδου της Αθήνας, στον παγκόσμιο ανταγωνισμό, μεταξύ πόλεων, για την προσέλκυση επενδύσεων και την αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας¹⁵⁹ και αφετέρου της αποκαλούμενης «φεστιβαλοποίησης» της αστικής πολιτικής¹⁶⁰.

¹⁵⁶ Γετίμης Π., *Οικιστική πολιτική στην Ελλάδα. Τα όρια μιας μεταρρύθμισης*, Αθήνα (Οδυσσέας) 1989 και Μαρμαράς Ε. *Σχεδιασμός και οικιστικός χώρος. Θεωρητικές προσεγγίσεις και όψεις της ελληνικής αστικής γεωγραφίας*, Αθήνα (Ελληνικά Γράμματα) 2002.

¹⁵⁷ Chtouris S., Heidenreich E. και Ipsen D., *Von der Wildnis zum urbanen Raum*, Frankfurt/M., Campus Verlag, 1993.

¹⁵⁸ Jessop B., «Post-Fordism and the State», στο Amin, A., (επιμ.), *Post-Fordism, A Reader*, Oxford, (Blackwell), 1994, 251-279, Haeussermann H., Siebel W., *Neue Urbanitaet*. Frankfurt / M., Suhrkamp, T. και Hubbart, P. (επιμ.) 1998, *The Entrepreneurial City, Geographies of Politics, Regime and Representation*, Chichester, (John Wiley), 1987, Mayer M., «Post-Fordist City Politics», στο Amin, A., (επιμ.), *Post-Fordism, A Reader*, Oxford, (Blackwell), 1994, 316-338.

¹⁵⁹ Οικονόμου Δ., Γετίμης Π., κ.ά., *Ο διεθνής ρόλος της Αθήνας. Σημερινή κατάσταση και στρατηγική για την ανάπτυξή του*, Βόλος (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας), 2001.

¹⁶⁰ Haeussermann, H., Siebel, W., «Die Politik der Festivalisierung und Festivalisierung der Politik. Grosse Ereignisse in der Stadtpolitik», στο: των ιδίων, *Festivalisierung der Politik, Stadtentwicklung durch grosse Projekte*, Leviathan, 13 Sonderheft, Opladen, Westdeutscher Verlag, Hall, 1993, 7-32.

Έκτοτε, οι αλλαγές στην αστική πολιτική, έχουν δημιουργήσει ακόμα μεγαλύτερη πίεση, για την εκμετάλλευση των δημόσιων χώρων¹⁶¹, που άλλοτε παίρνει τη μορφή ιδιωτικοποίησης ή εμπορευματοποίησης και άλλοτε πραγματοποιείται, με την κατασκευή κτιρίων ή υποδομών μεταφοράς, μετακίνησης και σύγχρονων αθλητικών εγκαταστάσεων, μέσω συμπράξεων, ιδιωτικού και δημόσιου τομέα και με την εξασφάλιση καλύτερων προϋποθέσεων, για ιδιωτικές επενδύσεις.

Περίπτωση μελέτης, για την παρούσα εργασία, αποτελεί το Κίνημα της πόλης του Μοσχάτου, «Μεσοποταμία», η επιλογή του οποίου, αποσκοπεί στη διερεύνηση της σημασίας, που έχουν οι παραπάνω κοινωνικοί μετασχηματισμοί, για την τεκμηρίωση της υπόθεσης εργασίας, που επιχειρείται στις παρακάτω ενότητες.

3.1 Η Επιτόπια Έρευνα: Η Διεξαγωγή της Έρευνας, οι Ερευνητικές Τεχνικές και ο τύπος ανάλυσης του υλικού

Τα ΚΠ, δρουν και αυτά, παράγοντας τα ίδια θεωρία *in situ*, και μας ανατροφοδοτούν συνεχώς, με νέα επιστημονικά δεδομένα. Έτσι, το αρχικό στάδιο της βιβλιογραφικής διερεύνησης, ακολούθησε η προσπάθεια συλλογής δεδομένων, από το ερευνητικό πεδίο, με την διεξαγωγή ποιοτικής μελέτης¹⁶².

Η επιτόπια έρευνα, με την οποία συλλέχθηκε το ερευνητικό υλικό, επικεντρώθηκε σε ένα ΚΠ, που αποτέλεσε την βασική πηγή της γνώσης. Η επιλογή του, βασίστηκε στο γεγονός, ότι εμπεριείχε τα στοιχεία εκείνα και χαρακτηριστικά του ορισμού του ΚΠ¹⁶³. Η κάλυψη των κριτηρίων αυτών, δικαιολογούσε το χαρακτηρισμό, του εν λόγω Κινήματος ως «αντιπροσωπευτικού» και επέτρεπε την συσχέτιση στοιχείων και με άλλα ΚΠ.

Εντούτοις, η εν λόγω επιλογή, καταδεικνύει και τους περιορισμούς των αποτελεσμάτων της έρευνας, να θεωρηθούν αντιπροσωπευτικά¹⁶⁴, του συνόλου των ΚΠ.

¹⁶¹ Μπελαβίλας Ν., «Η κατάργηση της δημόσιας πόλης. Μεταλλάξεις και συγκρούσεις στον Πειραιά του 2005» Ανακοίνωση στο Συνέδριο «Γεωγραφίες της Μητρόπολης-Οψεις του φαινομένου στον ελληνικό χώρο» Θεσσαλονίκη, 2005, και Πορτάλιου Ελένη, «Η αντίσταση στην εμπορευματοποίηση της πόλης», *ΕΠΟΧΗ*, 31/7/2005.

¹⁶² Robson C., *Real World Research*, Oxford, 1993.

¹⁶³ Εξωθεσμικό χαρακτήρα, συστηματική χρήση μεθόδων διαμαρτυρίας, σχετική διάρκεια και συνέχεια της δράσης, των συλλογικών του υποκειμένων, το στοιχείο του δικτύου, των ομάδων και οργανώσεων, επιδίωξη κοινωνικών αλλαγών, δράση σε μια δοσμένη γεωγραφικά και ιστορικά πόλη.

¹⁶⁴ Blalock H., *Social Statistics*, London, McGraw-Hill, 1979.

Για την προκαταρκτική φάση, διερεύνησης του χώρου, επιλέχθηκε η συλλογή στοιχείων, να γίνει κατόπιν επιτόπια παρατήρησης, ενώ με σκοπό τη διασταύρωση των στοιχείων και τον εμπλουτισμό των γνωστικών δεδομένων, διαμεσολάβησε έρευνα και από δευτερογενείς πηγές.

Αυτές, αποτέλεσαν και τις συμπληρωματικές τεχνικές, στη βασική ερευνητική τεχνική, που είναι οι συνεντεύξεις βάθους.

Αρχικά, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με ειδικούς¹⁶⁵ (expert interviews), οι οποίοι, διαθέτουν εμπειρία και επιστημονικές γνώσεις, στα συγκεκριμένα ζητήματα, αρκετοί εκ των οποίων, εκτός από την ακαδημαϊκή τους ιδιότητα, έχουν και ενεργή δράση σε ΚΠ, αλλά και από «θέσεως», βοηθούν στην διεκδίκηση του ελεύθερου χώρου και από τους οποίους αντλήθηκαν πολύτιμες πληροφορίες και υλικό.

Κατόπιν, έγινε οπτική αναγνώριση του αστικού, φυσικού και δημόσιου χώρου, αλλά και του χώρου του Κινήματος, «το σπίτι της Μεσοποταμίας».

Για τη συλλογή στοιχείων, χρησιμοποιήθηκαν ο ημερήσιος τύπος¹⁶⁶, περιοδικά¹⁶⁷, ιστοσελίδες¹⁶⁸ και αρχεία των ίδιων των μελών¹⁶⁹ της Μεσοποταμίας, από όπου αντλήθηκαν πληροφορίες.

Αυτό το ετερόκλητο υλικό, αποτελείται από αφίσες, προσκλήσεις σε εκδηλώσεις, ανακοινώσεις, επιστολές, φαξ, mail, DVD¹⁷⁰, κ.ά., η διαχείριση και ανάλυση, του οποίου, λειτούργησε συμπληρωματικά.

Στην πραγματικότητα, η συλλογή των γραπτών, ακουστικών και οπτικών τεκμηρίων αυτού του τύπου, δεν αποτέλεσε μια διακριτή ερευνητική τεχνική, με σαφήνεια διαχωρισμένη, από αυτή της βασικής.

¹⁶⁵ Ακαδημαϊκοί, με διαφορετική εξειδίκευση σε επιστημονικούς τομείς, της γεωγραφίας, αρχιτεκτονικής, πολεοδομίας, φιλοσοφίας, πολιτικής και ανθρωπολογίας, Μηχανικοί, Νομικοί, αλλά και στελέχη της Τ.Α και Δημοτικών Παρατάξεων.

¹⁶⁶ «Ελευθεροτυπία», «Καθημερινή», «Τα Νέα», «Αυγή» και «Εποχή», είναι οι εφημερίδες οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν επικουρικά, για την άντληση πρόσθετων πληροφοριών.

¹⁶⁷ Ως πηγές, χρησιμοποιήθηκαν από το περιοδικό «Οικοτοπία», το περιοδικό «Ελεύθεροι Χώροι», που εκδίδει η Συντονιστική Επιτροπή Συλλόγων και Κινήσεων για την Προστασία των Ελεύθερων Χώρων της Αθήνας.

¹⁶⁸ Ως πηγές, χρησιμοποιήθηκαν η ιστοσελίδα του Παρατηρητηρίου Ελεύθερων Χώρων (<http://www.asda.gr/elxoroi/elxoroi.htm>) και η ιστοσελίδα Athens Independent Media Center (<http://athens.indymedia.org>), όπου διατηρούνται ημερολόγια κινητοποιήσεων και η ιστοσελίδα <http://www.babylonia.gr>.

¹⁶⁹ Νομικά έγγραφα, προσκλήσεις, ανακοινώσεις, κείμενα από Γενικές Συνελεύσεις, αφίσες, βλέπε Παράρτημα Ι, Ενότητες 4-4.6).

¹⁷⁰ DVD, δύο ολιγόλεπτες ταινίες, με τίτλο «αντισταθείτε».

Το νήμα της αναζήτησης, των στοιχείων αυτών, ακολούθησε τις ερευνητικές διαδρομές, στο χώρο της Μεσοποταμίας, καθώς η μελέτη, εστίασε παράλληλα, στην πολύπλευρη δραστηριότητα και τα προγράμματα που υλοποιούνται, από το εν λόγω Κίνημα, με μια διακριτική βέβαια παρουσία.

Ο εμπλουτισμός του ερευνητικού υλικού, προσέφερε πλεονεκτήματα, στην κατανόηση του υπό μελέτη ΚΠ, υποβοηθώντας στην κατανόηση των γενικών διαδικασιών, φωτίζοντας το εννοιολογικό οικοδόμημα και κατά συνέπεια, την εγκυρότητα των συμπερασμάτων.

Εκτός, από τον κεντρικό χώρο μελέτης, τη Μεσοποταμία, η επιτόπια έρευνα, επεκτάθηκε σε ορισμένες κοινωνικές δραστηριότητες που αφορούν στα ΚΠ γενικά, όπως είναι τα συνέδρια, ο δημοσιοποιημένος επιστημονικός λόγος, αλλά και άλλοι κοινωνικοί τόποι του κινηματικού πεδίου.

Παρ' ότι, με την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων, κρίθηκε απαραίτητη επικουρικά, και η συμμετοχή, παρατήρηση, σε διαδικασίες διαβούλευσης και αποφάσεων του Κινήματος (προκειμένου να επιβεβαιωθούν οι πληροφορίες, που αντλήθηκαν από τις συνεντεύξεις) και να αντληθούν πρόσθετα στοιχεία, σε σχέση με τον τρόπο λειτουργίας της οργάνωσης, καθώς και το συντονισμό των δραστηριοτήτων, ωστόσο, ένας από τους σημαντικούς περιορισμούς της έρευνας, ο παράγοντας του χρόνου, δεν επέτρεψε να υλοποιηθεί¹⁷¹, σε συνδυασμό με τις απαιτούμενες προδιαγραφές συγγραφής, της παρούσας εργασίας, που καθόριζαν τον χρόνο παράδοσης της (το Σεπτέμβρη, όπου θα επαναλαμβάνονταν οι Γ.Σ), συνακόλουθα, δεν υπήρχε και η ευκαιρία της επαφής με εκπροσώπους της Τ.Α και της εταιρίας Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε, για αυτό και οι αναφορές τους, στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό, στην έρευνα των δευτερογενών πηγών.

Για τις ποιοτικές συνεντεύξεις, η βασική τεχνική, που χρησιμοποιήθηκε, ήταν ένα «καθοδηγητικό νήμα» (οδηγός συνέντευξης), το οποίο μέσα από θεματικές ενότητες, εστίαζε στη διερεύνηση των επιμέρους ερωτημάτων.

Η ποιοτική μέθοδος, των ημιδομημένων συνεντεύξεων¹⁷², αφορά στην καταγραφή αφηγήσεων και απαντήσεων, οι οποίες εκμαιεύονται, με βάση ένα

¹⁷¹ Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τους καλοκαιρινούς μήνες, όπου η συμμετοχή των μελών του ΚΠ, είναι μειωμένη και δεν πραγματοποιείται Γενική Συνέλευση.

¹⁷² Λυδάκη Άννα, *Ποιοτικές μέθοδοι της κοινωνικής έρευνας*, Αθήνα (Καστανιώτης) 2001.

προκαθορισμένο σύνολο από ερωτήματα, που είναι προσχεδιασμένα και συχνά έχουν τη μορφή θεματικών ενοτήτων¹⁷³. Το άτομο έτσι, παρακινείται να μιλήσει περισσότερο, πιο ελεύθερα και να δώσει όλες τις πτυχές του θέματος. Η μέθοδος αυτή, προάγει την πιθανότητα οι απαντήσεις των ερωτώμενων, να είναι αυθόρμητες, αυτοαποκαλυπτικές και προσωπικές¹⁷⁴.

Με την επιλογή του συγκεκριμένου εργαλείου, θεωρητικά, διευκολύνθηκε η μεγαλύτερη δυνατή διάσπαση και ανάλυση των πληροφοριών, χωρίς όμως να χαθεί η συνοχή τους.

Σχεδιάστηκε, ένας οδηγός της συνέντευξης αυτού του τύπου, που αποτελείται από τρεις θεματικές ενότητες, οι οποίες αναλύθηκαν σε επιμέρους ανοικτές ερωτήσεις¹⁷⁵.

Εκτός από την ενότητα, όπου αναφέρονται τα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά τους, οι συμμετέχοντες, ενθαρρύνθηκαν να μιλήσουν για τον δημόσιο χώρο της πόλης τους, την δημιουργία της κίνησης τους, τη μορφή, το τρόπο και το σκοπό της δράσης τους. Από την αφήγηση των γεγονότων, οι συνεντεύξεις, πέρασαν στο επίπεδο των βασικών αξιών και στάσεων, που τους διέπουν, στην προσωπική και κοινοτική τους ζωή και ολοκληρώθηκαν, με την εστίαση στα αιτήματα που προβάλλουν.

Η είσοδος στο πεδίο, γίνονταν με τη διαμεσολάβηση ενός «ανθρώπου κλειδί» (key Persons), ο οποίος επηρέαζε και τον τρόπο υποδοχής του ερευνητή.

Η διεξαγωγή της συνέντευξης, είχε τη μορφή της ελεύθερης συζήτησης, η οποία ξεκίναγε κάθε φορά, με την επεξηγηματική εισαγωγή, σχετικά με το θέμα, τις επιδιώξεις και συνθήκες έρευνας και μετεξελισσόταν, σε αφήγηση προσωπικών θέσεων και εμπειριών, γύρω από το αντικείμενο της. Ο τρόπος προσέγγισης, του συνεντευξιαζόμενου στη θεματολογία, καθόριζε και τον τρόπο, πάνω στον οποίο εξελισσόταν η συζήτηση.

Έτσι, πραγματοποιήθηκαν όσες συνεντεύξεις, ήταν απαραίτητες για να «επέλθει» το σημείο «κορεσμού»¹⁷⁶, δηλαδή στο σημείο εκείνο, στο οποίο οι επί

¹⁷³ Kaufmann J.-C., *L'entretien compréhensif*, Παρίσι, (Nathan), 1996, & Combessie J.-C., *La methode en sociologie*, Παρίσι, (La Decouverte), 1996, 25-29.

¹⁷⁴ Άννα Σαχίνη-Καρδάση, *Μεθοδολογία έρευνας*, Αθήνα, (Βήτα), 1997.

¹⁷⁵ Για τον οδηγό συνέντευξης, βλέπε Παράρτημα Ι, Ενότητα 1.

πλέον συνεντεύξεις, δεν προσθέτουν νέα δεδομένα, αλλά παρουσιάζουν διαστάσεις, που έχουν ήδη καταγραφεί.

Η έρευνα πεδίου, πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο-Αύγουστο 2010, σε χώρους που οι συνεντευξιζόμενοι επέλεξαν, καθώς και ο περιβάλλον χώρος, μεταφέρει συμβολικά μηνύματα, που επιδέχονται ερμηνείας, να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι, επέλεξαν το σπίτι της Μεσοποταμίας.

Στην έρευνα, συμμετείχαν 23 άτομα, εκ των οποίων, τα 22 μέλη της Μεσοποταμίας.

Μια εστιασμένη ανάλυση, των δεδομένων, που προέκυψαν από αυτές τις ποιοτικές συνεντεύξεις, παρουσιάζεται στη συνέχεια, κατά θεματική ενότητα, η οποία θα οδηγήσει σε συμπεράσματα.

Τέλος, για τη λήψη των συνεντεύξεων, χρησιμοποιήθηκε συσκευή mp3, ενώ με βάση την ερευνητική ηθική και για δεοντολογικούς λόγους, χρησιμοποιούνται αρχικά και όχι τα ονόματα των πληροφορητών.

3.2 Παρουσίαση και ανάλυση των δεδομένων της έρευνας

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται και σχολιάζονται τα ευρήματα της έρευνας ομαδοποιημένα, σύμφωνα με τις θεματικές ενότητες.

Στην ανάλυση, οι θεματικές ενότητες¹⁷⁷, αποτελούν το σταθερό πλαίσιο αναφοράς, σε μια προσπάθεια, να διακριθούν οι πιθανές διαφοροποιήσεις, ανάμεσα στις διάφορες αντιλήψεις των δρώντων υποκειμένων, σε ένα πλαίσιο επεξηγηματικό των δεδομένων, για τις συνθήκες που επικρατούν και τις πρακτικές που ακολουθούνται.

3.2.1 Μια σύντομη γνωριμία με την πόλη του Μοσχάτου

Ο χώρος, που αποτέλεσε το πεδίο για την εξέλιξη αυτής της εργασίας, βρίσκεται στο Μοσχάτο.

Το Μοσχάτο, είναι ένας μικρός σε έκταση και πληθυσμό Δήμος (23.513 κάτοικοι)¹⁷⁸, που βρίσκεται στα νότια της Αθήνας. Στο βόρειο τμήμα του, ο Δήμος διασχίζεται από τη λεωφόρο Πειραιώς, έναν από τους βασικούς οδικούς άξονες της

¹⁷⁶ Γιώργος Τσιώλης, *Αποβιομηχάνιση και βιογραφικοί μετασχηματισμοί. Ιστορίες ζωής εργατών του Λαυρίου*, αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, (Πανεπιστήμιο Κρήτης), 2002, & Νότα Κυριαζή, *Η κοινωνιολογική έρευνα*, Αθήνα, (Ελληνικά Γράμματα), 1999, 270-275.

¹⁷⁷ Γιώργος Τσιώλης, «*Η βιογραφική αφηγηματική προσέγγιση στην κοινωνιολογική έρευνα. Ένα παράδειγμα*», Αθήνα, Εισήγηση στο ΜΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής Πάντειο Πανεπιστήμιο, 20 Μάη 2008.

¹⁷⁸ Απογραφή 2001, <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>, πρόσβαση στις 23/6/2010.

Αθήνας, που στο παρελθόν, αποτέλεσε άξονα ανάπτυξης σημαντικής βιομηχανίας, καθώς και από τις γραμμές του ηλεκτρικού σιδηροδρόμου¹⁷⁹. Στα νότια, η περιοχή καταλήγει στη θάλασσα, ωστόσο στην πραγματικότητα, είναι αποκομμένη από αυτήν, ύστερα και από την κατασκευή της υπερυψωμένης λεωφόρου Ποσειδώνος¹⁸⁰, το 1969. Από τα ανατολικά, ο Δήμος συνορεύει με το Δήμο της Καλλιθέας, με φυσικό όριο τον ποταμό Ιλισό, ενώ από τα δυτικά, με την περιοχή του Νέου Φαλήρου, με φυσικό όριο, τον ποταμό Κηφισό.

Η πόλη, είναι ανεπτυγμένη σε υποδάμειο σύστημα¹⁸¹, με κύρια χρήση, την κατοικία και περιορισμένες ζώνες, εμπορικής και βιομηχανικής χρήσης.

Από τα μέσα του 19ου αιώνα, είχε αρχίσει να διαγράφεται το μέλλον του Μοσχάτου, ως μια βιομηχανική πόλη, αφού από τότε, είχαν αρχίσει να συσσωρεύονται πολλές εταιρίες και εργοστάσια, δίνοντας δουλειά στους κατοίκους του. Όμως από τη δεκαετία του '60, τα περισσότερα έκλεισαν ή μετακόμισαν στο βόρειο τμήμα του Μοσχάτου (πάνω απ' τις γραμμές του τρένου), όπου και παραμένουν μερικά από αυτά.

Είναι άγνωστο, το πότε και το πώς, το τοπωνύμιο «Μοσχάτο», καθιερώθηκε ως το σύγχρονο. Ίσως επειδή, στην περιοχή του Μοσχάτου, τον 19ο αιώνα, υπήρχαν άφθονα περιβόλια και αμπέλια, με την ομώνυμη ποικιλία, που καλλιεργούσαν οι κάτοικοι.

Γενικά, το Μοσχάτο εκείνα τα χρόνια, ήταν ένα μικρό εξοχικό «χωριουδάκι», με λιγοστούς αγρότες κατοίκους, σε μια παρθένα περιοχή, δίπλα στη θάλασσα. Ακόμα και ο Κηφισός, ήταν ένα ήσυχο ποταμάκι, όπου οι παλιοί Μοσχατιώτες ψάρευαν¹⁸².

¹⁷⁹ Μεγάλο μέρος των οποίων, συμπίπτουν με τα «Μακρά τείχη», που προστάτευαν την πόλη της Αθήνας, την εποχή της δόξας της, βλέπε Παράρτημα II.

¹⁸⁰ Βλέπε Παράρτημα II.

¹⁸¹ Ο Ιππόδαμος, ήταν ο πρωτοπόρος της Πολεοδομίας και σχεδίασε μία «ιδανική πόλη» για 10.000 πολίτες διαιρεμένους σε τρεις τάξεις (στρατιώτες, τεχνίτες και αγρότες), με τη γη, χωρισμένη επίσης σε τρεις κατηγορίες (ιερή, δημόσια και ιδιωτική). Το σύστημα αυτό βασιζόταν στη χάραξη παράλληλων δρόμων, που τέμνονται κάθετα, ώστε να δημιουργούνται οικοδομικά τετράγωνα και κανονικές πλατείες και ονομάστηκε «Ιπποδάμειος νέμησις». Τα οικοδομικά τετράγωνα, είχαν χαραχθεί με ακρίβεια και χωρίστηκαν σε οικοπέδα ίσου εμβαδού. Οι δρόμοι ήταν ευθύγραμμοι και ευρείς και οι πλατείες ευρύχωρες. Οι θέσεις των διοικητικών κτιρίων, των ναών και των κατοικιών, ήταν καθορισμένες με ακρίβεια. Για να εξασφαλίσει την υγιεινή λειτουργία των πόλεων ο Ιππόδαμος, σχεδίαζε την υδροδότησή τους, φρόντιζε να εφοδιάζονται με άφθονο νερό και τις προσανατόλιζε έτσι ώστε οι κατοικίες να έχουν ήλιο το χειμώνα και δροσιά το καλοκαίρι. Πρόβλεψε κλίσεις στους δρόμους για την απομάκρυνση των νερών της βροχής. Τοποθετούσε τους ναούς και τα δημόσια κτίρια, σε περίβλεπτες και οχυρές θέσεις, ώστε να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και να εξασφαλίζεται η άμυνά τους. Τα πρώτα ορθογωνικά σχέδια πόλεων, χρονολογούνται από τις αρχές της δεύτερης χιλιετίας π.Χ., στους οικισμούς της Ινδίας, της Αιγύπτου και της Μεσοποταμίας.

Το Μοσχάτο ακόμα, ήταν και ένας από τους πρώτους και λίγους σταθμούς του ατμοκίνητου σιδηροδρόμου (τωρινός ΗΣΑΠ)¹⁸³ που χτίστηκε το 1880, κομβική χρονολογία για την ανάπτυξη της πόλης.

Κέντρο της πόλης, όπως και σήμερα, ήταν η πλατεία Μεταμορφώσεως, όπου υπήρχαν πολλά δέντρα, μερικά μαγαζάκια, μια αρχαία πέτρα 27μ. και φυσικά η εκκλησία της Μεταμορφώσεως¹⁸⁴.

Το Μοσχάτο, είναι Δήμος μεσαιών εισοδημάτων, που ωστόσο τα τελευταία χρόνια, λόγω και των φυσικών πλεονεκτημάτων, που διαθέτει η περιοχή, παρατηρείται έντονη οικοδομική δραστηριότητα.

Πρόκειται, για μια πόλη, με ισχυρή ιστορική φόρτιση, σαφή γεωγραφική και πολεοδομική οριοθέτηση¹⁸⁵ και ισχυρές παραγωγικές και λειτουργικές διασυνδέσεις, με το ευρύτερο περιβάλλον, πόλη ταυτόχρονα παραδειγματική, της ιστορίας, της αθηναϊκής αστικοποίησης¹⁸⁶, η οποία διατηρεί στοιχεία συνθετότητας, που της επιτρέπουν ένα πρότυπο ανάπτυξης, διαφοροποιημένο ως προς τον ευρύτερο χώρο.

Χαρακτηρίζεται, από υψηλό επίπεδο διάχυσης των λειτουργιών και της εντοπιότητας των δραστηριοτήτων του, όπως και από την εκτεταμένη συνύπαρξη αστικών και παραγωγικών στρωμάτων και την εισροή πληθυσμού, μεταναστευτικής προέλευσης, που δίνουν νόημα, στα στοιχεία κοινωνικοοικονομικής συνθετότητας και διαχρονικής συνέχειας, στην αναπτυξιακή δυναμική της τοπικής κοινωνίας.

Το τμήμα αυτό λοιπόν, της Αττικής γης, από τα αρχαία χρόνια¹⁸⁷, αποτέλεσε σημαντικό πόλο ανάπτυξης, για τη ζωή της Αθήνας, διαδραματίζοντας, κυρίως, τον ρόλο του τόπου εκείνου, όπου οι Αθηναίοι, τον χρησιμοποιούσαν για την αναψυχή και τον περίπατο.

Αυτό βέβαια, συνάγεται, όχι μόνο από τις γραπτές μαρτυρίες¹⁸⁸, που μας δίνουν παραστατικότατα, την φυσική ομορφιά και το ιδιαίτερο κάλλος της περιοχής του

¹⁸² Βλέπε Παράρτημα II.

¹⁸³ Στο ίδιο.

¹⁸⁴ Στο ίδιο.

¹⁸⁵ Στο ίδιο.

¹⁸⁶ Στο ίδιο.

¹⁸⁷ Γύρω στα 330/329 π.χ., ο αττικός δήμος της Κεκροπίδας φυλής, η προϊστορική αττική Τροία, μετονομάστηκε σε δήμο Ξυπέτης (το σημερινό Μοσχάτο), και Ξυπεταιών, ο δημότης.

¹⁸⁸ Στέλιος Νταντής, *Ιστορικά του Μοσχάτου*, Αθήνα, (Δήμος Μοσχάτου, Ιστορικό Αρχείο), 2003.

Φαληρικού όρμου και από τα εξαιρετικής αρχιτεκτονικής σύλληψης, νεοκλασικά κτίσματα, δείγματα υψηλού βιοτικού επιπέδου των κατοίκων τους, που χρησιμοποιούνταν ως εξοχικές κατοικίες (αρκετά σώζονται μέχρι σήμερα), αλλά πολύ περισσότερο, από τις ζωντανές μνήμες των κατοίκων του Μοσχάτου:

Π. Ρ. «...εδώ μένω απ' όταν γεννήθηκα...από την ταρατσα μας άλλοτε, έβλεπα όλο τον Σαρωνικό...εκείνα τα καλοκαίρια, ήταν όμορφα να κοιμάσαι έξω, όχι για τη ζέστη τόσο, αλλά ήταν, πώς να πούμε, εξοχικά...».

Π. Σ. «...η αυλή του, ήτανε στρωμένη, με όμορφη σκαλιστή πλάκα, όπου χρειαζότανε, για να δείχνει που πατάνε και που όχι, όπως υπόδειχνε η συνέχεια τους, όπου δεν είχε πλάκες, είχε ψιλό πεντακάθαρο χαλίκι, σε ανοιχτές αποχρώσεις, στρωμένο με φροντίδα, πάνω στο χώμα της αυλής. Στον αυλόγυρο, που και που, σκαρφαλωμένες μπουγαρινιές και κάτω, ίσαμε εκατό γεράνια κατακόκκινα, άσπρα, σκέτα κόκκινα, περιποιημένα όλα...».

Μ. Γ. «Μακάρι να ξαναζωντάνευαν, οι μυρουδιές από το πυκνό το αγιόκλημα και τα γιασεμιά, να νιώθεις να τριζοβολάει το χαλίκι κάτω από τα βήματά σου, να σε τυλίγει η δροσερή πνοή της καλοκαιρινής νύχτας, να αισθάνεσαι να σε λούζει το ασημένιο φως του φεγγαριού, μπροστά στην οθόνη του θερινού σινεμά, όλη η παρέα βλέπεις, ήταν σινεφίλ... δύσκολα χρόνια, αλλά η πόλη μας, ήταν καλύτερη».

Οι εικόνες, που ανιχνεύονται, δεν είναι φτιαγμένες από νοσταλγία, αλλά από μια ανακτημένη, μέσα από κοινωνικές πρακτικές, προσδοκίες και φόβους, μνήμη.

Είναι φτιαγμένες, από τη ζωντανή εμπειρία, που μοιράζονται οι συλλογικότητες.

Αν οι εικόνες αυτές, είναι συγκροτημένες, αν είναι ριζωμένες στο χρόνο, αν θέλουν ταυτόχρονα να είναι εκφραστικές και κατανοητές, είναι γιατί οι άνθρωποι, διεκδικούν το δικαίωμα στο χώρο ως δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού, αλλά και αυτοϋπέρβασης, ως δικαίωμα επικοινωνίας. Έτσι, η στάση που υιοθετούν, περιλαμβάνει τη δυνατότητά τους, να συμμετάσχουν στις μεταλλαγές της πόλης ως διακύβευμα της δράσης τους.

Οι παρεμβάσεις, δεν έχουν νόημα έξω από αυτή τη διεκδίκηση και δεν έχουν προοπτική, έξω από την προοπτική, από την οποία οι άνθρωποι, θεωρούν την πόλη σαν κομμάτι της κοινωνικής τους ύπαρξης. Αν θέλουν, να μιλήσουν ή να

παρέμβουν στην πόλη, δεν μπορούν, παρά να διακινδυνεύουν την προσέγγιση, αυτής της προοπτικής¹⁸⁹.

Γ. Ν. *«Τα απογεύματα του Σαββάτου, ήταν τα μόνα απογεύματα, που δεν μαζεύονταν στις αυλές ή μπροστά στις πόρτες, να κάνουν γειτονικό, να τα πουν για τα καλά και τα ανάποδα της μέρας. Είχαν τις προετοιμασίες, για αύριο Κυριακή και το «ραβαϊσι», ξεκίναγε από το πρωί. Οι μυρουδιές, μπερδεύονταν η μία με την άλλη. Οι μοσκοβολιές, από τις γλάστρες και την πάστρα, με τις μυρουδιές από το κοκκινιστό, τα σουτζουκάκια, τα κεφτεδάκια, τις πατάτες τις τηγανητές και το βούτυρο, που τσιτσίριζε για την μακαρονάδα...».*

Είναι λοιπόν, η συλλογική μνήμη, στο πλαίσιο της αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον, που θέτει σε λειτουργία μηχανισμούς και χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος, που αποτελούν προϊόν συλλογικής εμπειρίας και ερμηνείας.

Η συλλογική ταυτότητα, επιτρέπει στο άτομο, να οριοθετεί την ατομική του ταυτότητα, για να προσδιορίζεται σαν ενεργός παράγων, ιστορικά και τοπικά, με πρακτικές αντίστασης και να προσαρμόζεται σε ένα σύστημα, του οποίου τις αξίες μοιράζονται όλοι¹⁹⁰.

Π. Χ. *«Όλα αυτά βέβαια, συνέβαιναν έως τα τέλη της δεκαετίας του '60, έτσι που η ευρύτερη αυτή περιοχή, που εκτεινόταν από την Καστέλα μέχρι το Φλοίσβο, αποτελούσε σε όλο της το εύρος, τη φυσική διέξοδο της Αθήνας, στη παραλία κυριολεκτικά...από την περίοδο αυτή λοιπόν, ξεκινά η αλλοτρίωση της περιοχής, με άστοχες επεμβάσεις-παρεμβάσεις, που άλλαξαν κυριολεκτικά το χρώμα και το ύφος της περιοχής. Κυρίως, η κατασκευή της νέας παραλιακής (υπερυψωμένη), στο τέλος του '60, επέβαλλε το μπάζωμα της παράλιας, σχεδόν σ' όλη της την έκταση.*

Υστερα, στα μέσα του '80, οι ανάγκες για την κατασκευή του «ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΣ», δημιούργησαν νέες προσχώσεις και μπαζώματα στη Ν. περιοχή.

Βέβαια, το κερασάκι στην τούρτα μας, το έβαζαν οι εργολάβοι όλου του λεκανοπεδίου, όπου με την ανοχή, πασών των εξουσιών, είχαν αναγάγει την παραλία, σε προνομιακό τόπο εγκατάλειψης μπαζών...».

Το Μοσχάτο πλέον, είναι ένας σύγχρονος δήμος, που όμως έχει κρατήσει σημάδια από το παρελθόν του. Ευτυχώς, έχει αρκετούς ανοιχτούς χώρους

¹⁸⁹ S. Rimbart, *Les paysages urbains*, Paris, (A. Colin), 1973, 8, («οι ιδέες και τα τούβλα, δεν αρκούν για να φτιάξεις μια πόλη»).

¹⁹⁰ Alain Touraine, *Pour la sociologie*, Seuil, Paris, (Points), 1974.

(πλατείες, παιδικές χαρές, μικρά γηπεδάκια κ.ά.)¹⁹¹, πεζόδρομους, καθώς και ένα ανεπτυγμένο συγκοινωνιακό δίκτυο. Διατηρεί ακόμα το πράσινό του, καθώς κάθε σπίτι υποχρεούται να έχει πρασιά τουλάχιστον 5μ., ενώ οι δρόμοι του, έχουν αρκετά δέντρα.

Δυστυχώς όμως, τα τελευταία χρόνια, οι παμπάλαιες μονοκατοικίες του Μοσχάτου¹⁹², κατεδαφίζονται και τη θέση τους παίρνουν πολυώροφα κτήρια, αλλάζοντας ριζικά τις γειτονιές.

Ένα οξύ και μακροχρόνιο πρόβλημα υποδομής στην περιοχή, το οποίο αντιπροσώπευσε και τη βασική προτεραιότητα, της δράσης των τοπικών και κυβερνητικών αρχών, είναι το ζήτημα του κινδύνου της πλημμύρας¹⁹³, από την υπερχειλίση των παρακείμενων ποταμών, σε περιόδους έντονων βροχοπτώσεων.

Μια από τις συνομιλήτριες επισημαίνει για το πρόβλημα: Π. Ρ. «...μένω στις όχθες του Κηφισού, η αυλή μου, είναι εξοπλισμένη με σιδερένια φράγματα για τα νερά...ξεχνάμε την πλημμύρα, μερικές μέρες μετά και η ζωή συνεχίζεται...».

Οπωσδήποτε, ο φυσικός κίνδυνος, δεν είναι αυτό που πλανάται στην καθημερινή ζωή της πόλης¹⁹⁴, είναι όμως ένα ζήτημα, που χρήζει ρυθμιστικής παρέμβασης, μια και τα τελευταία έργα, δεν έγιναν σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό.

Επίσης, τραγική, είναι η κατάσταση του ποταμού Κηφισού, που ενώ παλιότερα οι άνθρωποι τιμούσαν και σέβονταν σαν θεό, αφού έδινε ζωή με το νερό του στην Αθήνα, τώρα είναι γεμάτος από απόβλητα και κάθε λογής σκουπίδια¹⁹⁵.

Τέλος ένα από τα βασικά αιτήματα των κατοίκων, ήταν και είναι, να φτιαχτεί πάρκο και χώρος περιπάτου στην ανεκμετάλλευτη και δυσπρόσιτη παραλία του Μοσχάτου.

¹⁹¹ Βλέπε Παράρτημα II.

¹⁹² Στο ίδιο.

¹⁹³ Στο ίδιο.

¹⁹⁴ Bailly A.S., La perception de l' espace urbain. Le concepts, les methodes d' etude, leur utilisation dans la recherche urbanistique, Centre de Recherche d' Urbanisme, Paris, 1977.

¹⁹⁵ Βλέπε Παράρτημα II.

3.2.2 Ο Δημόσιος χώρος της παραλίας του Μοσχάτου

Ως παραλία Μοσχάτου, ορίζετε η περιοχή, που εκτείνεται ανάμεσα στις εκβολές του ποταμού Ιλισού και τις εκβολές του ποταμού Κηφισού και αποτελεί ένα μεγάλο τμήμα, αυτού που αποκαλείτε Φαληρικός όρμος¹⁹⁶.

Στο τέλος της δεκαετίας του '90, η Ελλάδα αναλαμβάνει την τέλεση των Ολυμπιακών αγώνων του 2004, και η κεντρική εξουσία, αποφασίζει την δημιουργία Ολυμπιακών εγκαταστάσεων, στον Φαληρικό όρμο¹⁹⁷. Αναφορικά με την πλήρη εφαρμογή του σχεδίου, αυτό θα συνέβαινε στη μεταολυμπιακή φάση του.

Για την παραλία του Μοσχάτου, δεν προβλέφθηκε κανένα ολυμπιακό έργο και μάλλον, εντάχτηκε στην μεταολυμπιακή φάση.

Δημιουργήθηκε, ομάδα εκπόνησης του ρυθμιστικού σχεδίου, για τον φαληρικό όρμο, όπου μεταξύ άλλων, προβλεπόταν η διασφάλιση του κοινόχρηστου, υπερτοπικού και δημοσίου χαρακτήρα του χώρου, καθώς και το άνοιγμα εκ νέου της πόλης, προς τη θάλασσα.

Επιπλέον, η δημιουργία των γραμμών, για την διέλευση του τραμ, δημιούργησε ένα ακόμα ισχυρό ανάχωμα, για την πρόσβαση των πολιτών, στην παραλιακή ζώνη του Μοσχάτου.

Με τη λήξη των ολυμπιακών αγώνων, ο χώρος υποβαθμίστηκε και πάλι, σε χωματερή μπαζών και κατάλυμα αστεγών.

Έτσι, η παραλία του Μοσχάτου, έχασε κάθε επαφή (οπτική και λειτουργική), με τον πολεοδομικό ιστό της πόλης.

Χαρακτηριστική, για το θέμα είναι η παρακάτω αναφορά:

Β. Σ. *«Εμείς, κρίνοντας εκ του αποτελέσματος, μάλλον πληρώσαμε περισσότερο απ' οποιοδήποτε άλλο Δήμο, την «περιπέτεια» των Ολυμπιακών αγώνων.*

Εμμένουμε, στη διασφάλιση του δημοσίου χαρακτήρα, των χρήσεων της παραλίας και στην αξιοποίησή της, προς όφελος της τοπικής κοινωνίας και...ας μη ξεχνάμε τις προολυμπιακές υποσχέσεις, περί εκτεταμένων αναπλάσεων και έργων κοινωνικού χαρακτήρα, που όμως, δεν έγιναν ποτέ. Δηλαδή, αντιπλημμυρικό κανάλι, «βύθιση» της παραλιακής λεωφόρου και αντιπλημμυρικά έργα, πεζογέφυρα στο ύψος της Αθανασίου Διάκου, στο Μοσχάτο, για πρόσβαση στη θάλασσα και ενίσχυση του

¹⁹⁶ Βλέπε Παράρτημα II.

¹⁹⁷ Ν 2730/1999, άρθρο 2, παρ.1.

πρασίνου. Αντί αυτών, σχεδιάστηκαν, η κατασκευή στίβου, με επιχείρημα ότι καταργήθηκε ο στίβος στο γήπεδο Καραϊσκάκη, καθώς και γηπέδων ποδοσφαίρου 5x5 και άλλων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων».

Η προστασία, του ελεύθερου χώρου, στο θαλάσσιο μέτωπο του Μοσχάτου¹⁹⁸, αποτελεί σημείο αναφοράς, για τους κατοίκους του. Όλοι οι συνομιλητές, συμφωνούν στο χρονικό της παρακάτω ιστορίας¹⁹⁹:

Π. Χ. «Δυστυχώς, το έργο που ξεκίνησε η χούντα των συνταγματαρχών το 1969, με το μπάζωμα της θάλασσας, μπροστά στο δήμο μας και το «τείχος του αίσχους», που ύψωσε ανάμεσα στην πόλη μας και τη θάλασσα, συνεχίστηκε με τα έργα για τους Ολυμπιακούς Αγώνες το 2004 και ολοκληρώθηκε νομικά, με την ίδρυση της ΑΕ «Ολυμπιακά Ακίνητα» Ν.Π.Ι.Δ., που ανέλαβε να διαχειριστεί την παραλία μας²⁰⁰.

Σύμφωνα με το Μπάμπη Μπιλίνη²⁰¹: «Τα γεγονότα μετά το 2004, είναι ότι η ΑΕ «Ολυμπιακά Ακίνητα», προσπάθησε να αποσπάσει την συγκατάθεση του Δήμου Μοσχάτου, για να παραχωρήσει την παραλία μας, σε ιδιώτη επενδυτή, τότε μαζί μας (εννοεί τη Μεσοποταμία), όλος ο κόσμος του Μοσχάτου, αντέδρασε δυναμικά και η Δημοτική Αρχή, που συντάχθηκε (τότε), με το κοινό αίτημα, ματαιώσαμε τα σχέδια της ΑΕ «Ολυμπιακά Ακίνητα». Στο πλευρό μας, συμπαρατάχθηκαν σημαντικές συλλογικότητες και προσωπικότητες του επιστημονικού χώρου (Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, ΤΕΕ, Ε. Μ. Πολυτεχνείο, κ.ά.).

Σημαντική νίκη, αποτελεί και η γνωμάτευση του προέδρου του Επιμελητηρίου Περιβάλλοντος Μιχάλη Δεκλερή²⁰². Δυστυχώς όμως, το τόσο σημαντικό αυτό έγγραφο, αν και παραγγέλθηκε και πληρώθηκε με χρήματα των Μοσχατιωτών, μετά από απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, δεν αξιοποιήθηκε πολιτικά από τον Δήμο, που εγκαταλείποντας το κοινό αίτημα, άρχισε να διαπραγματεύεται, με την ΑΕ «Ολυμπιακά Ακίνητα».

¹⁹⁸ Βλέπε Παράρτημα II.

¹⁹⁹ Τα σχετικά έγγραφα για το ιστορικό της όλης υπόθεσης, βρίσκονται στο Παράρτημα I, Ενότητα 4-4.6.

²⁰⁰ Σύμφωνα με όσα προβλέπει ο Ν. 3342/05.

²⁰¹ Μπάμπης Μπιλίνης, *Φαληρικός όρμος - Παραλία Μοσχάτου*, από το ένθετο της εφημερίδας Η ΑΥΓΗ, 08/11/2009.

²⁰² Μεταξύ άλλων τονίζει: «Δια της επιχώσεως λοιπόν, των κοινοχρήστων ακτών και της κοινής τοις πάσιν θαλάσσης, ουδέποτε παράγεται ιδιωτική ιδιοκτησία του Δημοσίου, αλλά αντιθέτως, η εντεύθεν προκύπτουσα παραλιακή έκταση, παρακολουθείται με το βάρος της κοινοχρηστίας, το οποίον είχαν αρχήθεν, η προεκτεινόμενη εις βάρος της θαλάσσης νέα ακτή» (23/12/07), βλέπε Παράρτημα I, Ενότητα 4.6.

Το καλοκαίρι του 2009, δόθηκε σε διαβούλευση μια ακόμα προμελέτη από την ΑΕ «Ολυμπιακά Ακίνητα». Το σχέδιο αυτό, είναι μια μεγάλη απάτη, αφού ουσιαστικά μετατρέπει την παραλία μας, σε ένα πάρκο ιδιωτικών επιχειρήσεων, με εφιαλτικές προοπτικές. Δεν μπαίνουμε στη συζήτηση, ούτε για κόστος κατασκευής, ούτε για διαχείριση. Το πιο επικίνδυνο όμως, είναι να συρθούμε σε διαβούλευση, με τον καταπατητή του χώρου, αφού όπως λέει στη γνωμάτευση του ο Δεκλερής, «ουδέποτε παράγεται ιδιωτική ιδιοκτησία του Δημοσίου, αλλά παρακολουθείται με το βάρος της κοινοχρησίας...στο τέλος, θα πληρώνουμε για να κάνουμε χρήση του Adventure park, θα πληρώνουμε για να κάνουμε χρήση στα 5x5, στην πισίνα με όλο το χρόνο θερμαινόμενο νερό, στο στεγασμένο Γυμναστήριο των 480τ.μ. κ.ά. Το σχέδιο αυτό, περισσότερο σε πάρκο επιχειρήσεων μοιάζει».

Ένα θέμα, που συνδέεται με την ποιότητα του αστικού χώρου και του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και τη σχετική εξισορρόπηση ακραίων κοινωνικών ανισοτήτων ή αποτροπής ακραίων κερδοσκοπικών επεμβάσεων και αυθαιρεσιών, αφορά τον ρόλο του κράτους, στο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό. Και ενώ το κράτος, δεν αποποιείται τον καθοριστικό του ρόλο, πολιτικό, ιδεολογικό και θεσμικό, στην απελευθέρωση των διαδικασιών συσσώρευσης του ελληνικού κεφαλαίου, προχώρησε μέσω των Ολυμπιακών Αγώνων, σε ενέργειες ελαστικοποίησης ή παράκαμψης του Ρυθμιστικού Σχεδίου, που οδηγούν στη μετατροπή του, σε ανενεργή διακήρυξη αρχών.

Όπως, εύστοχα το διατύπωσε ο έγκριτος συνταγματολόγος Μ. Δεκλερής, το κράτος, επαναφέρει καθεστώς *laisser faire*, αποσύροντας δημόσιες ρυθμίσεις και περιορισμούς, αποποιούμενο τη δημόσια κτήση και περιουσία, με μια όμως διαφορά, από την εποχή της άγριας ανάπτυξης της πρώτης εκβιομηχάνισης: τότε το κεφάλαιο, επένδυε σε καθεστώς ασυδοσίας ίδιους πόρους, τώρα οι πόροι είναι δημόσιοι.

Β. Α. «Αν ρωτήσεις, όλο τον κόσμο στο Μοσχάτο, τι εννοεί όταν λέει να γίνει πάρκο η παραλία, θα σου απαντήσει: να φυτέψουμε δέντρα, θάμνους και άλλα φυτά στο χώρο, να βάλουμε παγκάκια ανάμεσα τους, άντε να στήσουμε και καμιά καντίνα και καμιά κούνια. Ο υπόλοιπος χώρος, να καλυφτεί με ψηλή βλάστηση (δέντρα, που υπήρχαν από παλιά στην Αττική, π.χ. Αλμυρίκια). Όλα τα άλλα, παραπέμπουν σε ιδιωτικές χρήσεις».

Κάτω από νεοφιλελεύθερες πολιτικές και χωρίς τις παρεμβάσεις του κοινωνικού κράτους, χάνονται γρήγορα, η υπάρχουσα κοινωνική συνοχή και η κοινή αίσθηση του ανήκειν.

Η ιδιωτικοποίηση, είναι η κινητήρια δύναμη των νέων, πιο σύνθετων και ισχυρών, κοινωνικών διαιρέσεων και της αναδόμησης του χώρου. Αυτό, όχι μόνο στερεί τον πολίτη, από δημόσιες συλλογικές κατακτήσεις, δημιουργώντας έτσι νέες μορφές φτώχειας, αλλά τον αποσυνδέει, επίσης, από το απτό δημόσιο βασίλειο της κοινότητας.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες, επέκτειναν την εμπορευματοποίηση του χώρου και την πρωτοκαθεδρία των ιδιωτών επενδυτών, οι οποίοι, όμως, δεν διαθέτουν ίδια κεφάλαια, αλλά απομυζούν δημόσιους πόρους, σε γη και χρήμα.

Η κερδοσκοπία, στη γη, αποτελεί και «αυτοδύναμο» τομέα επενδύσεων, με επιπτώσεις, όπως στην περίπτωση του Μοσχάτου, μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Όπως μας θυμίζει, ο David Harvey, πρόκειται για μια παλιά πραγματικότητα: στον καπιταλισμό, υπάρχει ένας διηνεκής αγώνας, κατά τον οποίο το κεφάλαιο, κατασκευάζει ένα φυσικό τοπίο, προσαρμοσμένο στη δική του συνθήκη, σε μια ιδιαίτερη χρονική στιγμή, μόνο για να το καταστρέψει, συνήθως στον κύκλο των κρίσεων, σε μια επόμενη στιγμή στο χρόνο. Η χρονική και γεωγραφική άμπωτη και παλίρροια των επενδύσεων, σ' ένα δομημένο περιβάλλον, μπορεί να γίνει κατανοητή μόνο με όρους μιας τέτοιας διαδικασίας²⁰³.

Β. Σ. «Και επειδή, στην αρχή σου είπα για το αρνητικό παράδειγμα της Μαρίνας Φλοίσβου ΑΕ, δίπλα σε αυτή, έχουμε και το θετικό παράδειγμα, του πάρκου Φλοίσβου, που σε χώρο, περίπου όσο της παραλίας μας, κυριαρχεί η ψηλή βλάστηση με αρμυρίκια, και υπάρχουν, μόνο μια καφετέρια, μια παιδική χαρά και ένα θερινό σινεμά».

Γ. Ν. «Αγωνιστήκαμε, να μην γίνει το γήπεδο στην παραλία μας και να μην γεμίσει ο χώρος με 2500τμ τσιμέντου²⁰⁴ και ελπίζω να μη μας έρθουν τα 2500τμ τσιμέντου, με άλλη μορφή, βαμμένα «πράσινη ανάπτυξη» στους χάρτες και τις μακέτες, για να μας ξεγελάσουν...».

²⁰³ Harvey David, «The Urban Process under Capitalism», *International Journal of urban and Regional Research*, 1978.

²⁰⁴ Σύμφωνα με το συντελεστή δόμησης, που προβλέπει ο Ν. 3342/05.

Είναι χαρακτηριστικό και προκλητικό, το ότι ο Ολυμπιακός Πόλος Φαλήρου, έχει περάσει με νόμο στην Α.Ε. «Ολυμπιακά Ακίνητα» και έχουν προχωρήσει οι διαδικασίες χαριστικής παραχώρησης σε μεγαλοεπιχειρηματίες, που προικοδοτούνται με δημόσια γη, με δικαίωμα νέας δόμησης, για εμπορικές και άλλες χρήσεις, καθώς και με ένα ιδιότυπο καθεστώς *laisser faire* ως προς τους όρους λειτουργίας αυτών των περιοχών. Οι νόμιμοι δικαιούχοι, δηλ. οι πολίτες, που κατέβαλαν και καταβάλλουν το αντίτιμο των επενδύσεων, δεν θα δικαιούνται ελεύθερη πρόσβαση στις εγκαταστάσεις.

Ο δημόσιος χώρος της πόλης, απεκδύεται την αξία χρήσης και λειτουργεί με όρους ανταλλακτικής αξίας.

Τ. Σ. *«Είμαι και εγώ ενεργός μοντελιστής, τα 3 τελευταία χρόνια και αυτός είναι ένας χώρος, που στεγάζει αυτό μου το χόμπι. Ο χώρος αυτός, πολλές φορές έχει υπάρξει και τόπος σοβαρών εκδηλώσεων από την παρέα μας, με μεγάλη προσέλευση κόσμου. Καθημερινά, έρχονται νεαρά άτομα, για να δουν και να μάθουν για τον μοντελισμό (αερομοντελιστές, ναυτομοντελιστές και αυτοκινητομοντελιστές) και λόγω του ότι είναι ένα χόμπι, που προκαλεί το ενδιαφέρον και μαγνητίζει και τους μεγαλύτερους. Αλλά για τους νέους, λειτουργεί προστατεύοντας τους από την αποξένωση των ανθρώπων, τις κακές παρέες, τον αλκοολισμό, τα ναρκωτικά κλπ».*

Β. Α. *«Δεν ξέρω, να έχει τύχει ξανά, τέτοια περίπτωση, σε όλο τον κόσμο, να μπαζώνουν την θάλασσα και να δημιουργούν ανάμεσα στον πολεοδομικό ιστό και την ακτή, μια έκταση 260 στρεμμάτων, στην οποία σχεδιάζουν εντατικές επιχειρηματικές χρήσεις...Εμείς, θέλουμε το αυτονόητο: Να προχωρήσει άμεσα η έναρξη της διαδικασίας, για επέκταση του πολεοδομικού σχεδίου της πόλης μας, μέχρι τον αιγιαλό και να χαρακτηριστεί ο χώρος, κοινόχρηστος χώρος πρασίνου. Η παραλία του Μοσχάτου, δεν μπορεί να γίνει τίποτε άλλο, παρά κοινόχρηστος χώρος πρασίνου! Οι χρήσεις και οι χωροθετήσεις, που θα σχεδιαστούν, θα πρέπει να εξυπηρετούν την κοινοχρησία του χώρου... Η μεγαλούπολη που ζούμε, χρειάζεται τις ανάσες της και η παραλία μας, είναι από τις λίγες που της έχουν απομείνει».*

Οι παλαιότεροι θυμούνται: Π. Ρ. *«...τις καλοκαιρινές βραδιές του '60, κάναμε πικ-νικ στην παραλία, για να ακούσουμε τον Καζαντζίδη, έξω από το υπαίθριο*

κέντρο (τη μάντρα), που τραγουδούσε²⁰⁵. Ο Φαληρικός όρμος, αποτελούσε έναν σπάνιο πόλο αναψυχής και περιπάτου, πάμε βόλτα στην Ταραντέλα, έλεγαν οι πιο παλιοί, έως και τα μέσα του '60. Η αντίστροφη μέτρηση, αρχίζει με την πρώτη σειρά παρεμβάσεων, επί δικτατορίας και την κατασκευή του Σταδίου (τότε) Καραϊσκάκη, της νέας, πάνω σε προσχώσεις, παραλιακής λεωφόρου, συνεχίζεται με το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας και πρόσφατα με τα γήπεδα Μπιτς Βόλεϊ και Ταε Κβον Ντο.

Ο καθηγητής, στο ΕΜΠ και μέλος της «Μεσοποταμίας» κ. Ρουσέτος Λειβαδάρος, συμπληρώνει: «Κοιτάζω τις παλιές φωτογραφίες, με τα υπέροχα αρχοντικά, τα κιόσκια δίπλα στη θάλασσα και αναρωτιέμαι, πώς τολμούν να μιλούν για αναβάθμιση, όταν στην πραγματικότητα, κατάφεραν να εξαφανίσουν, μια από τις ωραιότερες παραλιακές ζώνες της Ευρώπης», και καταλήγει: «Δεν θα επιτρέψουμε, να επαναληφθεί το έγκλημα, με την καταπάτηση του ελεύθερου παραλιακού τμήματος. Χρειάζεται να γίνει κατανοητό, ότι η συγκεκριμένη υπόθεση, δεν έχει τοπικό αλλά υπερτοπικό χαρακτήρα. Δεν αφορά το Μοσχάτο ή την Καλλιθέα και το Φάληρο. Αφορά συνολικά την πρωτεύουσα και τη διαχρονική επαφή της, με τον Σαρωνικό. Το συγκεκριμένο τμήμα της παραλίας, συνδέεται άμεσα με τη ζωή της πόλης, τη συλλογική μνήμη και τις μελλοντικές προοπτικές. Πώς μπορούμε, να ανεχθούμε την τσιμεντοποίησή της και να ξεχάσουμε, ότι εκεί έδενε το καϊκι του ο καπετάν Ζέπος και οι άλλοι ψαράδες του Σαρωνικού, τις κυριακάτικες βόλτες και τις παρέες τα καλοκαίρια;».²⁰⁶

Σύμφωνα με την Hannah Arendt: «Ο οργανισμός της πόλεως, με διασφαλισμένη τη φυσική της υπόσταση, από τα τείχη της και με εγγυημένη την φυσιογνωμία της, από τους νόμους της, μη τυχόν οι μετέπειτα γενεές μεταβάλουν την ταυτότητά της, καθιστώντας την αγνώριστη, αποτελεί ένα είδος οργανωμένης μνήμης»²⁰⁷.

Η πόλη, είναι ένας τεράστιος οργανισμός, ο χώρος της μνήμης, της αντιπαράθεσης, της εμπειρίας των ανθρώπων, που ζουν και κινούνται μέσα σε αυτήν²⁰⁸.

²⁰⁵ Στέλιος Ντάντης, ό.π., σ. 54-55, (σημειώνει τρία μεγάλα «εξοχικά υπαίθρια κέντρα», στην παραλία του Μοσχάτου το 1953).

²⁰⁶ Πράσινο και όχι γήπεδα στον όρμο Φαλήρου, kathimerini.gr, (πρόσβαση στις 19/7/2010).

²⁰⁷ Hannah Arendt, The Human Condition, The University of Chicago Press, β' έκδ. 1998 (α' έκδ. 1958), μτφρ. Σ. Ροζάνη, Γ. Λυκιαρδόπουλου, Η Ανθρώπινη Κατάσταση, (Γνώση), 1986.

²⁰⁸ Montaner Martorell M.J., Repensar Barcelona, Barcelona, (Edicions UPC), 2003.

Οι δεσμοί με το χώρο, ενσωματώνουν τις προσωπικές διαδρομές, σε συνθήκες κοινωνικής συνύπαρξης, που διέρχονται την ιστορία και μετέχουν της δυναμικής των τοπικών σχηματισμών και με αυτό τον τρόπο, παρεμβάλλονται στους όρους επικοινωνίας τοπικού και υπερτοπικού.

Οι εικόνες, που έχουν οι άνθρωποι για την πόλη, αποκαλύπτουν τους δεσμούς τους, με ένα χώρο συγκεκριμένο, αλλά και ρευστό, ένα χώρο έμπορο αξιών και σημάνσεων, από τον οποίο αντλούν στοιχεία αυτοπροσδιορισμού. Με τη μεσολάβηση των αξιακών ιεραρχήσεων, που διαμορφώνονται, απορρέουν πολλαπλές μορφές αντίληψης του χώρου, οι οποίες αντιστοιχούν σε αναπαραστάσεις της πόλης, για τις επιμέρους ομάδες πληθυσμού, εμπλέκοντας ταυτόχρονα ζητήματα προοπτικής και στρατηγικής, για τον σχεδιασμό της²⁰⁹.

Ο σχεδιασμός, επομένως, μπορεί να αναγνωρίσει τη φύση των αντιστάσεων, αλλά και των μορφών αποδοχής των ρυθμιστικών παρεμβάσεων, να γνωρίζει τη φύση και τη σημασία, αυτού που αφήνει πίσω του και αυτού που δημιουργεί²¹⁰.

Μπορεί να ωφεληθεί, από την συλλογική μνήμη και εμπειρία, για να πολλαπλασιάσει τις εναλλακτικές προτάσεις του, ενισχύοντας τη βελτίωση των συνθηκών ζωής, με όρους, που είναι πολιτισμικά ή ανθρωπολογικά οικείοι, οικονομικά προσβάσιμοι και κοινωνικά αναγκαίοι.

Η σημερινή εξέλιξη αναφέρεται ακολούθως: Π. Χ. «Έχουν περάσει, οκτώ χρόνια μετά το ΠΔ 2002, και έξι, από τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Η αδόμητη έκταση της παραλίας του Μοσχάτου (240 στρ.), μετετράπη σε οικολογικό πάρκο... με τη φύτευση μερικών ημιθανών δενδρυλλίων, που ξεράθηκαν αμέσως μετά τους Αγώνες. Επί τρία χρόνια, η «Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε.», αδιαφόρησε για την έκταση. Κατόπιν ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με τον Δήμο Μοσχάτου, οι οποίες, όμως, κατέληξαν σε αποτυχία. Στη συνέχεια, αποφάσισε να υλοποιήσει μόνη της το έργο και ανέθεσε μελέτη σε γνωστό γραφείο²¹¹.

Η τελική φάση της μελέτης²¹², δημοσιοποιήθηκε το καλοκαίρι του 2009 και εστάλη στους τοπικούς φορείς για διαβούλευση, ωστόσο, ευτυχώς... έκτοτε η τύχη της

²⁰⁹ Ρίκου Ε., *Parcours des lieux urbains*, Paris, 1997, 63.

²¹⁰ Μ. Halbwachs, *Enquete*, No 4, second semester, 1996, 177-190.

²¹¹ Θύμιος Παπαγιάννης και Συνεργάτες ΑΕΜ.

²¹² Για την τελική επικαιροποίηση του σχεδίου, βλέπε [www.olympicproperties.gr/2009-09-25TEFXOS ΠΑΡΚΟ Final.doc](http://www.olympicproperties.gr/2009-09-25TEFXOS%20ΠΑΡΚΟ%20Final.doc), ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΦΑΛΗΡΙΚΟΥ ΟΡΜΟΥ (ΕΣΟΑΠ) - ΖΩΝΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ, (πρόσβαση στις 25/6/2010).

αγνοείται. Το Δεκέμβριο, επικοινωνήσαμε με την νέα Υπουργό Περιβάλλοντος, ελπίζοντας διακαώς, στα νέα νομοθετήματα, που επιχειρούνταν».

Η προσπάθεια, να βγει από το τέλμα, η υπόθεση, ξεκίνησε, αυτή τη φορά, με όχημα την κοινοτική χρηματοδότηση. Το υπουργείο Περιβάλλοντος, άρχισε να επεξεργάζεται, μεταξύ άλλων, σχέδιο για τη συνολική ανάπλαση της περιοχής, με πρώτα βήματα την υλοποίηση του πολύπαθου οικολογικού πάρκου του Μοσχάτο και τη δημιουργία αντιπλημμυρικών καναλιών. Στα πλαίσια του σχεδίου νόμου, άρχισε να συζητείται στη Βουλή το Μάρτη και το κεφάλαιο Γ «Ανάπλαση Φαληρικού Όρμου Αττικής».

Μ. Μ. «Θεωρούμε αρνητική εξέλιξη, την επαναφορά του ΠΔ 2002, καθώς στην πράξη φάνηκαν οι αδυναμίες του. Το ΕΣΟΑΠ²¹³ του 2002, που καθόριζε τις ζώνες ανάπλασης στην περιοχή, ήταν αόριστο, ώστε χώρεσαν οι «βαριές ολυμπιακές εγκαταστάσεις». Μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες και τα κτίρια, που έγιναν, είναι και ανεπίκαιρο. Το ΕΣΟΑΠ 2002, προέβλεπε και έργα υποδομής στην περιοχή, που όμως δεν έγιναν και πρέπει να γίνουν άμεσα. Αυτά είναι το αντιπλημμυρικό κανάλι, η βύθιση της παραλιακής λεωφόρου ταχείας κυκλοφορίας, στο ύψος της παλαιάς και οι πεζοδιαβάσεις προς την θάλασσα».

Οδηγούμεστε τελικά, να οικειοποιηθούμε τις διαπιστώσεις, των Marcuse και Van Hempen: τρεις τομείς χωρικών αλλαγών, θα συμβούν στη πόλη: ενίσχυση των δομικών, χωρικών διαιρέσεων, με αυξανόμενη ανισότητα ανάμεσά τους και αυξανόμενη περιτείχιση του καθενός, ιδιαίτερες νέες χωρικές διαμορφώσεις, μέσα στις διαιρέσεις και ένα σύνολο «soft» τόπων, στους οποίους λαμβάνει χώρα η αλλαγή (στο παράλιο μέτωπο, καφέ, γήπεδα, περιοχές διασκέδασης και τουριστικοί χώροι, τοποθεσίες στις παρυφές των κεντρικών περιοχών, επιχειρήσεων, ιστορικές κατασκευές, κλπ)²¹⁴.

Η περιγραφή, της μοναδικής διεξόδου πια, προς την παραλία, ήταν γλαφυρή και φοβιστική: Π. Σ. «Για να φτάσεις ως εκεί, αφού δεις το περιβόητο «τείχος του αίσχους», το τσιμεντένιο φράγμα, ανάμεσα στο δρόμο και στη θάλασσα, θα διασχίσεις τις γραμμές του τραμ, θα βρεθείς σε μια σκοτεινή σήραγγα, που ίσως έχει λάσπες και νερά, ένα καμένο αμάξι και μετά θα είσαι μέσα στο «Οικολογικό μας

²¹³ Ειδικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Ολυμπιακών Πόλων (ΕΣΟΑΠ).

²¹⁴ P. Marcuse & R. Van Kempen, *Globalizing Cities, A New Spatial Order*, (Blackwell Publishers), 2000.

πάρκο», χωρίς δέντρα! Παραλιακός δήμος, χωρίς πρόσβαση στην παραλία! Αυτή είναι η παραλία του Μοσχάτου...».

3.2.3 Η ταυτότητα της «Μεσοποταμίας» και τα επιμέρους χαρακτηριστικά της κινηματικής δράσης

Η προστασία του ελεύθερου χώρου, στην πόλη της «υπερυψωμένης ασφάλτου και στο βάθος θάλασσα», η προστασία και η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, στο αστικό περιβάλλον της συνοικίας, η αντιμετώπιση των επιπτώσεων, από τα μεγάλα έργα και δραστηριότητες, η προστασία του αστικού και περιαστικού πρασίνου, αποτελούν σημεία αιχμής, για τους πολίτες, που παρεμβαίνουν επίσης σε ζητήματα κοινωνικά, αντιρατσιστικά, πολιτιστικά και προστασίας του καταναλωτή.

Τέτοια πολυδιάστατη παρέμβαση²¹⁵, αποτελούν οι δράσεις του ΚΠ Μοσχάτου «Μεσοποταμία», δηλαδή του Μοσχάτου εν μέσω δύο ποταμών, του Κηφισού και του Ιλισού.

Το Κίνημα, έχει ξεφύγει από την μονομερή δράση, να γίνει πάρκο η παραλία Μοσχάτου και να γίνουν παρεμβάσεις στο Κηφισό, για να αποφευχθούν πλημμύρες και αναπτύσσει, πολύπλευρη δράση: διατηρεί δραστήρια Κινηματογραφική Λέσχη, ομάδα Ποδηλατιστών, διοργανώνει μαθήματα Ελληνικών, για τους μετανάστες, σεμινάρια φωτογραφίας, κάνει ενημερωτικές συναντήσεις για επίκαιρα θέματα, συνεργάζεται στο πλαίσιο του κοινωνικού συνεταιρισμού, με το ΣΠΟΡΟ²¹⁶, διακινώντας όλα τα προϊόντα του, που βρίσκονται στο σπίτι της Μεσοποταμίας, διατηρεί λέσχη ανάγνωσης, όπου πάντα με αφορμή ένα εξαιρετικό βιβλίο, καλεί τα μέλη της σε συναντήσεις.

Όλη αυτή η κινητικότητα, δίνει ένα αισιόδοξο μήνυμα στη πόλη.

Έχει πετύχει πολλούς από τους στόχους της, αλλά και η δράση της, έχει φέρει σε προτεραιότητα, το ζήτημα της προσωπικής στάσης, απέναντι σε κάθε θέμα που την απασχολεί.

Ο συνομιλητής Π. Χ. θυμάται: *«Οι πρώτες συναντήσεις μας, γίνονταν σε ταβέρνα...έπρεπε κάποιον να μιλάμε...είχαμε δοκιμάσει και σε καφετέρια, αλλά ήταν δύσκολο...».*

²¹⁵ Σύμφωνα με τον ορισμό του Charles Tilly, τα ΚΚ, οργανώνουν καμπάνιες, ενεργοποιούν ένα φάσμα πολιτικών δράσεων για την προβολή και την επιτυχία των στόχων τους και σε κάθε περίπτωση, διαθέτουν αξιοσύνη, ενότητα και μαζικότητα.

²¹⁶ Δραστήρια συλλογικότητα για το εναλλακτικό και δίκαιο εμπόριο.

Για το νονό της: ο πατέρας του φίλου συμπότη... Α. Τ., το ονόμασε (ευρηματικά)... Μεσοποταμία!.

Και ο Π. Σ., τους συστήνει: «η Α., ο Χ., ο Μ., ο Ν., ο Σ., η Σ., ο Γ., η Ρ., και...μερικοί ακόμα, που ίσως ξεχνάω, μια παρέα φίλων δηλαδή, ξεκινήσαμε εκεί, περίπου, λίγο πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες».

Ο Β. Σ συμπληρώνει: «Η ιστορία γράφεται από τις παρέες, που λέει και ο Σαββόπουλος..., είχαν γίνει και άλλες προσπάθειες παλαιότερα, το κοινό μας ενδιαφέρον, στον αρχικό πυρήνα, ήταν τα πολιτιστικά θέματα, έλλειπαν από την πόλη αυτά και κυρίως ο κινηματογράφος (νεανικός έρωτας, τη 10ετία του '80 ...), αλλά τότε, στην αρχή δηλαδή (2004), δραστηριοποιηθήκαμε ξεκάθαρα, για το θέμα του ελεύθερου χώρου της παραλίας και λιγότερο, (μαζί με συντοπίτες από το Ν. Φάληρο, το Ρέντη), για τα κακώς κείμενα των έργων του Κηφισού²¹⁷...άνθρωποι με διαφορετικές πολιτικές προσεγγίσεις, ο καθένας και που στο μυαλό τους, είχαν πολύ διαφορετικά πράγματα, γι αυτό που τελικά διαμορφώθηκε...».

Αναρωτώμενη, για τις επισκευές και εργασίες στο σπίτι της «Μεσοποταμίας»²¹⁸ ο Π. Χ. εξηγεί: «Εδώ, ο καθένας προσφέρει ανιδιοτελώς, αυτό που μπορεί και ξέρει να κάνει καλύτερα, απευθυνθήκαμε στο Δήμο, ζητώντας στέγη κάποια στιγμή...ο ίδιος ο Δήμαρχος, μας είπε ότι είχε κάτι καλύτερο, από αυτό που ζητούσαμε, υπόψη του...είναι παλιό βέβαια το σπίτι και χρειάζεται συντήρηση, αλλά είναι προς τιμήν του αυτή η κίνηση, αν και δεν συμφωνούμε με την τακτική που ακολουθεί...το σπίτι αυτό, ιδιοκτησία του Δήμου, μας έχει παραχωρηθεί και στεγάζει τις δραστηριότητες και εκδηλώσεις μας».

Για το ίδιο θέμα ο Μ. Γ. λέει: «Είναι πολύ σημαντική, αυτή η προσφορά του Δήμου και την εκτιμούν όλοι, αλλά στα υπόλοιπα θέματα, ακολούθησε την «πολιτική» του, πότε έτσι, πότε αλλιώς, όπως τους συμφέρει, έχουν και αυτοί όμως τα επιχειρήματά τους, τώρα αν εμείς διαφωνούμε, θα πρέπει να είμαστε πιο «ξεκάθαροι», δεν μπορεί από τη μια να τους παρακαλάμε...και από την άλλη να τους επιτιθέμαστε...αυτοί είναι πολιτικοί και η πολιτική τα 'χει αυτά, εμείς...έχουμε

²¹⁷ Αναφέρονται, στις σοβαρές παραβάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, στη λεωφόρο πάνω από τον Κηφισό, έργο υψηλής περιβαλλοντικής όχλησης, επικίνδυνο για την προστασία της υγείας των κατοίκων, από την έντονη ηχορρύπανση, τις μολυσματικές καταστάσεις και άλλες οχλήσεις.

²¹⁸ Βλέπε Παράρτημα II.

διαρρήξει τα ιμάτιά μας, με την πολιτική...δεν φαίνεται ωραία αυτή η συμπεριφορά...ας μη το δεχόμαστε».

Όλοι οι συνομιλητές, είχαν να επισημάνουν το ίδιο, για την μορφή του Κινήματος και τον τρόπο λήψης των αποφάσεων: Π. Χ. «Οι αποφάσεις, παίρνονται από τη Γενική Συνέλευση, που γίνεται μία φορά το μήνα, την πρώτη Κυριακή, αυτές κοινοποιούνται και υλοποιούνται, στην πρώτη – πρώτη, είχαμε ψηφίσει, τις βασικές καταστατικές μας αρχές²¹⁹ και βάση αυτών λειτουργούμε.

Π. Σ. «...Όχι, δεν μας εκπροσωπεί κάποιος επισήμως, μόνο οι αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης...υπάρχει βέβαια, κάποια γραμματεία, που ασχολείται με τα διαδικαστικά και τυπικά, αλλά δεν είναι κάτι επίσημο, ούτε εκπροσώπους έχουμε εκλέξει...περισσότερο για ενημέρωση και επικοινωνία».

Β. Σ. :«Η διαδικασία αυτή, πέρασε μέσα από στάδια...ο ένας έφερε τον άλλο και ο αρχικός πυρήνας, έγινε ένα σώμα της τάξης των...εκατοντάδων, δεν ξέρω πόσοι ακριβώς είμαστε (ο Σ. και ο Χ. θα σου πουν γι αυτό), το δύσκολο ήταν να το λειτουργήσουμε αυτό, οι περισσότεροι, από ότι αποφασίσαμε αργότερα, δεν θέλαμε να γίνουμε σύλλογος ή σωματείο-σφραγίδα, ούτε δημοτική παράταξη, προχωρήσαμε σε διαδικασίες «αμεσοδημοκρατικές», δεν θέλαμε ούτε να αδικούνται και να περιθωριοποιούνται οι μειοψηφούσες ή οι υπερψηφούσες απόψεις, αλλά να υπερτερεί πάντα ο διάλογος...και κακά τα ψέματα, σε μια «σειρά» μπήκαμε, από όταν βρέθηκε αυτός εδώ ο δικός μας χώρος, όπου μπορούσαν να γίνονται και οι διαδικασίες...».

Τα παραπάνω, συνθέτουν εικόνα θεσμικής αντιπαλότητας και εξωθεσμική μορφή οργάνωσης του Κινήματος²²⁰.

Έχουμε να κάνουμε, με μια καθαρή έκφραση της κοινωνίας των πολιτών²²¹, όπου οι επίσημοι θεσμοί και πιο συγκεκριμένα ο Δήμος, έχουν μια ελάχιστη και συνεπώς ασήμαντη συμβολή. Η υποστήριξη, που παρέχει στις ανεξάρτητες κινητοποιήσεις, δεν έχει συστηματικό χαρακτήρα, αλλά είναι συχνά συγκυριακή και ασυνεχής.

²¹⁹ Για το καταστατικό λειτουργίας βλέπε Παράρτημα Ι, Ενότητα 4.

²²⁰ Tilly Charles, *From Mobilization to Revolution*, Νέα Υόρκη/St Louis/San Francisco /Auckland /Bogota /Caracas /Αμβούργο /Λισαβόνα /Λονδίνο /Μαδρίτη/Πόλη του Μεξικού/Μιλάνο/Μόντρεαλ/Νέο Δελχί/Oklahoma City/Παρίσι/San Juan/Sao Paulo/Σιγκαπούρη/Sidney/Τόκιο/Τορόντο, McGraw-Hill Publishing Company, 1978.

²²¹ Jurgen Habermas, «Νέα Κοινωνικά Κινήματα», ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, Β', 7, Απρίλιος, 1992.

Ωστόσο, η πραγματικότητα είναι πιο σύνθετη. Οι δημοτικές αρχές, εκτός από την άμεση συμβολή τους, στη διοργάνωση γεγονότων διαμαρτυρίας, υποστηρίζουν και ενθαρρύνουν, σε πολλές περιπτώσεις, με έμμεσο τρόπο, τις τοπικές συλλογικότητες, στην έκφραση διαμαρτυρίας. Τέτοιοι τρόποι, είναι η παροχή πόρων και υποδομών του δήμου (στην συγκεκριμένη περίπτωση, με την παραχώρηση της στέγης), προς τους φορείς οργάνωσης των γεγονότων διαμαρτυρίας, η συμπαράσταση με αποφάσεις των δημοτικών συμβουλίων, την έκδοση ανάλογων ανακοινώσεων, την συμμετοχή δημοτικών συμβούλων ή σπανιότερα δημάρχων, σε άτυπες επιτροπές διαμαρτυρίας κ.ά.

Αιτίες, αυτής της συμπεριφοράς των δήμων, μπορούν να αναζητηθούν στη σχέση με θεσμούς του κεντρικού κράτους, για τις ανάγκες των κατοίκων και τις τοπικές συνθήκες. Ακόμη, οι σχετικά μικροί σε μέγεθος δήμοι, είναι συνήθως πιο ευαίσθητοι, στις διαμαρτυρίες των πολιτών και βρίσκονται εγγύτερα στους πολίτες, σε σχέση με το κεντρικό κράτος, με αποτέλεσμα να δέχονται ευκολότερα πιέσεις, τόσο από την κοινή γνώμη, όσο και από τοπικές κινητοποιήσεις.

Μερικές φορές, η δημοτική αρχή, κινητοποιήθηκε από κοινού ή συμμετείχε στην κινηματική δράση, προκειμένου να εκφράσει τη διαφωνία της με κρατικές αποφάσεις ή να βρεθεί εγγύτερα στους πολίτες. Η εκδήλωση τέτοιων περιστασιακών συμπεριφορών, σε καμία περίπτωση, δεν μπορεί να καταγραφεί ως γεγονός διαμαρτυρίας και να γίνει λόγος για κινηματική δράση, που οργανώθηκε από το θεσμό της Τ.Α. Αντίθετα, πρόκειται για περίπτωση έμμεσης υποστήριξης της διαμαρτυρίας, εκ μέρους του δήμου, που δεν αλλοιώνει τον εξωθεσμικό χαρακτήρα της διαμαρτυρίας²²².

Μέσα από τις συνεχόμενες δράσεις του Κινήματος, αναδύθηκαν και ξεδιπλώθηκαν οι παθογένειες της δημόσιας διοίκησης, ακόμη και ελεγκτικών φορέων της, που γενικά, στέκουν στο απυρόβλητο της δημόσιας διοίκησης.

Η Π. Σ. λέει: *«Ανταχθήκαμε, στη δημιουργία επιχειρηματικού πάρκου στην παραλία, όπως προτείνει η ΑΕ «Ολυμπιακά Ακίνητα», που τη διαχειρίζεται και αντιπροτείνουμε Πάρκο Πρασίνου, με ελεύθερη πρόσβαση των πολιτών στο θαλάσσιο μέτωπο και κατασκευές, συμβατές με τον χώρο, για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών. Ωστόσο, όπως για κάθε ελεύθερο χώρο στο Λεκανοπέδιο, βρεθήκαμε*

²²² D. McAdam - S. Tarrow - C. Tilly, *Dynamics of Contention*, Cambridge/Νέα Υόρκη /Oakleigh / Μαδρίτη /Cape Town, (Cambridge University Press), 2001, 11-12.

αντιμέτωποι, με την τοπική, την κεντρική εξουσία και τα ιδιωτικά συμφέροντα. Κάναμε διάφορες ενέργειες...απευθυνθήκαμε στο Σώμα Ελεγκτών Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης (ΣΕΕΔΔ) και ενημερώσαμε επανειλημμένως, για την παράβαση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και με έγγραφο-καταπέλτη, της ανεξάρτητης αρχής του Συνηγόρου του Πολίτη...».

Η Ρ. Π. λέει: «Σε αυτή την πόλη, όπου το πράσινο άλλοτε υπερετερούσε, δεν είναι επιτρεπτό, να διατίθενται ελεύθεροι χώροι, και μάλιστα δημόσιοι, για επιχειρηματικές δραστηριότητες. Η προστασία του ελεύθερου χώρου, της θάλασσας, αποτελεί το σημαντικότερο αίτημα μας. Αυτός ο χώρος είναι πολύ σημαντικός για μας, φανταστείτε, όμως, πόσο πιο σημαντικοί, είναι ως πνεύμονες για όλο το Λεκανοπέδιο τέτοιοι χώροι, όπως ο Ελαιώνας, η περιοχή στο Γουδί, το Ελληνικό...Θετική εξέλιξη, είναι η απόφαση του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου του ΥΠΕΧΩΔΕ, να μη χτιστεί γήπεδο, αλλά να γίνει το πάρκο, χώρος πρασίνου και αναψυχής, προς το παρόν, όμως, οι νίκες είναι κι αυτές στα χαρτιά...δεν ευαισθητοποιήθηκε ούτε το Σώμα Επιθεωρητών Περιβάλλοντος, από το έγγραφο-καταπέλτη, καμία παρέμβαση, κανένας έλεγχος, καμία κύρωση... τόσοι μήνες μετά, καμία ενέργεια, καμία απόκριση, καμία, έστω για τους τύπους, έγγραφη ενημέρωση, για τις προθέσεις τους, στο πλαίσιο των καθηκόντων τους...όχι δεν έχουμε τελειώσει, θα συνεχίσουμε».

Ο Γ. Η. επισημαίνει: «Η Μεσοποταμία», έδωσε σημαντικές μάχες, για να μην παραχωρηθεί ο χώρος σε ιδιώτη, σε μια από τις μαζικότερες εκδηλώσεις της...ήταν και προεκλογική περίοδος νομίζω, με προσκαλεσμένους και παρόντες βουλευτές, δημάρχους, πολιτικούς, ΜΜΕ, κλπ., που πλαισιωνόταν από συναυλία με γνωστούς καλλιτέχνες, πάνω σε μια τεράστια εξέδρα και ενώ ήταν σε εξέλιξη οι ομιλίες και η εκδήλωση...οι άλλοι από κάτω, έκοβαν τα συρματοπλέγματα της περίφραξης...με μεγάλο ενθουσιασμό συμμετείχε όλος ο κόσμος...δεν παρέβηκε κανείς να τους σταματήσει...ήταν από τις πιο δυναμικές εκδηλώσεις και αυτή η εικόνα²²³, νοσηματοδότησε πολλά, για όλους τους κατοίκους».

Ο Π. Χ. θυμάται: «...αυτή, ήταν από τις πιο επιτυχημένες δράσεις μας, είχαμε ενημερώσει όλη τη πόλη, μοιράζοντας ανακοινώσεις, είχαμε κολλήσει αφίσες βέβαια, σε κεντρικά σημεία, και είχαμε φτιάξει ένα τεράστιο πανό...το στήσαμε στην είσοδο

²²³ Βλέπε Παράρτημα II.

του Δημαρχείου, για να πάνε στο Δημοτικό Συμβούλιο, πέρασαν όλοι από κάτω...βρήκαν όλοι στα έδρανά τους την ανακοίνωσή μας...η παρουσία μας, σε εκείνο το Δημοτικό Συμβούλιο, ξεπέρασε κάθε προηγούμενο...δεν θα μπορούσαν να κάνουν και διαφορετικά, υπήρξαν και σύμβουλοι της πλειοψηφίας, που τοποθετήθηκαν υπέρ της πρότασής μας...αυτή ήταν μια σημαντική νίκη μας, άμεσο αποτέλεσμα, ήταν να παγώσει η συνεργασία του Δήμου με την Α.Ε «Ολυμπιακά Ακίνητα» επ' αόριστον».

Για το Κίνημα, σύμφωνα με τις παραπάνω αναφορές, μπορούμε να πούμε, ότι έχει έντονα χαρακτηριστικά αυτοοργάνωσης, με δημοκρατική λειτουργία, αποφασίζουν μέσα από γενικές συνελεύσεις τις δράσεις τους, «αμεσοδημοκρατικά», ενώ τα συντονιστικά τους όργανα, είναι ανοικτά, σε όλους, έχει στόχους υπερτοπικούς, αφορούν σε επίπεδο δήμου και όμορων δήμων, αλλά ολόκληρου του λεκανοπέδιου.

Η διάδοση και η επικοινωνία, των ιδεών και αιτημάτων των ΚΠ, είναι ένα ζήτημα, που καταναλώνει πολύ από το ενεργητικό τους. Κυρίαρχο ρόλο, παίζουν οι παραδοσιακές αφίσες, στο επίπεδο γειτονιάς, αλλά πλέον η περισσότερη δουλειά γίνεται και μέσω του διαδικτύου. Το Κίνημα έχει δική του ιστοσελίδα²²⁴, προετοιμάζει τη χρήση blog, ενώ πολύτιμες υπηρεσίες, προσφέρονται για την ώρα και από εναλλακτικά δίκτυα.

Η πρόσβασή τους, στις εφημερίδες και στην τηλεόραση είναι περιορισμένη, αλλά όχι ανύπαρκτη.

Ο Γ. Ν. έχοντας επαγγελματική εμπειρία, λέει σχετικά:«Η ψηφιακή τεχνολογία, αποτελεί άλμα προς τα εμπρός, για την οργανωτική δυνατότητα των ΚΚ. Το Κίνημα μας, οργανώθηκε ως επί το πλείστον, με οριζόντιο τρόπο και με βάση αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες. Τα χαρακτηριστικά, που έχουν οι τεχνολογίες πληροφορικής και ηλεκτρονικών επικοινωνιών, επιτρέπουν και διευκολύνουν την οριζόντια, (πολλοί προς πολλούς) και πέραν του χωροχρόνου επικοινωνία.

Έτσι, αποτελούν την ιδανική υποδομή για μορφές οργάνωσης, που κινούνται με βάση τις παραπάνω αρχές, της μη ιεραρχίας και της άμεσης δημοκρατίας, καθώς σε μεγάλο βαθμό, επιλύουν τα εγγενή προβλήματα, σχετικά με την απόσταση, που δημιουργεί ο χωροχρόνος. Με αυτές τις τεχνολογίες, έχουμε τη δυνατότητα να

²²⁴ Η ιστοσελίδα της Μεσοποταμίας είναι: <http://www.mesopotamia.gr>, (πρόσβαση στις 5/3/2010).

σπάσουμε το τείχος του αποκλεισμού. Πειραματιζόμαστε και προετοιμάζουμε και το δικό μας blog, αλλά πρώτα πρέπει να συζητηθεί εκτενώς στη Γενική Συνέλευση και να αποφασίσουμε...».

Η συλλογική δράση, για την αλλαγή του κόσμου, χτίζεται μέσα από την αλλαγή των συνειδήσεων, απαραίτητη προϋπόθεση, για την οποία αποτελεί κατ' αρχήν η ύπαρξη επικοινωνίας, ανάμεσα στους ανθρώπους. Δεν είναι τυχαίο, ότι πριν από κάθε μεγάλη κοινωνική επανάσταση, υπάρχει ένας μετασχηματισμός του δημόσιου χώρου, που επιτρέπει εκρήξεις στην επικοινωνία ανάμεσα στους ανθρώπους.

Η διαρκής και απρόσκοπτη συζήτηση και ανταλλαγή ιδεών, αποτελεί το ιδανικό, το μόνιμο ζητούμενο των Κινήματων, για την κοινωνική απελευθέρωση, καθώς αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα, για την αλλαγή συνειδήσεων και προϋπόθεση, για την ατομική και κοινωνική αυτονομία.

Ο κινηματικός χώρος στην Ελλάδα, μοιάζει να απέχει συνειδητά από τις διαπάλες του ψηφιακού κόσμου, του αποκλεισμού και της προπαγάνδας, που χτίζει η τέταρτη εξουσία, ανάμεσα σε αυτά και την κοινωνία²²⁵.

Το άνοιγμα, μεγάλων δημόσιων δημοκρατικών χώρων, παραμένει ένας σπουδαίος στόχος της εποχής μας. Γιατί μπορεί η «μιντιακή δημοκρατία», να καθιστά δημόσιο, μεγάλο όγκο της πληροφορίας, το πρόβλημα, όμως, είναι να καταστεί δημόσια η συζήτηση, για το νόημα, για το τί σημαίνει αυτό, για το οποίο γίνεται λόγος. Εδώ υπεισέρχεται κατά τον Melucci, ο ρόλος των ενεργών μειονοτήτων²²⁶.

Ένα επιπλέον θέμα, που απασχολεί τις κινήσεις, είναι οι συμμαχίες τους, στα αιτήματα που έχουν. Για αυτό τον λόγο, πολλά κινήματα συνεργάζονται, συνήθως συγκυριακά, με Δήμους ή δημοτικές παρατάξεις.

Ένα αμφιλεγόμενο θέμα, είναι και η σχέση τους με τα κόμματα. Τα μεγαλύτερα κόμματα (Ν.Δ., ΠΑΣΟΚ), μένουν μακριά από αυτές τις κινηματικές διαδικασίες.

Το ΚΚΕ επίσης, συνήθως δεν προωθεί αυτά τα Κινήματα, λόγω του ότι δεν τα ελέγχει.

²²⁵ Manuel Castells, «The Power of Identity», *The Information Age: Economy, Society and Culture* Vol. II. Cambridge, 2004, & Manuel Castells, «The Rise of the Network Society», *The Information Age: Economy, Society and Culture* Vol. I. Cambridge, 2000.

²²⁶ Alberto Melucci, *Culture in gioco. Differenze per convivere*, il Saggiatore, Μιλάνο, 2000, ελλην. μτφρ. Μιχάλης Ψημίτης (Gutenberg) 2002, 261.

Συγκυριακά, τα κόμματα αυτά, συμβάλλουν με κάποιες επερωτήσεις στην Βουλή ή αναγκάζονται να πάρουν θέσεις, όταν το πρόβλημα οξύνεται. Ο ΣΥΡΙΖΑ, οι Οικολόγοι Πράσινοι και μερικά κόμματα της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς, γενικά συμβάλλουν θετικά, σε αυτές τις δράσεις.

Ο συντονισμός και η αλληλεγγύη, η συνεργασία των Κινήματων, επιτυγχάνεται από δίκτυα αλληλοενημέρωσης και συντονισμού. Από τα πιο ενεργά δίκτυα αυτήν την περίοδο, είναι το συντονιστικό των ελεύθερων χώρων²²⁷ που συσπειρώνει κινήματα του Δήμου της Αθήνας και γύρω. Μέσω των δικτύων, οι δράσεις του ενός Κινήματος, ενισχύεται από άλλα²²⁸.

Ο Π. Σ. λέει σχετικά: «Στις Συνελεύσεις, μπορεί να έρθει καθένας, να πει τη γνώμη του, να συμμετέχει, είμαστε ανοιχτοί σε όλους και έχουμε βοηθηθεί κατά καιρούς, άσχετα αν οι πολιτικοί, μπορεί με την παρουσία τους, να θέλουν την προβολή από αυτό το χώρο, όταν ξέρουν ότι υπάρχει κόσμος...η απόφασή μας, είναι να μην κομματικοποιηθεί η Μεσοποταμία επουδενί...και βέβαια είναι γνωστό, ανάμεσα μας, ότι όλοι ανήκουμε στον ευρύτερο δημοκρατικό χώρο εδώ, αλλά κατά καιρούς υπάρχουν άτομα από όλα τα κόμματα, αυτό δεν είχε ποτέ σχέση με τη δράση μας...αντίθετα κάποιοι από αυτό το χώρο, μεταπήδησαν στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, χρησιμοποίησαν τη σημαία μας...και πάλι έχουμε πολύ καλές σχέσεις, γιατί συμφωνούμε στα τοπικά αιτήματα, αλλά η Μεσοποταμία είναι ΚΠ και όχι αυτοδιοικητικό σχήμα!».

Π. Χ. : «Η Δημοτική Αρχή και ο Δήμαρχος, καλείτε συνεχώς...έχει έρθει μόνο, σε μεγάλες εκδηλώσεις²²⁹, στην κεντρική πλατεία, για να δηλώσει τα επιχειρήματά του, οι σχέσεις μας, είναι...κατά περίπτωση, όταν είδε την μεγάλη αντίσταση του κόσμου, συμφώνησε με τα αιτήματά μας, μετά όμως, άρχισε να μας καλεί σε διαβούλευση για τα σχέδια της Α.Ε «Ολυμπιακά Ακίνητα» ... τώρα δεν θα ξανά είναι υποψήφιος και το 'χει αφήσει το θέμα, στους δελφίνους...».

Από τα παραπάνω, καταδεικνύεται η ύπαρξη, μιας σχετικά πλούσιας και συνεχόμενης δράσης, η οποία άλλοτε έχει δυναμική κι άλλοτε συμβατική μορφή.

²²⁷ Παρατηρητήριο Ελεύθερων χώρων, <http://www.elxoroi.gr>, πρόσβαση στις 10/4/2010.

²²⁸ Για παράδειγμα, μια διαδήλωση για να γίνει πάρκο ο Ελαιώνας (περιοχή με ελάχιστους κατοίκους), συσπειρώσε 500 άτομα, από διάφορα γειτονικά Κινήματα.

²²⁹ Βλέπε Παράρτημα II.

Οι δυναμικές μορφές, εμπεριέχουν ένα στοιχείο «βίας», όχι αναγκαστικά με τη μορφή της σύγκρουσης, αλλά με την έννοια της εμπρόθετης παρεμπόδισης²³⁰.

Σε αυτή την κατηγορία, μορφών δράσης, συμπεριλαμβάνονται οι συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας, οι πορείες, οι καταλήψεις του Δημαρχείου, και το γκρέμισμα των συρματοπλεγμάτων στην παραλία.

Οι συμβατικές μορφές δράσης, δεν εμπεριέχουν το στοιχείο της παρεμπόδισης, αλλά στοχεύουν άλλοτε στην ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση της κοινής γνώμης, άλλοτε στην άσκηση πίεσης, στα κέντρα λήψης των αποφάσεων (Δημοτικό Συμβούλιο, Βουλή των Ελλήνων) και άλλοτε στην εφαρμογή των κανόνων του δικαίου. Ως τέτοιου είδους μορφές δράσης, αναφέρθηκαν, οι δημόσιες ομιλίες και συζητήσεις, οι ημερίδες, οι συνεντεύξεις τύπου, οι συμβολικές ενέργειες διαμαρτυρίας, η εθελοντική εργασία, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις διαμαρτυρίας, οι παραστάσεις στις αρχές, οι συγκεντρώσεις υπογραφών και τέλος οι προσφυγές στη δικαιοσύνη και στο Συνήγορο του Πολίτη.

Οι πολιτιστικές και συμβολικές εκδηλώσεις διαμαρτυρίας, αποτελούν τη προσφιλέστερη επιλογή, μεταξύ των συμβατικών μορφών δράσης και παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς αναδεικνύουν το χαρακτήρα και τις αντιλήψεις της τοπικής συλλογικότητας. Εκτός από τις συναυλίες διαμαρτυρίας (όπως αυτή για την Κούνεβα), σε ορισμένες περιπτώσεις, πραγματοποιήθηκαν διαμαρτυρίες, με τη χρήση στοιχείων του παραδοσιακού πολιτισμού και προσπάθειες αναβίωσης των σχέσεων της γειτονιάς, μέσα από παραδοσιακές γιορτές (όπως τα κούλουμα), που πραγματοποιήθηκαν στο διεκδικούμενο δημόσιο χώρο.

Όπως φαίνεται και από τις δευτερογενείς πηγές (έγγραφα, Νομικοί Σύμβουλοι και ημερήσιος τύπος), κατά τα έτη 2005-2008, κατά τη διάρκεια των οποίων, προχωρούσαν με ταχύτερο ρυθμό και οι ενέργειες από την Α.Ε «Ολυμπιακά Ακίνητα», για την κατασκευή των έργων, που αφορούσαν τον ελεύθερο χώρο της παραλίας, η χρήση δυναμικών μορφών δράσης, αυξήθηκε.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, παρουσιάζει η ανάλυση των επιμέρους μορφών δράσης, κάθε μιας από τις δύο μεγάλες κατηγορίες. Τόσο στο σύνολο των γεγονότων

²³⁰ Tarrow Sidney, *Power in Movement: Social Movements, Collective Action and Politics*, New York, (Cambridge University Press), 1998.

διαμαρτυρίας, όσο και μεταξύ των δυναμικών μορφών δράσης, οι συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας (στην κεντρική πλατεία και στην παραλία), αποτελούν αναμφισβήτητα, την πιο δυναμική μορφή δράσης, με μεγαλύτερη συμμετοχή.

Οι πορείες διαμαρτυρίας²³¹, αποτελούν μια άλλη προσφιλή επιλογή, ως γεγονός διαμαρτυρίας, πραγματοποιούνται στο κέντρο της πόλης (κεντρικοί δρόμοι και πλατεία) και έχουν ως προορισμό, το κέντρο λήψης των αποφάσεων (Δημαρχείο).

Οι πιο «βίαιες» μορφές δράσης, οι καταλήψεις (Δημαρχείο, Δημοτικό Συμβούλιο) και οι προσπάθειες παρεμπόδισης έργων (παραλία), επιλέχθηκαν μεμονωμένα από τους διοργανωτές και συμμετέχοντες, αλλά είχαν επιτυχία και καθοριστικό αποτέλεσμα.

Οι ομιλίες, οι συζητήσεις, οι ημερίδες και οι συνεντεύξεις τύπου κ.ά., αποτελούν πιο συνηθισμένη πρακτική και μορφή συνεχόμενης δράσης, με σκοπό την κινητοποίηση και ενημέρωση της κοινής γνώμης και των κατοίκων, σε σχέση με τα προβλήματα του δημόσιου χώρου.

Σε ορισμένες περιπτώσεις το Κίνημα, αναζήτησε ως βάση της διαμαρτυρίας, την επιστημονική τεκμηρίωση και διοργάνωσε για το σκοπό αυτό, ημερίδες, όπου προσκάλεσε επιστήμονες και αρμόδιους φορείς.

Τέλος, η προσφυγή στη δικαιοσύνη συνδέεται με την αποτελεσματικότητα της δράσης, για τη Μεσοποταμία, γεγονός που γέννησε σημαντικές προσδοκίες στα μέλη του Κινήματος, οι οποίοι σηκώνουν το οικονομικό βάρος των προσφυγών.

3.2.4 Τα Κοινωνικά-Δημογραφικά χαρακτηριστικά των δρώντων

Η κοινωνική δυναμική, στην περίπτωση της Μεσοποταμίας, είναι άτομα μέσης ηλικίας και υψηλού μορφωτικού επιπέδου, ενώ είναι ισχυρή η εκπροσώπηση μέσων και υψηλών κοινωνικοεπαγγελματικών κατηγοριών, όπως η απασχόληση στο εμπόριο και στις υπηρεσίες του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Στο σύνολο τους, είναι μόνιμοι κάτοικοι του Μοσχάτου, ενώ στο Κίνημα αυτό, υπερτερούν οι άντρες.

Ασφαλώς, δεν απουσιάζουν, τα νεώτερης ηλικίας άτομα, αλλά ούτε και οι υπερήλικες, οι εργατοτεχνίτες, οι φοιτητές, οι μετανάστες και οι πρόσφατα, αλλά μόνιμα διαμένοντες στην πόλη.

²³¹ Βλέπε Παράρτημα II.

Πιο συγκεκριμένα, στο ερευνητικό δείγμα συμμετείχαν, 23 άτομα, τα 6 εκ των οποίων είναι γυναίκες, 1 πολιτικός πρόσφυγας (Κούρδος), 2 νεολαίοι.

Ο μέσος όρος ηλικίας τους, είναι 45 ετών.

Τα επαγγέλματα, που έχουν είναι δημοσιογράφοι, νομικοί, μηχανικοί-πολεοδόμοι, εκπαιδευτικοί (πρωτοβάθμιας και μέσης εκπαίδευσης), γιατροί, εργατοτεχνίτες και φοιτητές.

Όλοι, είναι μόνιμοι κάτοικοι και οι περισσότεροι ιδιοκτήτες κατοικιών, ενώ η συμμετοχή τους στο Κίνημα, εκτός δύο περιπτώσεων, χρονολογεί από την «ίδρυσή» του.

Οι ίδιοι δίνουν το στίγμα τους.

Π. Σ. *«οι γυναίκες είναι λιγότερες, αλλά έχουν δυναμική παρουσία και ισχυρή προσωπικότητα...η γιαγιά που βλέπεις εδώ στην αφίσα, με το πλακάτ, είναι η μασκότ μας...δεν θα τη βρεις βέβαια, να της μιλήσεις, αλλά δεν έλλειψε από καμιά μας παρέμβαση».*

Π. Χ. *«Πολύ χαρακτηριστικά, να σου πω μια ιστορία να γελάσεις, αλλά θα καταλάβεις, ότι όλοι έχουν χώρο και εκπροσωπούνται εδώ...κολλάγαμε αφίσες στο κεντρικό δρόμο στη πλατεία, για την εκδήλωση, εγώ(δάσκαλος) και ο κυρ-Γ., που είναι συν/χος στρατιωτικός και με πήρε τηλέφωνο, ένας φίλος από εδώ, αστυνομικός στο επάγγελμα, δεν θυμάμαι τι με ήθελε και όταν του είπα, ότι είχαμε δουλειά και τι κάναμε, πήρε το μηχανάκι του και ήρθε να μας βρει, να μας βοηθήσει...κι ενώ εμείς οι τρεις μοιράζαμε και στα μαγαζιά την ανακοίνωση, βγήκε από το μαγαζί στη γωνία...ο ιδιοκτήτης και μας λέει: εντάξει κολλήστε και εδώ, αλλά ρε παιδιά...μη μας τα σπάσετε αύριο...».*

Στα ΚΠ, που αφορούν αστικά και περιβαλλοντικά επίδικα, όπως οι ελεύθεροι δημόσιοι χώροι, έχει ενδιαφέρον η συνύπαρξη των κοινωνικών τάξεων. Για παράδειγμα, ορισμένες φορές, χαμηλά εισοδηματικά στρώματα, κινητοποιούνται από κοινού, με τα υψηλότερα εισοδηματικά κοινωνικά στρώματα, για θέματα που αφορούν, σε ένα πολύ περιορισμένο, χωρικά έδαφος. Την κοινωνική όμως σύνθεση, των ΚΠ, αποτελούν κυρίως μεσαία στρώματα²³².

²³² Claus Offe, *«Νέα Κοινωνικά Κινήματα: Αμφισβητώντας τα όρια της θεσμικής πολιτικής»*, Social Research, 52 (4), μεταφρ. Στέλιος Αλεξανδρόπουλος, στο Γεωργία Πετράκη, *Παγκοσμιοποίηση και Νέα Κοινωνικά Κινήματα*, Φάκελος Μαθήματος, Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, (Πάντειο Πανεπιστήμιο), 2007-2008.

Παρότι, τα παραπάνω, δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά, φωτογραφίζουν στο σύνολό τους, αυτό που η κοινωνική θεωρία, θα κατηγοριοποιούσε ως «μεσαία τάξη», έχει ενδιαφέρον να επισημάνουμε, ότι για να ορίσουμε την κοινωνική σύνθεση και την ταξική μορφολογία των ατόμων, που συμμετέχουν στο Κίνημα, δεν αρκεί να δούμε μόνο την κοινωνικοοικονομική και πολιτική τους ταυτότητα, το άθροισμά της οποίας διαταράσσεται από κάποιες «ακρότητες» (νέοι-ηλικιωμένοι, εργάτες-έμποροι-καθηγητές-δικηγόροι-γιατροί, διαφορετικές πολιτικές πεποιθήσεις, κ.ά.), αλλά να λάβουμε υπόψη, και την κοινωνικο-πολιτισμική.

Το περιεχόμενο των αξιών, όπως επαναπροσδιορίζεται από τα ΝΚΚ, αφήνει απ' έξω ταξικές διεκδικήσεις και φυσικά τα αιτήματα του εργατικού κινήματος και έχει χαρακτήρα διαταξικό. Σ' αυτό το κοινωνικό πλαίσιο, διακύβευμα είναι, λέει ο J. Habermas²³³, η υπεράσπιση μεταϋλιστικών αγαθών: η αποκατάσταση τρόπων ζωής (βιόκοσμοι), που κινδυνεύουν από τα πραγματοποιημένα συστήματα της αγοράς.

Η αποδοχή αυτών των αξιών, συνδυάζεται με ένα υψηλό μορφωτικό επίπεδο, με μια ενδιαφέρουσα εργασία. Φορείς των αξιών αυτών, γίνονται τα μεσαία κοινωνικά στρώματα.

Η Π. Ρ. αναφέρει χαρακτηριστικά: *«Ήμασταν μια παλιά παρέα νέων, που συνεχίζαμε να ζούμε και να δουλεύουμε, σε αυτή τη πόλη, όλοι πολύ καλά...ο ένας δικηγόρος, ο άλλος δάσκαλος, καθηγητής, μηχανικός, είχαμε πολλά κοινά και αποφασίσαμε, να κάνουμε κάτι για αυτή τη πόλη, που ζούσαμε, για να ζούμε εμείς και τα παιδιά μας, όπως θέλουμε εμείς και όχι κάποιοι άλλοι...τότε ήταν το πρόβλημα της παραλίας, αλλά εμείς ποτέ δεν αφήσαμε απ' έξω, τις μεγάλες νεανικές μας αγάπες...κινηματογράφος, μουσική...».*

Για τον D. Bell, τον A. Tourain ή τον R. Dahrendorf, η κεντρική αντίθεση της «βιομηχανικής κοινωνίας», δηλαδή η αντίθεση μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας, έχει απολέσει την σημασία της, καθώς στη μεταβιομηχανική κοινωνία, αντικείμενο ιδιοποίησης, δεν είναι η εργασία, αλλά οι υπηρεσίες, οι γνώσεις. Οι κοινωνικές θέσεις, που απορρέουν από την πρόσβαση ή τον αποκλεισμό, από τις γνώσεις και τις πληροφορίες, διαμορφώνουν άνισες κοινωνικές θέσεις, που εκβάλλουν σε μια

²³³ Jürgen Habermas, *The Theory of Communicative Action*, τόμος 2, Lifeworld and System: A Critique of Functional Reason, Λονδίνο, 1987.

στρωμάτωση, κυρίαρχων και κυριαρχούμενων. Οι ταξικοί αγώνες, χάνουν τη σημασία τους και μετατρέπονται σε αγώνες κινητοποίησης για πόρους (γνώση, πληροφορία, κ.λπ.) και για καταναλωτικά αγαθά²³⁴.

Π. Σ. «Ένα πρόβλημα, που πρέπει να επισημανθεί, είναι ότι δεν υπάρχει ενδιαφέρον της νεολαίας, για τέτοιες συμμετοχές. Οι νέοι σήμερα, με το άγχος τους, αποφεύγουν παρόμοιες δραστηριότητες. Ίσως, γιατί δεν είναι μόδα, τα βρίσκουν έτοιμα, υπάρχουν σε αφθονία και οι χώροι που θέλουν να συχνάζουν, αποφεύγουν τον κόπο να ασχολούνται οι ίδιοι, έχουν άλλα ενδιαφέροντα;...».

Β. Σ.: «Τα περισσότερα από αυτά, είναι τα παιδιά μας, γνωρίστηκαν εδώ και έκαναν παρέα και με τα άλλα και το ένα έφερε το άλλο, μετά και από τις παρέες τους...όχι δεν νομίζω ότι επηρέασε η ιστορία του Αλέξη...συμμετείχαν και πιο πριν, είναι παιδιά με ευαισθησίες, μερικοί είναι οργανωμένοι, αλλά και εδώ είναι ένας μαζικός χώρος για ζύμωση».

Β. Α. «Θα βρεις νέους, αν έρθεις το απόγευμα την Παρασκευή, παίζουν πιναγκ-πονγκ, και μετά, μπορεί να τους βρεις και στην προβολή της ταινίας».

Τ. Σ. «Ήμασταν και περισσότεροι...δεν ξέρω να πω τι φταίει, τι δεν πήγε καλά...είχαμε αποφασίσει να κάνουμε δικές μας Συνελεύσεις, μαζεύαμε λεφτά με διάφορες δραστηριότητες μας, για να συμμετέχουμε κι εμείς στις ανάγκες της Μεσοποταμίας...εμένα με ενδιαφέρει το θέμα της παραλίας και έχω πιο διαλλακτική άποψη, σε μερικά πράγματα, έχει σωστά επιχειρήματα και ο Δήμος...όχι δεν είμαι αισιόδοξος, ότι θα λυθεί το θέμα, με το δικό μας τρόπο, θα περάσει καιρός, αλλά θα γίνουν όπως τα 'χουν σχεδιάσει οι άλλοι...πάντα κάτι υπάρχει από πίσω και υπερισχύει η εξουσία, όποια κι αν είναι....δεν καταλαβαίνω, γιατί είναι μακριά οι νέοι, από αυτές τις κινήσεις, εμένα με ενδιαφέρουν πολύ αυτά που έχω μάθει εδώ, είναι και πράγματα που δεν τα διαβάζεις ποτέ και δεν τα γνωρίζεις, ούτε από τα βιβλία, ούτε από το διαδίκτυο....οι περισσότεροι που συζητάμε, τους ενοχλεί το καπέλωμα, αυτό σχολιάζουν ότι συμβαίνει παντού. Μεγαλύτερη σημασία και ενδιαφέρον, έχει το ταξίδι προς την Ιθάκη, παρά η άφιξη, σημασία έχει, να προσπαθείς ο ίδιος, παρά να έχεις έτοιμη τροφή. Οι παλαιότεροι, έχουν βιώσει το γεγονός αυτό, από ανάγκη και δεν περιμένουν από εξωγενείς παράγοντες, συμμετέχουν».

²³⁴ D. Bell, *The Coming of Post-industrial society*, New York, 1973.

Οι νέοι, δραστηριοποιούνται μάλλον, όχι στη βάση της ιδιαίτερης νεανικής τους εμπειρίας, όπως ίσως άλλοτε, αλλά γενικότερων ζητημάτων, συγκλίνοντας έτσι ξανά, αλλά μ' έναν διαφορετικό τρόπο, προς την ευρύτερη κοινωνική εμπειρία (πχ άνεργος, ευέλικτα εργαζόμενος κλπ).

Η έλλειψη, ενός στοιχείου «ανεξαρτησίας», αλλά και της «εμπιστοσύνης», αποτελεί βασικό παράγοντα-δείκτη, των μετασχηματισμών, στην κίνηση της νεολαίας, αλλά και αλλαγών, στις υλικές συνθήκες, της σημερινής κοινωνικής της ύπαρξης.

Το είδος της «στράτευσής της», έχει αλλάξει και παρουσιάζει άλλα ποιοτικά χαρακτηριστικά, από προηγούμενα «μοντέλα». Διαφορετικές εμπειρίες, κοινωνικές κατεργασίες και η πολλαπλότητα ιστορικών χρόνων, ακόμα και στο ίδιο τοπικό σημείο, μέσα στις οποίες δρα η νεολαία, καθορίζουν νέα χαρακτηριστικά, στην συμμετοχή και εμπλοκή της, με τα Κινήματα²³⁵.

3.2.5 Η σφαίρα του νέου αξιακού συστήματος και τα θέματα που πολιτικοποιούν

Αν και το πρώτο μέτωπο, κατά της Α.Ε Ολυμπιακά Ακίνητα, του Δήμου και της κεντρικής εξουσίας, ήταν τα περιβαλλοντικά θέματα και τα θέματα του δημόσιου χώρου της παραλίας, υπήρχαν εξ' αρχής και με την πάροδο του χρόνου, πολλαπλασιάστηκαν, αντιστάσεις, σε πολλά διαφορετικά επίπεδα.

Ο Π. Χ. το λέει και το εννοεί: «...αλλά εκείνο, που από την αρχή ήταν ξεκάθαρο, ήταν το ενδιαφέρον μας, για τα κοινωνικά θέματα και τα του πολιτισμού».

Νέα ζητήματα, που διεύρυναν την κοινωνική προβληματική, αναδύθηκαν από την πραγματικότητα της πόλης. Αγώνες, ενάντια στον εξωραϊσμό και την κατεδάφιση των παλιών μονοκατοικιών, καταλήψεις άδειων σπιτιών, διαδηλώσεις για τις αστικές υποδομές, απόρριψη της ζωνοποίησης, αιτήματα για τον ελεύθερο χρόνο, θέματα συμμετοχής, της αυτοδιαχείρισης και του κοινωνικού συνεταιρισμού, εναλλακτικών τρόπων οργάνωσης της καθημερινής ζωής, έμφυλης ανισότητας, ρατσισμού και μεταναστευτικής πολιτικής, της αλληλεγγύης και της ειρήνης, της οικονομικής κρίσης, του αθλητισμού και της λαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, που διαμόρφωσαν μια νέα ατζέντα, συγκρούσεων και λαϊκών δικαιωμάτων.

²³⁵ Χ. Γιοβανόπουλος, *Η διάχυση της νεολαίας στα κοινωνικά κινήματα*, <http://www.koel.gr>, (πρόσβαση στις, 24/6/2010).

Ο Γ. Ν. λέει: «Μας πρόλαβαν οι του Δ.Ν.Τ, και περιμένουμε τις εξελίξεις, όχι δεν έχει κάτσει το θέμα, στείλαμε την επιστολή στην Υπουργό...αλλά από τότε μας απασχολούν και τα χειρότερα...».

Ιδιαίτερα τα ΚΠ, αν και συνήθως έχουν αφετηρία το τοπικό, διαπλέκονται τουλάχιστον με το οικολογικό πρόβλημα και εκτινάσσονται στο ευρύτερο περιβάλλον θεμελιωδών κοινωνικών διακυβευμάτων. Ο κάτοικος παραδείγματος χάριν, που εμποδίζει να γίνει ένας αυτοκινητόδρομος, ή ζητά την πεζογέφυρα, τοποθετείται ταυτοχρόνως, απέναντι στο ενεργειακό πρόβλημα, την περιβαλλοντική ρύπανση, τη δημόσια υγεία, τις προϋποθέσεις διανθρώπινης επικοινωνίας και ούτω καθεξής²³⁶.

Ο Γ. Ν. υπεύθυνος της για τα σεμινάρια φωτογραφίας, λέει: «Πριν δύο χρόνια, εγκατασταθήκαμε στη πόλη, είχε πεθάνει η πεθερά μου, η οποία συμμετείχε εδώ και μας μιλούσε συνέχεια για τη Μεσοποταμία, είπαμε να έρθουμε να δούμε, τι ήταν αυτό το τόσο σημαντικό, που την κρατούσε εδώ...από τότε, είμαστε και εμείς εδώ...λόγω των γνώσεων μου, δημιούργησα την ομάδα για τα σεμινάρια φωτογραφίας, δεν περίμενα ούτε και εγώ την επιτυχία, που θα είχε, πέρα από ένα καλό αποτέλεσμα, περνάμε καλά στις διάφορες φυσιολατρικές και πολιτιστικές εξορμήσεις μας...για τη παραλία, πιστεύω ότι θα πρέπει να υπάρχουν οι στοιχειώδεις υποδομές, η ήπια εκμετάλλευση του χώρου, αλλά με δική μας αυτοδιαχείριση, μόνο έτσι θα αποκλειστούν τα ιδιωτικά συμφέροντα και θα συμμετέχουμε και εμείς...πρόσφατα, πήραμε κάποια μηχανήματα και για τις κινηματογραφικές προβολές, ασχολούμαι, γιατί μου αρέσει και γνωρίζω τη ψηφιακή τεχνολογία...τα ΚΠ, πρέπει να θέσουν τους δικούς τους όρους, στο παιχνίδι των ΜΜΕ και του κυβερνοχώρου...είμαστε στη φάση της προετοιμασίας...αλλά πρέπει να ξεπεράσουμε τη ξεπερασμένη εμμονή στην πειρατεία και να προχωρήσουμε παραπέρα, δηλαδή στην ενίσχυση των ήδη υπαρχόντων υλικοτεχνικών υποδομών...είναι ιδανικό μέσο(εννοεί το διαδίκτυο και τα blogs),όχι μόνο για την ελεύθερη ροή της γνώσης, της πληροφορίας και της κουλτούρας, αλλά αντίστοιχα και για την απρόσκοπτη ροή της επικοινωνίας μας, χωρίς τον περιορισμό του χωροχρόνου».

Η παγκόσμια κοινότητα, των χρηστών του διαδικτύου, έχει στην πράξη μετατρέψει το τεχνολογικό αυτό επίτευγμα, σε δημόσιο - κοινωνικό αγαθό, όπως

²³⁶ Alberto Melucci, ό.π., σ. 253.

και το ψηφιακό περιβάλλον, σε ελεύθερο δημόσιο χώρο, όπου ότι δεν απορρίπτεται ως αντικοινωνική συμπεριφορά (ή δε μπορεί να απαγορευτεί από τα κράτη), επιτρέπεται.

Εντούτοις, οι υλικοτεχνικές υποδομές, του δημόσιου αυτού αγαθού, δεν είναι κοινωνικοποιημένες, δηλαδή δε βρίσκονται υπό τον έλεγχο των κοινωνιών ή των κοινοτήτων των χρηστών, αλλά υπό τον έλεγχο του απανταχού κεφαλαίου και των κρατών, με τη μορφή δικαιωμάτων ιδιοκτησίας πάνω σε αυτές. Τα ΚΠ, είναι αντιμέτωπα και με αυτή την αντίφαση²³⁷.

Γ. Ν.: «...Δεν ξέρω να σου πω, τι σχέση έχουν οι υπόλοιπες δραστηριότητες, αυτά, με την παραλία, αλλά θέλω να σου πω, τι θέλω εγώ, τι μου αρέσει εδώ, είναι η παρέα, το να προσφέρεις, η αλληλεγγύη, πιστεύω στην «κοινωνία των πολιτών», νομίζω ότι όλες οι πόλεις, θα έπρεπε να έχουν ένα τέτοιο Κίνημα! Δεν υπάρχει μέλλον, μέσα από τα κόμματα ή κάτι άλλο...».

Για να διαρκέσουν, οι αιτίες της συνύπαρξης και της συλλογικής δράσης, πρέπει να ευρεθούν και να οικοδομηθούν, στο εσωτερικό της κουλτούρας και δεν εξασφαλίζονται, από μια κοινή κατάσταση ή από τη σύγκλιση των συμφερόντων.

Η αναφορά σε αξίες ή ιδανικά, που επιλέχθηκαν από κοινού, δίνει ζωή, σε ένα συλλογικό υποκείμενο²³⁸.

Ο ορισμός, για το κοινωνικό κεφάλαιο, περιλαμβάνει όλες τις συλλογικές αξίες και δίκτυα, που διευκολύνουν την οργάνωση και ομαδική δράση, η οποία τελικά, διαμορφώνει συνθήκες αλληλεγγύης και κοινωνικής ανάπτυξης.

Με όρους καθημερινότητας, η «κοινωνία των πολιτών», παρουσιάζεται να γεφυρώνει το απομονωμένο άτομο, με το κοινωνικό σύνολο. Στο πλαίσιο αυτό, ο «συλλογικός διανοούμενος», ωσάν να παίρνει το χρίσμα ενός εγελιανού Aufhebung (που ο Χέγκελ, αντιστοιχούσε στο Σωματείο), αναλαμβάνει το καθήκον της ενότητας των κατακερματισμένων μαζών, υπό την ιδεολογική σκέπη του «συλλογικού ανθρώπου», που αντανάκλα το συμφέρον των ατόμων και το σύστημα αξιών τους, αναπτύσσοντας παράλληλα, την ιδιότητα του πολίτη, του «ηθικού κράτους»²³⁹.

²³⁷ McKenzie Wark, *Ένα Μανιφέστο των Χάκερ*, (Scripta), 2006.

²³⁸ Alberto Melucci, ό.π., σ. 104.

²³⁹ «Η έννοια της «κοινωνίας των πολιτών», θα πρέπει να θεωρείται η αντίληψη, που έχουν οι άνθρωποι ότι αυτοκυβερνώνται», Τετράδια πολιτικού διαλόγου έρευνας και κριτικής, Γκράμσι

Π. Ρ.: «...διεκδικούμε, να γίνει πάρκο η παραλία μας... Τα τελευταία χρόνια, γίνεται με δική μας πρωτοβουλία, η γιορτή για τα κούλουμα και το πέταγμα του χαρταετού εκεί, έρχονται όλοι...έρχεται και η δημοτική αρχή...αναρωτηθήκαμε πολλές φορές, τι σχέση έχει το καρναβάλι του Μοσχάτου με την Αποκριά; Εκδηλώσεις χωρίς σάτιρα, χωρίς αυθορμητισμό, φτιαγμένες με μια αισθητική τηλεοπτικού σόου, που ανταγωνίζεται τις πρωϊνάδικες εκπομπές της τηλεόρασης...είπαμε τις προτάσεις μας...αλλά...».

Η έννοια του πολιτισμικού πεδίου, καθίσταται καθοριστική, στη σύλληψη των συγκρούσεων και στην κατανόηση του πεδίου δράσης, των ΚΠ, τα οποία δρουν μεν, εντός του κοινού πολιτισμικού πεδίου της εποχής τους, ανατρέποντας, όμως, την εγκατεστημένη ευταξία και επιδιώκοντας, την πολιτισμική ανανέωση.

Όλοι οι συνομιλητές, ανάμεσα στις εκδηλώσεις που ήθελαν να απαριθμήσουν, μιλώντας για τα θέματα που τους απασχολούν και προβάλλουν, αναφέρθηκαν σε αυτή της «Κούνεβα», που έγινε ως αφιέρωμα για την ημέρα της Γυναίκας. Ο νεαρός όμως Σ. Τ. λέει: «...δεν θυμάμαι, να έχω δει περισσότερο κόσμο, υπήρχαν εκεί, τις ώρες της συναυλίας και πολλοί φίλοι, πολύ νέοι, που μπορεί να ήρθαν, για τα συγκροτήματα, που είχαμε φέρει και ήταν όλα πολύ καλά, αλλά δεν έφυγαν, ούτε την ώρα των συζητήσεων, έτσι έμαθαν και για το θέμα της εκδήλωσης».

Στο δημόσιο χώρο, δεν εμφανίζεται απλώς και μόνο η κοινωνική διαφοροποίηση, αλλά παράλληλα εξελίσσεται, η διεκδίκηση, των αντίστοιχων συμφερόντων και δικαιωμάτων, γεγονός που τον καθιστά, κατεξοχήν χώρο πολιτικής έκφρασης και κατανόησης της διαφορετικότητας²⁴⁰.

Επιπλέον, οι κινητοποιήσεις και οι δραστηριότητες, δεν σχετίζονται μόνο με την πολιτική συγκυρία, με τη δομή δηλαδή, των πολιτικών ευκαιριών, σχετικά με τη δράση των κινημάτων²⁴¹, αλλά και με τα ίδια τα πραγματικά προβλήματα και

Αντόνιο, 1937-1997, αφιέρωμα στα εξήντα χρόνια από τον θάνατό του, (17ο-18ο), β' έκδ, Αθήνα (Στοχαστής) 1997.

²⁴⁰ Mas Abel A., Clua A. και Cortes Diaz F., «Resistencia Urbana y conflicto creativo: lo publico como espacio de reconocimiento», στο Nogué J. & Romero J. (ED.) *Las Otras geografías*, Valencia: Triant to Blanch, 2006, 405-423.

²⁴¹ Tarrow Sidney, «States and Opportunities: The Political Structuring of Social Movements», στο McAdam, D., Mc Carthy, J. και Zald, M. (επιμ.), *Comparative Perspectives on Social Movements. Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings*. Cambridge, Cambridge University Press, 1996, 41-61.

τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η τοπική κοινωνία και τα αντίστοιχα συλλογικά υποκείμενα.

Αποκλεισμένοι, σε χωρικά εσώκλειστα και ζώντας σε εξατομικευμένες ατομικές συνθήκες, οι άνθρωποι, έρχονται δύσκολα σε επαφή ο ένας με τον άλλο και διαμορφώνουν δύσκολα, κοινά αιτήματα και συλλογικές αντιδράσεις. Ο Μ. Μ. πολιτικός πρόσφυγας, λέει: «Οι πρώτες λέξεις, που έμαθα να λέω, ήταν «όχι άλλο τσιμέντο στην παραλία μας»...είχα μάθει, για τα μαθήματα των ελληνικών και ήρθα εδώ...επτά χρόνια έχουμε εδώ, το πρώτο πράγμα που είδα, ήταν η παραλία, πήγαμε βόλτα με το ξάδερφό μου, δεν είχαμε δει θάλασσα στο χωριό μου (Συρία), αλλά ούτε τσιμέντο...ναι τώρα είμαι εδώ, γιατί αγαπώ τους φίλους μου και θέλω να γίνει πράσινο (εννοεί πάρκο) στη θάλασσα, να πηγαίνουμε βόλτα...μου αρέσει να πατάω ξυπόλυτος στο χώμα, να λερώσω τα πόδια μου...να παίζω μπάλα, όπως στο χωριό, όχι σε πλακάκια, να καθόμαστε κάτω, θα έβαζα παντού όλο δέντρα...το χωριό μου ήταν μεγάλη πόλη, αν συμφωνούσαν όλοι για κάτι, το κράτος θα το έκανε...αν όχι για αυτά εδώ, που κάνουμε...μπορεί να πήγαινες φυλακή και για δέκα χρόνια...μετά που έμαθα ελληνικά, ήρθαν και άλλοι πολλοί στα μαθήματα...εγώ τώρα, είναι φίλοι μου και επειδή μένουμε μόνιμα εδώ, έρχομαι για όλα...βάψαμε και το σπίτι, το ταβάνι είχε πρόβλημα...».

Η Β. Α. λέει: «...Μπορούμε, να το πούμε και ανάποδα, δεν είμαστε, εναντίον κάποιου, είμαστε υπέρ των πραγμάτων, που κάνουν καλύτερη τη ζωή μας...εγώ τώρα μιλάω και φέρουσα μια μνήμη, που έφτανε η θάλασσα, εκεί που είναι η ακτή Ποσειδώνος τώρα, από το σχολείο, ήταν η αμμούδα, κάναμε σκασιαρχείο, για να πάμε βόλτα στη παραλία και παίρναμε βάρκες...ήταν τα παραλιακά κέντρα ο Τσιτσάνης, ο Παπαϊωάννου,...που εμείς δεν πηγαίναμε εκεί, εμείς στρώναμε μια κουβέρτα στην άμμο, τρώγαμε τους κεφτέδες μας και ακούγαμε τον καπετάν Αντρέα Ζέπο...από τις αναμνήσεις μου, είναι και όταν ρίχναμε το σταυρό στη θάλασσα και περνάγαμε απέναντι για να πάμε...και σε χρόνο μηδέν, γυρίσαμε από καλοκαιρινές διακοπές και η χούντα, είχε επιχωματώσει...πιστεύω, ότι τότε ήταν που οι περισσότεροι, από εμάς, αποκτήσαμε πολιτική και οικολογική συνείδηση...οπότε λες, πώς να υπερασπιστώ αυτό που έχω...η Αθήνα, είναι η μοναδική πόλη, που βλέπει προς τη θάλασσα και της έχει στραμμένη τη πλάτη της, το μπάτη όταν φυσάει τον αισθανόμαστε, μυρίζει θάλασσα το Μοσχάτο και το ότι πετύχαμε μια καταδίκη, του

ΥΠΕΧΩΔΕ, είναι μεγάλο πράγμα για ένα ΚΠ...στην ουσία, είναι πολιτική καταδίκη...εμείς διεκδικούμε το αυτονόητο, το να ζούμε καλά εμείς και τα παιδιά μας...».

Οι αντιλήψεις του χώρου, όπως και η συλλογική μνήμη, δεν είναι ανεξάρτητες από το πλέγμα νοημάτων και αξιών, που συνέχει την κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική συγκυρία.

Η Β. Α. συνεχίζει: «είναι αδιανόητο, στο όνομα της πολιτικής, να εγκληματούν εις βάρος μας, οπότε οφείλουμε να αντισταθούμε...πιέζοντας και νομικά και «κινηματικά», κάποιο αποτέλεσμα θα έρθει...όλα πολιτική είναι...αυτό του Δήμου, το μια στο καρφί και μια στο πέταλο είναι πολιτικό! Γιατί μας δίνει αυτό το σπίτι, για τα ωραία μας τα μάτια, αφού τον επικρίνουμε συνεχώς...εμείς, ασκούμε πολιτική, με Π κεφαλαίο...δεν είναι ξεκάθαρο, ποιος είναι απέναντι μας, πρέπει όμως να αντιμετωπίσουμε και την μεγάλη κρίση, πως;».

Και ο Β. Σ., σαν να απαντά το παραπάνω προβληματισμό λέει: «πολιτική όμως, είναι όλα όσα κάνουμε, με την έννοια ότι μέσα στη πόλη που ζούμε, αντιμετωπίζουμε τα καθημερινά, μικρά, μεγάλα, προσωπικά, όλα-όλα μας τα προβλήματα, κάνοντας μικρά πράγματα, σαν «μικροί» που είμαστε, από μια ταινία που θα δούμε εδώ, ως το να συμμετέχουμε σε μια μεγάλη πορεία στην Αθήνα...».

Π. Χ. : «Ο εχθρός είναι ένας, η σημερινή κατάντια όλων, έχει σχέση και με την πόλη και με τον καθένα μας, με τον ίδιο τρόπο που κλείνουν τα μαγαζιά στην Μακρυγιάννη (κεντρικός δρόμος), θα ξεπουλήσουν και την παραλία, δεν φαίνεται ότι ο εχθρός είναι κοινός, αλλά μας αφορά, όλα μας αφορούν...δεν μπορεί να είμαστε παθητικοί θεατές, γιατί αύριο οι 69 που αυτοκτόνησαν, θα γίνουν 70...το ότι μαζευόμαστε λοιπόν εδώ, ότι κι αν κάνουμε, από τα μαθήματα ελληνικών, που κάνω εγώ, ως και τη ταινία που προετοιμάζει ο Σ. να δούμε την Παρασκευή, είναι πολιτική πράξη».

Οι συγκρούσεις, ανάγονται σε προβλήματα συναλλαγής, δηλαδή στον ανταγωνισμό μεταξύ συμφερόντων, για μια διαφορετική κατανομή των ανεπαρκών πόρων²⁴².

Ο Ulrich Beck, στην ανάλυσή του, για την «επινόηση του πολιτικού», επιχειρηματολογεί ότι «η Κοινωνία των Πολιτών, η οποία παίρνει στα χέρια της,

²⁴² Alberto Melucci, ό.π., σ. 108.

τις υποθέσεις της, σε όλους τους κοινωνικούς τομείς και τα πεδία δράσης» και οι φορείς της, που αποτελούν «κέντρα εξουσίας της κοινωνίας μας», επηρεάζουν ουσιαστικά ως προς το περιεχόμενο και (συν-) διαμορφώνουν, τουλάχιστον ως προς τους στόχους, την πολιτική από τα κάτω προς τα πάνω, «εάν, δεν έρχεται ο πολίτης στην πολιτική, έρχεται η πολιτική στον πολίτη»²⁴³.

Από τα νέου τύπου αιτήματα, προκύπτουν και τα νέου τύπου Κινήματα, που αναζητούν τη διαμόρφωση, διαφορετικού τύπου συλλογικών ταυτοτήτων²⁴⁴.

Τα κοινωνικά και πολιτικά αιτήματα και οι αντιστάσεις, καθορίζονται από νέα δεδομένα, που εξαρτώνται όλο και λιγότερο, από το αστικό και το τοπικό.

Τα ΚΠ, εκφράζουν τις αντιθέσεις αυτές, με την αντίστασή τους, στην επέκταση του κράτους και της οικονομίας και την αντιπαράθεση ανάμεσα στην επικοινωνιακή αλληλόδραση και στη στρατηγική δράση, εκφράζοντας έναν λόγο «χειραφέτησης», που επαναφέρει τα ζητήματα αυτά, ως αντικείμενα διαλόγου και συλλογικών αποφάσεων, με απώτερο στόχο, την δημιουργία ενός δημοκρατικού κοινωνικού συστήματος, χωρίς αποκλεισμούς.

Σύμφωνα, με τον Edward Soja: Ως αποτέλεσμα, αυτού του απεριόριστου και της «επαναδιεθνοποίησης» του χώρου της πόλης, έχει γίνει περισσότερο δύσκολο, από ποτέ πριν, το να ξεμπλέξουμε τις λεγόμενες «εσωτερικές διεργασίες», οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές, ψυχολογικές, που σημαίνει μέσω αυτών που συμβαίνουν τοπικά, εντός των συμβατικά ορισμένων συνόρων. Οι πρακτικές της καθημερινής ζωής, η δημόσια επικράτεια του σχεδιασμού και της διακυβέρνησης, η διαμόρφωση της αστικής κοινότητας και της αστικής πολιτικής κοινωνίας, οι διαδικασίες της αστικής και περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης και η αλλαγή, η αρένα της αστικής πολιτικής, η συγκρότηση του αστικού φαντασιακού και ο τρόπος, με τον οποίο η «πόλη» αναπαρίσταται, όλα αυτά, επηρεάζονται όλο και πιο πολύ, από παγκόσμιες επιδράσεις και περιορισμούς, που μειώνουν σημαντικά αυτό που θα μπορούσαμε ν' αποκαλέσουμε, εννοιολογική αυτονομία του αστικού²⁴⁵.

Ο Π. Σ., λέει: «...παλεύουμε για να μη μας καπελώσει κάποιος, υπάρχουν πολιτικά κόμματα, που θα ήθελαν, μπήκαν οργανωμένα σε Γενικές Συνελεύσεις, για

²⁴³ Ulrich Beck, για την ελληνική έκδοση 1996, *Η Επινόηση του Πολιτικού*, Αθήνα (Νέα Σύνορα - Α.Α. Λιβάνη), 1993.

²⁴⁴ Alain Touraine, *Πώς να ξεφύγουμε από τον φιλελευθερισμό;*, Αθήνα (Πόλις) 1999, 75, 76.

²⁴⁵ Soja Edward, *Postmetropolis, Critical Studies of Cities and Regions*, Blackwell Publishing, 2000, 218.

να προβάλλουν την άποψή τους και να μας καθιστούν φερέφωνα, του τάδε κομματικού μηχανισμού, έ αυτό δεν μας εκφράζει, δεν μπορεί να λειτουργεί η συλλογικότητα έτσι...όπως και άτομα από εδώ, που με τη «σημαία» μας, κατέβηκαν στις δημοτικές εκλογές και αν δεις το βιογραφικό τους, χρησιμοποιούσαν τη Μεσοποταμία...».

Ο Μ. Γ., έχει διαφορετική άποψη: «Εγώ διαφώνησα με αυτό και το είπα, δεν μπορεί πάντα στις εκδηλώσεις μας, να καλούμε ή να έρχονται συγκεκριμένοι πολιτικοί φορείς και άνθρωποι, γιατί τότε, δεν είμαστε ανεξάρτητοι και αυτό, το βλέπει και ο κόσμος και «φεύγει», οι περισσότεροι στον ίδιο ή παρόμοιο κομματικό φορέα ανήκουμε, από τα νιάτα μας, γύρω από τον αριστερό χώρο, κρυβόμαστε τώρα πίσω από το δάχτυλό μας...όταν μιλάμε για ταμπέλες...είδα, ότι από την δημοτική κίνηση στην οποία συμμετείχα, θα μπορούσα να προσφέρω πιο πολλά και να κάνω περισσότερα».

Β. Α.: «...Πολιτική, είμαστε εμείς... αυτό το κείμενο, το μοιράσαμε στο αντιρατσιστικό φεστιβάλ, γράφηκε από ένα μέλος μας, που ανήκει στο κόμμα...διαβάστηκε και συζητήθηκε στη Γενική Συνέλευση και τελικά βγήκε κάτι καλό...δεν είναι εύκολο, να λειτουργείς την άμεση δημοκρατία...».

Σύμφωνα με τον Lefebvre, «υπάρχει πολιτική του χώρου, γιατί ο χώρος είναι πολιτικός»²⁴⁶. Οι μορφές συμμετοχής στην Πολιτική, όπως αυτές καλλιεργούνται σε διαφορετικές περιόδους, αντανakλούν τις δομές, πάνω στις οποίες αναπτύσσεται η κοινωνική δραστηριότητα των πολιτών²⁴⁷. Ακόμη και αν αυτό, αποτελεί προφανή διαπίστωση, εμπεριέχει ένα ανατρεπτικό συλλογισμό: Δεν είναι η Πολιτική, που κατευθύνει την πολιτική παρέμβαση, αλλά οι Πολίτες, που χτίζουν τις λειτουργίες ενδυνάμωσης ή αδρανοποίησης, της συμμετοχής.

Ως εκ τούτου, οι πολίτες, ενεργοποιώντας (ή απενεργοποιώντας), τη δυναμική των νέων δυνατοτήτων, δημιουργούν τις προϋποθέσεις εκείνες που θα τους καταστήσουν ενεργούς (ή ανενεργούς) συνδαιτυμόνες, στην άσκηση πολιτικής.

²⁴⁶ Henri Lefebvre, στο ίδιο.

²⁴⁷ Barbero Jesus Martin, *Communication, Culture and Hegemony*, Λονδίνο, (Sage Publications), 1993, 2-3.

Εντούτοις, ο δημόσιος χώρος, ενέχει και το ενδεχόμενο, της κοινωνικής σύγκρουσης²⁴⁸, καθώς διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, συλλογικά ή και μεμονωμένα άτομα, επιδιώκουν την προώθηση των συμφερόντων τους και την εκδήλωση και δημοσιοποίηση, των διαφορετικών τάσεων και απόψεών τους.

3.3 Σύνοψη Ανάλυσης

Το Μοσχάτο, εξ αρχής, εκφράζει τη χαμηλή του αυτοεκτίμηση, με τις τοποθετήσεις των συνομιλητών, για το «τείχος του αίσχους». Δεν θέλει να αντιπροσωπεύεται, από κάτι που του έχει αφαιρεθεί. Η παραλία, δεν του ανήκει πια, ο ορίζοντας της θάλασσας έχει χαθεί, η παραλιακή λεωφόρος, είναι αδιάβατη για τους πεζούς και αόρατη, από το ύψος της γειτονιάς. Δεν αναγνωρίζεται σαν όριο, αλλά σαν στοιχείο της «τοπικής μυθολογίας», η αποστέρηση του οποίου, βιώνεται τραυματικά.

Η διαδικασία του κοινωνικού μετασχηματισμού, έχει επιτρέψει τη διατήρηση βιωματικών δεσμών με τη πόλη, οι οποίοι, αποκτούν νέα σημασία, στη σημερινή πολιτισμική συγκυρία και ορίζουν μια αρνητική ποιότητα ζωής, που σπανίζει σε χώρους, με τόσο μακρόχρονη οικιστική παράδοση.

Η λειτουργία του δημόσιου χώρου, χωρική έκφραση της συλλογικότητας, όσο και το ίδιο το επίπεδο συλλογικότητας, αντιπροσωπεύουν κατεξοχήν στη συνείδηση των κατοίκων, τη «μυθολογία» της τοπικής κοινωνίας και είναι σε διάλογο, με ότι αντιλαμβάνεται σαν «προοπτική» της.

Και ενώ, στα όρια, της πυκνοδομημένης πια και οικιστικά ασυνεχούς πόλης του, επέστρεψε η ατομικιστική εποχή και η κατά Marx αποξένωση, μπορεί να γίνει λόγος, για μια επιστροφή του συνειδητού πολίτη, γιατί όπως φαίνεται, από τις ίδιες τις μαρτυρίες, συμμετέχει και παρεμβαίνει μαζί με άλλους, στα κοινωνικά δρώμενα, έχει αντιρρήσεις, βγαίνει στους δρόμους και διεκδικεί νομικά το δίκιο του, αντιδρά, αφυπνίζει και άλλους, που οργανώνονται, για να διαμαρτυρηθούν και να περισώσουν, κάτι από αυτό που τους ανήκει. Αυτό, προκύπτει, από ένα Κίνημα, που αποδείχτηκε συν τω χρόνο, άκρως θελκτικό στους πολίτες.

Τα τρία βασικά περιεχόμενα, που διαπιστώνει ο Castells, ότι νοσηματοδοτούν τα ΚΠ, είναι η εξασφάλιση, από τους κατοίκους μιας πόλης, που οργανώνεται γύρω

²⁴⁸ Tilly Charles, *Κοινωνικά Κινήματα 1768-2004*, μτφρ. Θανάσης Τσακίρης, Αθήνα (Σαββάλας) 2007.

από την αξία χρήσης, σε αντίθεση με την αντίληψη της αστικής ζωής και της εμπορευματοποίησης του χώρου, η αναζήτηση και διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας και της αυτόνομης τοπικής κουλτούρας, η αποκέντρωση της γειτονιάς και η αστική αυτοδιαχείριση. Η Μεσοποταμία, ακουμπά και στα τρία σημεία.

Η συλλογικότητα των πολιτών εδώ, γεννήθηκε αυθόρμητα, στα συμφραζόμενα της ολυμπιακής και μεταολυμπιακής εποχής, για να αντιμετωπίσει το περιορισμένο γεωγραφικά και θεματικά, αυτό πρόβλημα. Με πρωτοβουλία μερικών πολιτών, κάλεσαν αρχικά σε συζήτηση και έθεσαν, υπό την κρίση των συμπολιτών τους, τις σκέψεις τους, ζητώντας βοήθεια-συμμετοχή στις ενέργειες.

Η λογική, του «Μακριά απ' την πόρτα μου κι ας είναι όπου να 'ναι», δεν πρυτανεύει εδώ. Στις ανοιχτές τους συνελεύσεις, εκτός από το δικαίωμα στο πράσινο, στον ελεύθερο δημόσιο χώρο και την ποιότητα ζωής, μιλάνε για αλληλεγγύη, αυτοοργάνωση, διεκδικούν έναν άλλον πολιτισμό, πέρα από την καταναλωτική διασκέδαση, μια αρμονική σχέση φύσης και κοινωνίας²⁴⁹.

Με αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες, παίρνονται αποφάσεις, ενώ αναδεικνύονται και ορισμένοι «πρωτοπόροι», διατεθειμένοι να δαπανήσουν περισσότερη από την εμπειρία και χρόνο τους, για την υπόθεση. Αυτό που παραμένει κοινό, είναι η αλληλεγγύη, η θέληση για επίλυση και η ηθική ή έμπρακτη, μόνιμη ή περιστασιακή, υποστήριξη των πολυποίκιλων δραστηριοτήτων, από τους κατοίκους της περιοχής. Διότι διαφορετικά, αυτό που θα προκύψει τελικά, θα είναι, στην καλύτερη περίπτωση, μια μονοσήμαντη διοικητική ενέργεια, που δεν θα απαντήσει στις πραγματικές ανάγκες ή μια ουτοπία της ελίτ, για λόγους εντυπωσιασμού.

Εμπνέουν εμπιστοσύνη, για τη διαφάνεια της λειτουργίας τους, σε μια εποχή, που επικρατεί η απαξίωση των «πολιτικών προσώπων», φυσικών ή νομικών (άνθρωποι ή κόμματα), η γενικευμένη καχυποψία για αυτά, όπως και ατμόσφαιρα εκτεταμένης διαφθοράς, ανικανότητας, διαπλοκής με οικονομικά συμφέροντα των προσώπων που εκπροσωπούν Θεσμούς και Αρχές, με συνεπαγόμενη την απαξίωση της έννοιας της «αντιπροσώπευσης». Γι αυτό και αποφεύγουν συστηματικά, τις προσπάθειες εκμετάλλευσης ή προσεταιρισμού τους, από κόμματα, Αρχές, ή πολιτικά πρόσωπα, ενώ υπάρχει συνεργασία μεταξύ και άλλων ΚΠ.

²⁴⁹ Alain Touraine, στο ίδιο.

Καθώς αυτά τα στρώματα, έχουν κοινωνικοποιηθεί στο πνεύμα ενός άκρατου ατομικισμού και η ελευθερία και η αυτονομία τους, συνιστούν «φετίχ», απορρίπτουν όπως είναι φυσικό, κάθε μορφή οργάνωσης και οργανωτικής δέσμευσης ως εξουσιαστική. Υιοθετώντας τη φουκωϊκή θέση για την εξουσία, αδυνατούν να κάνουν μια διάκριση/ιεράρχηση, ανάμεσα σε διαφορετικές μορφές και πρακτικές εξουσίας²⁵⁰. Αυτό, που μένει τότε, είναι η αντίσταση, χωρίς δεσμεύσεις και στρατηγική, καθώς «αν ορίσουν για τον εαυτό τους, μια στρατηγική», όπως αναφέρει ο ίδιος ο Foucault, αμέσως θα ενσωματωθούν.

Η αποτίμηση των ευρημάτων, ενισχύει και την θεώρηση του Charles Tilly, σχετικά με τα επιμέρους στοιχεία, που χαρακτηρίζουν ως επιτυχή, την κινηματική δράση και τους δρώντες: Αξιοσύνη, Ενότητα, Πολυάριθμο και Δέσμευση των συμμετεχόντων. Με άλλα λόγια, εναλλακτικό και αξιόπιστο σύστημα αξιών, ενότητα, όσον αφορά τη δράση, στηριγμένη πάνω σε βασικές αρχές, μαζικότητα και υπευθυνότητα των συμμετεχόντων.

Ωστόσο, αυτή η πολυπόθητη συμμετοχή του πολίτη, ακόμη και σε θέματα που τον αφορούν άμεσα, όντως δεν είναι αυτονόητη.

Η ίδια η πόλη, αποτελεί ένα από τα βασικά διακυβεύματα, του κοινωνικού αγώνα. Η «επίθεση» του νεοφιλελευθερισμού, επάνω της, εκδηλώθηκε, με μια αμφισβήτηση του παραλιακού δημόσιου χώρου, με σκοπό να τον μετατρέψει σε κέντρο οικονομικών δραστηριοτήτων και ανταλλαγών. Με ταυτόχρονη εξέταση, των επιμέρους και των γενικών διαστάσεων, έγιναν φανερά, τα αρνητικά αποτελέσματα, που επέφεραν οι Ολυμπιακοί Αγώνες, αλλά κυρίως η μεταολυμπιακή εποχή, στη δημιουργία νέων μόνιμων κοινωνικοοικονομικών και χωρικών αντιφάσεων, έτσι η αντίσταση που οργανώθηκε και η κριτική, που ασκήθηκε, μπορεί να μην είχε άμεση επίδραση, στην πολιτική που εφαρμόστηκε, αλλά ήταν μια συνολική αποδοκιμασία, της ελληνικής νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης.

Η Μεσοποταμία, με αφορμή το επίδικο, του ελεύθερου χώρου της παραλίας, της πόλης του Μοσχάτου, ενδιαφέρεται να συνεπιφέρει, μέσα από παράλληλες δράσεις και μια ποιοτική αλλαγή, στην κοινωνική δομή της πόλης²⁵¹, έτσι η διεκδίκηση,

²⁵⁰ Michel Foucault, *Η Μικροφυσική της Εξουσίας*, μτφρ. Λ. Τρουλικού, συλλογή συνεντεύξεων, συζητήσεων και δοκιμίων του Foucault, Αθήνα, (Ύψιλον), 1991.

²⁵¹ Καστέλς Μανουέλ, *Πόλη και κοινωνικοί αγώνες*, Αθήνα (Αγώνας) 1980.

υπερβαίνει τον καθεαυτό χώρο και αρθρώνει ένα γενικότερο λόγο, διεκδικώντας «μια άλλη πόλη, για μια άλλη ζωή».

Οι διεκδικήσεις της πόλης, που προκύπτουν από την καθημερινή ζωή και μπορούν να εκφραστούν, μέσα από τέτοιες κινήσεις, έχουν ως στόχο, τη συμμετοχή των πολιτών, στα κέντρα λήψης των αποφάσεων, για την πόλη, επιζητώντας το δικαίωμα στην πόλη. Πρόκειται, για την έννοια της οικειοποίησης του χώρου και όχι αυτήν της κυριαρχίας, που εστιάζει στην ανταλλακτική αξία²⁵².

Αν θεωρήσουμε την πόλη, λέει ο Lefebvre, ως έργο ορισμένων ιστορικών και κοινωνικών φορέων, τότε πρέπει να διακρίνουμε τη δράση και το αποτέλεσμα, την ομάδα (ή τις ομάδες) και το προϊόν τους. Χωρίς ωστόσο να τα ξεχωρίζουμε.

Μέσα από την δράση τους, αναδεικνύονται πολιτικές λογικές και πολιτικές πρακτικές, αυτοδιαχείρισης των ελεύθερων χώρων, από τους ίδιους τους κατοίκους. Μ' αυτό τον τρόπο, αναπτύσσονται λογικές και πρακτικές, συλλογικές και δημοκρατικής διαχείρισης της πόλης.

Όταν σήμερα, διεκδικούν το δικαίωμα στην πόλη, στην πραγματικότητα ζητούν κάτι περισσότερο, από το να ζουν σε λειτουργικές πόλεις, με επαρκές πράσινο, χωρίς οχλούσες χρήσεις και ελεύθερους χώρους.

Το δικαίωμα στην πόλη, γι αυτούς, είναι το δικαίωμα σε έναν χώρο, που δημιουργεί η ελεύθερη ανθρώπινη πράξη, πέρα από τους καταναγκασμούς της εργασίας και τις υποχρεώσεις, της στενής οικογενειακής ζωής.

Η συνάφεια των λέξεων, «πόλη», «πολιτισμός» και «πολιτική» φυσικά δεν είναι τυχαία. Η αμφισβήτηση του δημόσιου χώρου, ως χώρου ελεύθερης πρόσβασης και συνάθροισης για όλους τους κατοίκους, παράγει πολιτική. Δηλαδή πολιτικές ενέργειες, που πολιτικοποιούν το χώρο. Σύμφωνα με τον Lefebvre, «Υπάρχει πολιτική του χώρου, γιατί ο χώρος είναι πολιτικός»²⁵³.

Αυτό το «πολιτικό όραμα», παρήγαγε αντιστάσεις. Η ουσία, της πολιτικής δράσης, του Κινήματος, δεν είναι απλώς οι προσπάθειες για βελτιώσεις του αστικού ελεύθερου και δημόσιου χώρου, αλλά αμφισβητούν έμπρακτα και με τρόπο δυναμικό, το «δικαίωμα» του κράτους και των ιδιωτών, να διαχειρίζονται και να εκμεταλλεύονται το δημόσιο χώρο.

²⁵² Henri Lefebvre, στο ίδιο.

²⁵³ Στο ίδιο.

Η επιδίωξη, ευρύτερων κοινωνικών αλλαγών, είναι φανερή στο λόγο και τα αιτήματα, του πυρήνα της συλλογικότητας. Βασικά στοιχεία των αντιλήψεων και επιδιώξεών τους, αποτελούν η προάσπιση των αξιών χρήσης και η βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι επιδιωκόμενες αλλαγές όμως, δεν επηρεάζουν μόνο την υλική επιφάνεια του ελεύθερου δημόσιου χώρου, αλλά και τις κοινωνικές σχέσεις, καθώς και τον τρόπο, με τον οποίο επιχειρείται να επαναπροσδιοριστεί το περιεχόμενο της έννοιας των πολιτικών δικαιωμάτων και της έννοιας του πολίτη.

Η Κινηματογραφική Λέσχη, η ομάδα Ποδηλατ(ισσ)ών, τα μαθήματα Ελληνικών, για τους μετανάστες, τα σεμινάρια φωτογραφίας, η συνεργασία στο πλαίσιο του κοινωνικού συνεταιρισμού, με το ΣΠΟΡΟ²⁵⁴ και η διακίνηση των προϊόντων του, που βρίσκονται στο σπίτι της Μεσοποταμίας, η λέσχη ανάγνωσης, οι ενημερωτικές συναντήσεις-εκδηλώσεις, για επίκαιρα θέματα²⁵⁵, αλλά και πλήθος άλλων δραστηριοτήτων, απεικονίζουν τόσο τις αξίες, που εστιάζονται τα αιτήματά τους, όσο και τα θέματα που πολιτικοποιούν²⁵⁶, για την παγκόσμια ειρήνη, την μεταναστευτική πολιτική, την οικονομική κρίση, την αλληλέγγυα κοινωνία πολιτών, τον αθλητισμό και τη βία, τις έμφυλες ανισότητες, την εκπαίδευση, την κοινωνική ασφάλιση, την πολιτική.

Εκείνο, που εκφράζεται έντονα, και στους λόγους των συμμετεχόντων στην έρευνα, είναι η αντίληψη του χώρου και η συλλογική μνήμη.

Η πόλη, δεν είναι ένας ουδέτερος και κενός χώρος, ένα παθητικό και αδρανές πεδίο, πάνω στο οποίο κυλάει η αστική ζωή. Το συντηρημένο παρελθόν, νομιμοποιεί την καταγωγή, την προέλευση του παρόντος, εκφράζοντας «αιώνιες» αξίες, οι οποίες είναι σημαντικές, στο συλλογικό αυτοπροσδιορισμό.

Υποστηρίζεται, ότι η διατήρηση του παρελθόντος και συγκεκριμένα η διατήρηση της εικόνας του παρελθόντος (όπως οι παλιές μονοκατοικίες, η

²⁵⁴ Δίκτυο παραγωγών - καταναλωτών αγροτικών προϊόντων, δραστήρια συλλογικότητα για το εναλλακτικό και δίκαιο εμπόριο.

²⁵⁵ Δραστηριότητες Μεσοποταμίας, http://mesopotamia-mosxato.blogspot.com/p/blog-page_9121.html, (πρόσβαση, στις 3/7/2010).

²⁵⁶ Εκδήλωση Ένα Καράβι για τη Γάζα ΣΠΑΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ, Συζήτηση-ενημέρωση για το καινούριο σχέδιο νόμου για την ιθαγένεια, ΕΚΔΗΛΩΣΗ "ΣΤΑ ΣΑΓΟΝΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΤΗ. Οικονομική κρίση και ο ρόλος των τραπεζών", ΓΙΟΡΤΕΣ ΑΥΤΟΟΡΓΑΝΩΣΗΣ - ΜΟΙΡΑΣΜΑΤΟΣ - ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ, Εκδήλωση: Τιμάμε την γυναίκα στο πρόσωπο της Κωνσταντίνας Κούνεβα, Οι μαθητές στους δρόμους Εξέγερση ή πετροπόλεμος, Εκδήλωση: Χωρίς μεσάζοντες, Από τον παραγωγό στον καταναλωτή, Προβολή ταινίας με θέμα το ασφαλιστικό, ανοιχτή συνέλευση των Επιτροπών Αγώνα ενάντια στα διόδια κ.ά., βλέπε Παράρτημα Ι, Ενότητα 4.7- 4.13.

θάλασσα, το πράσινο στην πόλη, η καταγωγή), δεν έχει σχέση, με την διατήρηση της μνήμης και της ιστορίας, αλλά με την αναπαράσταση και την επαναξιολόγηση του, έτσι ώστε να ικανοποιεί απαιτήσεις του παρόντος.

Η διαχείριση του αστικού τοπίου, έχει αποδειχθεί, ένα αποτελεσματικό μέσο προβολής, κοινωνικοπολιτικών ιδεολογημάτων και κατασκευών, καθώς το κανονικοποιημένο αστικό τοπίο ως αποτέλεσμα της παραπάνω διαδικασίας, παρέχει μια ισχυρή οπτική εμπειρία, της κατασκευασμένης ιστορίας μιας πόλης και δίνει μορφή, στην συλλογική πολιτιστική μνήμη.

Η απάντηση, βρίσκεται στην έννοια του πολιτιστικού κεφαλαίου²⁵⁷. Συνοπτικά αναφέρεται, ότι το πολιτιστικό κεφάλαιο, δρα ως κοινωνική αναφορά.

Τέλος, εμβαθύνοντας στην κοινωνική συγκρότηση, αυτής της συλλογικότητας και αναζητώντας, την ταυτότητα των κοινωνικών υποκειμένων της, επιβεβαιώθηκε, ότι πρόκειται για απλούς πολίτες, κάθε ηλικίας, με μια σαφή υπεροχή ανθρώπων μέσης ηλικίας και σχετικά υψηλού μορφωτικού επιπέδου, φιλοσοφικής και κοινωνικής αντίληψης, κοινής με τον ντόπιο πληθυσμό, μικρογραφία του οποίου είναι και κυρίως, όσων είχαν στα νιάτα τους, μια θητεία στον ευρύτερο χώρο της Αριστεράς.

Συμμετέχουν, άλλοι, πιστεύοντας σε αυτή, ως τον μόνο τρόπο, για να αντιμετωπιστούν ορισμένα προβλήματα και άλλοι το πάνε μακρύτερα, βλέποντας σε αυτές τις ομάδες, την εν σπέρματι Αριστερά, των νεανικών τους χρόνων, να μεταμορφώνεται να εξελίσσεται, στο ανεκπλήρωτο όραμα των χαμένων προσδοκιών τους, στο μέλλον.

Η αναζήτηση, της ταυτότητας του σημερινού πολίτη, της μετανεωτερικής εποχής, είναι το ζητούμενο. Εκείνο, που μπορεί να διακρίνει κάποιος, είναι ότι στα αστικά κέντρα, διαμορφώνεται ένας πολίτης, μεσαίας τάξης, με ατομική ευθύνη, που δημόσια, δεν εκπορεύεται από κομματικά μορφώματα, αλλά από την αίσθηση ευθύνης έναντι του συνόλου. Είναι, ο αυτοκαθοριζόμενος και συνάλληλος πολίτης.

Είναι και μια άλλη εκδοχή, της θεωρίας του πολιτισμικού κεφαλαίου που ο Pierre Bourdieu, βλέπει άτομα ή ομάδες, να ανταγωνίζονται, γύρω από την απόκτηση οικονομικού, πολιτισμικού, αισθητικού κεφαλαίου, ώστε να

²⁵⁷ Pierre Bourdieu, *Outline of a Theory of Practice*, cultural capital thesis - P. Bourdieu, Cambridge, (Cambridge University Press), 1977.

μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους ή να αυξήσουν τους πόρους τους (γνώση, εξουσία, γόητρο κ.ά.), παραγνωρίζοντας ουσιαστικά, την θέση των κοινωνικών τάξεων, στον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας²⁵⁸.

Στη «μεταβιομηχανική κοινωνία», οι κοινωνικές συγκρούσεις δεν πυροδοτούνται πλέον από προβλήματα διανομής, αλλά από ζητήματα που έχουν σχέση με τη γραμματική των τρόπων ζωής.

Σ' αυτό το κοινωνικό πλαίσιο, διακύβευμα δεν είναι οι παροχές του κράτους πρόνοιας, μας λέει ο J. Habermas, αλλά η υπεράσπιση μεταϋλιστικών αγαθών: η αποκατάσταση τρόπων ζωής (βιόκοσμοι), που κινδυνεύουν από τα πραγματοποιημένα συστήματα της αγοράς.

Αυτό, δημιουργεί από έναν καταμερισμό λειτουργιών (οικονομικό, πολιτιστικό, διαχειριστικό), που υφίσταται εκ των πραγμάτων και στο εσωτερικό της τάξης, που κατέχει ή ελέγχει τα μέσα παραγωγής, διακριτές κοινωνικές τάξεις. Για να το πούμε διαφορετικά, ο ιδιοκτήτης ή ο διευθύνων σύμβουλος μιας επιχείρησης, δεν μπορεί να είναι, για αυτονόητους λόγους, ταυτόχρονα και καθηγητής πανεπιστημίου και το πολιτιστικό στέλεχος.

Στο νέο κοινωνικό περιβάλλον, που διαμορφώνεται από τη συρρίκνωση του κράτους πρόνοιας, η επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο (εκπαίδευση, κατάρτιση, γνώσεις, δεξιότητες) είναι καταρχήν, εξατομικευμένη ευθύνη, οπότε και το ίδιο το ανθρώπινο κεφάλαιο, θα απολέσει σταδιακά, τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του δημοσίου αγαθού²⁵⁹.

Στην οπτική του γωνία, κύριος αντίπαλος, δεν είναι ο κάτοχος κοινωνικού ή εκπαιδευτικού κεφαλαίου, όπως ισχυρίζεται ο Pierre Bourdieu.

Κύριος αντίπαλος, είναι ο ανταγωνιστής επιχειρηματίας. Συνεπώς η διευθέτηση των ενδοταξικών ανταγωνισμών, μπορεί να είναι δουλειά, μιας κοινωνικής κατηγορίας, κατόχων εκπαιδευτικού και πολιτισμικού κεφαλαίου, όπως είναι οι «οργανικοί-διανοούμενοι», οι οποίοι αποκαθιστούν σε επίπεδο κοινωνίας την

²⁵⁸ Pierre Bourdieu, στο ίδιο.

²⁵⁹ Διονύσης Γράβαρης, *Από το κράτος στο κράτος. Ορθολογικότητα και κανόνες νομιμοποίησης στην εκπαιδευτική πολιτική*, στο Γράβαρης, Δ./Παπδάκης, Ν. (επιμ.), Εκπαίδευση και εκπαιδευτική πολιτική, Μεταξύ κράτους και αγοράς, Αθήνα, (Σαββάλας), 2005.

ενότητα της τάξης τους, οργανώνοντας κυρίως μέσα από το κράτος, την αστική ηγεμονία²⁶⁰.

Για τον M. Castells (εν μέρει και για τον A. Tourain), η μετάβαση στον πληροφοριακό καπιταλισμό, συνδέεται με την ανάδυση ΝΚΚ και τη διχοτόμηση της κοινωνίας, σε πολιτισμικά αυτοπροσδιοριζόμενες ελίτ, οι οποίες χειρίζονται και εφαρμόζουν τις τεχνολογίες με ελευθεριακό, εξατομικευμένο και αποκεντρωμένο τρόπο, από τη μια και σε αποκλεισμένες από την πληροφορία, τους πόρους και την εξουσία και γι' αυτό ανασφαλείς κοινωνικές ομάδες, οι οποίες περιχαράκωνονται σε δοκιμασμένους κώδικες και αξίες, από την άλλη²⁶¹. Πού θα το βρει το γλωσσικό κεφάλαιο η καθαρίστρια, ο παραγίος του συνεργείου, ο μετανάστης εργάτης, για να μπουν μπροστά και να αρθρώσουν την ιδιωτική τους σφαίρα;!

Αντίθετα, ιδιωτικά, διατηρούν την πολιτική τους ιδεολογία και δηλώνουν πολίτες ψηφοφόροι, πολίτες καταναλωτές. Οι «μειοψηφίες» χαράσσουν νέους δρόμους...

Η διερεύνηση αναδεικνύει, ότι τα ΚΠ, αντιπροσωπεύουν για την εργασία, τις συλλογικές δυνάμεις, που εξακολουθούν, περιορίζοντας το αίσθημα της μερικότητας και του «μάταιου αγώνα», να αποτελούν σοβαρό αντίβαρο, στις δυνάμεις της νεοφιλελεύθερης συντήρησης, σε τοπικό, εθνικό, ακόμα και διεθνικό επίπεδο, κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης.

²⁶⁰ Θανάσης Αλεξίου, *Κοινωνικές τάξεις, κοινωνικές ανισότητες και συνθήκες ζωής*, Αθήνα, (Παπαζήσης), 2009.

²⁶¹ Manuel Castells, *The Network Society. The Information Age: Economy, Society and Culture*, τόμος 1, Oxford, (Blackwell), 1996.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η προσέγγιση του ζητήματος, που επιχειρήθηκε, της συλλογικής δράσης των ΚΠ, συνδέει τις σύνθετες και συχνά αντιφατικές εκδηλώσεις και διεκδικήσεις τους, με την συγκρότηση ταυτοτήτων, των συλλογικών υποκειμένων, σε σχέση με την κοινωνική τους σύνθεση και την πολιτική τους πρακτική.

Ο λόγος, είναι για τις νέες κοινωνικές αντιθέσεις και τη σφαίρα του νέου αξιακού συστήματος, στις οποίες εστιάζουν τα αιτήματά τους και τα θέματα που πολιτικοποιούν, παράγοντες αλληλένδετοι, του αταξικού αυτοπροσδιορισμού τους και της ιδεολογικής προβληματικής τους, τρόπου με τον οποίο οι δρώντες, τα διαχειρίζονται, σαν καταλύτη, των μεταξύ τους σχέσεων αλληλεπίδρασης.

Το αποτέλεσμα της διερεύνησης, δικαιώνει την επιλογή μιας τέτοιας οπτικής γωνίας, επιβεβαιώνοντας τα παραπάνω.

Το αναλυτικό πλαίσιο της μελέτης, διαμορφώνουν τα μέλη της Μεσοποταμίας, στοιχειώδεις μονάδες της συλλογικότητας και κατεξοχήν πεδίο του ΚΠ.

Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, μελετήθηκε η σημαντικότητα του ρόλου, της κοινωνικής βάσης τους και της πολιτικής πρακτικής τους.

Στόχος της έρευνας, ήταν η διερεύνηση των επιμέρους ερωτημάτων, που αναφέρθηκαν στην εισαγωγή, τα ευρήματα των οποίων, συνοψίζονται ακολούθως.

Ο ρόλος, κατ' αρχήν της πόλης, έχει αλλάξει εξ' αιτίας οικονομικών και πολιτικών παραγόντων, που μεταξύ άλλων, αντιλαμβάνονται τον δημόσιο χώρο της παραλίας της, περισσότερο ως εμπορική και οικονομική επιχείρηση, παρά ως κοινωνική ή πολιτική οντότητα, που ανήκει στην πόλη.

Το ΚΠ, έχει επιτύχει, να παγώσει τα επιχειρηματικά σχέδια και να δώσει μια ικανοποιητική τροπή, σε σημαντικά νομικά ζητήματα του χώρου, πράγμα που ήταν αδιανόητο να γίνει, μέσα από τους υπάρχοντες κομματικούς ή κρατικούς θεσμούς, ενώ ταυτόχρονα, δημιουργείται η ελπίδα, ότι κάτι γίνεται, ότι μπορεί να υπάρχει διέξοδος, στους πολίτες.

Ο χαρακτήρας του ΚΠ, είναι εξωθεσμικός, με απολύτως δημοκρατική δομή.

Οι αποφάσεις, παίρνονται συναινετικά, χωρίς δεσμεύσεις πλειοψηφιών-μειοψηφιών ή εκλογές «αντιπροσώπων» και με αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες.

Η διαμαρτυρία που οργανώνει, έχει άλλες φορές δυναμική μορφή και άλλοτε συμβατική.

Τα γεγονότα διαμαρτυρίας, παρουσιάζουν διακύμανση ανάλογη, με τις συγκυρίες. Ωστόσο, είναι φανερό η συνεχή λειτουργία του, με σταθερή δράση.

Παρατηρείται, ενοποίηση και συνεργασία ομοειδών συλλογικοτήτων, η οποία οφείλεται στην σταδιακή ανάπτυξη και επέκταση των θεμάτων, που πολιτικοποιεί το ΚΠ, σε τοπικό και υπερτοπικό, επίπεδο και η οποία αποτυπώνεται και στην πολυδιάστατη δράση του.

Υπάρχει δικτύωση και συνεργασία με άλλα Κινήματα, τοπικούς φορείς και τη δημοτική αρχή, η οποία παρείχε υποστήριξη, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, στο Κίνημα και στα γεγονότα διαμαρτυρίας, κατά περίπτωση.

Η πείρα και η διαδικτυακή πλέον υποστήριξη, σε διοικητικά και οργανωτικά θέματα, βοηθά στην επικοινωνία, διάδοση και διάχυση της δράσης τους, κερδίζοντας πολύτιμο χρόνο.

Τέλος, η οικονομική βάση των δραστηριοτήτων τους, είναι η αυτοχρηματοδότηση.

Σχετικά με την ταυτότητα των δρώντων, πρόκειται για πολίτες, κάθε ηλικίας, με σαφή υπεροχή ανθρώπων μέσης ηλικίας (45-50ετών), σχετικά υψηλού μορφωτικού επιπέδου, φιλοσοφικής και κοινωνικής αντίληψης, ταυτιζόμενοι με την τοπική κοινωνία, της οποίας αποτελούν μικρογραφία και κυρίως, ανθρώπων που είχαν και έχουν, μια θητεία στον ευρύτερο χώρο της Αριστεράς.

Επιπλέον, υπάρχει ενεργή συμμετοχή, ανθρώπων με νομικές και πολεοδομικές γνώσεις, που προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες.

Όπως φάνηκε, από τα παραπάνω, ολοένα και μεγαλύτερο ρόλο, παίζει η διανοητική εργασία, δηλαδή η εργασία των νέων αστικών μεσαίων στρωμάτων, με όλα τα στοιχεία της επικοινωνίας, της διάδρασης, της φαντασίας και της αντιληπτικότητας, στη διαδικασία παραγωγής.

Ο προσανατολισμός της κοινωνίας, προς τις μεταϋλιστικές αξίες, δηλαδή τις αξίες μεσαίων στρωμάτων, γύρω από τις οποίες στρατεύεται σε μεγάλο βαθμό το ΚΠ, προκύπτει από την ιδεολογική ηγεμονία μεσαίων στρωμάτων.

Ωστόσο, για το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, η εργασία παραμένει προσδεμένη στην αναγκαιότητα. Δεν είναι δηλαδή, τίποτα παραπάνω από μέσο επιβίωσης.

Ερμηνεύοντας, τα αποτελέσματα αυτά και τα αίτια που τα προκάλεσαν, οι θεωρήσεις που απορρέουν από την «κοινωνία της γνώσης», εκλαμβάνουν τις νέες μορφές εργασίας, ως αντιπροσωπευτικές για ολόκληρη την κοινωνία.

Επομένως, οι τριβές και τα προβλήματα, αναζητούνται και εντοπίζονται στην κοινωνικοπολιτισμική σφαίρα και όχι στην κοινωνικοοικονομική σφαίρα.

Η προάσπιση βίκοσμων και διϋποκειμενικών δικτύων, η διασφάλιση του δικαιώματος στη διαφορά και ο σεβασμός της ετερότητας, πλευρές της νέας κοινωνικοπολιτισμικής πραγματικότητας, που αναδύθηκαν μέσα από την υποχώρηση της «κοινωνίας της εργασίας», συνιστούν το διακύβευμα και το πεδίο αντιπαράθεσης.

Ο (δι)αταξικός χαρακτήρας, του περιεχομένου αυτών των αξιών, όπως επαναπροσδιορίζεται από το ΚΠ, αφήνει απ' έξω ταξικές διεκδικήσεις και φυσικά τα αιτήματα του εργατικού κινήματος. Η αποδοχή αυτών των αξιών, συνδυάζεται με ένα υψηλό μορφωτικό επίπεδο και μια ενδιαφέρουσα εργασία.

Φορείς των αξιών αυτών, είναι τα μεσαία κοινωνικά στρώματα, των οποίων η εργασία, έχει αναβαθμιστεί και έχει αποκτήσει στοιχεία δημιουργίας, φαντασίας, διάδρασης, σύνθεσης κ.λπ.

Επειδή, μάλιστα, αυτά τα στρώματα, έχουν προκύψει κατά κάποιο τρόπο ανιστορικά, μέσα από την «άϋλη παραγωγή» (υπηρεσίες, γνώσεις, σύμβολα) οι αξίες αυτές, εκφράζουν και την ανάγκη τους για ταυτότητα.

Η επικοινωνιακή επάρκεια (επικοινωνιακές δεξιότητες και ικανότητες σύλληψης και απόδοσης σύνθετων νοημάτων κ.α.) και ο χειρισμός της γλώσσας, φαίνεται να είναι απαραίτητες προϋποθέσεις, για τη λειτουργική συμμετοχή του ατόμου στην «κοινωνία της γνώσης». Τόσο όμως η κοινωνική επάρκεια, όσο και το «γλωσσικό κεφάλαιο», εξαρτώνται από την ύπαρξη «κοινωνικού και μορφωτικού κεφαλαίου», που με τη σειρά τους, εξαρτώνται από την κοινωνική θέση του ατόμου, στον καταμερισμό εργασίας, δηλαδή από την κοινωνική τάξη.

Το ΚΠ, επιδιώκει ευρύτερες κοινωνικές αλλαγές. Βασικά στοιχεία των αντιλήψεων και επιδιώξεών τους, αποτελούν η προάσπιση των αξιών χρήσης και η βιώσιμη ανάπτυξη.

Το ΚΠ, εκτός του συγκεκριμένου και σαφώς προσδιορισμένου αντικείμενου του ελεύθερου δημόσιου χώρου, αναπτύσσεται γύρω από τρία μεγάλα θέματα: τη συλλογική κατανάλωση, την πολιτιστική ταυτότητα, που συνδέεται και

οργανώνεται, γύρω από την ιδιαίτερη περιοχή και την πολιτική κινητοποίηση, σε σχέση με την κρατική και ιδιαίτερα την τοπική εξουσία.

Ωστόσο, διακατέχεται από διαθεματική έννοια, που διαπερνά οριζόντια, όλες τις ανθρώπινες, οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές σχέσεις, ενώ φαίνεται, ότι δεν αναπτύσσεται, μόνο σε σχέση με τη δική του τοπική κοινωνία, αλλά επίσης, σε σχέση με το εθνικό και παγκόσμια διαδεδομένο κοινωνικό σύστημα.

Τελικά, η απάντηση στην διερεύνηση, των επιμέρους ερωτημάτων, σχετικά με την κοινωνική του σύνθεση (τάξη) και τις νέες αξίες, στις οποίες εστιάζουν τα αιτήματά τους, την ιδεολογία (και τα θέματα που πολιτικοποιούν), το ΚΠ, επιβεβαιώνει την υπόθεση εργασίας, ότι η σημαντικότητα του ρόλου, της κοινωνικής σύνθεσης και της πολιτικής πρακτικής του, συνιστούν σημαντικούς παράγοντες, για την ταυτότητα του, παρά την εμμονή του, περί του αντιθέτου, να αυτοπροσδιορίζεται, χωρίς ταξική και ιδεολογική προβληματική, η αποτίμηση της οποίας, για να γενικεύσουμε στο σύνολο των ΚΠ, θα ήταν το αντικείμενο, ενός άλλου ερευνητικού κειμένου, με πρόδηλο ενδιαφέρον, για την επέκταση της μελέτης.

Συνοψίζοντας και με την πρόβλεψη, ότι στο μέλλον, τα ΝΚΚ-ΚΠ, θα επιβάλλουν τον δημοκρατικό εξορθολογισμό, των βασικών επιλογών για την κοινωνία, θα πρέπει να επισημανθεί, η αναγκαιότητα, αυτού που έλεγε ο Κορνήλιος Καστοριάδης²⁶², προς αυτή την κατεύθυνση: *«να προσέξουμε, οι συνειδήσεις, να μη μας πεθάνουν στα χέρια, μόλις απομακρυνθούμε λιγάκι από το δρόμο... Πρέπει να εξασφαλίσουμε, ότι οι συνειδήσεις, που χτίζονται στους δρόμους και στα μεγάλα κοινωνικά ξεσπάσματα, είναι αρκετές, για να στηρίζουν ένα αμεσοδημοκρατικό πρόταγμα μέχρι τέλους. Αν θέλουμε να μιλάμε για ένα Κίνημα Αυτονομίας, κοινωνικής και ατομικής, αυτές οι συνειδήσεις, πρέπει να έχουν μια ανάπτυξη και πέρα από το δρόμο: στο σπίτι, στη δουλειά, στο κρεβάτι και στις καθημερινές μας σχέσεις».*

²⁶² Καστοριάδης Κορνήλιος, *Μια άνοδος σημαντικότητας*, συνέντευξη στο Drunken Boat, Φεβρουάριος 2006.

ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ

Αρχεία

Λεοντίδου Λίλα, *Πόλεις της Σιωπής. Εργατικός εποικισμός της Αθήνας και του Πειραιά, 1909-1940*, Αθήνα (Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ) 1989.
Νταντής Στέλιος, *Ιστορικά του Μοσχάτου*, Δήμος Μοσχάτου, Ιστορικό Αρχείο, Αθήνα, 2003.

Εφημερίδες - Περιοδικά

Αλεξανδρόπουλος Στέλιος, *Το Ελληνικό Περιβαλλοντικό Κίνημα: Από την Γένεση στην Ενσωμάτωσή του*, Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, 30, Νοέμβριος 2007.
Arato A., Cohen J., «Κοινωνία των Πολιτών και Κοινωνική Θεωρία», *Λεβιάθαν*, 10, 92, 1991.
Δελτίο «Συνεργαζόμενων Οικολογικών Εναλλακτικών Κινήσεων και Ομάδων», 8, Ιανουάριος 1989.
Καστοριάδης Κορνήλιος, *Μια άνοδος σημαντικότητας*, συνέντευξη στο Drunken Boat, Φεβρουάριος 2006.
Lojkin J., *Νέες Ταξικές σχέσεις και Πολιτική κρίση στον Πληροφοριακό Καπιταλισμό*, μτφρ. Άγγελος Ελεφάντης, Βάνα Γρηγοροπούλου, Ο ΠΟΛΙΤΗΣ, 2005.
Μουζέλης Νίκος, «Νεωτερικότητα, ύστερη ανάπτυξη και κοινωνία των πολιτών», 1998, «Κοινωνία των Πολιτών», 8, 2002.
Μπιλίνης Μπάμπης, *Φαληρικός όρμος - Παραλία Μοσχάτου*, από το ένθετο της εφημερίδας Η ΑΥΓΗ, 08/11/2009.
Μπούμας Αντώνης, *Ψηφιακή τεχνολογία και κοινωνικά κινήματα*, Θέσεις, [Τεύχος 108, Ιούλιος - Σεπτέμβριος 2009](http://www.theseis.com), <http://www.theseis.com> (πρόσβαση στις 25/5/2010).
Πορτάλιου Ελένη, «Η αντίσταση στην εμπορευματοποίηση της πόλης», ΕΠΟΧΗ, 31/7/2005.
Νίκος Σερντεδάκης, «Η θεωρία για τα κοινωνικά κινήματα και τη συλλογική δράση. Η συμβολή του Στέλιου Αλεξανδρόπουλου», *Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη*, 2006, 1, (2).
Σεφεριάδης Σεραφείμ, *Συγκρουσιακή πολιτική, συλλογική δράση, κοινωνικά κινήματα: μια αποτύπωση*, Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, <http://www.eurozine.com>, (πρόσβαση στις 20/5/2010).
Σεφεριάδης Σεραφείμ, «Συγκρουσιακή Πολιτική, Συλλογική Δράση, Κοινωνικά Κινήματα: Μια Αποτύπωση», *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 27, 2006.
Τερζάκης Φώτης, «Κοινωνικά Κινήματα», *Λεβιάθαν*, 5, 1989.
Habermas Jürgen, «Νέα Κοινωνικά Κινήματα», *Το Βήμα Των Κοινωνικών Επιστημών*, Β', 7, Απρίλιος, 1992.
Habermas Jürgen, «Η αποικιοποίηση του καθημερινού κόσμου», (μτφρ.) Κώστας Κατσουρός, ΛΕΒΙΑΘΑΝ, (μτφρ. από το ιταλικό περιοδικό Quaderni Piacentini), *Storia critica dell' opinione pubblica Laterza*, 1971, 74, 1980.

Wallerstein Immanuel, *Ο καπιταλισμός αγγίζει το τέλος του*, (συνέντευξή του στη Le Monde), (μτφρ.) Μπουντουρίδης Μωυσής, <http://greekrider.blogspot.com>, (πρόσβαση στις 13/8/2009).

Barcelona: Departamento de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona, and, «Womens use of public space in the Raval (Barcelona)», *Geojournal*, 61, 2004, 219.

Bohigas O., «Ten points for an urban methodology», στο Marshall T. (ed.) *Transforming Barcelona, London & New York: Routledge*, Taylor & Francis Group, 2004.

Capel H., «El futuro de las ciudades. Una propuesta de manifiesto», biblio 3W, *Revista Bibliografica de Geografia y Ciencias Sociales*, Vol. IX, No. 55, 2004.

Casellas A., «Gobernabilidad, participacion y crecimiento economico: Adaptaciones locales a estrategias globales», *Scripta Nova, Revista Electronica de Geografia y Ciencias Sociales*, Vol. XI, No. 243, 2007.

Castells Manuel, «The Power of Identity», *The Information Age: Economy, Society and Culture* Vol. II. Cambridge, 2004.

Castells Manuel, «The Rise of the Network Society», *The Information Age: Economy, Society and Culture* Vol. I. Cambridge, 2000.

Castells Manuel, *The City and the Grass Roots*, Berkeley and Los Angeles University of California Press, 14, 1983.

Cohen J., «Strategy or Identity?», *Social Research*, vol. 52, no. 4, 1985.

Epstein B., «Rethinking Social Movement Theory», *Socialist Review*, vol. 20, no. 1, 1990.

Eisinger P., «The Conditions of Protest Behavior in American Cities», *The American Political Science Review*, 67 (1) 1973.

Eisinger P., «Protest Behavior and the Integration of Urban Political Systems», *The Journal of Politics*, 33 (4), 1971.

Fracasso L., «Barcelona: Un modelo en discussion y una realidad sin discutir», Biblio 3W, *Revista bibliografica de geografia y ciencias sociales*, Vol. No. 673, 2006, <http://www.ub.es/geocrit/b3w-673.htm>, (πρόσβαση στις 3/5/2010).

Frauca Oliver L., «La ciudad y el miedo», στο in Nogue J. & Romero J. (ed.) *Las Otras geografias*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2006.

Habermas Jürgen, «New Social Movements», *Telos*, no. 49, 1981.

Haeussermann H., Siebel W. «Die Politik der Festivalisierung und Festivalisierung der Politik. Grosse Ereignisse in der Stadtpolitik», στο: των ιδίων, *Festivalisierung der Politik. Stadtentwicklung durch grosse Projekte*, Leviathan, 13, Sonderheft, Opladen, Westdeutscher, Verlag, Hall, 1993.

Halbwachs M., «Enquete», No 4, second semester, 1996.

Harvey David, «The Urban Process under Capitalism», *International Journal of urban and Regional Research*, 1978.

Hirsch, J., «The Crisis of Fordism, Transformation of the 'Keynesian Security State', and New Social Movements», *Research in Social Movements, Conflicts and Change*, vol. 10, 1988.

Hubbart P., «NIMBY by another Name? A Reply to Wolski», *Transactions of the Institute of British Geographers*, 31, 2006.

Inglehart R., Flanagan, S., «Value Change in Industrial Societies», *American Political Science Review*, vol. 81, no. 4, 1987.

Pickvance C., «The rise and the fall of urban movements and the role of comparative analysis», *Environment and Planning D, Society and Space*, 3, 1985.

Pickvance C., «Concepts, Contexts and Comparison in the study of Urban Social Movements: A Reply to M. Castells», *Environment and Planning D, Society and Space*, 4, 1986.

Pickvance C., «From Urban Social Movements to Urban Movements: A Review and Introduction to a Symposium on Urban Movements», *International Journal of Urban and Regional Research*, 27, 1, 2003.

Rosler Martha, «Well, is the Personal Political?» *Feminism Art Theory*, An anthology 1968-2000, Hilary Robinson, Oxford, (Blackwell Publishers Ltd.), 2001.

Scmitter C. Ph., «Still the Century of Corporatism?», *Review of Politics*, 36, 1974.

Shmetov R., «Social Networks and Sustained Activism in Local NIMBY campaigns», *Sociological Forum*, 18, 2003.

Smith A., «Conceptualizing city Image Change: The Re-Imaging of Barcelona», *Tourism Geographies*, Vol.7, No. 4, 2005, 398-423.

Stathakis – Hadjimichalis, «Athens, as a global city: from the desire of few to the reality of many», *Geographies, a biannual review on spatial issues*, no 7, 2004.

Wilderson Frank III, «Gramsci's Black Marx: Whither the Slave in Civil Society?», *Social Identities: Journal for the Study of Race, Nation and Culture*, 1363-0296, Volume 9, Issue 2, 2003.

Zald M.N., McCarthy J., «Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory», *American Journal of Sociology*, 82:1212-1241, 1977.

Touraine Alain, «An Introduction to the Study of Social Movements», *Social Research*, vol. 52, no. 4, 1985.

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

Πληροφορίες για την απογραφή 2001:
<http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE> (πρόσβαση στις 23/6/2010).

Πληροφορίες για Κοινωνικά Κινήματα: www.indy.gr/community/panattico-diktyo-kinimaton-polis (πρόσβαση στις 23/6/2010).

Πληροφορίες για Κοινωνικά Κινήματα: <http://www.babylonia.gr>, (πρόσβαση στις 28/5/2010).

Πληροφορίες για τη Διάχυση της νεολαίας στα κοινωνικά κινήματα:
<http://www.koel.gr> (πρόσβαση στις 24/6/2010).

Πληροφορίες για εκδηλώσεις Κοινωνικών Κινήματων: <http://athens.indymedia.org>, (πρόσβαση στις 28/5/2010).

Πληροφορίες από το Παρατηρητήριο Ελευθέρων χώρων Αθήνας Αττικής:
<http://www.asda.gr/elxoro/>, (πρόσβαση στις 28/5/2010).

Πληροφορίες για το Παναττικό Δίκτυο Κινήματων Πόλης και Ενεργών Πολιτών:
<http://www.panattiko.gr/>, (πρόσβαση στις 5/2/2010).

Πληροφορίες για τη Μεσοποταμία: <http://www.mesopotamia.gr>, (πρόσβαση στις 3/5/2010).

Πληροφορίες για τις δραστηριότητες της Μεσοποταμίας : http://mesopotamia-mosxato.blogspot.com/p/blog-page_9121.html, (πρόσβαση στις 3/7/2010).

Πληροφορίες για την Παραλία του Μοσχάτου: kathimerini.gr, Πράσινο και όχι γήπεδα στον όρμο Φαλήρου, (πρόσβαση στις 19/7/2010).

Πληροφορίες για το Κίνημα ενάντια στα διόδια:

http://epitropesdiodiastop.blogspot.com/p/blog-page_1989.html (πρόσβαση στις 2/7/2010).

Πληροφορίες για την τελική επικαιροποίηση του σχεδίου: Ανάπλαση Φαληρικού Όρμου (ΕΣΟΑΠ) – Ζώνη Οικολογικού Πάρκου, [www.olympicproperties.gr/2009-09-25TEFXOS ΠΑΡΚΟ Final.doc](http://www.olympicproperties.gr/2009-09-25TEFXOS%20ΠΑΡΚΟ%20Final.doc), (πρόσβαση στις 25/6/2010).

Πληροφορίες για Πόλη Βαρκελώνης: <http://www.ub.es/geocrit/b3w-551.htm>, (πρόσβαση στις 10/4/2010).

Πληροφορίες για Ευρωπαϊκές πόλεις: <http://www.ub.es/geocrit/sv-65.htm>, (πρόσβαση στις 10/4/2010).

Νόμοι

Νόμος 3342/05.

Νόμος 2730/1999, άρθρο 2, παρ.1

Συνέδρια-Ανακοινώσεις- Ομιλίες-Μελέτες

Καβουλάκος Κάρολος-Ιωσήφ, *Προστασία και διεκδίκηση δημόσιων χώρων: Ένα κίνημα της πόλης στην Αθήνα του 21ου αιώνα*, στο Εμμανουήλ Δ., Ζακοπούλου Ε., Κανταντζόγλου Ρ., Μαλούτας Θ., Χατζηγιάννη Α. (επιμ.) *Κοινωνικοί μετασχηματισμοί και ανισότητες στην Αθήνα του 21ου αιώνα*, Αθήνα, Μελέτες – Έρευνες ΕΚΚΕ, (ΕΚΚΕ), 2009.

Lojkinė J., Νέες Ταξικές σχέσεις και Πολιτική κρίση στον Πληροφοριακό Καπιταλισμό, από τις Βασικές θέσεις του Κοινωνιολόγου, κατά τις ομιλίες του στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και το Ίδρυμα Πουλαντζά, www.epohi.gr/store_814.htm, (πρόσβαση στις 2/5/2010).

Harvey David, *Για το δικαίωμα στην πόλη*, από την ομιλία στο Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ, Μπελέμ Βραζιλίας, 29 Ιανουαρίου 2009, (μεταγρ.) Brian Mier, (μτφρ.) Μωυσής Μπουντουρίδης, 2009.

Μπαμπάς Στέλιος, *Ο σύγχρονος κόσμος στην αυγή του 21^{ου} αιώνα*, και Μανιάτης Θ., Μπαμπάς Στ., *Κρίση του καπιταλισμού*, στο *Για το σοσιαλισμό του 21ου αιώνα*, Παρεμβάσεις, Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς, 2009.

Παναγιωτόπουλος Νίκος, *Για μια Ρεαλιστική Ουτοπία*, Πρακτικά της διάσκεψης, 2003, *Προς ένα Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Κίνημα*, Αθήνα, 3,4,5 Μαΐου 2001, (μτφρ.) Καίτη Διαμαντάκου, Αθήνα (Πατάκη) 2003.

Μπελαβίλας Νίκος, *Η κατάργηση της δημόσιας πόλης. Μεταλλάξεις και συγκρούσεις στον Πειραιά του 2005*, Ανακοίνωση στο Συνέδριο «Γεωγραφίες της Μητρόπολης-Όψεις του φαινομένου στον ελληνικό χώρο» Θεσσαλονίκη, 2005.

Πορτάλιου Ελένη, Εισήγηση με θέμα: «Ελεύθεροι Χώροι», Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείου Κρήτης, Χανιά, 2007.

Σεφεριάδης, Σεραφείμ, «Αντινομίες στη μελέτη των κοινωνιών κινήματων», εισήγηση στο Πανελλήνιο Μεταπτυχιακό Εντατικό Συνέδριο/Σεμινάριο για Υποψήφιους Διδάκτορες *Ζητήματα Μεθοδολογίας της Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες*, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Τμήμα Κοινωνιολογίας, 1-4 Δεκεμβρίου 2006.

Τσιώλης Γιώργος, «*Η βιογραφική αφηγηματική προσέγγιση στην κοινωνιολογική έρευνα. Ένα παράδειγμα*», Αθήνα, Εισήγηση στο ΜΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής Πάντειο Πανεπιστήμιο, 20 Μαΐου 2008.

Τσιώλης Γιώργος, Αποβιομηχάνιση και βιογραφικοί μετασχηματισμοί. Ιστορίες ζωής εργατών του Λαυρίου, αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 2002.

Esping-Andersen, *Post-Industrial Class Structures: An Analytical Framework*, Working Paper 38, Centre for Advanced Studies in the Social Sciences, Juan March Institute, Gosta (April 1992) Madrid, 1992.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλεξανδρόπουλος Στέλιος, *Θεωρίες για τη συλλογική δράση και τα κοινωνικά κινήματα*, τόμος Α', Αθήνα (Κριτική) 2001.
- Αλεξίου Θανάσης, *Κοινωνικές τάξεις, κοινωνικές ανισότητες και συνθήκες ζωής*, Αθήνα, (Παπαζήσης), 2009.
- Αλεξίου Στυλιανός, «Εισαγωγή» στο: *Βιτσέντζος Κορνάρος, Ερωτόκριτος*, (επιμ.) Αλεξίου Στυλιανός, Αθήνα (Εστία, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη) 1995.
- Αντωνοπούλου Μαρία, *Κοινωνική πράξη και υλισμός. Σπουδή στην κοινωνιολογία της γνώσης*, Αθήνα, (Αλεξάνδρεια), 2000.
- Αριστοτέλης, Πολιτικά, IV, 1289.
- Gasset Ortega, *Η εξέγερση των μαζών*, Αθήνα (Δωδώνη) 1972.
- Γετίμης Π., *Οικιστική πολιτική στην Ελλάδα. Τα όρια μιας μεταρρύθμισης*, Αθήνα (Οδυσσέας) 1989.
- Γκράμσι Αντόνιο, 1937-1997, αφιέρωμα στα εξήντα χρόνια από τον θάνατό του, (17ο-18ο), β' έκδ, Αθήνα (Στοχαστής) 1997.
- Γράβαρης Δημήτρης, *Από το κράτος στο κράτος. Ορθολογικότητα και κανόνες νομιμοποίησης στην εκαπιδευτική πολιτική*, στο Γράβαρης, Δ./Παπδάκης, Ν. (επιμ.), Εκπαίδευση και εκπαιδευτική πολιτική, Μεταξύ κράτους και αγοράς, Αθήνα 2005.
- Drucker P.F., *Μετακαπιταλιστική Κοινωνία*, (μτφρ.) Δ. Γ. Τσαούσης, Αθήνα, (Gutenberg), 1996.
- Καλογεράτος Παναγιώτης, *Τα «Κοινωνικά Κινήματα» ως γνωστικό αντικείμενο της Πολιτικής Επιστήμης και της Κοινωνιολογίας*, Αθήνα-Κομοτηνή (Σακκούλας) 2001.
- Καστέλς Μανουέλ, *Πόλη και κοινωνικοί αγώνες*, Αθήνα (Αγώνας) 1980.
- Κυριαζή Νότα, *Η κοινωνιολογική έρευνα*, Αθήνα (Ελληνικά Γράμματα) 1999.
- Hannah Arendt, *The Human Condition*, (The University of Chicago Press, β' έκδ). 1998, (α' έκδ. 1958), (μτφρ.) Σ. Ροζάνη, Γ. Λυκιαρδόπουλου, *Η Ανθρώπινη Κατάσταση*, Αθήνα (Γνώση), 1986.
- Hardt M., Negri A., *Αυτοκρατορία*, (μτφρ.) Ν. Καλαϊτζής, Αθήνα (Scripta) 2002.
- Held David, *Η παγκοσμιοποίηση ήρθε για να μείνει*, Αφιέρωμα: κοινωνικά κινήματα, <http://www.re-public.gr/>, (πρόσβαση στις 28/11/2009).
- Holloway John, Bonefeld Werner, *Μεταφορντισμός & Κοινωνική Μορφή*, Αθήνα (Εξάντας) 1993.
- Λαζός Γρηγόρης, *Το πρόβλημα της ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*, Αθήνα (Παπαζήσης) 1998.
- Le Bon Gustave, *Η ψυχολογία των όχλων*, (μτφρ.) Καλκάνη Ελένη, Αθήνα (Δαμιανός) 1998.
- Lefebvre Henri, *Δικαίωμα στην Πόλη, Χώρος και Πολιτική*, Αθήνα (Παπαζήσης), 1977.

- Λυδάκη Άννα, *Ποιοτικές μέθοδοι της κοινωνικής έρευνας*, Αθήνα (Καστανιώτη) 2001.
- Lorenz von Stein, στο Στέλιος Αλεξανδρόπουλος, *Θεωρίες για τη Συλλογική Δράση και τα Κοινωνικά Κινήματα*, Αθήνα (Κριτική) 2001.
- Λυοτάρ Φ., *Η μεταμοντέρνα κατάσταση*, Αθήνα (Γνώση) 1993.
- McKenzie Wark, *Ένα Μανιφέστο των Χάκερ*, (μτφρ.) Καλαϊτζής Νεκτάριος, Αθήνα (Scripta), 2006.
- Μαρξ Καρλ, Ένγκελς Φρίντριχ, *Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος*, Αθήνα (Ερατώ) 1998.
- Μαρμαράς Ε., *Σχεδιασμός και οικιστικός χώρος. Θεωρητικές προσεγγίσεις και όψεις της ελληνικής αστικής γεωγραφίας*, Αθήνα (Ελληνικά Γράμματα) 2002.
- Marshall, T.H., Bottomore T., *Ιδιότητα του Πολίτη και Κοινωνική Τάξη*, Αθήνα, (Gutenberg) 1995.
- Melucci Alberto, *Culture in gioco. Differenze per convivere, il Saggiatore*, Μιλάνο (μτφρ.) Μιχάλης Ψημίτης, Αθήνα (Gutenberg) 2002.
- Μουζέλης Νίκος, *Κοινοβουλευτισμός και εκβιομηχάνιση στην ημιπεριφέρεια. Ελλάδα, Βαλκάνια, Λατινική Αμερική*, Αθήνα (Θεμέλιο) 1987.
- Οικονόμου Δ., Γετίμης Π., κ.ά., *Ο διεθνής ρόλος της Αθήνας. Σημερινή κατάσταση και στρατηγική για την ανάπτυξή του*, Βόλος (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας), 2001.
- Offe, Claus «*Νέα Κοινωνικά Κινήματα: Αμφισβητώντας τα όρια της θεσμικής πολιτικής*», Social Research, 52, 4, (μτφρ.) Στέλιος Αλεξανδρόπουλος, στο Γεωργία Πετράκη, *Παγκοσμιοποίηση και Νέα Κοινωνικά Κινήματα*, Φάκελος Μαθήματος, Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, (Πάντειο Πανεπιστήμιο), 2007-2008.
- Πετράκη Γεωργία, *Οι Νέες Μορφές Οργάνωσης της Εργασίας*, Αθήνα (Gutenberg) 2007.
- Σαχίνη-Καρδόση Άννα, *Μεθοδολογία έρευνας*, Αθήνα (Βήτα) 1997.
- Σεφεριάδης Σεραφείμ, *Διεκδικητικό Κίνημα και Πολιτική στο Συγκρουσιακή Πολιτική, Συλλογική Δράση, Κοινωνικά Κινήματα*, Σημειώσεις Παραδόσεων, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας, (Πάντειο Πανεπιστήμιο), 2002.
- Σωτηρόπουλος Δημήτρης, *Κοινωνία Πολιτών στην Ελλάδα: Ατροφική ή Αφανής; στο Δημήτρης Σωτηρόπουλος, (επιμ.), Η Άγνωστη Κοινωνία Πολιτών*, Αθήνα (Ποταμός) 2004.
- Τερζάκης Φώτης, *Οι αντίποδες του '60. Πίσω από τη διφορούμενη έννοια του μεταμοντερνισμού και μέσα από τα νέα κοινωνικά κινήματα*, Αθήνα (Πρίσμα) 1992.
- Tilly Charles, *Κοινωνικά Κινήματα 1768-2004*, (μτφρ.) Θανάσης Τσακίρης, Αθήνα (Σαββάλας) 2007.
- Touraine Alain, *Πώς να ξεφύγουμε από τον φιλελευθερισμό;*, Αθήνα (Πόλις) 1999.
- Τσουκαλάς Κωνσταντίνος, «*Αμφισβήτηση και Κρίση του Πολιτισμού*», στο Παναγιώτης Καλογεράτος, *Τα Κοινωνικά Κινήματα ως Γνωστικό Αντικείμενο της Πολιτικής Επιστήμης και της Κοινωνιολογίας*, Αθήνα (Σακούλας) 2001.
- Ulrich Beck, *Η Επινόηση του Πολιτικού*, Αθήνα (Νέα Σύνορα - Α.Α. Λιβάνη), 1996.
- Foucault Michel, *Η Μικροφυσική της Εξουσίας*, (μτφρ.) Λ. Τρουλικού, συλλογή συνεντεύξεων, συζητήσεων και δοκιμίων του Foucault, Αθήνα, (Ψυλόν), 1991.
- Χάμπερμας Γιούργκεν, *Αυτονομία και Αλληλεγγύη*, Εκδόσεις (Ψυλόν), 1986.
- Χαραλάμης Δημήτρης, *Δημοκρατία και Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα (Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα) 2002.

Χαραλάμπης Δημήτρης, *Πελατειακές σχέσεις και λαϊκισμός. Η εξωθεσμική συναίνεση στο ελληνικό πολιτικό σύστημα*, Αθήνα (Εξάντας) 1989.

Χατζή Βενετία, *Μητροπολιτική διακυβέρνηση στην Ευρώπη: Αστική ανάπτυξη και κοινωνικός έλεγχος στη σημερινή Βαρκελώνη*, Αθήνα, (Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο), 2009.

Ψημίτης Μιχάλης, *Εισαγωγή στα Σύγχρονα Κοινωνικά Κινήματα*, Αθήνα (Ατραπός) 2006.

Arnold Mathew, στο D. Mitchell, *The Right to the City: social justice and the fight for public space*, New York & London, (The Guilford Press), 2003.

Bailly A.S., *La perception de l' espace urbain. Le concepts, les methodes d' etude, leur utilisation dans la recherche urbanistique*, Centre de Recherche d' Urbanisme, Paris, 1977.

Barbero Jesus Martin, *Communication, Culture and Hegemony*, Λονδίνο, (Sage Publications), 1993.

Bell D. , *The Coming of Post-industrial society*, New York, 1973.

Bell D., *The End of Ideology*, Glencoe, IL, (Free Press), 1960.

Blalock H., *Social Statistics*, London, (McGraw-Hill), 1979.

Borja J., Muxi Z., *El Espacio publico: ciudad y ciudadania*, Barcelona: Diputacio de Barcelona, Xarxa de Municipis, (Electa), 2003.

Bourdieu Pierre, *Outline of a Theory of Practice, cultural capital thesis*, Cambridge, (Cambridge University Press), 1977.

Castells Manuel, *End of Millenium. The Information Age: Economy, Society and Culture*, Oxford, τόμ. 3, (Blackwell), 1998.

Castells Manuel, *The Network Society. The Information Age: Economy, Society and Culture*, τόμ. 1, Oxford, (Blackwell), 1996.

Castells Manuel, *Commentary*, on C. G. Pickvance's, *The rise and the fall of urban movements...*, *Environment and Planning D: Society and Space*, τόμ. 3, 1985.

Castells Manuel, *City, Class and Power*, London, (Macmillan), 1978.

Castells Manuel, *The Urban Question*, London, (Edward Arnold), 1977.

Gamson William, *The Strategy of Social Protest*, Belmont, (Wadsworth Publishing Company), 1990.

Chtouris S., Heidenreich E. και Ipsen D., *Von der Wildnis zum urbanen Raum*, Frankfurt/M., (Campus Verlag), 1993.

Combessie J.-C., *La methode en sociologie*, Παρίσι, (La Decouverte), 1996.

Garner Roberta, *Contemporary Movements and Ideologies*, New York, (McGraw-Hill Inc), 1996.

Garcia M. και Degen M., «El Camino Barcelona: espacios y sociedades», στο M. Garcia M. και Degen, (ed.) *La Metaciudad Barcelona: Transformacion de una metropolis*, Barcelona, (Anthropos), 2008.

Giddens A., *The consequences of modernity*, Police Press, 1990.

Giddens A., Mackenzie G., *Social Class and the Division of Labour* Cambridge, (Cambridge University Press), 1982.

Goldstone J.A., *States, Parties and Social Movements*, Cambridge/Νέα Υόρκη /Μελβούρνη/Μαδρίτη /Cape Town, (Cambridge University Press), 2003.

Della Porta, D. M. Diani, *Social Movements: An Introduction*, Οξφόρδη, (Blackwell), 1999.

Dalton R., Kuechler M., Buerklin W., *The Challenge of New Movements στο*
 Dalton R., Kuechler M., *Challenging the Political Order: New Social and Political Movements in Western Democracies*, New York, (Oxford University Press), 1990.

Delgado M., *Elogi del vianant: del “model Barcelona” a la Barcelona real*, Barcelona, (edicions de 1984 S.A.), 2005.

Delgado M., *Disoluciones urbanas: procesos identitarios y espacio publico*, Universidad de Antioquia: Facultad de Ciencias Humanas y Economicas de la Universidad Nacional de Colombia, (Medellin) 2002.

Delgado M., *El Animal publico: hacia una antropologia de los espacios urbano*, Barcelona, (Anagrama), 1999.

Escobar A., Alvarez S., *The Making of Social Movements in Latin America: Identity, Strategy and Democracy*, Oxford, (Westview Press), 1992.

Faulks K., *Political Sociology: A Critical Introduction*, Edinburgh, (Edinburgh University Press), 1999.

Habermas Jürgen, *The Theory of Communicative Action*, (τόμος 2), *Lifeworld and System: A Critique of Functional Reason*, Λονδίνο, 1987.

Haeussermann H., Siebel W., *Neue Urbanitaet*, (επιμ.) M. Suhrkamp, και Hubbart P., Frankfurt, 1998.

Healey P., *Collaborative Planning: Shaping Places in Fragmented Societies*, Houndmills, (Macmillan), 1997.

Jessop B., *Post-Fordism and the State*, στο Amin, A., (επιμ.), *Post-Fordism, A Reader* Oxford, (Blackwell), 1994.

Kaufmann J.-C., *L’entretien comprehensif*, Παρίσι, (Nathan), 1996.

Klandermans B., *New Social Movements and Resource Mobilisation: The European and the American Approach Revisited* στο Rucht D. (ed.) *Research on Social Movements: The State of the Art in Western Europe and the U.S.A.* (Frankfurt, Campus), 1992.

Le Bon Gustave, *The Crowd: a study of the public mind*, New York, (Courier Dover Publications), 1895/2002.

Lefebvre Henri, *Writing on Cities, Part II Right to the City*, (Blackwell Publishing), 1996.

Lowe S., *Urban Social Movements, The City after Castells*, London, (Macmillan), 1986.

Marcuse P., Kempen R. Van, *Globalizing Cities, A New Spatial Order*, (Blackwell Publishers), 2000.

Mas Abel A., Clua A. και Cortes Diaz F., *Resistencias Urbans y conflicto creativo: lo publico como espasio de reconocimiento*, στο Nogue J. & Romero J. (ED.) *Las Otras geografias*, Valencia, (Triant to Blanch), 2006.

Mayer M., *Post-Fordist City Politics*, στο Amin A., (επιμ.) *Post-Fordism, A Reader*, Oxford, (Blackwell), 1994.

McAdam D., Tarrow S., Tilly C., *Dynamics of Contention*, Cambridge/Νέα Υόρκη /Oakleigh/Μαδρίτη/Cape Town, (Cambridge University Press), 2001.

McAdam D., *Conceptual Origins, Current Problems, Future Directions*, στο McAdam D., McCarthy J., Zald M.N., (eds), *Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings*, Cambridge, (Cambridge University Press), 1996.

McAdam J., *Political Process and the Development of Black Insurgency, 1930-1970*, Chicago, (Chicago University Press), 1982.

Melucci Alberto, *Nomads of the present: social movements and individual needs in contemporary society*, London, (Hutchinson), 1989.

Melucci Alberto, «The Process of Collective Identity» στο Johnston H. and Klandermans B., *Social Movements and Culture*, Minneapolis, (University of Minnesota Press), 1995.

Mitchell D., *The Right to the City: social justice and the fight for public space*, New York & London, (The Guilford Press), 2003.

Montaner Martorell M.J., *Repensar Barcelona*, Barcelona, (Edicions UPC), 2003.

Negri A. & Hardt M., *Die Arbeit des Dionysos. Materialistische Staatskritik in der Postmoderne*, Berlin, 1997.

Ortiz A., Garcia Ramon M. D., Prats M., *La via joulia de Nou Barris: un estudio cualitativo y de genero de un espasio publico en Barcelona*, Manuscrito (non published), 2003.

Park E.R., Burgess W.E., *Introduction to the Science of Sociology*, Chicago, (University of Chicago Press), 1924.

Parsons Talcott, *The Social System*, Λονδίνο (Routledge) 1979.

Pickvance, C., *Where have the Urban Movements Gone?*, στο: Hadjimichalis, C., Sadler, D. (επιμ.), *Europe at the Margins: New Mosaics of Inequalit*, London, (John Wiley & Sons), 1995.

Piven F.F. and Cloward R.A., *Poor People's Movements. Why they Succeed, How they Fail*, New York, (Vintage Books) 1979.

Porta D., Diani M., *Social Movements: An Introduction*, Οξφόρδη, (Blackwell), 1999.

Raschke J., *Soziale Bewegungen. Ein historisch-systematischer Grundriß*, 2η έκδοση, Frankfurt, (Campus Verlag), 1998.

Ρίκου Ε., *Parcours des lieux urbains*, Paris, 1997.

Rimbert S., *Les paysages urbains*, , Paris, (A. Colin) 1973.

Rochon, T., *The West European Peace Movement and the Theory of New Social Movements*, στο Dalton R., Kuechler M., Buerklin W., *The Challenge of New Movements* στο Dalton R., Kuechler M., *Challenging the Political Order: New Social and Political Movements in Western Democracies*, New York, (Oxford University Press), 1990.

Robson C., *Real World Research*, (Oxford), 1993.

Robert Michels, *Πολιτικά Κόμματα*, (Free Press), 1968 (1911), <http://socserv2.socsci.mcmaster.ca>, (πρόσβαση στις 11/6/2010).

Rucht D., *Modernisierung und neue soziale Bewegungen*, Deutschland, Frankreich und USA Vergleich, Frankfurt /M, (Campus Verlag), 1994, 76-77.

Saskia Sassen, *The Global City*, Princeton, New Jersey, (Princeton University Press), 1991.

Scott A., *Ideology and the New Social Movements*, London, (Unwin Hyman), 1990.

Soja Edward, *Postmetropolis, Critical Studies of Cities and Regions*, (Blackwell Publishing), 2000.

Tarrow Sidney, *Power in Movement: Social Movements, Collective Action and Politics*, New York, (Cambridge University Press), 1998.

Tarrow Sidney, *States and Opportunities: The Political Structuring of Social Movements*, στο McAdam, D., Mc Carthy, J. και Zald, M. (επιμ.), *Comparative Perspectives on Social Movements, Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings*, (Cambridge, Cambridge University Press), 1996.

Tilly Charles, *Social Movements, 1768-2004*, Paradigm Publishers, 2004.

Tilly Charles, *From Mobilization to Revolution*, Νέα Υόρκη/St Louis/San Francisco/Auckland/Bogota/Caracas/Αμβούργο/Λισαβόνα/Λονδίνο/Μαδρίτη/Πόλη του Μεξικού/Μιλάνο/Μόντρεαλ/Νέο Δελχί/Oklahoma City/Παρίσι/San Juan/Σαο Paulo/Σιγκαπούρη/ Sidney/Τόκιο/Τορόντο, (McGraw-Hill Publishing Company), 1978.

Touraine Alain, *Pour la sociologie*, Seuil, coll., Paris, (Points), 1974.

Wiley John, *The Entrepreneurial City*, Geographies of Politics, Regime and Representation, Chichester, 1987.

Wolsink M., *Invalid Theory impedes our Understanding: a critique of the persistence of the language of NIMBY*, (Transactions of the Institute of British Geographers), τόμ. 31, 2000.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Υλικό πεδίου: Επιστολές, προσκλήσεις σε εκδηλώσεις, ανακοινώσεις, αποφάσεις, νομολογία, κ.ά.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1 Η επιτόπια έρευνα

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ - ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

- **Η ταυτότητα των δρώντων:** Κοινωνικά και Δημογραφικά χαρακτηριστικά, (ηλικία, φύλο, καταγωγή, μορφωτικό επίπεδο, αντικείμενο σπουδών, επαγγελματική ειδικότητα, οικογενειακή κατάσταση), **Κοινωνική σύνθεση**, Κινηματική Διαδρομή (μικρή περιγραφή: συμμετοχή, δράση, πότε, πώς, γιατί).
- **Επιμέρους χαρακτηριστικά Κινήματος:** Ποιος είναι ο χώρος, η μορφή, ο τρόπος και ο σκοπός δράσης τους (Οργανωτική δομή, Πολιτική στρατηγική), η σχέση τους, με άλλες οργανωμένες ομάδες δράσης (Τ.Α, πολιτικά κόμματα, άλλα Κινήματα).
- **Η σφαίρα του «νέου» αξιακού συστήματος** (σε ποιες αξίες εστιάζονται τα αιτήματά τους). **Τα θέματα που πολιτικοποιούν τα ΝΚΚ** (Ιδεολογία, Νέες κοινωνικές αντιθέσεις).

2 Η συλλογική δράση στον αστικό χώρο

Η Χάρτα για το Δικαίωμα στην Πόλη

Παρά τις νέες ισχυρότερες διαιρέσεις, τις νέες συγκεντρώσεις και διασπάσεις, που ορίζουν τον χώρο της πόλης, το αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα διεκδικεί ξανά το δικαίωμα στην πόλη. Έτσι, στην τελευταία συνάντηση του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ ένα παγκόσμιο δίκτυο συμμετεχόντων έφερε προς συζήτηση μια Χάρτα με τίτλο Το δικαίωμα στην Πόλη²⁶³.

Σύμφωνα με το προοίμιο, η Χάρτα

[...] είναι ένα εργαλείο που αποσκοπεί να συμβάλλει στον αστικό αγώνα και να βοηθήσει στη διαδικασία αναγνώρισης του δικαιώματος στην πόλη μέσα στο διεθνές σύστημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αυτό το δικαίωμα θα γίνει κατανοητό ως συλλογικό δικαίωμα των κατοίκων της πόλης, ιδιαίτερα των πιο ευάλωτων και σε δυσμενέστερη θέση, παρέχοντας νομιμοποίηση της δράσης και της οργάνωσης σύμφωνα με τις συνήθειες και τα ήθη τους σε αναζήτηση ολόπλευρης άσκησης του δικαιώματος σ' ένα ικανοποιητικό επίπεδο ζωής.

Το άρθρο 1 ορίζει το δικαίωμα στην πόλη για όλους τους κατοίκους της, δηλαδή όλα τα πρόσωπα που ζουν στην πόλη μόνιμα ή μεταβατικά. Οι βασικές αρχές του δικαιώματος στην πόλη είναι: (1) η δημοκρατική διαχείριση της πόλης, (2) η κοινωνική λειτουργία της πόλης, (3) η κοινωνική λειτουργία της ιδιοκτησίας, (4) η πλήρης άσκηση της πολιτειότητας, (5) η ισότητα και όχι οι διακρίσεις, (6) η ιδιαίτερη προστασία για ευπαθή πρόσωπα και ομάδες, (7) η κοινωνική εγγύηση του ιδιωτικού τομέα, (8) η αύξηση της οικονομικής αλληλεγγύης και η επιβολή προοδευτικών πολιτικών. Η Χάρτα μεριμνά, επίσης, για βιώσιμη και δίκαιη αστική ανάπτυξη, για τη συμμετοχή στο σχεδιασμό του προϋπολογισμού της πόλης, για διαφάνεια στη διαχείριση, για το δικαίωμα στη δημόσια πληροφόρηση, για αστικά και πολιτικά δικαιώματα, για πολιτική συμμετοχή, για το δικαίωμα οργάνωσης, συνάθροισης, έκφρασης, δημοκρατικής χρήσης του αστικού δημόσιου χώρου, όπως και για οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά δικαιώματα :

²⁶³ Ο Παγκόσμιος Καταστατικός Χάρτης για το δικαίωμα στην Πόλη, είναι ίσως το πιο πρόσφατο διεθνές κείμενο, που περιγράφει τους στόχους του παγκόσμιου αυτοδιοικητικού κινήματος. Συντάχθηκε κατά την διάρκεια των εργασιών του «Κοινωνικού Φόρουμ της Αμερικανικής Ηπείρου – Κίτο Ισημερινού Ιούλης 2004» και στο «Παγκόσμιο Αστικό Φόρουμ – Βαρκελώνη Ισπανίας, Σεπτέμβριος 2004».

πρόσβαση και δημιουργία δυνατοτήτων κινητικότητας στον ιδιωτικό και δημόσιο χώρο, το δικαίωμα στην κατοικία, την εκπαίδευση, την εργασία, την κουλτούρα, τον ελεύθερο χρόνο, την υγεία και το περιβάλλον.

Αυτό το εκτενές κείμενο, εκφράζει μ' ένα τρόπο , την εικόνα της εναλλακτικής πόλης ως αντικείμενο διεκδίκησης από τη σκοπιά των αποκάτω και σε αντιπαράθεση με τις κυρίαρχες κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις. Σύμφωνα με τον Castells στο έργο του «Η Πόλη και οι Αποκάτω» , αυτή η εναλλακτική πόλη προκύπτει από τους αστικούς αγώνες και τη δράση των αστικών κοινωνικών κινημάτων . Σήμερα αυτά τα αστικά κινήματα δεν είναι συνήθως επαναστατικά , όπως είχε ελπίζει ο Castells στη βάση των μελετών του, αλλά αμφισβητούν τη νεοφιλελεύθερη επίθεση στον αστικό χώρο και στα δικαιώματα στην πόλη.

Στην 4η συνάντηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ στην Αθήνα, το 2006, με μεγάλη συμμετοχή αντιπροσώπων από την Ανατολική Ευρώπη και την Τουρκία, ένας ξεχωριστός χώρος – ένα αστικό φόρουμ – οργανώθηκε μέσα στο φόρουμ, με εκθέσεις, συναντήσεις και σεμινάρια για τα αστικά κοινωνικά κινήματα και τα σύγχρονα σημαντικά προβλήματα των πόλεων και των πολιτών τους. Καθώς οι πολλοί συμμετέχοντες μετείχαν σε δίκτυα κατοικίας, το κύριο θέμα των σεμιναρίων ήταν το δικαίωμα στην κατοικία. Άλλα θέματα, όπως αυτά που περιλαμβάνονται στη Χάρτα, συζητήθηκαν σε πολλά σεμινάρια, που αφορούν ειδικά την πόλη ή/ και ευρύτερα θέματα. Η συνάντηση στην Αθήνα, όπως και η δράση των τοπικών ομάδων και τα διεθνή δίκτυα, αποδεικνύουν την επικαιρότητα των αστικών κοινωνικών κινημάτων και την επαναφορά της πόλης ως αντικείμενο διεκδίκησης των αποκάτω.

3 Ο Δημόσιος χώρος της παραλίας του Μοσχάτου

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΘΕΜΑ: Κατεπείγουσα Προκαταρκτική Εξέταση από την Εισαγγελία Πειραιά για τις παραβάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στο οδικό έργο πάνω από τον Κηφισό.

Κατεπείγουσα Προκαταρκτική Εξέταση διέταξε ο Προϊστάμενος της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Πειραιά για παραβάσεις των περιβαλλοντικών όρων στο οδικό έργο πάνω από τον Κηφισό ποταμό στις περιοχές Μοσχάτου, Ρέντη και Νέου Φαλήρου, μετά από καταγγελία κατοίκων της περιοχής. Μετά από τεσσερισήμισι χρόνια από τη λειτουργία του έργου ελάχιστα έχουν γίνει για την υλοποίηση των Περιβαλλοντικών Όρων από το ΥΠΕΧΩΔΕ, κατά παράβαση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, που υποτίθεται ότι ελέγχει και επιβάλλει. Συγκεκριμένα δεν έχουν τοποθετηθεί κατάλληλα ηχοπετάσματα, ώστε να μην εκτίθενται σε απαγορευτικές στάθμες θορύβου οι κάτοικοι, ούτε ανακυκλώνονται τα σκιασμένα από το Έργο ανήλιαγα στάσιμα νερά του ποταμού με αποτέλεσμα την ανάπτυξη μολυσματικών καταστάσεων και εντόμων, που μεταφέρουν την μόλυνση στη γύρω περιοχή. Επίσης δεν έχει αναπτυχθεί το προβλεπόμενο πράσινο, που θα λειτουργούσε σαν φίλτρο για την ατμοσφαιρική ρύπανση και ιδιαίτερα για τα «φονικά μικροσωματίδια» από τις μηχανές των αυτοκινήτων. Η αναλγησία του ΥΠΕΧΩΔΕ είναι πέρα από κάθε λογική, αφού ούτε στην θέση του 5^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ρέντη, που βρίσκεται σε άμεση γειτνίαση με το Οδικό Έργο φρόντισε για την τοποθέτηση ηχοπετασμάτων, σε βάρος της υγείας και του δικαιώματος στη μόρφωση των μικρών μαθητών.

Σε ερωτήματα των πολιτών η αρμόδια Διεύθυνση του ΥΠΕΧΩΔΕ, απάντησε κατά τρόπο που προσβάλλει την κοινή λογική, ισχυριζόμενη ότι η προθεσμία ισχύος των περιβαλλοντικών όρων αποτελεί προθεσμία για την υλοποίησή τους, ισχυριζόμενη δηλαδή ότι καλώς το έργο λειτουργεί για τεσσερισήμισι χρόνια χωρίς να έχουν υλοποιηθεί οι περιβαλλοντικοί του όροι, με αποτέλεσμα σοβαρές συνέπειες σε βάρος της υγείας και με σοβαρή υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Σημειώνεται ότι παρά τις εκκλήσεις των πολιτών **η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (Ε.Υ.Ε.Π.) που υπάγεται απευθείας στον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ**, δεν έχει ενημερώσει τους κατοίκους, ούτε έχει

γνωστοποιήσει ελέγχους, τα αποτελέσματά τους και τη δρομολόγηση κυρώσεων για τις σοβαρές παραβάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στον Κηφισό. **Αναρωτιέται βέβαια ο απλός πολίτης, μπορεί η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος να πράξει το καθήκον της, όταν ο προϊστάμενός της είναι εν προκειμένω ο υπεύθυνος για τις σοβαρές περιβαλλοντικές παραβάσεις σε βάρος των πολιτών ;**

Μπροστά σε αυτή την κατάσταση οι κάτοικοι έχουν ήδη απευθυνθεί εκτός από τις εισαγγελικές αρχές, που άμεσα αντέδρασαν, στο Συνήγορο του Πολίτη και στο Σώμα Επιθεωρητών της Δημόσιας Διοίκησης. Παράλληλα απευθύνονται στα αρμόδια Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για να ζητήσουν τη βοήθεια τους και να τους ενημερώσουν για το τι ακριβώς συμβαίνει σε βάρος των πολιτών σε ένα μεγάλο έργο, υψηλής περιβαλλοντικής όχλησης, που έχουν χρηματοδοτήσει. Η ευθύνη για το ότι η Χώρα ακόμα μία φορά θα εκτεθεί στην Ε.Ε. για περιβαλλοντικές παραβάσεις, προφανώς και δεν ανήκει στους πολίτες, αλλά σε αυτούς που χρόνια τώρα κωφεύουν στις εκκλήσεις τους, για την προστασία της υγείας τους και του δικαιώματος στη μόρφωση των παιδιών τους και την ποιότητα της ζωής τους.

Φίλοι και φίλες,

Η κίνηση πολιτών Μοσχάτου ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ σας καλεί να δώσετε το παρόν στη συνεδρίαση του Δημ. Συμβουλίου τη Δευτέρα στις 7.30 το απόγευμα.

Δεν είμαστε Δημοτική παράταξη, δε ζητάμε την ψήφο σας. Δεν είμαστε πολιτική κίνηση. Είμαστε απλοί πολίτες του Μοσχάτου και αυτό που σας ζητάμε είναι να ενώσετε τη φωνή σας με τη δική μας για να φωνάξουμε τα αυτονόητα:

Δεν χρειαζόμαστε άλλο τσιμέντο στην παραλία: Άλλα είναι τα έργα που χρειάζονται:

- Να φτιαχτεί το αντιπλημμυρικό κανάλι
- Να βυθιστεί η παραλιακή λεωφόρος με την απομάκρυνση της προς τη θάλασσα ώστε να χαμηλώσει
- Να φτιαχτεί η πεζογέφυρα στο ύψος της οδού Αθανασίου Διάκου στο Μοσχάτο.

(Όλα αυτά προβλέπονταν από τις αρχιτεκτονικές και περιβαλλοντικές μελέτες αλλά δεν έγιναν ποτέ.)

Μοσχατιώτες, Μοσχατιώτισσες,

- Η ΠΑΡΑΛΙΑ ΕΙΝΑΙ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ
- ΟΧΙ ΤΣΙΜΕΝΤΟ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ.! Αρκετά επιβαρύνθηκε το Μοσχάτο από το οδικό έργο του Κηφισού!
- ΟΧΙ ΣΤΗΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ – ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΛΙΑΣ
- ΟΧΙ ΣΤΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΗ ΑΝΑΔΟΧΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΗ
- ΝΑ ΣΩΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΟΥ ΜΟΣΧΑΤΟΥ, τον τελευταίο ελεύθερο χώρο στον Φαληρικό όρμο που εξασφαλίζει την έξοδο στη θάλασσα,
- Η ΠΑΡΑΛΙΑ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ, ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΠΑΡΚΟ, ανάσα ζωής για μας και τα παιδιά μας!

4 Το Κίνημα Πόλης «Μεσοποταμία»

ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

(Πλάτωνος 13, Μοσχάτο)

Βασικές καταστατικές αρχές

- Ενεργοί δημοκρατικοί πολίτες. Ενδιαφερόμαστε για τα κοινά. Όχι στην ιδιώτευση. Παρέμβαση με πολλούς τρόπους, σε πολλά μέτωπα (ζητήματα πολιτικά, πολιτιστικά, κοινωνικά, ποιότητας ζωής, ...).
 - Όχι συγκεκριμένο κομματικό στίγμα. Άτομα ποικίλων προελεύσεων και οριζόντων. Όχι απολίτικοι ωστόσο. Κάνουμε πολιτική με τη βαθύτερη, ουσιαστικότερη έννοια του όρου.
 - Δημοκρατικό πνεύμα. Κουλτούρα διαλόγου, επικοινωνίας, κατανόησης των διαφορετικών απόψεων. Κεντρικός στόχος: να συναντηθούμε μεταξύ μας, να διαλεχθούμε.
 - Κίνηση ανοιχτή στον καθένα. Ομάδες – επιτροπές – όργανα ανοιχτά σε όλους όσους θέλουν να συμμετάσχουν. Τα μέλη μας όχι αναγκαστικά Μοσχατιώτες, αλλά από την ευρύτερη περιοχή μας.
 - Δίχως ιεραρχία, δίχως αρχηγισμούς, δίχως επίσημη εκπροσώπηση. Δημοκρατικά όλες οι αποφάσεις με λογική άμεσης δημοκρατίας.
 - Σημαντικό το στοιχείο της ευχαρίστησης. Η απόλαυση του να κάνουμε πράγματα μαζί. Να βρεθούμε, να γνωριστούμε, να διασκεδάσουμε, να παρέμβουμε, να αλλάξουμε τα πράγματα (έστω τους εαυτούς μας).
 - Δεν είμαστε δημοτική παράταξη/κίνηση. Αν κάποιος από εμάς επιθυμούν μια τέτοια παρέμβαση θα πρέπει να το κάνουν με άλλη επωνυμία, σε άλλο σχήμα διακριτό από τη ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ.
 - Απαραίτητη μια ολιγομελής γραμματεία επιφορτισμένη με τις ειδοποιήσεις, το συντονισμό των δράσεων, την τήρηση των οικονομικών. Τα μέλη της εκπροσωπούν όπου χρειαστεί τη συλλογικότητά μας σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της γενικής συνέλευσης. Η γραμματεία δεν αποφασίζει για σημαντικά ζητήματα και είναι ανακλητή. Σε περίπτωση που η γραμματεία αδυνατεί, εκπρόσωπος της ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ μπορεί να είναι οποιοδήποτε μέλος της στα πλαίσια πάντα των κατευθύνσεων της γεν. συνέλευσης.
 - Ευέλικτη λειτουργία. Επιμέρους ομάδες, ανοιχτές σε όσους το επιθυμούν, οι οποίες μπορούν να δραστηριοποιούνται για θέματα/εκδηλώσεις που τις ενδιαφέρουν. Η γραμματεία, πάντα ενήμερη, αναλαμβάνει την ειδοποίηση όλων.
 - Οι θέσεις της ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ διαμορφώνονται από τις συζητήσεις στα πλαίσια των γενικών συνελεύσεων των μελών της.
 - Στις εκδηλώσεις της ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ επιδιώκουμε τη συμμετοχή όλων. Δίνουμε βήμα σε απλό κόσμο, όχι μόνο σε ειδικούς και πάντως όχι σε προβεβλημένους πολιτικούς (δίχως ωστόσο αυτά να είναι αυστηροί κανόνες/ όροι απαράβατοι, αλλά σηματοδότηση μιας κατεύθυνσης, μιας λογικής).
 - Προσπάθεια να συνέχεται κάθε πρώτη Κυριακή του μήνα η γενική συνέλευση των μελών, τόσο για λόγους ουσιαστικής επικοινωνίας όσο και για να αποφασίζει για τα ζητήματα που θα προκύπτουν.
 - Απώτερη επιδίωξή μας η διαμόρφωση ενός λειτουργικού χώρου («στέκι») που να εξυπηρετεί τις ανάγκες που προκύπτουν από το ξεδίπλωμα των δραστηριοτήτων μας.
- Ψηφίστηκαν από τη Γενική Συνέλευση των μελών της Μεσοποταμίας στις 20-3-05.

Φίλες και φίλοι,

η **τακτική γενική συνέλευση των μελών και φίλων της Μεσοποταμίας** για τον μήνα Δεκέμβριο θα πραγματοποιηθεί το απόγευμα αυτής της **Κυριακής 7-12-08** (πρώτη Κυριακή του μήνα) από **ώρα 6.00΄ έως 7.30΄ μ.μ.**, πριν από την προβολή της Κινηματογραφικής Λέσχης.

Θα συζητηθεί ο προγραμματισμός των δράσεων μας για το επόμενο χρονικό διάστημα. Η ατζέντα της ημερήσιας διάταξης είναι όπως πάντα ανοιχτή για οποιοδήποτε θέμα θα ήθελε κάποιος/κάποια να προτείνει.

Οι εργασίες της γενικής συνέλευσης όπως και όλων των ομάδων που λειτουργούν στα πλαίσια της Μεσοποταμίας είναι ανοιχτές σε όλους/όλες που θα ήθελαν να συμμετάσχουν.

Η Γραμματεία

**Η εισήγηση της Μεσοποταμίας στην Συγκέντρωση / Συζήτηση των πολιτών
του Μοσχάτου**

στις 6 Μαΐου 2007, στην πλατεία Μεταμόρφωσης

Να γίνει πάρκο η παραλία του Μοσχάτου

Ένας δίκαιος και ρεαλιστικός στόχος !

Αγαπητές φίλες και φίλοι, κύριε Δήμαρχε, κύριοι δημοτικοί σύμβουλοι, εκπρόσωποι φορέων της πόλης μας,

Σας ευχαριστούμε που ήρθατε, που τιμάτε με την παρουσία σας την εκδήλωση-συζήτηση της Μεσοποταμίας με θέμα «Οι πρόσφατες εξελίξεις για την παραλία – αγώνας για τη σωτηρία του δημόσιου χαρακτήρα της»

Η Μεσοποταμία, όπως ίσως γνωρίζετε, δεν είναι δημοτική παράταξη αλλά κίνηση πολιτών με διαφορετικές ιδεολογικές καταβολές που μας ενώνει η διάθεση να παρέμβουμε στα κοινά, μέσα από την αναζήτηση της σύνθεσης των απόψεων, καρπό της δημοκρατικής μας κουλτούρας. Δεν υπηρετούμε καμιά πολιτική, δημοτική ή προσωπική σκοπιμότητα, δεν έχουμε αρχηγισμούς και προέδρους και λειτουργούμε με απόλυτα δημοκρατικές διαδικασίες ανοιχτές σε όλους, με μηνιαίες γενικές συνελεύσεις των μελών και φίλων μας, στις οποίες είστε όλοι καλόδεχτοι για να συνδιαμορφώσουμε τη δράση μας. Δεν έχουμε καμία εξάρτηση από κανέναν και χρηματοδοτούμε τις δραστηριότητές μας με την ελάχιστη

συνδρομή των 5 ευρώ που καταβάλλουμε κάθε μήνα – και με πολλή προσωπική δουλειά.

Στα τρία χρόνια της ύπαρξης μας έχουμε παρέμβει με πολλούς τρόπους στη ζωή της πόλης μας, όπως εκδηλώσεις/συζητήσεις για επίκαιρα θέματα, (και αναφέρω ενδεικτικά: Ο ρατσισμός στην νεοελληνική κοινωνία, πόλεμος και αντίσταση, για την παιδεία, για την αναθεώρηση των άρθρων 21 και 16 του Συντάγματος, για το βιβλίο της ιστορίας της Στ' Δημοτικού, αλλά και θέματα που αφορούν την πόλη μας όπως η παραλία, ο Κηφισός και το καρναβάλι), παρουσιάσεις βιβλίων, μουσικές βραδιές, ορειβατικές και περπατητικές εξορμήσεις κ.ά. Η εξεύρεση μόνιμης στέγης μάς έδωσε φτερά και για άλλες δραστηριότητες. Πρέπει να ξέρετε ότι μας παραχωρήθηκε η χρήση μιας παλιάς ακατοίκητης μονοκατοικίας, επί της οδού Πλάτωνος 13, ιδιοκτησίας του Δήμου Μοσχάτου, απόφαση για την οποία οφείλουμε να ευχαριστήσουμε θερμά τον Δήμαρχο Μοσχάτου κ. Ταξιάρχη Παπαντώνη. Με προσωπική δουλειά όλων μας διαμορφώσαμε ένα φιλόξενο χώρο όπου είναι εύκολο πλέον να πραγματοποιηθούν πλήθος εκδηλώσεων. Ήδη από τα Χριστούγεννα λειτουργεί με μεγάλη επιτυχία Κινηματογραφική Λέσχη με προβολές ανά 15ήμερο εκλεκτών ελληνικών ταινιών, με την παρουσία κάθε φορά των σκηνοθετών, καθώς και δωρεάν μαθήματα ελληνικών για μετανάστες, δύο φορές την εβδομάδα, Τετάρτη και Σάββατο στις 7.00' το απόγευμα.

Πληροφορίες για τις δραστηριότητές μας μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα της κίνησής μας www.mesopotamia.gr. Όμως εδώ δεν ήρθαμε να μιλήσουμε για μας αλλά για το θέμα της παραλίας.

Η Μεσοποταμία διαχωρίζει εξ αρχής την θέση της από το Δήμο Μοσχάτου ο οποίος υπέγραψε πριν τους Ολυμπιακούς αγώνες μνημόνιο συνεργασίας με τον «Αθήνα – 2004» δίχως να διεκδικήσει ως τώρα με αποφασιστικότητα την παραλία του Μοσχάτου, ως ένα ανοιχτό δημόσιο χώρο πρασίνου, ανάσα ζωής για τους Μοσχατιώτες και άνοιγμα στη θάλασσα για όλους τους πολίτες – ως ελάχιστο αντιστάθμισμα άλλωστε για την τεράστια επιβάρυνση της πόλης μας από τη μετάλλαξη του Κηφισού από ποτάμι σε εθνική οδό. Η διαφωνία του Δήμου Μοσχάτου ως τώρα με την εμπορική εταιρία «Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε» αφορούσε το ποιος θα κατασκευάσει και θα διαχειριστεί τα έργα που σχεδιάζουν και όχι το ποια θα είναι τα έργα αυτά. Εκεί βρίσκεται όμως η ουσία, στη χρήση δηλαδή της

παραλίας. Εμείς προτείνουμε ξεκάθαρα: να γίνει πάρκο η παραλία, δημόσιος χώρος πρασίνου ανοιχτός και προσβάσιμος στους κατοίκους.

Σαν κίνηση πολιτών «Μεσοποταμία», τρία χρόνια νωρίτερα (δηλαδή τον Ιούνιο του 2004, πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες), σε εκδήλωση/συζήτηση που κάναμε στο Δημαρχείο εκφράσαμε την αγωνία μας για τη μεταολυμπιακή χρήση της παραλίας. Μας κατηγορούσαν τότε ότι σαν Κασσάνδρες, σαμποτάραμε τη μεγάλη εθνική ιδέα των ολυμπιακών αγώνων. Όμως οι κατοπινές εξελίξεις δυστυχώς δικαίωσαν τις ανησυχίες μας.

Η περιοχή μας επιβαρύνθηκε ιδιαίτερα από το μεγάλο κυκλοφοριακό έργο του Κηφισού. Όλοι οι Μοσχατιώτες γνωρίζουμε ότι η υπερυψωμένη λεωφόρος του Κηφισού δημιούργησε νέα σοβαρότατα περιβαλλοντικά, κοινωνικά, και αισθητικά προβλήματα, ξέκοψε το Μοσχάτο από το Νέο Φάληρο και μετέτρεψε τα σπίτια μας μέχρι τον τρίτο όροφο σε υπόγεια, δημιουργώντας ένα νέο «τείχος του αίσχους».

Οι εκπεμπόμενοι ρύποι από τη χρήση του αυτοκινητοδρόμου, τα καυσαέρια, οι χιλιάδες τόνοι τσιμέντου που έχουν χρησιμοποιηθεί, η παντελής έλλειψη πρασίνου, έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της μέσης θερμοκρασίας στην περιοχή.

Το εγκιβωτισμένο τμήμα του ποταμού έχει παραδοθεί στα σκουπίδια, με αποτέλεσμα μία τρομερή δυσοσμία και σμήνη κουνουπιών. Η ζωή των συμπολιτών μας που διαμένουν σε εκείνη την περιοχή έγινε αφόρητη, καθώς δεν τηρήθηκαν ούτε καν οι συμβατικές υποχρεώσεις των τεχνικών εταιριών για τους περιβαλλοντικούς όρους κατασκευής του έργου.

Οι εκβολές του μαγευτικού Κηφισού, θεοποιημένου στην αρχαιότητα, κατάντησαν οχετός απόρριψης χημικών και λοιπών βιομηχανικών αποβλήτων.

Τα παραπάνω προβλήματα έχουν άμεσες αλλά και μακροπρόθεσμες δυσμενείς επιπτώσεις στη Δημόσια Υγεία και μείωση της ποιότητας ζωής όλων μας.

Σε αντιστάθμισμα της καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος της πόλης, μας υπόσχονταν ότι με το τέλος των ολυμπιακών αγώνων θα αποκτούσαμε αντιπλημμυρικό κανάλι το οποίο θα έφερνε την θάλασσα εκεί που ήταν κάποτε. Θα μετατόπιζαν γι' αυτό την υπερυψωμένη παραλιακή λεωφόρο, θα βύθιζαν τις γραμμές του τραμ στο ύψος της παλιάς παραλιακής, θα κατασκεύαζαν πεζογέφυρα στο ύψος της οδού Αθανασίου Διάκου, ράμπες για άτομα με ειδικές ανάγκες για

την άνετη πρόσβαση στη παραλία. (Πρόκειται για τη λεγόμενη 2^η Ολυμπιακή φάση).

Όσο τα είδατε εσείς τα είδαμε και εμείς. Και ο τεράστιος κίνδυνος της πλημμύρας εξακολουθεί να απειλεί το Μοσχάτο, με το φράγμα του τραμ να εμποδίζει τα νερά να διαφύγουν στη θάλασσα.

Μας εξαπάτησαν!

Δεν καταλαβαίνουμε πώς μπορεί κάποιοι να μιλάνε για γήπεδα και εμπορική αξιοποίηση όταν δεν έχει εξασφαλιστεί η ύπαρξη των βασικών υποδομών που δεν άλλες από την ολοκλήρωση των αντιπλημμυρικών έργων και την εξασφάλιση πρόσβασης στην παραλία. Είναι απίστευτο, είμαστε παραλιακός δήμος χωρίς πρόσβαση στη θάλασσα!

Η πλειοψηφία της δημοτικής αρχής -όλοι μαζί και καθένας προσωπικά- ευθύνονται γιατί υποβάθμιζαν τις σοβαρές επιπτώσεις αυτών των έργων για την πόλη μας, εφησυχάζοντας με τις απατηλές υποσχέσεις που τους είχαν δοθεί.

Στις 9 Μαΐου του 2005 πραγματοποιήσαμε, με μεγάλη συμμετοχή ανοικτή συνέλευση/συζήτηση, αντίστοιχη με τη σημερινή, στην πλατεία Ηρώων Πολυτεχνείου (Δημαρχείου) για να διεκδικήσουμε:

- Απαγόρευση κάθε οικοδομικής δραστηριότητας στη παραλία.

- Να γίνει η παραλία δημόσιος χώρος πρασίνου, προσβάσιμος και ανοιχτός σε όλους μας

Στις 5 Ιουνίου του 2005, παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος, οργανώσαμε και πραγματοποιήσαμε διαδήλωση και πορεία για πρώτη φορά στα χρονικά του Μοσχάτου, από τη πλατεία Μεταμόρφωσης ως τη θάλασσα, με τη συμμετοχή πλήθους Μοσχατιωτών διεκδικώντας το αυτονόητο, να γίνει πάρκο η παραλία.

Με το ίδιο σύνθημα πηγαίναμε με κάθε ευκαιρία στην παραλία, θέλοντας να αμφισβητήσουμε τα σχέδια των Ολυμπιακών Ακινήτων. Έτσι την Καθαρή Δευτέρα του 2006 γιορτάσαμε τα κούλουμα για πρώτη φορά και πετάξαμε τους χαρταετούς μας στην παραλία.

Δυστυχώς σήμερα η Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε., που έχει τη διαχείριση του χώρου, (πιθανότατα παράνομα και αντισυνταγματικά, και πάντως εντελώς παράλογα, αφού κανένα Ολυμπιακό έργο δεν υλοποιήθηκε στην παραλία μας) ολοκληρώνει το έγκλημα που ξεκίνησε με το μπάζωμα της παραλίας από τη χούντα

και συνεχίστηκε με τον αποκλεισμό της πόλης μας από την θάλασσα με την υπερυψωμένη παραλιακή λεωφόρο.

Παραμονές των εκλογών, μέσα στο κατακαλόκαιρο, πληροφορηθήκαμε έκτακτη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου με θέμα την *Απάντηση* του Δήμου Μοσχάτου στις 3 προτάσεις της εμπορικής εταιρείας Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε για «στενή συνεργασία» και «αξιοποίηση» του χώρου.

Σε εκείνη τη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου, στις 10 Ιουλίου του 2006, όπου παρίστατο και ο γενικός γραμματέας του ΥΠΠΟ κ. Κλαδάς, με ανοιχτή επιστολή προς τον Δήμαρχο και τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου η κίνηση πολιτών Μεσοποταμία τους ζητούσε να μην συναινέσουν στο ξεπούλημα και την τσιμεντοποίηση της παραλίας μας. Η δυναμική παρουσία μας τότε στο Δημαρχείο εξέθεσε τη «στενή συνεργασία» μεταξύ του Δήμου Μοσχάτου και της εμπορικής εταιρείας Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε. με αποτέλεσμα το Δημοτικό συμβούλιο να μεταθέσει για μετά τις εκλογές το σκόπελο της απόφασης για την τύχη της παραλίας του Μοσχάτου.

Για όσους δεν γνωρίζουν , αντικείμενο της «στενής συνεργασίας» που πρότεινε με την επιστολή του στο Δήμο Μοσχάτου ο κ. Χατζηεμμανουήλ (πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε.), ήταν η υλοποίηση ενός μέρους των όσων προέβλεπε για την περιοχή μας το Ειδικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης του 2002, που έφτιαξε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, όπως συμπληρώθηκε με τις ρυθμίσεις του Νόμου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και Κοινωνική Αξιοποίηση των Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων (Ν. 3342/2005) που ψήφισε η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας.

Ας δούμε όμως πώς θέλουν να αξιοποιήσουν την παραλία:

Απ' τη μια η Ολυμπιακά Ακίνητα μιλάει για «ήπιες αθλητικές εγκαταστάσεις» (οι οποίες μόνο «ήπιες» δεν είναι) για γήπεδα ποδοσφαίρου και στίβου για να στεγαστούν τα σωματεία του Πειραιά, για προπονητήρια και γηπεδάκια 5 X 5 και εμπορικές χρήσεις. Συγκεκριμένα: θέλουν να κατασκευάσουν αθλητικό κέντρο με γήπεδο στίβου ύψους 8,5 μ. , με κερκίδες συνολικής χωρητικότητας 3500 θέσεων, μιας και ο στίβος έφυγε από το στάδιο Καραϊσκάκη όπως απαίτησε και πέτυχε ο Σωκράτης Κόκκαλης. (Αλήθεια, τα αθλητικά σωματεία του Πειραιά γιατί δεν πηγαίνουν να αθληθούν στο Στάδιο Καραϊσκάκη; Τίνος ευθύνη είναι;).

Ενδεικτικές άλλωστε για το πώς αντιλαμβάνεται την εκμετάλλευση του χώρου η εταιρεία Ολυμπιακά Ακίνητα είναι οι δύο εμπορικές χρήσεις που συμφώνησε με το αζημίωτο να λάβουν χώρα στην παραλία μας: Πρόκειται για το Φεστιβάλ Μπύρας, για δύο χρονιές, και για την εντελώς παράτυπη λειτουργία του τσίρκου MUNDIAL, που προκάλεσε τη δικαιολογημένη αντίδραση πλήθους οικολογικών και ζωοφιλικών οργανώσεων για την εκμετάλλευση και την απίστευτη ταλαιπωρία των άγριων ζώων. Σημειώνουμε εδώ ότι στις αντιδράσεις και στις επιτόπιες εκδηλώσεις διαμαρτυρίας η Μεσοποταμία ήταν παρούσα).

Απ' την άλλη, ο νέος δήμαρχος του Πειραιά Παναγιώτης Φασούλας ζητά κολυμβητήριο ολυμπιακών διαστάσεων, η δε υπερνομαρχία της Φώφης Γεννηματά βάζει το κερασάκι στην τούρτα: σε πρόταση της για χρηματοδότηση από το 4^ο Κ.Π.Σ. μιλά για ενδεχόμενο κατασκευής ενυδρείου πλήρως ενταγμένου στο οικολογικό πάρκο με συγχρηματοδότηση από ιδιώτη ανάδοχο, δηλαδή παραχώρηση τμήματος της παραλίας σε ιδιώτη ο οποίος «θα αποζημιωθεί από την εμπορική λειτουργία του ενυδρείου». Μήπως λοιπόν ο όρος «οικολογικό» (και όχι απλώς «πάρκο») είναι η στάχτη στα μάτια όλων μας, τη στιγμή που εδώ θα υπάρξει εμπορική χρήση και εισιτήρια;

Οι διαδοχικές κυβερνήσεις Πασόκ και Νέας Δημοκρατίας συναγωνίζονται αλλήλους στην καταστροφή της παραλίας. Εμείς, απλοί πολίτες εγκλωβισμένοι στις συμπληγάδες των Μαυρογιαλούρων, σκεφτόμαστε πως οι οικολογικές τους ευαισθησίες ξεκίνησαν με τσιμέντο στο βιότοπο του Δέλτα του Ιλισσού, επεκτάθηκαν στο χαρακτηρισμό του Κηφισού ως «αγωγού λυμάτων» (προφάσεις εν αμαρτίες για την κατασκευή της υπερυψωμένης λεωφόρου) και καταλήγουν στο ξεπούλημα της παραλίας.

Δεν είναι τυχαίο ότι η εταιρία «Ολυμπιακά Ακίνητα» συστηματικά αποφεύγει να χρησιμοποιήσει τον όρο «παραλία του Μοσχάτου» και μιλάει για μια έκταση που βρίσκεται στα «νοητά διοικητικά όρια» του Δήμου.

Η έκταση αυτή, το «οικόπεδο» της εν λόγω εταιρείας, είναι βέβαια η παραλία του Μοσχάτου.

Τα φυσικά όρια του Μοσχάτου είναι ο Ιλισσός, ο Κηφισός, εξ' ου και το όνομά μας «Μεσοποταμία» και η θάλασσα του Σαρωνικού. Το Μοσχάτο τελειώνει στη θάλασσα και όχι στη παλιά παραλιακή λεωφόρο.

Τα όρια λοιπόν κάθε άλλο παρά «νοητά» είναι, είναι πολύ υπαρκτά, και η παραλία που με αμφίβολες νομοθετικές ρυθμίσεις βρέθηκε στα χέρια της εν λόγω εταιρίας είναι στην ουσία δημόσια έκταση που λογικό, ηθικό και νόμιμο είναι να τη διαχειρίζεται το κράτος με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον.

Το δημόσιο συμφέρον των κατοίκων του Μοσχάτου αλλά και όλου του λεκανοπεδίου είναι προφανές: Χρειάζονται αστικές αναπλάσεις όχι για χτίσουν ό,τι απόμεινε αλλά για να αυξήσουν τους ελεύθερους χώρους και το πράσινο δεδομένου ότι η έλλειψη πρασίνου και ελεύθερων χώρων στην Αθήνα είναι εφιαλτική. Το πράσινο ανά κάτοικο είναι λιγότερο από 2% όταν στις άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες βρίσκεται ανάμεσα στο 8 και 10%.

Ποιος λογικός άνθρωπος μπορεί να διαφωνήσει;

Στις τελευταίες δημοτικές εκλογές τα εκλογικά προγράμματα όλων των δημοτικών παρατάξεων για πρώτη φορά πρόβαλαν με τέτοια ένταση, ως κεντρικό θέμα για την πόλη μας την τύχη της παραλίας. Έφτασε σήμερα η στιγμή να αποδείξουν ότι το εννοούσαν.

Η φετινή εκδήλωση της Καθαρής Δευτέρας με συμμετοχή όλων των δημοτικών παρατάξεων και φορέων του δήμου (2^{ος} εορτασμός της Καθαρής Δευτέρας στην παραλία) έδειξε για μια ακόμα φορά ότι οι Μοσχατιώτες θέλουμε πίσω την παραλία μας. Η συμμετοχή των πολιτών στις εκδηλώσεις και στη γιορτή δίπλα στο κύμα το απέδειξε.

Είμαστε σήμερα εδώ γιατί ξύπνησε ο δράκος της «Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε.» Η παραλία μας κινδυνεύει όσο ποτέ από την αξιοποίηση-τιμεντοποίηση που προωθεί η εν λόγω εταιρία. Είναι ευτύχημα που ο δήμος Μοσχάτου απέρριψε ως αποικιοκρατική την πρόταση της εμπορικής εταιρίας «Ολυμπιακά Ακίνητα» για παραχώρηση στο δήμο Μοσχάτου των 160 από τα 240 στρέμματα της παραλίας για 15 χρόνια για την κατασκευή με δικούς του πόρους του οικολογικού πάρκου (αλήθεια, πού θα βρει τα χρήματα ο Δήμος αν όχι μέσα από την παραχώρηση της χρήσης σε ιδιώτες ή μέσα από την αύξηση των ήδη υψηλών δημοτικών τελών;) - αλλά προσοχή το πρόβλημα δεν είναι ποιος θα έχει την διαχείριση των εγκαταστάσεων και για πόσο χρονικό διάστημα αλλά η κατοχύρωση και αξιοποίηση της παραλίας ως ελεύθερου δημόσιου χώρου πρασίνου.

Δυστυχώς το Μοσχάτο δεν είναι πια η παραθαλάσσια συνοικία που άραζε το καΐκι του ο καπετάν Αντρέας Ζέπος με τις μονοκατοικίες, τους κήπους και τα μποστάνια του. Είναι μια πολυκατοικιούπολη που ασφυκτιά από την έλλειψη ελεύθερων χώρων και πράσινου, είναι ίσως η μοναδική συνοικία στο λεκανοπέδιο που δεν έχει πάρκο.

Δε χρειαζόμαστε άλλο τσιμέντο, γήπεδα και εμπορική αξιοποίηση. Γιατί δεν προτείνουν για γήπεδα το Ψυχικό και την Εκάλη; Η ανάγκη να γίνει πάρκο η παραλία του Μοσχάτου είναι υπερτοπική, μιας και είναι ο τελευταίος μεγάλος ελεύθερος χώρος σε όλο το μέτωπο του Φαληρικού όρμου ο οποίος εξασφαλίζει πρόσβαση στη θάλασσα.

Η κατάσταση, ακόμα και σήμερα, είναι αναστρέψιμη. Η μετατροπή της παραλίας σε πάρκο είναι το ελάχιστο αντιστάθμισμα στη περιβαλλοντική επιβάρυνση της συνοικίας από το έγκλημα της κάλυψης του Κηφισού, δεδομένης και της τσιμεντοποίησης ολόκληρου του Φαληρικού όρμου. Μας το οφείλουν γιατί τα έργα της 2^{ης} Ολυμπιακής φάσης έμειναν μόνο λόγια.

Η παραλία του Μοσχάτου μπορεί να μετατραπεί σε χώρο πρασίνου και ανάσα δροσιάς για την πόλη μας και τις γύρω περιοχές. Δηλαδή σε ένα χώρο ελεύθερο, φιλικό, ανοιχτό σε όλους. Σε ένα παραθαλάσσιο άλσος με :

1. Ψηλή και χαμηλή βλάστηση στο σύνολο της έκτασης, με διαδρόμους περιπάτου και ποδηλάτου.
2. Ανοιχτό θεατράκι για πολιτιστικές εκδηλώσεις.
3. Παιδική χαρά για τα μικρά παιδιά και αθλοπαιδιές για τους εφήβους και τους νέους.
4. Ένα μικρό αναψυκτήριο με κατασκευή φιλική προς το περιβάλλον.

Θεωρούμε την παραλία καταπατημένο χώρο αυτή τη στιγμή από την εμπορική εταιρεία Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε. και ζητάμε από το δήμο

1. το χαρακτηρισμό της παραλίας ως χώρο πρασίνου και τη λειτουργία της ως δημόσιο ελεύθερο πάρκο

2. να προσφύγει στο Συμβούλιο της Επικρατείας για τη σωτηρία του δημόσιου χαρακτήρα της παραλίας αμφισβητώντας την συνταγματικότητα του νόμου 3342/05 ο οποίος παραχώρησε την διαχείριση της παραλίας στην εμπορική

εταιρεία Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε., ενώ δεν υπάρχει κανένα ολυμπιακό ακίνητο, δεν έγινε κανένα έργο στην περιοχή μας.

3. να μη γίνει καμία επέμβαση, κανένα έργο στην παραλία αν πρώτα δεν υλοποιηθούν τα έργα της 2^{ης} Ολυμπιακής φάσης (αντιπλημμυρική προστασία και πρόσβαση στην παραλία)

Για μας τους απλούς πολίτες, τα πράγματα είναι προφανή: Οι (κακοί) νόμοι υπάρχουν, αλλά μπορούν να αλλάξουν κάτω από την πίεση όλων μας αν είμαστε ενωμένοι και ξέρουμε τι θέλουμε. Αν κάποιοι βλέπουν την παραλία μας σαν φιλέτο και ακονίζουν τα δόντια τους, εμείς τη βλέπουμε σαν το μοναδικό πνεύμονα της πόλης μας. Δεν διαπραγματευόμαστε την ανάσα μας και ξεκαθαρίζουμε προς κάθε κατεύθυνση ότι θα αγωνιστούμε για να τους χαλάσουμε τα σχέδια.

Καλούμε όλους τους πολίτες του Μοσχάτου, και όλους τους φορείς της πόλης να ξεσηκωθούμε για να εμποδίσουμε την καταστροφή. Καλούμε ιδιαίτερα το Δήμο Μοσχάτου να μπει μπροστά σ' αυτόν τον αγώνα, που θα μας βρει όλους ενωμένους σε ένα δίκαιο αίτημα.

Αν όχι εμείς, ποιοι; Αν όχι τώρα, πότε;

Δεν θέλω να καταχραστώ περισσότερο τον τόσο πολύτιμο χρόνο σας, αλλά πριν ανοίξω την συζήτηση, οφείλω να σας εκθέσω τους κανόνες του παιχνιδιού και να σας παρακαλέσω να τους σεβαστείτε.

Τον λόγο θα έχει πρώτα ο κ. Δήμαρχος για 10 λεπτά και μετά θα μιλήσουν οι τρεις εισηγητές.

Καθένας από τους τρεις βασικούς ομιλητές θα έχει στη διάθεση του επίσης 10 λεπτά επίσης για να εκθέσει την άποψη του και άλλα πέντε λεπτά στο τέλος, όπως και ο κ. Δήμαρχος, για να δευτερολογήσει.

Στη συζήτηση μπορεί να συμμετάσχει οποιοσδήποτε από το κοινό με τον όρο να ζητήσει τον λόγο και να μη μιλήσει περισσότερο από 5 λεπτά.

Σας παρακαλώ να σεβαστείτε αυστηρά τον χρονικό αυτό περιορισμό, που αυτός και μόνο θα μας επιτρέψει να ακουστούν όσο το δυνατόν περισσότερο απόψεις για ένα τόσο σοβαρό θέμα. Αν πάλι κάποιοι επιθυμούν να συμμετάσχουν στην συζήτηση χωρίς να πάρουν τον λόγο, μπορούν να μας φέρουν ένα σημείωμα με την ερώτηση/άποψη που θα επιθυμούσαν να θέσουν ή να εκφράσουν.

ΟΧΙ ΣΥΡΜΑΤΟΠΛΕΓΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ

1. Προκήρυξη της Μεσοποταμίας για την συγκέντρωση της Τετάρτης 16/5/07

ΜΟΣΧΑΤΙΩΤΕΣ ΜΟΣΧΑΤΙΩΤΙΣΣΕΣ ΞΕΣΗΚΩΘΕΙΤΕ!

ΟΛΕΣ - ΟΛΟΙ ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗ 16 ΜΑΪΟΥ ΩΡΑ 19:00

απελευθερώνουμε την παραλία από τα συρματοπλέγματα της «ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ
ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε.»

ΠΡΟΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ Μακρυγιάννη και Αγ. Κωνσταντίνου

Η περιοχή μας επιβαρύνθηκε ιδιαίτερα από το μεγάλο κυκλοφοριακό έργο του Κηφισού. Όλοι μας γνωρίζουμε ότι η υπερυψωμένη λεωφόρος του Κηφισού δημιούργησε νέα σοβαρότατα περιβαλλοντικά, κοινωνικά, και αισθητικά προβλήματα. Ξέκοψε το Μοσχάτο από το Νέο Φάληρο και μετέτρεψε τα σπίτια μας μέχρι τον τρίτο όροφο σε υπόγεια, δημιουργώντας ένα νέο «τείχος του αίσχους».

Οι εκπεμπόμενοι ρύποι από τη χρήση του αυτοκινητοδρόμου, τα καυσαέρια, οι χιλιάδες τόνοι τσιμέντου που έχουν χρησιμοποιηθεί, η παντελής έλλειψη πρασίνου, έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της μέσης θερμοκρασίας στην περιοχή.

Το εγκιβωτισμένο τμήμα του ποταμού έχει παραδοθεί στα σκουπίδια, με αποτέλεσμα μία τρομερή δυσοσμία και σμήνη κουνουπιών. Η ζωή των συμπολιτών μας που διαμένουν σε εκείνη την περιοχή έγινε αφόρητη, καθώς δεν τηρήθηκαν ούτε καν οι συμβατικές υποχρεώσεις των τεχνικών εταιριών για τους περιβαλλοντικούς όρους κατασκευής του έργου.

Τα παραπάνω προβλήματα έχουν άμεσες αλλά και μακροπρόθεσμες δυσμενείς επιπτώσεις στη Δημόσια Υγεία και μείωση της ποιότητας ζωής όλων μας.

Σε αντιστάθμισμα της καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος της πόλης, μας υπόσχονταν ότι με το τέλος των ολυμπιακών αγώνων θα αποκτούσαμε αντιπλημμυρικό κανάλι το οποίο θα έφερνε την θάλασσα εκεί που ήταν κάποτε. Θα μετατόπιζαν γι' αυτό την υπερυψωμένη παραλιακή λεωφόρο, θα βύθιζαν τις γραμμές του τραμ στο ύψος της παλιάς παραλιακής, θα κατασκεύαζαν πεζογέφυρα στο ύψος της οδού Αθανασίου Διάκου, ράμπες για άτομα με ειδικές ανάγκες για την άνετη πρόσβαση τους στη παραλία. (Πρόκειται για τη λεγόμενη Μεταολυμπιακή φάση).

Όσο τα είδατε εσείς τα είδαμε και εμείς. Και ο τεράστιος κίνδυνος της πλημμύρας εξακολουθεί να απειλεί το Μοσχάτο, με το φράγμα του τραμ να εμποδίζει τα νερά να διαφύγουν στη θάλασσα.

Μας εξαπάτησαν!

Δεν καταλαβαίνουμε πώς μπορεί κάποιοι να μιλάνε για γήπεδα και εμπορική αξιοποίηση όταν δεν έχει εξασφαλιστεί η ύπαρξη των βασικών υποδομών που δεν είναι άλλες από την ολοκλήρωση των αντιπλημμυρικών έργων και την εξασφάλιση πρόσβασης στην παραλία. Είναι απίστευτο, είμαστε παραλιακός δήμος χωρίς πρόσβαση στη θάλασσα!

Η πλειοψηφία της δημοτικής αρχής -όλοι μαζί και καθένας προσωπικά- ευθύνονται γιατί υποβάθμιζαν τις σοβαρές επιπτώσεις αυτών των έργων για την πόλη μας, εφησυχάζοντας με τις απατηλές υποσχέσεις που τους είχαν δοθεί.

Δυστυχώς σήμερα η Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε., που έχει τη διαχείριση του χώρου, (πιθανότατα παράνομα και αντισυνταγματικά, και πάντως εντελώς παράλογα, αφού κανένα Ολυμπιακό έργο δεν υλοποιήθηκε στην παραλία μας) ολοκληρώνει το έγκλημα που ξεκίνησε με το μπάζωμα της παραλίας από τη χούντα και συνεχίστηκε με τον αποκλεισμό της πόλης μας από την θάλασσα με την υπερυψωμένη παραλιακή λεωφόρο.

Τα φυσικά όρια του Μοσχάτου είναι ο Ιλισσός, ο Κηφισός, και η θάλασσα του Σαρωνικού. Το Μοσχάτο τελειώνει στη θάλασσα και όχι στη παλιά παραλιακή λεωφόρο.

Το συμφέρον των κατοίκων του Μοσχάτου αλλά και όλου του λεκανοπεδίου είναι προφανές: Χρειάζονται αστικές αναπλάσεις όχι για χτίσουν ό,τι απόμεινε αλλά για να αυξήσουν τους ελεύθερους χώρους και το πράσινο δεδομένου ότι η έλλειψη πρασίνου και ελεύθερων χώρων στην Αθήνα είναι εφιαλτική. Το πράσινο ανά κάτοικο είναι λιγότερο από 2% όταν στις άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες βρίσκεται ανάμεσα στο 8 και 10%.

Θεωρούμε την παραλία καταπατημένο χώρο αυτή τη στιγμή από την εμπορική εταιρεία Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε. και ζητάμε από το δήμο

1. το χαρακτηρισμό της παραλίας ως χώρο πρασίνου και τη λειτουργία της ως δημόσιο ελεύθερο πάρκο

2. να προσφύγει στο Συμβούλιο της Επικρατείας για τη σωτηρία του δημόσιου χαρακτήρα της παραλίας αμφισβητώντας την συνταγματικότητα του νόμου 3342/05 ο οποίος παραχώρησε την διαχείριση της παραλίας στην εμπορική εταιρεία Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε., ενώ δεν υπάρχει κανένα ολυμπιακό ακίνητο, δεν έγινε κανένα έργο στην περιοχή μας.

3. να μη γίνει καμία επέμβαση, κανένα έργο στην παραλία αν πρώτα δεν υλοποιηθούν τα έργα της Μεταολυμπιακής φάσης (αντιπλημμυρική προστασία και πρόσβαση στην παραλία)

Για μας τους απλούς πολίτες, τα πράγματα είναι προφανή: Οι (κακοί) νόμοι υπάρχουν, αλλά μπορούν να αλλάξουν κάτω από την πίεση όλων μας αν είμαστε ενωμένοι και ξέρουμε τι θέλουμε. Αν κάποιοι βλέπουν την παραλία μας σαν φιλέτο και ακονίζουν τα δόντια τους, εμείς τη βλέπουμε σαν το μοναδικό πνεύμονα της πόλης μας. Δεν διαπραγματευόμαστε την ανάσα μας και ξεκαθαρίζουμε προς κάθε κατεύθυνση ότι θα αγωνιστούμε για να τους χαλάσουμε τα σχέδια.

Καλούμε όλους τους πολίτες του Μοσχάτου, και όλους τους φορείς της πόλης να ξεσηκωθούμε για να εμποδίσουμε την καταστροφή. Καλούμε ιδιαίτερα το Δήμο Μοσχάτου να μπει μπροστά σ' αυτόν τον αγώνα, που θα μας βρει όλους ενωμένους σε ένα δίκαιο αίτημα: **ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΠΑΡΚΟ Η ΠΑΡΑΛΙΑ**

Αν όχι εμείς, ποιοι; Αν όχι τώρα, πότε;

Ανοικτή Επιστολή (Αρ. σελ. 5)

Πολιτών του Μοσχάτου και του Νέου Φαλήρου

Προς την Υπουργό

Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

Κα Τίνα Μπιρμπίλη

ΘΕΜΑ: Οι ελεύθεροι χώροι του Λεκανοπεδίου

Κυρία Υπουργέ,

Είναι γνωστοί οι αγώνες των κινημάτων και φορέων πολιτών για τη διάσωση του περιαστικού και αστικού πρασίνου και των ελεύθερων χώρων σε αυτή την πόλη. Χαιρετίζουμε τη νομοθετική ρύθμιση που προωθείτε, ώστε να αποτελέσει παρελθόν η αυθαίρετη δόμηση σε δάση και δασικές εκτάσεις, που εκτός των άλλων

αποτελούσε μία από τις αιτίες των πυρκαγιών ιδιαίτερα στην Αττική, όπου η αξία της γης είναι μεγάλη.

Θεωρούμε όμως εξίσου σημαντική την επίσης με νόμο διαφύλαξη των ελεύθερων χώρων και των χώρων αστικού πρασίνου σε αυτή την πόλη του τσιμέντου και της ασφάλτου. Οι ελάχιστοι ελεύθεροι χώροι των μη προνομιούχων περιοχών πρέπει να πρασινίσουν και η πρόσβαση των πολιτών στο θαλάσσιο μέτωπο πρέπει να διασφαλιστεί ελεύθερη και απρόσκοπτη. Όπως αντιλαμβάνεστε μεγάλα συμφέροντα ασκούν αντίρροπες πιέσεις. Η δίψα του κέρδους αντιστρατεύεται την δίψα των πολιτών για μερικές ανάσες ζωής. Γνωρίζουμε καλά πια τι σημαίνει «αξιοποίηση» των ελεύθερων χώρων από τα ιδιωτικά κεφάλαια. Το ζήσαμε, το εμπεδώσαμε με την απόπειρα μετατροπής του ελεύθερου χώρου της παραλίας του Μοσχάτου από Οικολογικό Πάρκο, αν και έτσι ψευδεπίγραφα το ονομάζει η «Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε., σε Επιχειρηματικό Πάρκο. Παρά τον προβλεπόμενο μικρό συντελεστή δόμησης (μόλις 1%) αποπειράθηκαν να μεταβάλουν σε χώρο επιχειρηματικής δράσης την παραλία του Μοσχάτου και για μεγάλα τμήματά της προγραμματίζουν την άσκηση κερδοφόρων δραστηριοτήτων αναψυχής και αθλητισμού και πρακτικά τον αποκλεισμό της ελεύθερης και χωρίς κόστος πρόσβασης των πολιτών στο θαλάσσιο μέτωπο. Κατ' ουσία τα ίδια σχέδια, με ίδιες ή άλλες χρήσεις, που δεν μεταβάλουν όμως το βασικό πρόβλημα, επιδιώκεται να υλοποιηθούν για το Παλιό Αεροδρόμιο στο Ελληνικό, τον Ιππόδρομο και για άλλους ελεύθερους χώρους του Λεκανοπεδίου. Είναι ανάγκη να διατηρηθούν πραγματικά ελεύθεροι και να γίνουν πράσινοι οι διαθέσιμοι χώροι, όπως π.χ. της Λιμενοβιομηχανικής Ζώνης στη Δραπετσώνα και του Οικόπεδου της ΧΡΩΠΕΙ στο Πειραιά, του οποίου μάλιστα οι χρήσεις καθορίζονται από το Ρυθμιστικό της Αθήνας και το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Πειραιά, ως χρήσεις πράσινου ελεύθερου χώρου.

Εμείς οι απλοί ενεργοί πολίτες του Μοσχάτου και του Νέου Φαλήρου, οι μαχόμενοι για το περιβάλλον και ιδιαίτερα το αστικό περιβάλλον πολίτες,

- **Θεωρούμε αναγκαίο και σας προτείνουμε την δια νόμου προστασία και ανάδειξη των ελεύθερων χώρων του Λεκανοπεδίου και τη μετατροπή τους στο σύνολό τους σε πράσινο.**

- **Θεωρούμε αναγκαίο και σας προτείνουμε** την καταγραφή και οριστικοποίηση του ελέγχου από το Δημόσιο κάθε χώρου μεγαλύτερου των 20 στρεμμάτων σε αυτή την πόλη.
- **Θεωρούμε αναγκαίο και σας προτείνουμε** την κατάργηση του Νόμου για τα Ολυμπιακά Ακίνητα και επιστροφή στον άμεσο έλεγχο του Δημοσίου, όσων εκτάσεων προοριζόντουσαν για Ολυμπιακές Χρήσεις και έχουν μείνει αδόμητες.
- **Θεωρούμε αναγκαίο και σας προτείνουμε** τη διαμόρφωση, μετά από διαβούλευση, των γενικών αξόνων και αρχών, που θα οριστούν με νόμο, για τις επεμβάσεις στους ελεύθερους χώρους, ώστε να μην αλλοιώνεται ο χαρακτήρας τους από χρήσεις που υποκρύπτουν δραστηριότητες με σκοπό το κέρδος και δραστηριότητες που εμποδίζουν την ελεύθερη και χωρίς κόστος πρόσβαση στους πολίτες.
- **Θεωρούμε αναγκαία και σας προτείνουμε** τη διαμόρφωση και τη συντήρηση των χώρων αυτών, από τον δεύτερο βαθμό αυτοδιοίκησης λόγω του υπερτοπικού τους χαρακτήρα, με κονδύλια από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, από πράσινους πόρους (π.χ. πρόστιμα για περιβαλλοντικές παραβάσεις) και κυρίως από Περιβαλλοντικό Τέλος, που θα επιβληθεί στις προνομιούχες περιοχές του Λεκανοπεδίου με υψηλό ποσοστό πρασίνου. Το τέλος αυτό θα καταβάλλεται ως αντιστάθμισμα για την επί δεκαετίες περιβαλλοντική υποβάθμιση των ασθενέστερων οικονομικά περιοχών και τη μεταφορά σε αυτές ρυπογόνων και οχλουσών δραστηριοτήτων.
- **Τέλος θεωρούμε αναγκαία και προτείνουμε ειδικότερα** την προστασία του ελεύθερου χώρου της παραλίας του Μοσχάτου, που αποτελεί τη μοναδική ελεύθερη πρόσβαση στο θαλάσσιο μέτωπο του Φαληρικού Όρμου, των πολιτών, όχι μόνο του Μοσχάτου, αλλά και των κεντρικών και δυτικών δήμων του Λεκανοπεδίου. Θεωρούμε απαραίτητο των αποκλεισμό των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων από το χώρο αυτό, την κατάλληλη διαμόρφωση του θαλασσίου μετώπου, την απρόσκοπτη και ελεύθερη πρόσβαση των πολιτών στη θάλασσα, την επέκταση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του Μοσχάτου, ώστε να περιλάβει και το χώρο αυτό και μάλιστα με μηδενικό συντελεστή δόμησης και τέλος την εξασφάλιση των πόρων για τη διαμόρφωση και τη συντήρησή του.

Κυρία Υπουργέ,

Είμαστε σίγουροι ότι οι θέσεις μας σας βρίσκουν σύμφωνη. Δεν είμαστε ανυποψίαστοι για τις υφιστάμενες δυσκολίες, ούτε για τα μεγάλα συμφέροντα που καιροφυλακτούν για κερδοφόρες ευκαιρίες, όμως είμαστε βαθιά πεισμένοι πως **ό,τι σας προτείνουμε είναι και περιβαλλοντικά απόλυτα αναγκαίο και κοινωνικά απόλυτα δίκαιο**. Εξάλλου, τα παραπάνω, στα βασικά τους σημεία, αποτελούν και

διακηρυγμένες θέσεις του Κινήματός σας, που έχουν επανειλημμένα διατυπωθεί.
Για κάθε περαιτέρω ενημέρωση ή διευκρίνιση είμαστε στη διάθεσή σας.

Μοσχάτο 8 Δεκεμβρίου 2009

ΕΚΔΗΛΩΣΗ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

την **Κυριακή 13 Ιουνίου 2010** και ώρα 8.00' μ.μ. στην Πλατεία Μεταμόρφωσης
του Μοσχάτου με θέμα:

6 χρόνια μετά την Ολυμπιάδα : η «κληρονομιά» της, περιβαλλοντολογική και
οικονομική κρίση

6 χρόνια «Μεσοποταμία»: Οι πολίτες οργανώνονται, αντιστέκονται, προτείνουν,
νικούν. Καλεσμένοι ομιλητές (παρόντες και στο πάνελ της πρώτης δημόσιας
εκδήλωσης της Μεσοποταμίας πριν έξι χρόνια με θέμα: "Ελεύθεροι χώροι και
Ολυμπιακά έργα"): **Ηλίας Γιαννίρης, Νίκος Μπελαβίλας, Ελένη Πορτάλιου,**
Πάνος Τότσικας

4.1 Συνεργασία-Δικτύωση

FORWARD από το Λιμάνι της Αγωνίας

Αγαπητοί φίλοι της Μεσοποταμίας

Σας στέλνουμε μία αφίσα και το πρόγραμμα ενός διημέρου που θα γίνει την
Κυριακή 12 και την Δευτέρα 13 Οκτώβρη στο Πάρκο Δηλαβέρη στη Λεύκα του
Πειραιά (επί της Θηβών – Παλαιά Κοκκινιά) για να ενημερώσετε τα μέλη σας.
Είναι μια προσπάθεια ανάδειξης εγκαταλελειμμένων αλλά πολλαπλώς σπουδαίων
χώρων του Πειραιά. Ελπίζουμε να σας δούμε

Αγγελική Φωτοπούλου
Λιμάνι της Αγωνίας

**ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΟΣΧΑΤΟΥ «ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ» και
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ Ν. ΦΑΛΗΡΟΥ
ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ**

**ΘΕΜΑ: Καταπέλτης οι διαπιστώσεις του Συνηγόρου του Πολίτη για τις
περιβαλλοντικές παραβάσεις του ΥΠΕΧΩΔΕ στο οδικό έργο του Κηφισού.**

Οι διαπιστώσεις του Συνηγόρου Πολίτη για τις περιβαλλοντικές παραβάσεις του ΥΠΕΧΩΔΕ στο οδικό έργο του Κηφισού, αποτελούν κόλαφο για όσους προσπαθούν να «κουκουλώσουν» το μεγάλο περιβαλλοντικό πρόβλημα, τη βάνουση προσβολή της υγείας και της ποιότητας ζωής στην περιοχή, τις απροκάλυπτες παραβάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Συγκεκριμένα ο Συνήγορος του Πολίτη, σε έγγραφό του, που τιμά και καταξιώνει το θεσμό, επισημαίνει μεταξύ άλλων ότι η μη υλοποίηση, μέχρι σήμερα, των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων αποτελεί τεκμήριο της παραβίασης των όρων που είχαν τεθεί, η οποία αποδεικνύει **την παράλειψη προστασίας του περιβάλλοντος με συνέπεια τη σοβαρή ηχορύπανση και υποβάθμιση του περιβάλλοντος από τη λειτουργία του οδικού έργου υπεράνω του Κηφισού ποταμού στις περιοχές Ρέντη, Μοσχάτου και Νέου Φαλήρου.** Διαπιστώνει επίσης ότι τη μη υλοποίηση περιβαλλοντικών όρων **αποδέχεται και η αρμόδια διεύθυνση του ΥΠΕΧΩΔΕ** (Δ/ση Οδικών έργων, Δ9) και **επιβεβαιώθηκε και από αυτοψία που πραγματοποίησαν οι ελεγκτές της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Νομαρχίας Πειραιά,** σύμφωνα με την οποία δεν είχαν τοποθετηθεί ηχοπετάσματα βόρεια της οδού Σουρή στο Νέο Φάληρο και βόρεια της οδού Σολωμού στο Μοσχάτο, καθώς και σε όλο το μήκος αμφίπλευρα του οδικού έργου στον Δήμο Ρέντη.

Επιπλέον διαπιστώνεται ότι οι περιβαλλοντικοί όροι, που δεν τηρήθηκαν, είχαν λήξει από 31-12-2006, ενώ η απόφαση παράτασης αυτών εκδόθηκε στις 5-9-2008. **Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει παγίως εκφράσει την άποψη ότι τυχόν παράταση ισχύος περιβαλλοντικών όρων που έχουν λήξει νωρίς την επανεξέταση τους στερείται νομίμου ερείσματος τόσο στην κοινοτική, όσο και στην εθνική νομοθεσία.** Συγκεκριμένα οι σχετικές κοινοτικές οδηγίες δεν εμπεριέχουν καμία διάταξη, που να προβλέπει δυνατότητα παράτασης της ισχύος των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων, χωρίς επανεξέταση των πραγματικών δεδομένων στην τρέχουσα περίοδο, όπως έπραξε το ΥΠΕΧΩΔΕ για το οδικό έργο

στον Κηφισό. Αντιθέτως μια τέτοια παράταση των περιβαλλοντικών όρων έρχεται σε αντίθεση με τις διατάξεις της Οδηγίας 96/61/EK, που προβλέπουν τη συνεχή παρακολούθηση της τήρησης των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων (άρθρο 13), αλλά και τη λήψη μέτρων για τις εξαιρετικές περιπτώσεις υπερβάσεων κατά τη λειτουργία του έργου. Η εθνική νομοθεσία ταυτίζεται με τις επιταγές του κοινοτικού δικαίου και δεν προβλέπει καμία σιωπηρή παράταση της ισχύος των περιβαλλοντικών όρων.

Κατόπιν των ανωτέρω επισημάνσεων **ο Συνήγορος του Πολίτη παρακαλεί τη Δ/ση Οδικών έργων (Δ9) του ΥΠΕΧΩΔΕ να ανακαλέσει την απάντησή της**, την οποία οι πολίτες είχαν καταγγείλει, ότι προσβάλει την κοινή λογική, γιατί διατυπώνει την απαράδεκτη θέση ότι η προθεσμία ισχύος των περιβαλλοντικών όρων αποτελεί προθεσμία για την υλοποίησή τους, δηλαδή ότι καλώς το έργο λειτουργεί για πέντε χρόνια χωρίς να έχουν υλοποιηθεί οι περιβαλλοντικοί του όροι, με αποτέλεσμα σοβαρές συνέπειες σε βάρος της υγείας και με σοβαρή υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Συνεχίζοντας ο Συνήγορος του Πολίτη επισημαίνει ότι έχουν παρέλθει 5 έτη πλήρους λειτουργίας του έργου, χωρίς τη λήψη των αναγκαίων μέτρων προστασίας, με συνέπεια τη σοβαρή ηχορύπανση και υποβάθμιση του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας και ζητάει από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ, ενημέρωση σχετικά με :

1. Το στάδιο στο οποίο βρίσκεται και το χρονικού διαστήματος εντός οποίου αναμένεται η υλοποίηση του έργου κατασκευής των αναγκαίων ηχοπετασμάτων και της εκβάθυνσης και του καθαρισμού της κοίτης του Κηφισού.

2. Τα μέτρα που πρόκειται να ληφθούν για την ικανοποιητική ηχοπροστασία στα τμήματα της οδού, που έχουν ήδη τοποθετηθεί ηχοπετάσματα, τα οποία όμως, σύμφωνα με την αναφορά των πολιτών (και τις μετρήσεις της αρμόδιας υπηρεσίας του ΥΠΕΧΩΔΕ), δεν είναι αποτελεσματικά.
 3. Την υλοποίηση του περιβαλλοντικού όρου δ10, σύμφωνα με τον οποίο τα στάσιμα νερά, που δημιουργούνται κατά την ξηρά περίοδο στο προς την εκβολή τμήμα της κοίτης, θα πρέπει να ανανεώνονται με σχετικές αντλήσεις και να αερίζονται μέσω φυσητήρων και κατάλληλων διαχυτήρων. Τίθεται επίσης το ερώτημα αν η εκβάθυνση και ο καθαρισμός της κοίτης του Κηφισού θα βελτιώσει την κατάσταση.
 4. Εάν το ΥΠΕΧΩΔΕ θεωρεί ότι χορήγησε παράταση ισχύος των περιβαλλοντικών όρων χωρίς την επικαιροποίηση και τη συμπλήρωσή τους και με ποιο νομικό έρεισμα το ΥΠΕΧΩΔΕ απεφάνθη ότι το έργο πρέπει να τηρεί περιβαλλοντικούς όρους που έχουν λήξει.
 5. Τα αποτελέσματα των μετρήσεων θορύβου, τα οποία, σύμφωνα με τον περιβαλλοντικό όρο δ24 *«...με την έναρξη της πλήρους λειτουργίας του αυτοκινητόδρομου στις περιοχές κατοικίας να γίνονται ετήσιες δειγματοληπτικές ηχομετρήσεις, με ταυτόχρονη συμπλήρωση δελτίων καταγραφής...»*.
 6. Εάν έχουν επιβληθεί νεότερες διοικητικές και ποινικές κυρώσεις για συστηματική παράβαση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, κατόπιν της επιβολής προστίμου ύψους 60.000 στο Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων από τη Νομαρχία Πειραιά.
- Τέλος ο Συνήγορος του Πολίτη αναφέρει ότι, δεδομένης της σοβαρότητας του προβλήματος για την προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας, ευελπιστεί στη μεριμνά – των αρμόδιων υπηρεσιών του ΥΠΕΧΩΔΕ - για την τήρηση των νόμιμων διαδικασιών και τις παρακαλεί για την ενημέρωση του ως προς την εξέλιξη της υπόθεσης.

Οι κάτοικοι ευχαριστούν την Ανεξάρτητη Αρχή του Συνηγόρου του Πολίτη για την ιδιαίτερα σημαντική παρέμβαση και επισημάνσεις του και καλούν τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ την ύστατη στιγμή, πριν την καταγγελία στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ακούσει την κραυγή της απελπισίας των πολιτών και να συνεργαστεί μαζί τους για την κατάστροψη και άμεση υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου δράσεων και έργων με στόχο την ουσιαστική αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος και της ποιότητας της ζωής τους, που έχουν δραματικά υποβαθμιστεί από τις επιπτώσεις του οδικού έργου στον Κηφισό.

Στον Κηφισό δεν είναι ιδιώτες που παρανομούν, παρανομεί ευθέως το ΥΠΕΧΩΔΕ.

2. Ψήφισμα Γενικής συνέλευσης Κινημάτων πόλης και Κινήσεων πολιτών

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Παναττικό Δίκτυο των κινημάτων πόλης στη Γενική του Συνέλευση της 13^{ης} Μαΐου 2007 στην Αγορά της Κυψέλης ομόφωνα **καταγγέλλει** την εταιρία «Ολυμπιακά Ακίνητα ΑΕ.» για την περίφραξη με συρματοπλέγμα, κατά τις προηγούμενες μέρες, της παραλίας του Μοσχάτου από τον Κηφισό ως τον Ιλισό ποταμό.

Πρόκειται για μια ενέργεια κατ' εμάς παράνομη που στερεί από τους πολίτες του λεκανοπεδίου το δικαίωμα της ελεύθερης πρόσβασης σ' ένα δημόσιο χώρο, όπως είναι η παραλία και η θάλασσα.

Η παραλία του Μοσχάτου είναι ένας από τους τελευταίους μεγάλους ελεύθερους χώρους στο ευρύτερο μέτωπο του φαληρικού όρμου που εξασφαλίζει στους κατοίκους της Αθήνας ελεύθερη πρόσβαση στη θάλασσα. Πρόκειται για έναν χώρο 250 στρεμμάτων όπου επί σειρά ετών οι πολίτες γιορτάζουν τα κούλουμα, πετάνε τους χαρταετούς τους, πηγαίνουν με τα παιδιά τους για ποδήλατο, κάνουν τη βόλτα τους. Ο χώρος αυτός γλίτωσε από τη λαίλαπα των Ολυμπιακών έργων και αποτελεί αυτή τη στιγμή κυριολεκτικά μια ανάσα ζωής για τους κατοίκους μιας περιοχής που επιβαρύνθηκε ιδιαίτερα από το μεγάλο κυκλοφοριακό έργο του Κηφισού.

Παρότι δεν πραγματοποιήθηκε κανένα Ολυμπιακό έργο στην περιοχή, ο χώρος της παραλίας βρέθηκε με αμφίβολες νομοθετικές ρυθμίσεις στη διαχείριση της εταιρίας «Ολυμπιακά Ακίνητα», ενώ αποτελεί αδιαμφισβήτητα δημόσια έκταση. Η διαχείριση της έκτασης αυτής πρέπει λοιπόν να γίνεται με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον και όχι την επίτευξη οικονομικών σκοπών. Και το δημόσιο συμφέρον σε μια μεγαλούπολη που ασφυκτιά από την έλλειψη πρασίνου είναι ακριβώς η υπεράσπιση και κατοχύρωση των τελευταίων ελεύθερων χώρων ως δημόσιων χώρων πρασίνου με ελεύθερη πρόσβαση για όλους του πολίτες.

Ζητάμε λοιπόν αφενός να καταργηθεί ο Ολυμπιακός συντέλεστης δόμησης, επανερχόμενος στο μηδέν όπως ήταν πριν, αφετέρου να αφαιρεθεί από τα «Ολυμπιακά Ακίνητα» η διαχείριση της έκτασης (αφού κανένα ολυμπιακό έργο δεν πραγματοποιήθηκε στο χώρο αυτό). Ζητάμε να κατοχυρωθεί άμεσα ο δημόσιος χαρακτήρας της περιοχής, στα πλαίσια του νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας που επεξεργάζεται τώρα το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Καλούμε την εταιρία «Ολυμπιακά Ακίνητα» να αφαιρέσει αμέσως τα συρματοπλέγματα και δηλώνουμε ότι αυτή την Τετάρτη 16 Μαΐου στις 7.30 το απόγευμα θα είμαστε όλοι και όλες εκεί, στην παραλία του Μοσχάτου, για να αφαιρέσουμε τα παράνομα συρματοπλέγματα μαζί με τη Δημοτική αρχή, την κίνηση πολιτών ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ, τους λοιπούς φορείς και τους πολίτες της Αθήνας.

Η Γενική Συνέλευση του **Παναττικού Δικτύου Κινημάτων πόλης**²⁶⁴

²⁶⁴ Παναττικό Δίκτυο Κινημάτων Πόλης και Ενεργών Πολιτών, [www.indy.gr /community /panattico-diktyo-kinimaton-polis](http://www.indy.gr/community/panattico-diktyo-kinimaton-polis), πρόσβαση στις 5/2/2010.

4.2 Επικοινωνία-MME

Η ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΟΣΧΑΤΟΥ

«ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ»

σας προσκαλεί

στην προβολή επίκαιρης πολυβραβευμένης ταινίας με θέμα

ΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ

στο «Σπίτι της Μεσοποταμίας», Πλάτωνος 13, Μοσχάτο

ΚΥΡΙΑΚΗ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, ΩΡΑ 19.00΄

θα ακολουθήσει συζήτηση

για το καυτό αυτό θέμα που

ΜΑΣ ΑΦΟΡΑ ΟΛΟΥΣ

Κ. Τζεδάκη,

καλημέρα σας,

Είμαστε μια κίνηση πολιτών στο Μοσχάτο που φέρει το όνομα “Μεσοποταμία” (δηλ. μεταξύ Κηφισού και Ιλισού).

Δεν είμαστε πολιτική ή δημοτική παράταξη, τα μέλη μας και οι φίλοι μας ανήκουν σε όλους τους πολιτικούς χώρους. Οι αποφάσεις μας παίρνονται από Γενικές Συνελεύσεις ανοιχτές σε όλους, μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες.

Έχουμε μια σημαντική δράση στην πόλη μας σε διάφορους τομείς και με ποικίλες δραστηριότητες, όπως μπορεί να διαπιστώσει ο επισκέπτης της ιστοσελίδας μας

www.mesopotamia.gr

Ένας κεντρικός άξονας της δράσης μας είναι τα οικολογικά/περιβαλλοντολογικά ζητήματα της πόλης μας (Κηφισός, παραλία του Μοσχάτου, ελεύθεροι χώροι).

Αυτή την **Κυριακή 6 Μαΐου 2007, στις 7.00΄ το απόγευμα** διοργανώνουμε μια σημαντική ανοιχτή συγκέντρωση/συζήτηση στην κεντρική πλατεία του Μοσχάτου (πλατεία Μεταμόρφωσης) με θέμα τις πρόσφατες **εξελίξεις για την παραλία του Μοσχάτου.**

Στόχος μας είναι να διασωθούν τα 240 στρέμματα της παραλίας του Μοσχάτου από την τσιμεντοποίηση και να κατοχυρωθεί η παραλία ως δημόσιος χώρος πρασίνου προσβάσιμος σε όλους τους πολίτες.

Ομιλητές στην εκδήλωσή μας θα είναι οι:

- Μαριλένα Ιατρίδου, οικολόγος

- Νίκος Μπελαβίλας, λέκτορας Αρχιτεκτονικής σχολής ΕΜΠ

- Ηλίας Γιαννίρης, από το Παρατηρητήριο Ελεύθερων χώρων Αττικής.

Στην εκδήλωση θα συμμετάσχει και θα λάβει τον λόγο ο Δήμαρχος Μοσχάτου

Ταξίαρχης Παπαντώνης

Ο λόγος θα δοθεί επίσης σε όλους τους πολίτες που το επιθυμούν για να εκφράσουν τις απόψεις τους.

Σας παρακαλούμε να προβάλλετε την εκδήλωσή μας από τη στήλη σας στην Ελευθεροτυπία

Σας ευχαριστούμε πολύ

Το μέλος της Γραμματείας της Μεσοποταμίας

ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ χώροι ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΙ

Των ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ - ΜΑΡΙΑΣ ΔΕΔΕ

Άχαρες πολυκατοικίες, ελάχιστοι ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι, εμπορικά κέντρα - τερατουργήματα, λιγοστά πάρκα, ογκώδη πολυκαταστήματα, πλατείες μετρημένες στα δάχτυλα, τις περισσότερες φορές με ένα-δυο καχεκτικά δεντράκια ή και κανένα, πολυώροφες δημόσιες υπηρεσίες, γυμνές πλαγιές ορεινών όγκων που «μάτωσαν» από φονικές πυρκαγιές, γιγαντιαία κτιριακά συγκροτήματα, φτωχικές παιδικές χαρές, δρόμοι αδιάβατοι για πεζούς κι αυτοκίνητα, κατειλημμένα πεζοδρόμια, τσιμεντένιοι παιδότοποι, αποπνικτική ατμόσφαιρα, φονικό νέφος.

Εικόνες, αντιπροσωπευτικές της Αθήνας, στις μικρές και τις μεγάλες γειτονιές της. Μια μεγαλούπολη, που δυστυχώς συγκεντρώνει ένα ακόμα αρνητικό ρεκόρ: της πρωτεύουσας με τη μικρότερη αντιστοιχία πρασίνου ανά κάτοικο σε

όλη την Ευρώπη. Δύομισι τετραγωνικά μέτρα ανά κάτοικο, όταν υπάρχουν ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, όπως το Άμστερνταμ, όπου η αναλογία ξεπερνά τα 20 τετραγωνικά μέτρα ανά κάτοικο και το Βερολίνο με 13. Την ίδια ώρα ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος θέτει ως «ανεκτή» την αναλογία στα 10 τ.μ.

Και ενώ συμβαίνουν όλα αυτά και οι ειδικοί κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου,

προειδοποιώντας ότι τα επόμενα 20 χρόνια θα δημιουργηθεί μια ενιαία τσιμεντούπολη που θα υπερβαίνει τα όρια του λεκανοπεδίου, οι ελάχιστοι εναπομείναντες ελεύθεροι χώροι, οι οάσεις για τους ταλαιπωρημένους κατοίκους της Αθήνας, δέχονται ολομέτωπη επίθεση από επιχειρηματικά συμφέροντα, ιδιώτες και κράτος, και ο ένας μετά τον άλλον πέφτουν θύματα του μπετόν.

Γουδή, Ελληνικό, Ελαιώνας, Πεδίον του Άρεως, Φιλοπάππου, Άλσος Ριζάρη, Κτήμα Θων, Αττικό Άλσος, Ζάππειο, Λυκαβηττός, Άλσος Βεΐκου, Παραλίες Σαρωνικού, Φάληρο, Γαζία στα Πατήσια, Άλσος Περιστερίου, Πάρκο Λαγουμιτζή στον Ν. Κόσμο και δεκάδες άλλοι ελεύθεροι χώροι της πρωτεύουσας βρίσκονται αντιμέτωποι με πολλούς και αδυσώπητους εχθρούς, που σε κάποιες περιπτώσεις είναι αήττητοι.

Μοναδικοί προστάτες τους σ' αυτή τη δύσκολη «μάχη» οι πολίτες της Αθήνας, που με όση δύναμη διαθέτουν, αγωνίζονται, παλεύουν, διαμαρτύρονται, τρέχουν και διεκδικούν την προστασία των ελεύθερων χώρων, τη μετατροπή τους σε πνεύμονες πρασίνου, τη λειτουργικότητά τους και την ελεύθερη προσβασιμότητα σε αυτούς. Προσπαθούν να πείσουν τους ιθύνοντες ότι έχουν δικαίωμα σε μια καλύτερη ποιότητα ζωής, σε μια ζωή όχι πνιγμένη στο τσιμέντο και το νέφος, αλλά στο πράσινο και την ελπίδα.

Κάποιες φορές οι αγώνες των κατοίκων έχουν επιτυχή έκβαση, κάποιες άλλες όμως παραμένουν ανοιχτοί για χρόνια και χρόνια, αφού οι αντίπαλοί τους είναι ισχυρά ιδιωτικά συμφέροντα, δημόσιοι οργανισμοί ή ακόμα και πανίσχυροι ιδιώτες.

Τα τελευταία χρόνια δημιουργούνται όλο και περισσότερα τοπικά κινήματα και σύλλογοι για την προστασία των ελεύθερων χώρων, τόσο στο Λεκανοπέδιο της Αττικής όσο και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Δεκατρείς τέτοιοι σύλλογοι και κινήσεις πολιτών τον Μάρτιο του 1996 αποφάσισαν τη

συγκρότηση Συντονιστικής Επιτροπής για την προστασία των ελεύθερων χώρων της Αθήνας και των γύρω δήμων.

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Επιτροπής και του «Παρατηρητηρίου Ελεύθερων Χώρων της Αθήνας» συγκαταλέγεται και η πρόσφατη έκδοση ενός λευκώματος υπό τον τίτλο «Αθήνα: Ελεύθεροι Χώροι 2008». Πρόκειται για ένα

βιβλίο-συλλογή για τους ελεύθερους χώρους και την ποιότητα ζωής στην πρωτεύουσα. Στόχος της έκδοσης είναι να ενημερωθούν οι πολίτες, να πάρουν ιδέες και κυρίως να κινητοποιηθούν.

Η «Ε» επέλεξε μέσα από το λεύκωμα και παρουσιάζει σήμερα 7 ελεύθερους χώρους που βρίσκονται διάσπαρτοι σε περιοχές της πρωτεύουσας. Καταγράφει την ιστορία τους, τα εμπόδια αλλά και τους αγώνες που έδωσαν και δίνουν οι κάτοικοι για να τους κρατήσουν ελεύθερους και πράσινους σε πείσμα των ποικιλώνυμων συμφερόντων, του τσιμέντου και του γκρίζου που μας κυκλώνει. Οδηγοί σ' αυτό το οδοιπορικό, οι ίδιοι οι κάτοικοι, μέλη επιτροπών και κινήσεων που δημιουργήθηκαν για τη διάσωση των χώρων αυτών, οι οποίοι μιλούν και γράφουν στην «Ε» για τους αγώνες τους να παραμείνουν οι ελεύθεροι χώροι της Αθήνας ελεύθεροι και να μετατραπούν σε... ανάσες ζωής για τους ίδιους, τα παιδιά τους και τους συμπολίτες τους.

papastat@enet.gr dede@enet.gr

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 02/08/2008

Παραλία Μοσχάτου

Αποκλεισμένη ζώνη

Διακόσια σαράντα στρέμματα ελεύθερου χώρου, που περικλείονται από τη λεωφόρο Ποσειδώνος, τον Ιλισό, τον Κηφισό και τη θάλασσα, αποτελούν την παραλία Μοσχάτου. Πριν από τη χούντα, το Μοσχάτο ήταν ένας παραλιακός δήμος με ελεύθερη πρόσβαση στη θάλασσα και την παραλία του. Από το 1969 όμως άρχισε η αντίστροφη μέτρηση και τα επόμενα χρόνια, με όλα αυτά που θα μεσολαβήσουν, οι Μοσχατιώτες θα ξεχάσουν ότι η πόλη τους είναι παραθαλάσσια.

Η παραλία άρχισε να επιχωματώνεται, ενώ παράλληλα δημιουργήθηκε ο υπερυψωμένος δρόμος ταχείας κυκλοφορίας, η γνωστή λεωφόρος Ποσειδώνος. Αποτέλεσμα των έργων αυτών ήταν να αποκοπεί η πόλη από τη φυσική της διέξοδο

(παραλία και θάλασσα) τόσο από τη θέα της, λόγω του ύψους της υπερυψωμένης λεωφόρου, όσο και από την πρόσβαση σε αυτήν που είναι πλέον αδύνατη, μετά και την κατασκευή των γραμμών του τραμ.

Η παραλία Μοσχάτου, όπως επισημαίνουν οι Χάρης Παπαδόπουλος και Σπύρος Πάγκαλος, μέλη της γραμματείας της κίνησης πολιτών του Μοσχάτου «Μεσοποταμία», δέχτηκε όμως κι άλλο ένα χτύπημα, αφού επιβαρύνθηκε σημαντικά από την ιδιαίτερα πρόχειρη κατασκευή, κατά την ίδια αυτή περίοδο, της υπερυψωμένης λεωφόρου Κηφισού, έργο που προικοδότησε τους Μοσχατιώτες με τόνους μπετόν και πλήθος προβλημάτων (κίνδυνος πλημμύρας, καυσαέρια, ηχορύπανση κ.ά.).

Η μπαζωμένη αυτή έκταση αντί να περάσει στην ιδιοκτησία του Δήμου Μοσχάτου αποδόθηκε στον ΕΟΤ για να καταλήξει με την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων στην εταιρεία «Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε.». Οι αντιδράσεις των κατοίκων, του δήμου, αλλά και η χρονική καθυστέρηση που υπήρξε γλίτωσαν την παραλία Μοσχάτου από την οικοδόμηση εγκαταστάσεων για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, της έμεινε όμως προίκα ο αυξημένος συντελεστής δόμησης, γεγονός παράλογο, αφού κανένα ολυμπιακό έργο δεν πραγματοποιήθηκε.

Μετά τους Ολυμπιακούς, η κυβέρνηση προσδιόρισε ότι στον χώρο αυτό θα χτιστούν ένα γήπεδο στίβου 3.000 θέσεων, μερικά γήπεδα 5χ5, αναψυκτήρια κ.λπ., ενώ ένα τμήμα της περιοχής προορίζεται για «οικολογικό πάρκο». Ο λαός του Μοσχάτου εξεγέρθηκε στην προοπτική αυτή της περαιτέρω τσιμεντοποίησης και την παράδοση της παραλίας στα ιδιωτικά συμφέροντα, με διαδηλώσεις και πορείες. Αποκορύφωμα των κινητοποιήσεων αυτών είναι το γκρέμισμα των περιφράξεων που επιχείρησε να βάλει στην περιοχή το 2007 η «Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε.».

Σήμερα τα αρχικά σχέδια της εταιρείας «Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε.» έχουν προσωρινά αποσυρθεί. Οι κάτοικοι του Μοσχάτου απαιτούν να μετατραπεί άμεσα ολόκληρη η έκταση σε δημόσιο πάρκο με υψηλή βλάστηση, να κατασκευαστούν πεζοδιαβάσεις και υπόγειοι δίοδοι για την ασφαλή πρόσβαση στην παραλία και να ολοκληρωθούν τα ημιτελή αντιπλημμυρικά έργα στην περιοχή.

Αυτή τη στιγμή η παραλιακή ζώνη του Μοσχάτου αποτελεί την τελευταία ελεύθερη έκταση στο ευρύτερο μέτωπο του φαληρικού όρμου, που γλίτωσε από το τσιμέντο και μπορεί να αποτελέσει ένα άνοιγμα της Αθήνας προς τη θάλασσα και

μια ανάσα ζωής και πρασίνου για τους πολίτες. Δηλαδή σ' ένα χώρο που σήμερα περισσότερο από ποτέ τον έχει ανάγκη το πυρόπληκτο Λεκανοπέδιο της Αττικής.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 02/08/2008

Ολοκληρώνεται η μελέτη για το οικολογικό πάρκο στην παραλία Μοσχάτου²⁶⁵

Στις 15 Σεπτεμβρίου ολοκληρώνεται η μελέτη του οικολογικού πάρκου στην παραλία του Μοσχάτου και πιο συγκεκριμένα της έκτασης ανάμεσα στις εκβολές του Ιλισού και του Κηφισού, όπως δήλωσε στον ΣΚΑΪ 100,3 ο πρόεδρος της εταιρείας «Ολυμπιακά Ακίνητα» κ. Χρήστος Χατζηεμμανουήλ.

Σχετικά με τις αντιδράσεις κατοίκων αλλά και του δήμου Μοσχάτου, που αντιτίθενται στην τσιμεντοποίηση και περίφραξη της παραλίας ο κ. Χατζηεμμανουήλ έκανε λόγο για «αδιανόητο λαϊκισμό», καθώς όπως υποστήριξε οι περιφράξεις τοποθετήθηκαν, για να προστατευτεί ο χώρος από τη ρύψη μπαζών και σκουπιδιών. «Μέχρι να γίνει το οικολογικό πάρκο κάναμε μια περίφραξη με δημόσιο χρήμα που θα εμπόδιζε την πρόσβαση σε αυτοκίνητα που θα ξεφόρτωναν μπάτσα. Αφού ομολογούν στο δήμο Μοσχάτου, ότι η ευθύνη θα άπρεπε να είναι της εταιρείας, γιατί δεν την αφήνουν να κάνει τη δουλειά της; Γιατί παρεμβαίνουν στο έργο της και το υπονομεύουν και γιατί επιτρέπουν να ρυπαίνεται η παραλία;» κατέληξε.

Υπενθυμίζεται ότι, στις αρχές του καλοκαιριού κάτοικοι της περιοχής με επικεφαλής τον δήμαρχο Μοσχάτου «κατέβασαν» τις περιφράξεις διεκδικώντας την ελεύθερη είσοδο. Οι κάτοικοι υποστηρίζουν ότι η δημιουργία του οικολογικού πάρκου είναι απλώς, η πρόφαση για την τσιμεντοποίηση και εμπορευματοποίηση μιας έκτασης περίπου 300 στρεμμάτων που συνιστά τον τελευταίο ελεύθερο χώρο του Φαληρικού Δέλτα.

Ημερομηνία δημοσίευσης: 03-08-07

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 17/03/2010: Στο εδώλιο τρεις υπάλληλοι του Υποδομών²⁶⁶

Γιωργος Λιαλιος

Στο εδώλιο του κατηγορουμένου θα βρεθούν αύριο τρεις υπάλληλοι του υπουργείου Υποδομών, κατηγορούμενοι ότι δεν μερίμνησαν για την υλοποίηση

²⁶⁵ Έργα Κηφισού- Μοσχάτου, http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_ell_1_03/08/2007_236555, πρόσβαση στις 21/7/2010.

²⁶⁶ Το ίδιο.

των περιβαλλοντικών μέτρων στα τελευταία χιλιόμετρα του Κηφισού. Ο εισαγγελέας παρενέβη στην υπόθεση έπειτα από καταγγελίες κατοίκων του Μοσχάτου και του Φαλήρου, που με την «ολυμπιακή» προέκταση της Λ. Κηφισού έως τη θάλασσα είδαν τη ζωή τους και την περιουσία τους να υποβαθμίζονται από τον θόρυβο και τους ρύπους.

Σύμφωνα με το κατηγορητήριο, οι υπηρεσίες του τέως ΥΠΕΧΩΔΕ «δεν επιμελήθηκαν την αναδιευθέτηση του Κηφισού ποταμού, δεν φρόντισαν ώστε να συντελεσθούν έργα φύτευσης, τα στάσιμα νερά που δημιουργούνται κυρίως την ξηρά περίοδο στο προς την εκβολή της κοίτης τμήμα να ανανεώνονται με σχετικές αντλήσεις και να αερίζονται μέσω φυσητήρων και κατάλληλων διαχυτήρων και τέλος, δεν φρόντισαν στις περιοχές κατοικίας απ' όπου διέρχεται ο αυτοκινητόδρομος και κυρίως στις περιοχές Ρέντη, Μοσχάτου, Ν. Φαλήρου να τοποθετηθούν ενδεδειγμένα ηχοπετάσματα». Η υπόθεση θα εκδικαστεί αύριο στο Πρωτοδικείο Πειραιά.

Την υπόθεση ανακίνησαν δύο σύλλογοι της περιοχής (Κίνηση Πολιτών «Η Μεσοποταμία» και Μορφωτικός - Εκπολιτιστικός Σύλλογος Νέου Φαλήρου). «Σκοπός μας δεν είναι να διωχθούν οι υπάλληλοι, αλλά να ολοκληρωθούν τα έργα που προέβλεπε η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου», σχολιάζει στην «Κ» ο κ. Ρουσέτος Λειβαδάρος, μέλος του συλλόγου «Η Μεσοποταμία».

Η υλοποίηση των περιβαλλοντικών όρων του έργου ξεκίνησε με μεγάλη καθυστέρηση και έπειτα από πιέσεις των κατοίκων το 2009. Ορισμένα από τα έργα, όμως, έχουν «παγώσει»! Όπως προκύπτει από στοιχεία του υπ. Υποδομών, σήμερα έχουν τοποθετηθεί τα μισά ηχοπετάσματα στη Λ. Κηφισού, όμως ο ανάδοχος έκανε διακοπή εργασιών καθώς έχει πληρωθεί μόλις το ένα πέμπτο των συμφωνηθέντων (το έργο θα έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί σε δύο μήνες). Σε εξέλιξη βρίσκονται εργασίες αναδιευθέτησης του ποταμού και καθαρισμού της κοίτης (ολοκλήρωση τον Σεπτέμβριο του 2011), καθώς και μελέτη για να ενισχυθεί η αντιπλημμυρική του ικανότητα.

Από την παραλία Μοσχάτου. (επάνω και κάτω) έως το λόφο του Φιλοπάππου (δεξιά), πολύμορφες κινήσεις κατοίκων διεκδικούν την χωρίς εισαγωγικά αξιολόγηση και ανάπλαση των ελευθέρων χώρων της περιοχής τους, κόντρα στα σχέδια μικρών ή μεγαλύτερων εξουσιών.

Ο Πάννης και ο Δημήτρης, μέλη της Κίνησης «Μεσοποταμία» στο Μοσχάτο, είναι δύο μόνο από τους χιλιάδες πολίτες σε όλο το Λεκανοπέδιο που αντιστέκονται με χιούμορ, φαντασία, πολύπλευρη κοινωνική δράση στην... μπετοφρένεια. Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο Ελευθέρων Χώρων, μέσα σ'έναν χρόνο οι ομάδες που διεκδικούν το αυτονόητο από 111 έχουν φτάσει τις 140!

Μάχες στην αλάνα του Μοσχάτου Π

Φαλακρός και άχαρος είναι ο λοφίσκος που βλέπει στο Οικολογικό Πάρκο Μοσχάτου – πάρκο μόνο στα χαρτιά, καθώς παραμένει μια τεράστια αλάνα 240 στρεμμάτων, η οποία δημιουργήθηκε από επιχωματώσεις που ξεκίνησαν το '69, επί δικτατορίας. Για να φτάσουμε ως εκεί διασχίσαμε μια σκοτεινή σήραγγα, με λάσπες, νερό και ένα καμένο αμάξι, τη μοναδική διέξοδο των κατοίκων του παραλιακού δήμου του Μοσχάτου προς την παραλία. Οικολογικό πάρκο χωρίς δέντρα, παραλιακός δήμος χωρίς πρόσβαση στην παραλία, αφού μεσολαβεί το περιβόητο «τείχος του αίσχους», το τσιμεντένο φράγμα ανάμεσα στο δρόμο και στη θάλασσα. Π

«Να γίνει πάρκο η παραλία μας», διεκδικεί η Κίνηση Πολιτών Μοσχάτου «Μεσοποταμία» (www.mesopotamia.gr), μια κίνηση ιδιαίτερα ζωντανή και πολύμορφη, με

κινηματογραφική, λέσχη και σχολείο μεταναστών. Η «Μεσοποταμία», όπως και άλλες κινήσεις, έδωσε σημαντικές μάχες για να μην παραχωρηθεί ο χώρος σε ιδιώτη, καθώς σκόπευε να κάνει η εταιρεία Τουριστικά Ακίνητα Α.Ε. Π

«Θετική εξέλιξη είναι η απόφαση του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου του ΥΠΕΧΩΔΕ να μη χτιστεί γήπεδο, αλλά να γίνει το πάρκο χώρος πρασίνου και αναψυχής», εξηγεί ο Μπάμπης Μπιλίνης, ειδικευμένος σε θέματα περιβάλλοντος. Προς το παρόν, όμως, οι νίκες είναι κι αυτές στα χαρτιά. Π

«Αυτός ο χώρος είναι πολύ σημαντικός για μας, φανταστέτε, όμως, πόσο πιο σημαντικοί είναι ως πνεύμονες για όλο το Λεκανοπέδιο, χώροι όπως ο Ελαιώνας, η περιοχή του Γουδή, το Ελληνικό», μας λέει ο Χάρης Παπαδόπουλος, υπεύθυνος της κινηματογραφικής λέσχης. Η λογική του «Μακριά απ' την πόρτα μου κι εσύ είσαι όπου να 'ναι» δεν πρυτανεύει στα κινήματα πόλης. Στις ανοιχτές συσυνελεύσεις, εκτός από το δικαίωμα στο πράσινο και την ποιότητα ζωής, μιλάνε για αλληλεγγύη, αυτοοργάνωση, διεκδικούν έναν άλλον πολιτισμό, πέρα από την καταναλωτική διασκέδαση, μια αρμονική σχέση φύσης και κοινωνίας. Ι

«Πιθανόν να έρθει η μέρα που ο τόπος θα κατατεμαχιστεί στους αποκαλούμενους χώρους αναψυχής και τότε οι λίγοι θα βιώνουν τη στενόχωρη και κατ' αποκλειστικότητα χαρά τους. Οι φράχτες, οι ανθρωποπαγίδες και τα άλλα τεχνάσματα που επινοήθηκαν για να περιορίσουν τον άνθρωπο στον δημόσιο δρόμο θα πολλαπλασιαστούν και τότε να περπατάμε πάνω στη γη του Θεού, θα θεωρείται ως η θελημένη παραβίαση της ιδιοκτησίας κάποιου μεγάλου σχήματος. Η αποκλειστική απόλαυση ενός πράγματος, ισοδυναμεί, κατά κανόνα, με τον αποκλεισμό του εαυτού σου από την πραγματική απόλαυση. Άς εκμεταλλευτούμε, λοιπόν, τις ευκαιρίες απόλαυσης πριν έρθουν οι άσχημες μέρες». Π

«Οι άσχημες μέρες», που προέβλεπε ο Θορό το 1862 και που διαβάζουμε σ'ένα κείμενο για την παραλία του Μοσχάτου, φαίνεται ότι έχουν ήδη έρθει. Οι ευκαιρίες απόλαυσης προσφέρονται πλέον ως επί πληρωμή αποδράσεις, ως ιδιωτικά προνόμια, πίσω από φράχτες και «ανθρωποπαγίδες». Μόνο που κάποιοι επιμένουν να στήνουν τις δικές τους άγριες γιορτές – και αυτοί δεν είναι ούτε βάνδαλοι ούτε μειοψηφία. Π

4.3 Πολιτικά κόμματα

Ριζοσπάστης 8-12-06

Μιχάλης Παπαγιαννάκης Βουλευτής Β' Αθηνών

ΕΡΩΤΗΣΗ

06-11-2007

Προς τους κ.κ. Υπουργούς:ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε, Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών Τουριστικής Ανάπτυξης

Θέμα: Παραλία Μοσχάτου- Δημόσιο Αγαθό

Ο μόνος αδόμητος χώρος, η μόνη διέξοδος προς τη θάλασσα του Φαληρικού όρμου, των κατοίκων του Μοσχάτου και των γύρω περιοχών είναι η έκταση των 240 στρεμμάτων μεταξύ των εκβολών των ποταμών Ιλισού και Κηφισού, δηλαδή η παραλία Μοσχάτου. Αντίθετα, η παραλία της Καλλιθέας οικοδομήθηκε εξ ολοκλήρου, το μοντέλο ανάπτυξης του ΣΕΦ και ο περιβάλλον χώρος του προσφέρονται μόνο για εμπορικές χρήσεις και αποτελούν εμπόδιο για την ελεύθερη πρόσβαση των κατοίκων στη θάλασσα.

Οι κάτοικοι της περιοχής ζητούν να μην επιτραπούν εμπορικές χρήσεις στην παραλία του Μοσχάτου και με τις θέσεις και προτάσεις της τοπικής κοινωνίας που παρατίθενται στο σώμα της ερώτησης διαπιστώνεται εντυπωσιακή συμφωνία των τεχνοκρατών (ΤΕΕ, ΔΣΑ, μη κυβερνητικών οργανώσεων).

Στη Β' Φάση των Ολυμπιακών Έργων προβλέπονταν έργα, όπως η βύθιση της υπερυψωμένης νέας παραλιακής λεωφόρου ταχείας κυκλοφορίας και μετακίνηση της προς τη θάλασσα, η ολοκλήρωση αντιπλημμυρικών έργων (προβλεπόμενο κανάλι) και η κατασκευή πεζοδιαβάσεων για πρόσβαση στην παραλία, που δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί.

Η πολιτεία οφείλει να πάρει υπόψη της τις αυξημένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις στην περιοχή από την κατασκευή της υπερυψωμένης λεωφόρου Κηφισού και στα πλαίσια της υποχρέωσης αποκατάστασης του περιβαλλοντικού ισοζυγίου να προσφέρει στην περιοχή και συνολικά στην Αττική ένα παραθαλάσσιο άλσος, τη συντήρηση του οποίου θα μπορούσαν να αναλάβουν οι υπηρεσίες του Δήμου με μικρό επιπλέον κόστος.

Ερωτώνται οι κ.κ. Υπουργοί:

- Προτίθενται να εξετάσουν την ένταξη, άμεσα και χωρίς παρεκκλίσεις, της παραλιακής ζώνης στο σύνολό της στα διοικητικά όρια του Δήμου Μοσχάτου;
- Πότε θα γίνουν οι απαραίτητες υποδομές και διαμορφώσεις, που προβλέπονται από το ΕΣΟΑΠ του 2002;
- Θα αλλάζουν οι χρήσεις που προβλέπονται από το νόμο 3342/2005 και θα καταργηθεί ο συντελεστής δόμησης (1%), έτσι ώστε να χωροθετηθεί ο χώρος των διακοσίων σαράντα στρεμμάτων ως χώρος πρασίνου, παραθαλάσσιου άλσους ;
- Θα αναγνωριστεί από την κυβέρνηση η ανάγκη περιβαλλοντικού ισοζυγίου ως αντιστάθμισμα της τραγικής υποβάθμισης της ποιότητας ζωής στην περιοχή λόγω της λεωφόρου Κηφισού;

Ο ερωτών βουλευτής

Μιχάλης Παπαγιαννάκης

Κυριάκος Μητσοτάκης

Νέα Δημοκρατία

Β' Αθηνών

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς τους κ. κ. Υπουργούς ΠΕΧΩΔΕ Γιώργο Σουφλιά και Μεταφορών & Επικοινωνιών Μιχάλη Λιάπη

ΘΕΜΑ: Η εξασφάλιση πρόσβασης των κατοίκων του Μοσχάτου στην παραλία.

Το Μοσχάτο είναι ένας από τους κατεξοχήν παραλιακούς δήμους της Αττικής και οι κάτοικοί του έχουν αναφαίρετο δικαίωμα απρόσκοπτης πρόσβασης στην παραλία τους. Ειδικά τα τελευταία χρόνια που το Μοσχάτο έχει υποστεί σημαντική περιβαλλοντική επιβάρυνση, η παραλία της περιοχής αποτελεί μια από τις τελευταίες διεξόδους αναψυχής για τους κατοίκους της. Σοβαρό πρόβλημα στην πεζή πρόσβαση των κατοίκων του Μοσχάτου, όμως, έχουν προκαλέσει οι γραμμές του τραμ που διέρχονται κατά μήκος της λεωφόρου Ποσειδώνος. Οι γραμμές έχουν κατασκευαστεί υπερυψωμένες και εμποδίζουν την πεζή πρόσβαση στην παραλία, ειδικά στις εισόδους των υπόγειων διαβάσεων που είχαν κατασκευαστεί γι' αυτόν ακριβώς το σκοπό. Η κατάσταση αυτή δημιουργεί ακόμη περισσότερες δυσχέρειες στην πρόσβαση ατόμων με αναπηρία, ηλικιωμένων, μητέρων με παιδιά κ.λ.π.

Το πρόβλημα παραμένει άλυτο εδώ και χρόνια προκαλώντας τις διαμαρτυρίες των κατοίκων και τις αντιδράσεις κινήσεων πολιτών της περιοχής. Είναι ανάγκη επομένως να ξεκινήσει η μελέτη του θέματος και να εξευρεθεί μια κοινά αποδεκτή και λειτουργική λύση ώστε να διευκολυνθεί η πεζή πρόσβαση των κατοίκων του Μοσχάτου στην παραλία της περιοχής τους. Κατόπιν αυτών,

ΕΡΩΤΩΝΤΑΙ οι κ. κ. Υπουργοί ΠΕΧΩΔΕ και Μεταφορών & Επικοινωνιών:

Είναι στις προθέσεις των Υπουργείων να μελετηθεί τεχνικά το πρόβλημα και να βρεθεί λειτουργική λύση, ώστε να διευκολυνθεί η απρόσκοπτη πρόσβαση των κατοίκων του Μοσχάτου στην παραλία τους;

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2006

Ο Ερωτών Βουλευτής

Κυριάκος Μητσοτάκης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΓΕΝΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Αθήνα, 8/5/2006

Αρ. Πρωτ. 2107/886

ΠΡΟΣ: Τη Βουλή των Ελλήνων, Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου

ΘΕΜΑ: Η εξασφάλιση πρόσβασης των κατοίκων του Μοσχάτου στην παραλία

ΣΧΕΤ.: 1) Η Ερώτηση 9264/28.3.2006 που κατέθεσε στη Βουλή ο Βουλευτής κ.

Κυριάκος Μητσοτάκης

2) Η ΠΑΒ 3485/3.4.2006 που κατέθεσε στη Βουλή ο Βουλευτής κ. Σταύρος Μπένος

ΚΟΙΝ.: 1) Υπουργείο Μεταφορών & Επικοινωνιών - Γραφείο Υπουργού

2) Υπουργείο Δημόσιας Τάξης - Γραφείο Υπουργού

3) Βουλευτή κ. Κυριάκο Μητσοτάκη

4) Βουλευτή κ Σταύρο Μπένο

Σε απάντηση των ανωτέρω σχετικών Ερώτησης και Αναφοράς και σύμφωνα με τα στοιχεία της αρμόδιας Υπηρεσίας, σας γνωρίζουμε ότι η πρόσβαση των πεζών από την περιοχή του Μοσχάτου στην παραλία εξυπηρετείται μέσω τριών υπογείων διαβάσεων στις θέσεις των οδών Φαληρέως, Διάκου και Πραξιτέλους που βρίσκονται σε μεταξύ τους αποστάσεις 550 μ. και 750 μ. αντίστοιχα.

Οι διαβάσεις αυτές προϋπήρχαν των έργων που εκτελέστηκαν στην περιοχή στα πλαίσια των Ολυμπιακών Αγώνων (κατασκευή TRAM, αθλητικές εγκαταστάσεις Φαλήρου).

Όσον αφορά προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί και δυσχεραίνουν την πρόσβαση των πεζών στην παραλία μετά τη λειτουργία του TRAM είναι αρμοδιότητας του συνενωτωμένου Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, το οποίο είναι συναποδέκτης της Ερώτησης και της TRAM Α.Ε.

Ο Υφυπουργός

Θ. Ξανθόπουλος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Παπάγου, 17/4/2006

Αριθ. Πρωτ. Β-680

ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων, Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου, Τμήμα Ερωτήσεων

ΘΕΜΑ: Απάντηση σε Ερώτηση

ΣΧΕΤ: Έγγραφό σας 9264/28-3-06

Σε απάντηση της ερώτησης με αριθμό 9264/28-3-06 που κατέθεσε στη Βουλή ο Βουλευτής κ. Κυριάκος Μητσοτάκης, σχετικά με την εξασφάλιση πρόσβασης των κατοίκων Μοσχάτου στην παραλία, σας διαβιβάζουμε το α.π. 792/6-4-06 έγγραφο της TRAM Α.Ε., με το οποίο παρέχονται στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με το θιγόμενο με αυτή θέμα.

Ο Υπουργός

Μιχάλης Κ. Λιάπης

Συνημμένα: Φ1

Κοινοποίηση:

Υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ

TRAM Α.Ε.

Δ/ντα Σύμβουλο

TRAM Α.Ε.

ΠΡΟΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ημερομηνία: 6/4/06

Αριθ. Πρωτ.: 792

ΘΕΜΑ: «Ανάπτυξη Σύγχρονου Τροχιοδρόμου (TRAM) στην Μείζονα Περιοχή της Αθήνας» Απάντηση σε Ερώτηση Βουλευτή

ΣΧΕΤ: Έγγραφο σας με αρ. πρωτ. ΥΜΕ/Β-613/03.04.06

Σε απάντηση της με αριθμό 9264/28.3.06 Ερώτησης που κατατέθηκε στη Βουλή από τον Βουλευτή κ. Κυριάκο Μητσοτάκη σας ενημερώνουμε τα εξής:

Στα πλαίσια υλοποίησης του σύγχρονου τροχιοδρόμου εντός των ορίων του Δήμου Μοσχάτου λήφθηκαν υπόψη τα υφιστάμενα έργα αποχέτευσης ομβρίων στην περιοχή καθώς και τα τότε κατασκευαζόμενα στις Ολυμπιακές Εγκαταστάσεις. Από το γεγονός αυτό προέκυψε μονοσήμαντα η ανύψωση της ερυθράς του τροχιοδρόμου προκειμένου οι όμβριες απορροές από τις ανάντι περιοχές του Δήμου να οδηγούνται ανεμπόδιστα στους προβλεπόμενους αποδέκτες χωρίς να εγκλωβίζονται από τον τροχιοδρόμο.

Η πρόσβαση των κατοίκων του Μοσχάτου προς την παραλία εξασφαλίζεται στο ύψος των οδών Φαληρέως και Ξενοφώντος. Πέραν αυτού, σημειώνεται ότι σε κάθε νέα θέση έχουν κατασκευαστεί κλίμακες για την ασφαλή κίνηση των πεζών από/προς την παραλία.

Σημειώνουμε πάντως ότι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τη σχετική μελέτη του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος της Αθήνας (ΟΡΣΑ) προβλέπεται η ανάπλαση και ανάπτυξη του οδικού άξονα σε νέα θέση εξασφαλίζοντας άμεση και εύκολη πρόσβαση των κατοίκων στο θαλάσσιο μέτωπο.

Ο Διευθύνων Σύμβουλος

Σοφοκλής Ψιλανός

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΥΠΟΥ - ΠΑΣΟΚ - ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΕΠΕΡΩΤΗΣΗ 53
ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥΣ ΠΕΧΩΔΕ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΚΥΡΩΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΦΑΛΗΡΟΥ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Αθήνα, 24 Μαΐου 2007

Επίκαιρη Επερώτηση κατέθεσαν σήμερα 53 βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, μέλη των ΚΤΕ ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και Πολιτισμού, προς τους υπουργούς ΠΕΧΩΔΕ, Γιώργο Σουφλιά και Πολιτισμού, Γιώργο Βουλγαράκη, με θέμα: Τη διαχείριση των εκτάσεων και την ακύρωση των απαραίτητων Δημοσίων Έργων στη περιοχή του Φαλήρου.

Ακολουθεί το πλήρες κείμενο της Επίκαιρης Επερώτησης:

Προς τους

Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων κ. Γιώργο Σουφλιά

Υπουργό Πολιτισμού κ. Γιώργο Βουλγαράκη

«ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΚΥΡΩΣΗ ΤΩΝ
ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΦΑΛΗΡΟΥ.»

Η μοναδική ευκαιρία, για τους κατοίκους του Λεκανοπεδίου, να κοιτάξει η περιοχή της κατοικίας ή της επαγγελματικής και κοινωνικής τους ζωής προς τη θάλασσα, στην περιοχή του Φαλήρου, κινδυνεύει να εκλείψει. Η κυβέρνηση είτε αδιαφορώντας (βλ. υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων), είτε επιδοκιμάζοντας τη δράση εποπτευόμενων φορέων (υπουργείο Πολιτισμού), ετοιμάζεται να καταστρέψει και την τελευταία ελεύθερη περιοχή της παραλιακής ζώνης του Λεκανοπεδίου. Επέτρεψε ήδη να μετατραπεί μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες σε σκουπιδότοπο και σχεδιάζει σήμερα τον αποκλεισμό των πολιτών από την ελεύθερη πρόσβαση στην παραθαλάσσια περιοχή του Φαλήρου (περιοχή Δήμου Μοσχάτου). Επιπροσθέτως, η εταιρεία ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ περιέφραξε την εν λόγω περιοχή με συρματοπλέγματα, τα οποία αφαίρεσαν οι κάτοικοι της περιοχής, με συγκέντρωσή τους (στις 16/5/07), συμβολίζοντας την ανάγκη ο χώρος να είναι ελεύθερος για όλους. Βάσει των ανωτέρω δεδομένων,
ΕΠΕΡΩΤΩΝΤΑΙ ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

α. Διότι σκοπίμως παρέλειψαν στην μετα-ολυμπιακή περίοδο να οργανώσουν και να εκτελέσουν τα αναγκαία δημόσια έργα στην περιοχή του Φαλήρου για τα οποία είχαν δεσμευτεί, και συγκεκριμένα τα αντιπλημμυρικά έργα - με κίνδυνο η περιοχή να απειλείται με σημαντικές καταστροφές σε περίπτωση έντονων βροχοπτώσεων - , καθώς και τη «βύθιση» του παραλιακού οδικού άξονα και του τραμ.

β. Διότι οργανώνουν την εκμετάλλευση της ανωτέρω περιοχής με προβλέψεις όρων δόμησης, που απάδουν στο χαρακτήρα της.

γ. Διότι παρόμοια πρακτική ακολουθούν στο σύνολο των αθλητικών εγκαταστάσεων, που βρίσκονται σε παραλιακές περιοχές (Αγ. Κοσμάς κ.λπ.).

Οι επερωτώντες Βουλευτές

Ερώτηση προς τους υπουργούς Πολιτισμού, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, ΠΕΧΩΔΕ και Οικονομίας & Οικονομικών κατέθεσε στη Βουλή χτες ο κ. Γιάννης Δραγασάκης, βουλευτής Β' Αθηνών του ΣΥΝ, σχετικά με την παραχώρηση της παραλίας του Μοσχάτου στην εταιρία 'Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε.'.

Συγκεκριμένα, ο κ. Δραγασάκης ανέφερε τα ακόλουθα:

"Η παράκτια ζώνη στην παραλία του Μοσχάτου, 240 στρεμμάτων, ορίζεται από τις εκβολές των ποταμών Κηφισού και Ιλισού και αποτελεί τη μόνη ανάσα για τους περίπου 35.000 δημότες της περιοχής, αλλά και για τους κατοίκους του Λεκανοπεδίου. Η ζώνη αυτή είναι ο μόνος αδόμητος χώρος στην περιοχή και η μοναδική διέξοδος των κατοίκων του Μοσχάτου προς την παραλία.

Στην εν λόγω ζώνη, που έχει δημιουργηθεί από επιχωματώσεις, υπήρχαν δύο γήπεδα ποδοσφαίρου για ομάδες του Μοσχάτου και του Πειραιά και δύο γήπεδα μπάσκετ. Με διάταγμα του 2002 εντάχθηκε στις ολυμπιακές εγκαταστάσεις του Φαλήρου με προοπτική να δημιουργηθούν οικολογικό πάρκο και μικρές αθλητικές εγκαταστάσεις συνολικής επιφάνειας 2.500 τ.μ.. Ξεκίνησε μάλιστα δενδροφύτευση ενός μέρους, η οποία όμως σήμερα δε συντηρείται.

Η εταιρία 'Ολυμπιακά Ακίνητα' έκανε τις εξής εναλλακτικές προτάσεις (29/6/2006) στο Δήμο Μοσχάτου:

Προκήρυξη διαγωνισμού από την «Ολυμπιακά Ακίνητα» για την επιλογή επιχειρηματία, στον οποίο θα παραχωρηθεί τμήμα της έκτασης. Θα έχει δικαίωμα να κατασκευάσει αθλητικό κέντρο με υποστηρικτικές χρήσεις, το οποίο θα

εκμεταλλεύεται εμπορικά με αντάλλαγμα την κατασκευή ποδοσφαιρικού γηπέδου και τους βοηθητικούς χώρους. Στο δήμο θα δοθεί επίσης και τμήμα του οικολογικού πάρκου, με την υποχρέωση να το διαμορφώσει κατάλληλα, την οποία, όμως, θα μπορεί να παραχωρήσει σε ιδιώτες.

Παραχώρηση όλης της έκτασης στο δήμο, ο οποίος με δικούς του πόρους θα αναλάβει τη διαμόρφωσή της, με μόνη υποχρέωση την παραχώρηση γηπέδου κλασικού αθλητισμού στον Πειραιά.

Ένταξη της παραλίας σε συνολικό πρόγραμμα ανάπλασης της περιοχής, με ευθύνη της κυβέρνησης.

Η εταιρία επισυνάπτει και μια τεχνική έκθεση στην οποία προβλέπεται η κατασκευή στίβου 8 διαδρόμων, δύο κτίρια αποδυτηρίων, κερκίδες για 3.000 θεατές, δύο γήπεδα ποδοσφαίρου με χλοοτάπητα, τέσσερα γήπεδα 5X5 και κερκίδες για 250 άτομα. Στη ζώνη πρασίνου προτείνεται η κατασκευή πεζόδρομου, ποδηλατοδρόμου, καθιστικών και στεγάστρων.

Σύμφωνα με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Μοσχάτου, θα συστηνόταν διαπαραταξιακή επιτροπή επεξεργασίας των προτάσεων του Δήμου. Παρ' όλα αυτά το Δημοτικό Συμβούλιο, στις 28/11/06, ένα μήνα πριν τη λήξη της θητείας του, πήρε απόφαση, να ζητήσει την έκταση από την 'Ολυμπιακά Ακίνητα', επιτρέποντας να οικοδομηθούν 120 στρέμματα από τα 240, με αντάλλαγμα την παραχώρηση της χρήσης στο Δήμο Μοσχάτου.

Οι κάτοικοι της περιοχής με την κίνηση πολιτών «Μεσοποταμία» και άλλοι φορείς, ζητούν να μην επιτραπούν εμπορικές χρήσεις στην παραλία του Μοσχάτου. Να μη γίνουν τα γήπεδα και να γίνουν τα 240 στρέμματα Αλσος ξεκούρασης και αναψυχής, αφού η περιοχή του Φαληρικού όρμου έχει κορεσθεί από αθλητικές εγκαταστάσεις. Εξάλλου, υπάρχει η ανάγκη περιβαλλοντικού ισοζυγίου στην περιοχή καθώς τα σπίτια ενός τμήματος του Μοσχάτου έχουν μετατραπεί σε υπόγεια με το δρόμο πάνω από τον Κηφισό. Ζητούν επίσης να δημιουργηθεί πεζοδιάβαση προς την παραλία, όπως προβλεπόταν στο σχέδιο του 2002 και να ολοκληρωθούν τα αντιπλημμυρικά έργα. Το αντιπλημμυρικό κανάλι σήμερα παραμένει ημιτελές και αποτελεί στην πραγματικότητα μια ανοιχτή χωματερή".

Βάσει λοιπόν όλων των προαναφερθέντων απεύθυνε στη συνέχεια τα εξής ερωτήματα προς τους κ.κ. Υπουργούς:

1. Με ποιες προϋποθέσεις και όρους παραχωρήθηκε η παραλία Μοσχάτου στην `Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε`;
2. Προτίθεται να προβεί σε αλλαγή του συντελεστή δόμησης της περιοχής που θα επιτρέπει οικοδόμηση των 120 στρεμμάτων;
3. Θα κατασκευαστεί η πεζοδιάβαση για την πρόσβαση των κατοίκων του Μοσχάτου προς την παραλία;
4. Υπάρχει χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης των αντιπλημμυρικών έργων;
5. Από πού προκύπτει η ανάγκη δημιουργίας νέων γηπέδων στην περιοχή;

Συνασπισμός

Νομαρχιακή Επιτροπή Νότιας Αθήνας

Δελτίο Τύπου 23-4-10

Φαληρικός Όρμος Αττικής: Πάρκο Οικολογικής Ευαισθητοποίησης

Σχετικά με το σχέδιο νόμου « Ταυτότητα κτιρίων, υπερβάσεις δόμησης και αλλαγές χρήσης, προγράμματα μητροπολιτικών αναπλάσεων και άλλες διατάξεις», που συζητείται στη Βουλή και ειδικότερα για το κεφάλαιο Γ «Ανάπλαση Φαληρικού Όρμου Αττικής» η Νομαρχιακή Επιτροπή Νότιας Αθήνας του ΣΥΝ ανακοινώνει τα εξής:

Έχουν περάσει οκτώ χρόνια μετά το ΠΔ 2002 και έξι από τους Ολυμπιακούς Αγώνες, που γέμισαν την παραλία του Φαληρικού Όρμου με άχρηστα κτίρια. Όλο αυτό το διάστημα σχέδια αναγγέλλονται και κάποια υλοποιούνται με βασικό στόχο την εμπορική εκμετάλλευση από ιδιωτικά κεφάλαια της περιοχής. Ένα απίστευτο party real estate προσπαθεί να στηθεί και μόνο οι αγώνες των κινημάτων των ενεργών πολιτών κατάφεραν να διατηρήσουν την κατάσταση έτσι ώστε να είναι αναστρέψιμη.

Η κυβέρνηση αναγνωρίζοντας τα αδιέξοδα της μέχρι τώρα κατάστασης νομοθετεί νέα ανάπλαση του Φαληρικού Όρμου. Αναγνωρίζεται το ενιαίο του χώρου του Φαληρικού Όρμου και η ανάγκη για ενιαία μελέτη ανάπλασης λαμβάνοντας υπόψη και τον χώρο του πρώην ιπποδρόμου, όπου έχουν χωτοθετηθεί η Λυρική και η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη, παρά τις αντιδράσεις των πολιτών της Καλλιθέας, που αγωνιούν για τους νέους όγκους τσιμέντου.

Θεωρούμε αρνητική εξέλιξη την επαναφορά του ΠΔ 2002 καθώς στην πράξη φάνηκαν οι αδυναμίες του. Το ΕΣΟΑΠ του 2002, που καθόριζε τις ζώνες ανάπτυξης στην περιοχή ήταν αόριστο, ώστε χώρεσαν οι βαριές ολυμπιακές εγκαταστάσεις. Μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες και τα κτίρια, που έγιναν, είναι και ανεπίκαιρο. Το ΕΣΟΑΠ 2002 προέβλεπε και έργα υποδομής στην περιοχή, που όμως δεν έγιναν και πρέπει να γίνουν άμεσα. Αυτά είναι το αντιπλημμυρικό κανάλι, η βύθιση της παραλιακής λεωφόρου ταχείας κυκλοφορίας, στο ύψος της παλαιάς και οι πεζοδιαβάσεις προς την θάλασσα.

Η σημερινή κατάσταση:

Σήμερα στην περιοχή λειτουργούν δυο μεγάλοι χώροι διασκέδασης το village Φαλήρου και η Μαρίνα Φλοίσβου ΑΕ, με πολλά καταστήματα διασκέδασης και εμπορίου, που ουσιαστικά έχουν γεμίσει την περιοχή του Φαληρικού Όρμου από αυτές τις χρήσεις. Η μετατροπή και του beach volley και του γραμμικού κτιρίου σε πολυχώρο διασκέδασης θα μετατρέψει τον Φαληρικό όρμο σε περιοχή μονοκαλλιέργειας καταστημάτων διασκέδασης. Οι μελέτες και οι προτάσεις, που αποσπασματικά κατά ζώνες έχουν κατά καιρό δει το φως της δημοσιότητας, ουσιαστικά κατακερματίζουν την περιοχή και δεν οδηγούν σε ενιαία αντιμετώπιση του χώρου, ενώ ο συντελεστής δόμησης που προβλέπεται στο ΠΔ 2002 είναι περιβαλλοντοκτόνα μεγάλος.

Τι προτείνουμε:

Ο όγκος των κτιρίων που έχει κτιστεί στις ακτές του Φαληρικού Όρμου είναι πολύς και η όποια ανάπτυξη του χώρου επιβάλλεται να προβλέπει ότι δεν θα υπάρξουν καινούργια κτίρια, με δεδομένο μάλιστα την κατασκευή της Λυρικής και της Βιβλιοθήκης στον χώρο του πρώην ιπποδρόμου, που μας βρίσκει αντίθετους.

Η περιοχή από τις εκβολές του Κηφισού ποταμού έως την Εσπλανάδα να γίνει πάρκο «Οικολογικής Ευαισθητοποίησης» στα πρότυπα του πάρκου «Α. Τρίτσης». Στον αδόμητο χώρο των 250 στρεμμάτων μπροστά στο Μοσχάτο να γίνει αποκατάσταση των οικοσυστημάτων που έχουν ως βασικό στοιχείο το νερό, ανοιχτή θάλασσα στο Φαληρικό Όρμο, υφάλμυρα οικοσυστήματα στις εκβολές του Κηφισού και Ιλισού. Στην περιοχή έχουν καταγραφεί από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία 142 είδη πουλιών, από τα οποία 13 αναπαράγονται εκεί και 61 είναι απειλούμενα. Στο γήπεδο beach volley και στο γραμμικό κτίριο να

εγκατασταθούν οι χώροι περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, ευαισθητοποίησης και πολιτιστικών δραστηριοτήτων του πάρκου, παράλληλα με τις ναυταθλητικές. Το γραμμικό κτίριο που κόβει τον αέρα της πόλης, πρέπει να συρρικνωθεί.

Για το γήπεδο ΤΑΕ ΚΩΟ ΔΟ προτείνουμε την μη τροποποίηση της χρήσης του από αθλητικό χώρο σε συνεδριακό. Το γήπεδο, στοίχισε στον Ελληνικό λαό 38.000.000 ευρώ συνολικό κόστος, και θα πρέπει να ικανοποιεί τις ανάγκες άθλησης τόσο των δημοτών, όσο και των αθλητικών σωματείων (μπάσκετ-βόλεϊ) της περιοχής ως υπερτοπικός πόλος άθλησης.

Η ενιαία μελέτη ανάπλασης του χώρου επιβάλλει και ενιαία διαχείριση, που πρέπει να την αναλάβει διαδημοτικός φορέας ή η δευτεροβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση.

Η Ελληνική κοινωνία και οι δημότες της περιοχής δεν έχουν ανάγκη από νέα συνεδριακά και εκθεσιακά κέντρα με αμφιλεγόμενους «χώρους υποστήριξης», αλλά από ελεύθερους χώρους που θα μπολιάσουν τον απλό κόσμο με μια εντελώς διαφορετική νοοτροπία από την κυρίαρχη λογική της κοινωνίας του κέρδους και του θεάματος.

4.4 Αυτοδιοίκηση Α΄ & Β΄ βαθμού

ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΟΣΧΑΤΟΥ «ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ»

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Προς τον κ. ΔΗΜΑΡΧΟ ΜΟΣΧΑΤΟΥ

και τα ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΘΑ ΑΦΗΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ ΜΑΣ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΤΣΙΜΕΝΤΟ;

Κατά τη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου, τη Δευτέρα 10 Ιουλίου, στις 7.30΄ μ.μ. θα κληθείτε να πάρετε μια ιδιαίτερα σημαντική απόφαση για την περιοχή μας. Θα αποφασίσετε για την τύχη της παραλίας του Μοσχάτου, συζητώντας επί της πρότασης «στενής συνεργασίας» που απευθύνει στο Δήμο Μοσχάτου η εμπορική εταιρεία Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε. με σχετική επιστολή του προέδρου της κ. Χατζηεμμανουήλ προς τον Δήμαρχο Μοσχάτου.

Αντικείμενο της «στενής συνεργασίας» είναι η υλοποίηση ενός μέρους των όσων προέβλεπε για την περιοχή μας (ζώνη Α1 του Ολυμπιακού Πόλου Φαλήρου) το ΕΣΟΑΠ (Ειδικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Περιοχής) του 2002, όπως συμπληρώθηκε με τις ρυθμίσεις του Νόμου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και Κοινωνική Αξιοποίηση των Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων (Ν. 3342/2005).

Αυτό που φαίνεται να ενδιαφέρει ιδιαίτερα την εταιρεία Ολυμπιακά Ακίνητα είναι η κατασκευή του «αθλητικού κέντρου», έτσι ώστε να αξιοποιήσει τα περιουσιακά της στοιχεία, το οικόπεδό της. Όπως υπογραμμίζει ο ίδιος ο κ. Χατζηεμμανουήλ, τα Ολυμπιακά Ακίνητα είναι μια εμπορική εταιρεία με αποκλειστικά οικονομικό σκοπό. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο ότι σε μια τετρασέλιδη επιστολή αποφεύγει να χρησιμοποιήσει έστω και μία φορά τον όρο «παραλία του Μοσχάτου» και μιλάει για μια έκταση που βρίσκεται στα «νοητά διοικητικά όρια» του Δήμου.

Το «οικόπεδο» όμως της εν λόγω εταιρείας είναι η παραλία του Μοσχάτου, τα διοικητικά όρια δεν είναι καθόλου «νοητά», είναι πολύ υπαρκτά, και αυτό που με αμφίβολες νομοθετικές ρυθμίσεις βρέθηκε στην ιδιοκτησία της εταιρείας είναι στην ουσία δημόσια έκταση που λογικό, ηθικό και νόμιμο είναι να τη διαχειρίζεται

με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον και όχι την επίτευξη οικονομικών σκοπών. Έτσι εξηγούνται οι σκόρπιες αναφορές στην εν λόγω επιστολή σε «περιβαλλοντική ανάσα προς όφελος των κατοίκων», σε «υπόδειγμα ανάπτυξης τέτοιων χρήσεων και ριζικής αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος» και στο «ένα από τα δύο μεγάλα ανοίγματα προς τη θάλασσα της Αθήνας του 21^{ου} αιώνα» (αλήθεια, ποιο είναι το άλλο;). Μόνο που αυτές οι αναφορές δεν είναι παρά «στάχτη στα μάτια», λόγια κενά χωρίς αντίκρουσμα.

Ποιο είναι λοιπόν το δημόσιο συμφέρον, το συμφέρον των κατοίκων του Μοσχάτου αλλά και όλης της Αθήνας-Πειραιά; Για μας, απλούς πολίτες του ποικιλότροπα βεβαρημένου λεκανοπεδίου, τα πράγματα είναι προφανή:

- Η έλλειψη πράσινου και ελεύθερων χώρων στην Αθήνα είναι εφιαλτική. Το πράσινο ανά κάτοικο βρίσκεται στο 2,5% όταν στις άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες βρίσκεται στο 8 και 10%. Χρειάζονται λοιπόν αστικές αναπλάσεις όχι για χτίσουν ό,τι απόμεινε αλλά για να αυξήσουν τους ελεύθερους χώρους και το πράσινο!

- Η παραλία του Μοσχάτου είναι ο τελευταίος μεγάλος ελεύθερος χώρος σε όλο το ευρύτερο μέτωπο του Φαληρικού όρμου που εξασφαλίζει πρόσβαση στη θάλασσα. Η οικοδόμηση γηπέδων και λοιπών εγκαταστάσεων σε έκταση 120 στρεμμάτων με κερκίδες συνολικής δυναμικότητας 3.500 θεατών, σε ύψος 8,5 μέτρων επί της ήδη υπερυψωμένης παραλίας, κάθε άλλο παρά συνεισφέρει στην «περιβαλλοντική ανάσα» και «το άνοιγμα στη θάλασσα», που απασχολούν τον κ. Χατζηγεμμανούηλ. (Αλήθεια, τα αθλητικά σωματεία του Πειραιά γιατί δεν πηγαίνουν να αθληθούν στο Στάδιο Καραϊσκάκη; Τίνος ευθύνη είναι;)

- Η περιοχή του Μοσχάτου επιβαρύνθηκε ιδιαίτερα από το μεγάλο κυκλοφοριακό έργο του Κηφισού. Οι αρχιτεκτονικές και περιβαλλοντικές μελέτες για τη μεταολυμπιακή χρήση των χώρων προέβλεπαν σημαντικές αναπλάσεις και έργα που ποτέ δε έγιναν: αντιπλημμυρικό κανάλι, (ιδιαίτερα απαραίτητο τώρα που οι γραμμές του τραμ εμποδίζουν τη διαφυγή των υδάτων), «βύθιση» της παραλιακής λεωφόρου με τη μετατόπιση της προς τη θάλασσα, πεζογέφυρα στο ύψος της οδού Αθανασίου Διάκου (στο Μοσχάτο) για άνετη πρόσβαση στη θάλασσα, εκτεταμένες δεντροφυτεύσεις και ενίσχυση του πράσινου. Αυτά τα έργα πότε θα γίνουν; Μήπως δεν γίνουν ποτέ; Τα Ολυμπιακά Ακίνητα προφανώς δεν νοιάζονται. Εμείς όμως;

- Το μόνο υλοποιήσιμο σενάριο απ' αυτά που προτείνει η επιστολή του κ. Χατζηγεμμανούηλ για την κατασκευή του «αθλητικού κέντρου» είναι προφανέστατα το

πρώτο: αυτοχρηματοδότηση με παραχώρηση της έκτασης σε ιδιώτη ανάδοχο, ο οποίος «θα αποζημιωθεί από την εμπορική λειτουργία του κέντρου». Εμείς δεν θα διστάσουμε να πούμε τη γνώμη μας: όλη η ουσία της επιστολής βρίσκεται εδώ.

Πρόκειται για **ΞΕΠΟΥΛΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΛΙΑΣ**.

Κύριε Δήμαρχε,

Κυρίες και κύριοι Δημοτικοί Σύμβουλοι,

- Σας καλούμε **να μη συνεργήσετε με κανέναν τρόπο στις αρνητικές αυτές εξελίξεις τόσο για την περιοχή μας** όσο και για όλο το Λεκανοπέδιο και **να μπειτε εμπόδιο** στην ιδιωτικοποίηση και εμπορευματοποίηση της παραλίας του Μοσχάτου.

- Οι (κακοί) νόμοι υπάρχουν για να αλλάζουν. Σας καλούμε **να αποφασίσετε προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας** για τη σωτηρία του δημόσιου χαρακτήρα της παραλίας και τη λειτουργία της ως δημόσιου ελεύθερου πάρκου. Οι «ήπιες αθλητικές εγκαταστάσεις» δεν είναι καθόλου «ήπιες». Χρειαζόμαστε πράσινο και όχι επιπλέον τσιμέντο για γήπεδα και πάρκινγκ!

- Σας καλούμε να αρθείτε στο ύψος των περιστάσεων και **να μπειτε μπροστά εσείς, εκλεγμένοι αντιπρόσωποί μας, στον αγώνα για μια καλύτερη ποιότητα ζωής, περισσότερο πράσινο και περισσότερους ελεύθερους χώρους στη διάθεση όλων μας**.

Μοσχάτο, 3 Ιουλίου 2007

«ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ»

Πλάτωνος 13, Μοσχάτο

Προς
ΤΟ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΠΕΙΡΑΙΑ

Θέμα: Απαράδεκτη η σχεδιαζόμενη εκτροπή Κυκλοβόρου αγωγού και Ιλισού ποταμού στον Κηφισό.

Η Κίνηση Πολιτών «**Μεσοποταμία**» είναι αντίθετη στην κατασκευή των έργων εκτροπής Κυκλοβόρου και Ιλισού και διευθέτησης Ιλισού και ρέματος Προφήτη Δανιήλ.

1. Η κατασκευή των έργων αυτών θα αποστερήσει τον Ιλισό ποταμό από τις υδάτινες παροχές του και θα τον μετατρέψει σε «ποτάμι» χωρίς νερό, εύκολη λεία σε σχέδια εξαφάνισής του και μετατροπής του σε λεωφόρο ταχείας κυκλοφορίας ανάλογης με εκείνη του Κηφισού - ουσιαστική διευκόλυνση για τα σχέδια τσιμεντοποίησης και εμπορικής αξιοποίησης της παραλίας από μεγάλα επιχειρηματικά συμφέροντα. Η ελαχιστοποίηση της πιθανότητας πλημμύρας από τον Ιλισό ποταμό μπορεί να αντιμετωπιστεί με άλλο τρόπο και κυρίως με έργα διευθέτησης της κοίτης του.

2. Η επιπλέον φόρτιση του Κηφισού ποταμού με πλημμυρικές παροχές σε περίπτωση έντονων βροχοπτώσεων, αλλά και με επιπλέον μόλυνση, είναι εντελώς απαράδεκτη, όταν μάλιστα, με ευθύνη του ΥΠΕΧΩΔΕ, δεν έχουν υλοποιηθεί βασικοί περιβαλλοντικοί όροι του Οδικού Έργου (σφράγιση παρανόμων συνδέσεων απόρριψης λυμάτων, ανάπτυξη πρασίνου, ηχοπετάσματα κλπ). Η αποψίλωση των ορεινών όγκων γύρω από την Αθήνα λόγω των πυρκαγιών αυξάνει τις πιθανότητες έντονων πλημμυρικών φαινομένων και επομένως η ανάδειξη του Κηφισού ως του μοναδικού αγωγού παροχέτευσης όλων των πλημμυρικών φορτίων του Λεκανοπεδίου συνιστά ιδιαίτερο κίνδυνο για τις ευρύτερες περιοχές του Κηφισού και ιδιαίτερα για το Μοσχάτο και το Νέο Φάληρο.

3. Η απόρριψη λυμάτων (τα οποία σήμερα αποχετεύονται στον Κεντρικό Αποχετευτικό Αγωγό) μέσω του Κηφισού στη θάλασσα, έστω κατά τη διάρκεια βροχοπτώσεων, συνιστά επιπλέον μόλυνση της θαλάσσιας περιοχής Μοσχάτου – Νέου Φαλήρου και του ευρύτερου Σαρωνικού η οποία δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή.

Μετά τα παραπάνω η Κίνηση Πολιτών Μοσχάτου και Νέου Φαλήρου «**Μεσοποταμία**» παρακαλεί να διαβαστεί το κείμενο αυτό στη συνεδρίαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου Πειραιά της 4/7/2007 και ζητάει από το Σώμα να διατυπώσει αρνητική γνώμη στην έκδοση περιβαλλοντικών όρων για τα έργα αυτά.

Γραμματεία της Μεσοποταμίας

Αγαπητοί φίλοι,

ανταποκρινόμενος στο ερώτημα-πρόκληση του Γιώργου Παπαχαλαράμπους σχετικά με την παραλία μας, αλλά και στο πολύ καλό ρεπορτάζ του Γιώργου Μερικά, θέλω να καταθέσω μερικές σκέψεις. Νομίζω δε, πως δεν προσφέρει τόσο στις μέρες μας η επανάληψη του αυτονόητου, όσο η κατάθεση συγκεκριμένων ρεαλιστικών και συγκεκριμένων προτάσεων. Θεωρώ καταρχήν πλεονέκτημα το γεγονός ότι το παραλιακό τμήμα του Δήμου μας, μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, δεν τσιμεντοποιήθηκε. Αυτό μας δίνει παρά τα σημερινά προβλήματα, ελπίδες για το μέλλον. Η Δημοτική Αρχή, σωστά κατά τη γνώμη μου απέρριψε αμέσως και ως απαράδεκτη και αποικιοκρατική τη σύμβαση που πρότειναν το Μάρτιο του 2007 τα Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε. Σωστά έπραξε και όταν τέθηκε επικεφαλής του τοπικού κινήματος, που κατέληξε στο γκρέμισμα του συρματοπλέγματος, ως συμβολική πράξης αντίστασης. Θεωρώ σκόπιμο στο σημείο αυτό να θυμίσω εν τάχει τους κεντρικούς άξονες της στρατηγικής της δημοτικής αρχής:

- 1) Διεκδίκηση της ολοκλήρωσης των αντιπλημμυρικών έργων στην παραλιακή ζώνη.
- 2) Διασφάλιση της πρόσβασης των πολιτών στην παραλία με κατασκευή πεζοδιαβάσεων.
- 3) Παραχώρηση στο φυσικό του ιδιοκτήτη του, το "λαό του Μοσχάτου", της χρήσης της έκτασης και
- 4) Καταρχήν γενική συμφωνία με τους ψηφισμένους νόμους που καθορίζουν τις χρήσεις γης στην παραλιακή ζώνη. Πολύ σύντομα να θυμίσω ότι ο τελευταίος νόμος 3342/2005 προβλέπει ήπιες χρήσεις στην παραλιακή περιοχή του Μοσχάτου.

Η σθεναρή στάση της Δημοτικής αρχής και της επιτροπής αγώνα, πρόσφατα (7/2008), απέδωσε καρπούς. Η νέα διοίκηση των ολυμπιακών ακινήτων, συνειδητοποιώντας πως μονομερείς ενέργειες, χωρίς τη συναίνεση του λαού της πόλης, δεν πρόκειται να περάσουν και κατόπιν συνεννόησης με τη δημοτική αρχή, προχώρησε το καλοκαίρι αφενός σε μέτρα προστασίας από την παρουσία των τσιγγάνων και της άνευ μέτρου εναπόθεσης σκουπιδιών και μπαζών (κατασκευή μικρού στηθαίου κατά μήκος της ζώνης) αφετέρου δε καθάρισε την ευρύτερη περιοχή.

Τα παραπάνω βήματα είναι στη σωστή κατεύθυνση ενός ‘νέου οδικού άξονα’, που όμως τώρα ξεκινά .

Στα θετικά θα πρέπει να σημειωθεί και η καταρχήν συναίνεση που αναπτύσσεται γύρω από την πρόταση της επιστημονικής ‘ομάδας Παπαγιάννη’, η οποία κατ’ ανάθεση της ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε, επεξεργάστηκε και κατέθεσε μια ολοκληρωμένη πρόταση για την ανάπτυξη της παραλιακής μας ζώνης.

Αυτή η πρόταση, πολύ σύντομα, αναπτύσσει μία πρόταση για αξιοποίηση του χώρου με βάση το υγρό στοιχείο. Ανοικτές και κλειστές δεξαμενές, ήπια ανάπτυξη με χώρους πρασίνου και περιπάτου. Στα παραπάνω θα μπορούσε να προσθέσει κανείς και 1-2 χώρους αναψυκτηρίων-καφέ για τους επισκέπτες. Αυτά σε γενικές γραμμές αποτελούν σωστή βάση-αφετηρία για να ξεκινήσει ένας ουσιαστικός διάλογος.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να αναφερθώ σε μερικούς μύθους που αναπτύσσονται γύρω από το θέμα.

1) Η παραλία θα φτιαχτεί από το Δήμο: Άποψη που δεν αντέχει σε καμιά λογική. Ένας μικρός Δήμος όπως ο δικός μας δεν θα άντεχε από καμιάς άποψης αυτό το βάρος. Τόσο από οικονομικής, όσο και από τεχνικής άποψης οι δυνατότητες είναι περιορισμένες, αν αναλογιστεί κανείς πως θα απαιτούνταν 3-4 ετήσιοι δημοτικοί προϋπολογισμοί και μελέτες που εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να συντάξει η τεχνική υπηρεσία του Δήμου μας.

2) Η παραλία θα φτιαχτεί από το Κράτος: Λύση ‘εύκολη’ και χωρίς ‘τοπικό πολιτικό’ κόστος, ίσως και δίκαιη εντέλεια, αν αναλογιστεί κανείς ότι το κράτος διαχρονικά έχει ανεκπλήρωτες υποχρεώσεις απέναντι σε μια πόλη που την μετέβαλε από παραλιακή σε μεσόγεια. Δεν μένουν άλλωστε και πολλές περιοχές

στην Αττική που να αποτελούν “υπερτοπικούς πόλους ανάπτυξης”. Πόσο ρεαλιστική θα ήταν όμως μία τέτοια πρόταση υπό τις σημερινές συνθήκες οικονομικού αδιεξόδου διεθνώς αλλά και στη χώρα μας. Αλλά και στην ιεράρχηση των διεκδικήσεων ποιος σοβαρά θα μπορούσε να απαιτήσει ταυτόχρονη κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων και αξιοποίηση της παραλιακής ζώνης από τους ανύπαρκτους εθνικούς πόρους.

3) Η παραλία θα φτιαχτεί από τους ιδιώτες: Πρόταση φαινομενικά ρεαλιστική με πολλά όμως, ανοικτά θέματα και προαπαιτούμενα. Ιδιωτική ανάπτυξη ποιού τύπου και προς όφελος ποιού. Και ποιος τελικά θα βάλει το πλαίσιο σε μια τέτοια ανάπτυξη.

4) Η παραλία να γίνει μόνο πράσινο: Λύση που δεν έχει απαντήσεις στα θέματα του κόστους συντήρησης, του καθαρισμού και της ασφάλειας της περιοχής. Δεν απαντά πως και από πού θα βρεθούν οι απαραίτητες ποσότητες νερού που απαιτούνται, ποιος και με ποιο κόστος θα συντηρεί το πράσινο και κάποιο στοιχειώδη φωτισμό. Ποιος θα εγγυάται τέλος την ασφαλή περιήγηση του χώρου.

5) Η “πρόταση” του Φλοίσβου: Μια ατελείωτη σειρά από τσιμεντένια κτήρια, μαγαζιά ειδών ακριβών θαλασσίων σπορ , εστιατορίων και καφέ, που στο μεγαλύτερο μέρος τους, είναι απρόσιτα από το ευρύ κοινό.

Πρόταση:

Από τα προαναφερθέντα εύκολα καταλαβαίνει κανείς, τη συνθετότητα και τη δυσκολία του εγχειρήματος. Λύση ουσιαστική μπορεί να δώσει μόνο η συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων.

Α) Δήμος και Ολυμπιακά ακίνητα να προχωρήσουν άμεσα σε ένα φορέα συνδιαχείρισης του έργου με βάση αφενός τις ήπιες χρήσεις που προβλέπει το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο αλλά και η υπάρχουσα μελέτη που τα Ολυμπιακά Ακίνητα ανέθεσαν στην «ομάδα Παπαγιάννη». Στο πλαίσιο αυτό, ίσως μπορεί να «χωρέσει» και ο ιδιώτης επιχειρηματίας, στη λογική της λειτουργίας, κατόπιν διαγωνισμών, 1-2 χώρων αναψυκτηρίων – καφέ, ή κάποιων γηπέδων 5Χ5, με ειδικά ίσως προνόμια για τους Δημότες μας, που και έσοδα θα αποφέρουν στο φορέα, ενώ ταυτόχρονα θα δίνουν στον ιδιώτη το κίνητρο της φροντίδας του περιβάλλοντος χώρου.

Β) Το κράτος να αναλάβει επιτέλους τις ανεκπλήρωτες υποχρεώσεις του απέναντι στους κατοίκους του Μοσχάτου αλλά και του Λεκανοπεδίου προχωρώντας αφενός άμεσα στα απαραίτητα αντιπλημμυρικά έργα (αφού υφίστανται ήδη σχετικές μελέτες) και αφετέρου χρηματοδοτώντας τις προτάσεις του φορέα συνδιαχείρισης Δήμου και Ολυμπιακών ακινήτων. Με αυτές τις λίγες σκέψεις, επιθυμώντας να συμβάλω σε ένα διάλογο χωρίς δόγματα και δαιμονοποιήσεις.

Μπούτσης Αντώνης Δημοτικός Σύμβουλος Μοσχάτου.

NOMARXIA AΘΗΝΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΜΟΣΧΑΤΟΥ
Κοραή 36 & Ιθάκης Τ.Κ.183.45
τηλ.: 2132019630,3 FAX 210 9416154
www.dimosmoschatou.gr
Αρ. Πρ. 7413
ΠΡΟΣ:

Μοσχάτο 12 Ιουνίου 2009

Δημοτικούς Συμβούλους,

Μέλη Επιτροπής Παραλίας,

Φορείς του Μοσχάτου

ΘΕΜΑ: Αποστολή Σχεδίου αξιοποίησης της παραλίας Μοσχάτου

Ο Δήμος Μοσχάτου, όλα τα προηγούμενα χρόνια ήταν και παραμένει σε άμεση επαφή και επικοινωνία με τα Ολυμπιακά Ακίνητα. Μάλιστα, σε ορισμένες περιπτώσεις ήλθαμε σε σύγκρουση με τις κατά καιρούς Διοικήσεις όταν, για παράδειγμα, τα σχέδιά τους περιελάμβαναν την κατασκευή μεγάλων γηπέδων ποδοσφαίρου ή υποστήριζαν την εκχώρηση της παραλίας στον ιδιωτικό τομέα.

Μετά, λοιπόν, από χρόνια διεκδικήσεων και διαβουλεύσεων τα Ολυμπιακά Ακίνητα μας απέστειλαν Σχέδιο αξιοποίησης της παραλίας και ήδη το έχουν θέσει σε δημόσια διαβούλευση. Το συγκεκριμένο σχέδιο είναι απόλυτα συμβατό με τη στρατηγική του Δήμου για την παραλία του Μοσχάτου, στρατηγική αταλάντευτη όλα αυτά τα χρόνια για τη διασφάλιση του Δημόσιου χαρακτήρα της παραλίας και την ήπιας μορφής αξιοποίηση. Η άποψη των Ολυμπιακών Ακινήτων συγκλίνει απόλυτα με τη δική μας, όπως αποτυπώνεται στο επισυναπτόμενο σχέδιο (σελ. 10): «Η επιλογή των Ολυμπιακών Ακινήτων σήμερα ήταν σαφής και είναι στρατηγικού χαρακτήρα. Η ζώνη του Οικολογικού Πάρκου θα αντιμετωπιστεί ενιαία ως πάρκο δημόσιου χαρακτήρα και ήπιων δραστηριοτήτων- αθλητικών, εκπαιδευτικών,

ψυχαγωγικών, εναλλακτικών- αξιοποιώντας την ιδιαιτερότητα της τοπογραφίας και την επιθυμητή οικολογική διάσταση που οφείλει να διαπερνά το σύνολο των παρεμβάσεων».

Ο Δήμος μας συμμετέχει στη διαβούλευση για το συγκεκριμένο Σχέδιο ώστε να:

δοθεί η δυνατότητα διευκρίνησης ορισμένων σημείων του Σχεδίου,
εμπλουτισθεί το Σχέδιο με ιδέες και προτάσεις του Δήμου, των φορέων και των κατοίκων της πόλης,

τεθούν θέματα που έχουν σχέση τόσο με το φορέα διαχείρισης όσο και με την υλοποίηση των αντιπλημμυρικών έργων μεταολυμπιακής φάσης που, ακόμη, εκκρεμούν.

Το Σχέδιο αποστέλλεται σε εσάς, αναρτάται στην ιστοσελίδα του Δήμου και κοινοποιείται στα τοπικά και κεντρικά ΜΜΕ. Επιστέγασμα της διαβούλευσης θα είναι η σύγκλιση ανοικτού Δημοτικού Συμβουλίου την Δευτέρα 29 Ιουνίου.

Μετά από χρόνια αγώνων και διεκδικήσεων της Δημοτικής αρχής και των κατοίκων της πόλης, θεωρώ ότι είναι δυνατόν να γίνει πραγματικότητα ένα όνειρο πολλών δεκαετιών: η ουσιαστική αξιοποίηση της παραλίας μας ώστε να καταστεί πνεύμονας πρασίνου, πόλος αναψυχής και οι κάτοικοι της πόλης μας να βρουν διέξοδο στη θάλασσα.

Ο Δήμαρχος Μοσχάτου

Ταξιάρχης Γ. Παπαντώνης

Δημόσια διαβούλευση για την αξιοποίηση της παραλίας Μοσχάτου

ΔΗΜΟΣ ΜΟΣΧΑΤΟΥ

Μοσχάτο 27/5/2009

Δελτίο Τύπου

Τα Ολυμπιακά Ακίνητα θέτουν σε δημόσια διαβούλευση
σχέδιο αξιοποίησης της παραλίας Μοσχάτου.

Ο Δήμος Μοσχάτου συμμετέχει υποστηρίζοντας ήπιας μορφής αξιοποίηση.

Ο Δήμος Μοσχάτου, όλα τα προηγούμενα χρόνια ήταν και παραμένει σε άμεση επαφή και επικοινωνία με τις κατά καιρούς διοικήσεις των Ολυμπιακών Ακινήτων, υποστηρίζοντας ότι η παραλιακή ζώνη αποτελεί ένα θέμα ζωτικής

σημασίας για το μέλλον και την ανάπτυξη της πόλης και διεκδικώντας ένα σχέδιο ήπιας μορφής αξιοποίησής της.

Σε λίγες ημέρες το Υπουργείο Πολιτισμού και τα Ολυμπιακά Ακίνητα ανακοινώνουν και θέτουν σε δημόσια διαβούλευση σχέδιο αξιοποίησης της παραλιακής ζώνης του Μοσχάτου. Ο Δήμος Μοσχάτου θα συμμετάσχει στη διαβούλευση για την παραλία με γνώμονα την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και τη διασφάλιση του Δημόσιου χαρακτήρα της. Παράλληλα, θα απευθυνθεί στην τοπική κοινωνία και στο Δημοτικό Συμβούλιο, ώστε η πόλη μας να τοποθετηθεί συνολικά στο θέμα. Ήδη για το συγκεκριμένο θέμα, έχει προγραμματισθεί συνεδρίαση της «Επιτροπής Αγώνα για την Παραλία».

Πιστεύουμε ότι με βάση τις τελευταίες επαφές και εξελίξεις διαμορφώνονται συγκλίνουσες προσεγγίσεις, ώστε να προκύψει ένα αποδεκτό σχέδιο συμφωνίας που θα καταστήσει σύντομα την παραλία του Μοσχάτου πνεύμονα πρασίνου και πόλο αναψυχής.

Η παραλία του Μοσχάτου αποτελεί ανάσα ζωής για την πόλη μας

4.5 Α.Ε. Ολυμπιακά Ακίνητα

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ (της εταιρείας Ολυμπιακά Ακίνητα)

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΜΟΣΧΑΤΟΥ

15 ΙΟΥΛΙΟΥ 2008

«Από την εταιρία "Ολυμπιακά Ακίνητα" γνωστοποιείται ότι βρίσκονται σε εξέλιξη και πρόκειται να ολοκληρωθούν τις επόμενες ημέρες τα έργα υποδομής ,καθαρισμού και ηλεκτροφωτισμού της ζώνης Α1 (περιοχή Μοσχάτου)

Στα πλαίσια των ανωτέρω, η Εταιρεία ήλθε σε συνεννόηση με τον Δήμο Μοσχάτου και με τη σύμφωνη γνώμη του, προχωρεί σε έργο που θα εξασφαλίζει την ελεύθερη πρόσβαση των πολιτών αλλά και την ελεγχόμενη είσοδο των οχημάτων προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα ανεξέλεγκτης ρύπανσης(ρίψη σκουπιδιών, μπάζων κλπ.).

Η "Ολυμπιακά Ακίνητα" ,σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς ,προωθεί το σχεδιασμό για τη δημιουργία Οικολογικού Πάρκου που θα δώσει νέα πνοή και θα αναβαθμίσει την περιοχή και την ποιότητα ζωής των κατοίκων ,η δε πρώτη φάση της σχετικής μελέτης έχει ήδη εκπονηθεί και πρόσφατα εγκρίθηκε από τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας(ΟΡΣΑ)».

4.6 Νομολογία

Μοσχάτο 15 Απριλίου 2009

Παραλία Μοσχάτου:

Η αποκατάστασις και βιώσιμη διαχείρισις του ιστορικού Φαληρικού Όρμου.

1. Ιστορικόν

Μεταξύ της **ανωνύμου εταιρείας «Ολυμπιακό Ακίνητα»** και του **Δήμου Μοσχάτου** ανεφύη διαφορά ως προς το νομικό καθεστώς και την προσήκουσα διαχείριση του τμήματος εκείνου του Φαληρικού Όρμου που αποτελεί το θαλάσσιον μέτωπον του δευτέρου (Δήμου Μοσχάτου), ήτοι την παραλία μεταξύ των ιστορικών ποταμών Ιλισού και Κηφισού:

Η πρώτη (Α.Ε. Ολυμπιακά Ακίνητα), επικαλούμενη, αφ' ενός μεν τις διατάξεις των **αρθρ. 16 και επ, του ν.3016/2002**, που αφορούν στην διαχείριση και αξιοποίηση (μετά την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004) των περιουσιακών στοιχείων από την εκτέλεση και λειτουργία Ολυμπιακών Έργων, αφ' ετέρου δε τις διατάξεις του **Π.Δ, της 22/26.3,2002 (ΦΕΚ Δ' 233)** περί της εγκρίσεως Ειδικού Σχεδίου Ολοκληρωμένης Αναπτύξεως και Αναπλάσεως της περιοχής των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων στον Φαληρικό Όρμο, όπως οι ανωτέρω διατάξεις ετροποποιήθησαν και αντικατεστάθησαν δια των διατάξεων του **Νόμου 3207/2003**, αναφέρεται πράγματι στο κατ' **Απρίλιον του 2005** καταρτισθέν **Σχέδιον Αναπλάσεως του Φαληρικού Όρμου**. Υπό του Σχεδίου τούτου προβλέπεται κυρίως η κατασκευή και λειτουργία υπερτοπικών αθλητικών εγκαταστάσεων (γηπέδων ποδοσφαίρου) υπό ιδιωτικήν διαχείρισιν, ενώ εις τον Δήμον παραχωρείται «οικολογικόν παρκον» 240 περίπου στρεμμάτων προς οριστικήν διαμόρφωσιν και διαχείρισιν.

Από της πλευράς του, ο Δήμος Μοσχάτου, επικαλούμενος την ανέκαθεν υφισταμένη κοινοχρησία των κατοίκων του επί του αντιστοιχούντος εις το θαλάσσιον μέτωπον αυτού παρακτίου συστήματος, επιθυμεί την συνέχισιν της κοινοχρησίας αυτής, υποστηριζόμενης υπό των αναγκαιούντων εγκαταστάσεων αναψυχής (αναψυκτηρίων κ.λπ.)-

Επί του ανωτέρω αντικειμένου, ο Δήμος Μοσχάτου εξήτησε την Γνωμοδότησιν του Επιμελητηρίου με την από 12/6/07 αίτησίν του.

2. Η δόμησις του αληθούς προβλήματος

Η ως άνω περιγραφόμενη διένεξις αποτελεί πράγματι την κορυφήν ενός παγόβουνου, το οποίον είναι και το μείζον και θεμελιώδες πρόβλημα εν προκειμένω, δηλ. **το πρόβλημα της βιώσιμου αναπτύξεως και διαχείρισεως του ιστορικού Φαληρικού Όρμου**, το οποίον εγεννήθη μεν προ πολλών δεκαετιών, επεδεινώθη κατά την εποχήν της αγρίας αναπτύξεως (δεκαετίες '60 και 70), προσέλαβεν νέαν διάστασιν μετά την ισχύν του αρθ.24 του Συντάγματος του 1975, επεδεινώθη και πάλιν με την κατασκευήν Ολυμπιακών Έργων, διό να δεχθεί το τελικόν πλήγμα με το ειρημένον Σχέδιον ριζικής αναπλάσεως του Φαληρικού Όρμου.

Η πρόσφατη αυτή ιστορία του Φαληρικού Όρμου πρέπει να αποτελεί και την αφετηρία του νομικού και επιστημονικού προβληματισμού για την βιώσιμη διαχείριση του όρμου αυτού σήμερον και εις το μέλλον. Και η ιστορία αυτή αποκαλύπτει ότι η Φαληρικός Όρμος, ο οποίος Παρέμεινε άθικτος εις την φυσικήν του κατάστασιν επί αιώνες, υπέστη' σειράν ατυχών τεχνικών παρεμβάσεων κυρίως κατά το β' ήμισυ του 20 αι, χωρίς καμμιάν αρμοδίαν επιστημονική μελέτη και κανένα στρατηγικό προγραμματισμό και, κυρίως, χωρίς καμμιάν απολύτως επίγνωσιν του τεραστίου οικολογικού προβλήματος που εδημιουργείτο εκ των παρεμβάσεων αυτών για την βιωσιμότητα του. Κατ' αποτελεσμα, ο Φαληρικός Όρμος ουσιαστικώς έχει καταστραφεί και η νυν διαφημιζόμενη ανάπλασις του δεν είναι άλλο τι ειμή η τελευταία απόπειρα νομιμοποιήσεως και παγιώσεως των αυθαιρέτων τεχνικών έργων επί του Φαληρικού Όρμου, δηλ. των έργων εκείνων τα οποία αντιστρατεύονται των βιωσιμότητα του, ακριβώς διότι αντιβαίνουν εις θεμελιώδεις κανόνες διαχείρισεως των παρακτίων φυσικών οικοσυστημάτων.

Εκ της μελέτης των στοιχείων που ετέθησαν υπ' όψιν του, το Επιμελητήριο έχει αποκομίσει την εντύπωσιν ότι δεν υπάρχει συνείδηση του προβλήματος αυτού στην Δημόσια Διοίκηση, η οποία υπολαμβάνει ότι έχει πλήρη ελευθερία να διαμορφώσει δια τεχνικών έργων και κατά το δοκούν τον Φαληρικό Όρμο, συνεχίζουσα ούτω και επεκτείνουσα τις μέχρι τούδε καταστροφικές παρεμβάσεις εις τον Όρμον αυτό. Για λόγους καθαρά μεθοδικούς η παρούσα Γνωμοδότησις εντοπίζει το αντικείμενο του αμέσου ενδιαφέροντος της στο τμήμα εκείνο του Φαληρικού Όρμου που αποτελεί την παραλία του Δήμου

Μοσχάτου, διό το οποίον άλλωστε έχει ζητηθεί η αύτη. Στοιχούσα, όμως, η Γνωμοδότησις αυτή, προς την προεκτεθείσα βασικήν δόμησιν του προβλήματος, είναι υποχρεωμένη να συνδέει πάντοτε τα αφορώντα εις την παραλίαν Μοσχάτου με την γενικήν προβληματικήν του Φαληρικού Όρμου.

3. Ο Φαληρικός Όρμος; εξ επόψεως μεν της **περιβαλλοντικής επιστήμης** είναι το σπουδαιότερον παρόκτιον σύστημα των Αθηνών, εξ επόψεως δε **πολιτιστικού περιβάλλοντος** έχει επίσης υψηλήν αξίαν, αφ' ενός μεν διότι το Φάληρον υπήρξεν ο πρώτος λιμήν των Αθηνών, προτού δηλ. ο λιμήν του . Πειραιώς αποκτήσει μείζονα σπουδαιότητα, αφ' ετέρου δε διότι ο Φαληρικός Όρμος είναι και ιστορικός τόπος εφόσον εκεί έλαβαν χώρα γεγονότα σημαντικά για την ιστορία της Χώρας, ως είναι ιδίως η τελευταία εκστρατεία και ο θάνατος του στρατηγού Γ. Καραϊσκάκη κατά την επιχείρησιν διασπάσεως της πολιορκίας της Ακροπόλεως υπό των Τούρκων (1827). Εις τον Φαληρικόν Όρμον υπάρχουν ακόμα οι εκβολές των δύο ιστορικών ποταμών των Αθηνών, δηλ, του **Κηφισού** και του **Ιλισού**, τους οποίους η ακηδία της νεοελληνικής Δημοσίας Διοικήσεως μετέβαλε δυστυχώς εις απλούν μέρος του αποχετευτικού συστήματος της πρωτευούσης. Εις την ευρυτέραν περιοχήν, τέλος, και πλησίον του Μοσχάτου κατέληγεν ο περίφημος **Ελαιών των Αθηνών** -άλλο μέγα, κατά την παράδοσιν οικοσύστημα των Αθηνών από φυσικής και πολιτιστικής απόψεως- ο οποίος εφυτεύθη δια χειρός της πολιούχου θεάς Αθηνάς, εθαυμασθη ανέκαθεν από όλους τους ξένους περιηγητάς δια να καταστραφεί εν τέλει δια χειρών των νεοελλήνων!

Όλες οι αυθαίρετες επεμβάσεις εις βάρος του παρακτίου συστήματος του Φαληρικού Όρμου και ο τελικός εγκιβωτισμός των ειρημένων ιστορικών ποταμών των Αθηνών είχαν ως σοβαράν παρενέργειαν την γένεσιν **πλημμυρικού προβλήματος** εις την περιοχήν του Δήμου Μοσχάτου, οικισμού με ιστορικό παρελθόν και συνεχή παρουσίαν εις την νεώτερη εποχή των Αθηνών. Είναι αξιοσημείωτον, ότι η καταστροφή του Φαληρικού Όρμου και ειδικώς της παραλίας του Μοσχάτου . έγινε και συνεχίζεται εν ονόματι της «αναπτύξεως»!. Η παραλία του Δήμου Μοσχάτου επλήγη διττώς: αφ' ενός μεν εκ των ευνόητων επιπτώσεων της εκτεταμένης ρυπάνσεως των δύο ιστορικών ποταμών, αφ' ετέρου δε εκ της κατασκευής υπερυψωμένης οδού κατά μήκος της παραλίας του Δήμου Μοσχάτου, η οποία ουσιαστικώς τού απεστέρησεν το θαλάσσιον μέτωπον εφ' όσον

διέκοψεν την συνέχειαν του παρακτίου συστήματος. Όλα αυτά ελάμβαναν χώραν κατά την εποχήν της αγρίας αναπτύξεως, οπότε, κατά τα προειρημένα, δεν υπήρχε καν συνείδησις του περιβαλλοντικού προβλήματος.

4. Το πρόβλημα βιωσιμότητος του Φαληρικού Όρμου πρέπει να θεωρηθεί ότι νομικώς γεννάται με την θέσπισιν της περιβαλλοντικής προστασίας δια του **αρθ.24 του Συντάγματος του 1975**. Διότι, κατά την έννοιαν του άρθρου αυτού, ως τούτο ερμηνεύθη διά της Νομολογίας του Ε' Τμήματος του ΣτΕ, εις την περιβαλλοντικών προστασίαν υπήχθησαν έκτοτε και τα **παράκτια συστήματα**, τα οποία μάλιστα, κατά την νομολογίαν αυτήν, ακολουθούσαν εν τούτω τις αρχές και Οδηγίες της Agenda '21, δηλ. του Παγκοσμίου Στρατηγικού Σχεδίου για την Βιώσιμη Ανάπτυξη το οποίον εψηφίσθη στην Διάσκεψη του Ρίο (1992), δέον να έχουν προτεραιότητα εις ηυξημένην περιβαλλοντικήν προστασίαν ως κατ' εξοχήν ευαίσθητα οικοσυστήματα (fragile ecosystems), υποκείμενα και επιρρεπή ευχερώς εις αποσταθεροποίησιν.

Επομένως, **μετά το 1975 ο Φαληρικός Όρμος τελεί υπό συνταγματικήν προστασίαν**, τόσον ως ευπαθές **παράκτιον οικοσύστημα** όσον και ως **ιστορικός τόπος** (καίτοι και κακώς μη κεκηρυγμένος ως τοιούτος δυνάμει ρητών διατάξεων). Τούτο πρακτικώς εσήμαινε ότι δεν επετρέποντο πλέον τεχνικές παρεμβάσεις εις τον Όρμον αλλοιουσαι την φυσικήν του καταστασιν και λειτουργίαν, χωρίς να υποστηρίζονται υπό της αρμοδίας επιστήμης των παρακτίων οικοσυστημάτων, και, αντιθέτως, επεβάλλετο η **αποκατάστασις** αυτών. Και τούτο διότι η θεμελιώδης **Αρχή της Βιωσιμότητος** (ή Αειφορίας κατά τον αδόκιμον ελληνικόν όρο) από την οποίαν απερρεεν η περιβαλλοντική προστασία, είχεν, κατά την νομολογίαν του Ε' Τμήματος, τις ακόλουθες ειδικές εκφάνσεις:

1. Την Αρχή της Προφυλάξεως, καθ' ήν προέχει απολύτως η διαφύλαξις των φυσικών οικοσυστημάτων παντός τεχνικού έργου, οσονδήποτε σημαντικού για το δημόσιο συμφέρον και το τελευταίον αυτό επιτρέπεται μόνον εφόσον είναι συμβατό με τη λειτουργία του οικείου οικοσυστήματος, εν προκειμένω του παρακτίου, οπότε και δύναται να επιτραπεί μόνον εφόσον εντάσσεται εις την ηπιάν διαχείρισιν.

2. Την Αρχή της Προλήψεως, -καθ' - ήν προ της εκτελέσεως παντός έργου και πόσης παρεμβάσεως πρέπει να ερευνώνται δι' αρμοδίας επιστημονικής μελέτης όλες οι

πιθανές και δυνατές επιπτώσεις της παρεμβάσεως εις το θιγόμενον οικοσύστημα και να επιτρέπονται, μόνον εκείνες οι παρεμβάσεις που δεν έχουν σοβαράν επιδρασιν εις την μελλοντικήν καταστασιν και λειτουργίαν του οικοσυστήματος, λαμβανομένων εν ανάγκη και όλων των αναγκαίων αντισταθμιστικών μέτρων.

Η Αρχή αυτή της Προλήψεως δεν πρέπει να συγχέεται με τη προναφερθείσα Αρχή της Προφυλάξεως. Η πρώτη αρχή τονίζει ότι η διατήρηση του οικοσυστήματος προέχει των τεχνικών έργων, έστω και εκτελουμένων υπό την επίκλησιν δημοσίου συμφέροντος. Με άλλους λόγους, τα φυσικά οικοσυστήματα και ιδίως τα ευαίσθητα πρέπει να παραμένουν κατ' αρχήν άθικτα, και να επιτελούν την ζωτική λειτουργία των για τη ζωή αυτών και των ανθρώπων. Τεχνικά έργα εκτελούνται μόνον κατ' εξαίρεσιν και μόνον εφόσον είναι συμβατό με την λειτουργία των ως φυσικών οικοσυστημάτων και εφόσον επιβάλλονται υπό σοβαρού δημοσίου συμφέροντος συναφούς προς την λειτουργία των.

Κατ' εφαρμογήν της αρχής αυτής επί των παρακτίων οικοσυστημάτων, η **νομολογία του Ε' Τμήματος του ΣτΕ** έκρινε παγίως ότι λιμένες και άλλα λιμενικά έργα εκτελούνται μετά φειδούς και μόνον εφόσον εντάσσονται εις συνολικώς σχεδιασθέν δίκτυο λιμένων και έργων, του οποίου έχει τεκμηριωθεί η ανάγκη, και όχι ειδική και ως έτυχεν (βλ. ΣΤΕ5168/1997, 1454/1998, 1507/2000, 2506/2002, 1340/2007 κ.ά.) Τοιουτοτρόπως, η τάσις παραλίων δήμων διά την καταχρηστικήν κατασκευήναλιευτικών καταφυγίων ηλέγχθη αποφασιστικώς. Είναι φανερόν άτι οι δύο πρώτες αυτές αρχές αποκλείουν την μέχρι τούδε ακολουθηθείσαν άκριτον κατασκευήν λιμένων και διαφόρων λιμενικών έργων στις ακτές της Χώρας αναλώμασι σπουδαίων παρακτίων οικοσυστημάτων. Είναι αυτόχρημα θλιβερόν και επικυρούται εκ των στοιχείων του φακέλου της υποθέσεως ότι η Δημοσία Διοίκησις και οι υποβοηθούμενοι το έργον της αρχιτέκτονες υπολαμβάνουν ότι είναι παντελώς ελεύθεροι να μεταμορφώνουν κατά το δοκούν την άκρως ευαίσθητην ακτογραμμήν δι' έργων ασύμβατων προς την φύσιν και αποστολήν των παρακτίων συστημάτων, ως λ.χ. συνέβη με τα διαβόητα Ολυμπιακά Έργα, ως θα ίδομεν περαιτέρω.

3. Την Αρχή της Φερούσης Ικανότητος, η οποία προσδιορίζει την σχέση των ανθρωπογενών συστημάτων προς τα φυσικά οικοσυστήματα, και θέτει τα όρια των ανθρωπίνων παρεμβάσεων εις την φύσιν. Η συνύπαρξις ανθρωπογενών

συστημάτων και φυσικών οικοσυστημάτων οφείλεται στην ελαστικότητα των τελευταίων τα οποία αποδέχονται την ανθρωπίνη επέμβαση και χειραγώγηση μέχρις ορισμένου ανελαστικού ορίου που προσδιορίζει την φέρουσα ικανότητα αυτών, Η φέρουσα ικανότητα των οικοσυστημάτων που δέχονται την ανθρωπίνων παρεμβάσεων πρέπει να εξευρίσκεται και να προσδιορίζεται επακριβώς προ πάσης παρεμβάσεως. Ειδικώς, όμως, για τα παράκτια οικοσυστήματα, η Agenda '21 και η νομολογία δέχονται ότι αυτή είναι εξ ορισμού λίαν περιορισμένη, πράγμα που συνεπάγεται την γενικήν ισχύν της αμέσως επομένης αρχής, ήτοι,

4. Την Αρχήν της Ηπίας Διαχειρίσεως των ευαίσθητων και δη των παρακτίων οικοσυστημάτων. Εξ ορισμού, τα πάσης φύσεως λιμενικά έργα είναι καταστροφικά για τα παράκτια οικοσυστήματα, διά τούτο οι πάσης φύσεως λιμένες επιτρέπονται μόνον εκεί που υπάρχει φυσικό όρμος διά την προσόρμισιν και αγκυροβολίαν πάσης φύσεως σκαφών. Αυθαίρετα λιμενικά έργα, αντιβαίνοντα δηλ, προς την υδροδυναμικήν των ακτών, είναι εκ κατασκευής καταστροφικά και μη βιώσιμα έργα, διότι, οσοδήποτε και αν η σύγχρονη τεχνολογία επιτρέπει την κατασκευήν των, συνεπάγεται εκτεταμένην καταστροφήν θαλασσίας ζωής και είναι πράγματι θνησιγενή καθ' ό ασύμβατα προς την ακώλυτον λείτουργίαν των παρακτίων οικοσυστημάτων, και υποκείμενα μοιραίως εις την διηνεκήν διαβρωτικήν δράσιν του θαλασσίου στοιχείου, το οποίον αναδεικνύεται πάντοτε ως το επικρατέατερον στοιχείον ως προς την διάδρασιν θαλάσσης και ακριτών λιμενικών έργων.

5. Την Αρχήν της Αποκαταστάσεως, η οποία ορίζει ότι η αποκατάστασις βλαβέντων φυσικών οικοσυστημάτων εκ φυσικών λόγων ή τεχνικών έργων είναι υποχρεωτική, και ως τοιαύτη δεν υπόκειται εις την ελευθέραν κρίσιν της Δημοσίας Διοικήσεως. Η Αρχή αυτή έχει ευνόητον βαρύτητα εκεί όπου η θέσπισις της περιβαλλοντικής προστασίας και η προστασία της βιωσιμότητος έγιναν «κατόπιν εορτής», δηλ. επί των ερειπίων της αγρίας αναπτύξεως ως συνέβη εις την Χώρα μας.

6. Την Αρχήν της Ανακτήσεως Περιβάλλοντος.

Εάν διά την πλήρη εφαρμογήν της Αρχής της Αποκαταστάσεως καθίσταται αναγκαία η ανάκτησις του φυσικού περιβάλλοντος, το οποίον είτε ενεσωματώθη καθ' οιονδήποτε τρόπον εις ανθρωπογενες σύστημα, είτε, υποστάν εντροπίαν, μετέβαλε

χαρακτήρα, επιβάλλεται η επαναφορά του στην κατάσταση φυσικής ισορροπίας διό της προσηκούσης επιστημονικής παρεμβάσεως.

Κατά ταύτα, οι αρχές αποκαταστάσεως και ανακτήσεως περιβάλλοντος σημαίνουν πρακτικά ότι στο Δίκαιο Περιβάλλοντος και Βιωσιμότητος δεν ισχύει η πρακτική των τετελεσμένων γεγονότων, καθ' ήν η χρονική διάρκεια πραγματικών καταστάσεων είναι γενεσιουργός, εν τέλει, δικαιωμάτων και δικαίου (λ.χ. χρησικτησία, παραγραφή, αμετάκλητον κ.λπ.), διότι στο ειρημένο Δίκαιο επικρατεί η υπέρτερα αρχή του Δημοσίου Συμφέροντος και της Δημοσίας Τάξεως και, εν προκειμένω, της περιβαλλοντικής προστασίας και βιωσιμότητος. Εκ του συνδυασμού των ανωτέρω αρχών, προκύπτει ότι:

Παύει η μετά το 1975 επιδείνωσις της προσβολής οικοσυστήματος, η οποία είχε αρχίσει προ της θεσπίσεως της περιβαλλοντικής προστασίας στο Σύνταγμα. Υπό την έννοιαν αυτή, εκρίθη υπό του Δικαστηρίου ότι η αρξαμένη προ του 1975 ρύπανσις του Παγασητικού Κόλπου δεν αποτελεί άλλοθι διά την συνέχισιν της μετά την ισχύ του άρθ.24 του Συντάγματος, αλλά αντιθέτως, το άρθρον τούτο επιβάλλει την αποκατάστασιν του.

•Αποκαθίσταται υποχρεωτικώς η επελθούσα βλάβη εις το οικοσύστημα και επαναφέρεται εν ζωή και αυτό τούτο το καταστραφέν οικοσύστημα, εφόσον τούτο είναι βεβαίως ακόμη εφικτόν. Τοιουτοτρόπως, η νομολογία διέταξε την αποκατάστασιν των επιχωθέντων ρεμάτων εις την Αττικήν, του αποστραγγισθέντος υγροτόπου της λίμνης Κάρλας κ.λπ.

Επί μεγάλης κλίμακος καταστροφών, οία δέον να θεωρηθεί η καταστροφή του Φαληρικού "Όρμου, καταρτίζεται μακρόπνοος στρατηγική αποκαταστάσεως και επαναφοράς εν ζωή των καταστραφέντων οικοσυστημάτων, Το Επιμελητήριον ησχολήθη με το μείζον αυτό θέμα στην υπ' αρ. 100/2007 Γνωμοδότηση του για την Αποκατάσταση του Κόλπου της Ελευσίνας: «...Η Ελληνική Διοίκησις έχει εκ του Συντάγματος την υποχρέωσιν να απομακρύνει την βαρείαν βιομηχανίαν από το Θριάσιον Πεδίον και να απελευθερώσει όλο το παράκτιο σύστημα του Δυτικού Σαρωνικού από πάσαν άλλη δραστηριότητα που δεν δύναται να θεωρηθεί ως ηπία διαχειρίσις των ακτών. Οι ακτές αυτές δέον να αποδοθούν εις την κατά προορισμόν κοινοχρησίαν, ήτοι εις την ελευθέραν και ακώλυτον πρόσβασιν και χρήσιν της θαλάσσης. Εξ άλλου, εκ του άρθρου 24 παρ. 6 του

Συντάγματος περί της προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος, η Διοίκησης οφείλει να αποκαταστήσει τον πνευματικό χαρακτήρα των αξιών του πολιτισμού μας και δη να δώσει την υπεροχή και προτεραιότητα στην έμπρακτη προστασία και ανάδειξη των μνημείων της -πολιτιστικής μας κληρονομιάς στην Αττική. Τα μνημεία αυτά (και όχι η -βιομηχανία πρέπει να δεσπόζουν στην χωροταξία και πολεοδομία της Αττικής και των Αθηνών. Τα Ιερά της Ελευσίνας δεν είναι νοητό να επισκιάζονται, ούτε να συνυπάρχουν, με την de facto κατισχύσασα μέχρι τούδε βιομηχανική βαρβαρότητα. Εις το παρελθόν, η περιστασιακή ανάγκη (κακώς) υπερίσχυσε του ελλόγου σχεδιασμού. Σήμερα δεν υπάρχει καμμία δικαιολογία να νομιμοποιηθούν τα εν ονόματι τοιαύτης ανάγκης διαπραχθέντα ολέθρια λάθη. Δια να πραγματοποιήσει η Διοίκησης τον ανωτέρω σκοπόν, ο οποίος δέον να θεωρηθεί ως μείζων εις την εθνικήν στρατηγικήν βιώσιμου αναπτύξεως και χωροταξίας, δέον να καταρτίσει μαιψόπνοον στρατηγικόν σχέδιον με ορίζοντα ευλόγου χρόνου, ώστε να υπάρξει σταδιακή και ομαλή μετάβασις από την σημερινήν παράνομον κατάστασιν πραγμάτων εις την επιβαλλομένην οικολογικήν ευταξίαν.

Εις την κατάρτισιν της στρατηγικής αυτής δέον να συμπράξουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι παράλιοι Δήμοι, εις τους οποίους και δέον να ανήκει η βιώσιμος διαχείρισις των οικείων ακτών. Εντός της στρατηγικής αυτής δέον να μελετηθεί συνολικώς και το θέμα της βιώσιμου διαχείρισεως των υγρών αποβλήτων της Αττικής, εις το οποίον ανήκει και το επίμαχον θέμα των αποβλήτων του Θριασίου Πεδίου...»

Η Αρχή αυτή είναι εντελώς αντίθετος προς τα συμβάντα εις τον Φαληρικόν Όρμον, ένθα, ως θα ίδωμεν, την μίαν καταστροφικήν επέμβασιν διεδέχeto άλλη βαρύτερα, έως ότου εφθάσαμεν εις την νυν σχεδιαζομένην «ριζικήν ανάπλασιν» του Φαληρικού Όρμου. Με το θέμα τούτο θα ασχοληθούμε εκτενέστερον περαιτέρω, αλλά ειρήσθω από τούδε ότι αποτελεί **βαρείαν πλάνην της Διοικήσεως να υπολαμβάνει ότι έχει την ελευθερίαν να προβαίνει εις ανάπλασιν παρακτίων οικοσυστημάτων, ως πράττει προκειμένου περί της αναπλάσεως πόλεων ή τμημάτων αυτών.** Η Διοίκησης δύναται και ενίοτε οφείλει να προβαίνει εις την ανάπλασιν των ανθρωπογενών οικισμών της, αλλά δεν έχει καμμίαν απολύτως εξουσίαν να προβαίνει εις ανάπλασιν οικοσυστημάτων επί τα

χείρω (!), προκαλούσα την επιδείνωσιν της καταστάσεως των και την καταστροφήν των. **Βλαβέντα παράκτια οικοσυστήματα δεν αναπλάθονται, αλλά μόνον αποκαθίστανται.** Ανάπλασις τεχνικών έργων του παρελθόντος εκτελεσθέντων επί παρακτίων οικοσυστημάτων νοείται και επιτρέπεται μόνον προκειμένου περί της αποκαταστάσεως των τελευταίων, η οποία νοείται βεβαίως ως απελευθέρωσις των από τα τεχνικά εκείνα έργα που είναι ασύμβατα προς την λειτουργίαν των. Επί του θέματος τούτου δέον να λεχθεί ευθύς εξ αρχής ότι η φυσική ακτογραμμή δέον να γίνεται σεβαστή ως ένδειξις σταθεράς ισορροπίας εις την διηνεκή αλληλεπίδρασιν ξηράς και θαλάσσης η οποία δέον να χωρεί ακώλυτος. **Πρώτη αποστολή των παρακτίων οικοσυστημάτων είναι η διευκόλυνσις ασκήσεως του ατομικού δικαιώματος των πολιτών προς ελευθέραν και ευχερή πρόσβασιν εις την θάλασσαν.** Αυτός είναι και ο ιστορικός λόγος της αναγνωρίσεως της κοινοχρησίας των ακτών από αρχαιοτάτων χρόνων. Η **κοινοχρησία** αυτή είναι η πρώτη νομική αρχή που διέπει την λειτουργίαν των παρακτίων οικοσυστημάτων. Η κατασκευή λιμένων χάριν της θαλασσίας επικοινωνίας είναι εξαιρετικός και αληθής λόγος δημοσίου συμφέροντος, επιτρέποντος τα αντίστοιχα λιμενικά έργα, όπου υπάρχει, κατ' αρχήν, φυσικός όρμος, αλλ' εν ονόματι αυτής δεν δύναται να δικαιολογηθούν και άλλα τεχνικά έργα, ως είναι αυθαίρετες προκυμαίες, μαρίνες και παντοειδείς επιχώσεις και κατασκευές κατασκευές στην ακτή, που παρακωλύουν το ειρημένον ατομικό δικαίωμα, που είναι και το μόνο συμβατό με την φυσική λειτουργία των παρακτίων οικοσυστημάτων. Η νομολογία του Ε' Τμήματος του ΣτΕ είναι αυστηρά εν προκειμένω. **Λιμένες σκαφώναναψυχής (μαρίνες) δεν νομιμοποιούνται ουδέ ρητώς προβλεπόμενες υπό του νόμου,** εκτός εάν υπάρχει λελογισμένον συστημικον σχέδιον οικείου δικτύου. Τα δίκτυα λιμένων πρέπει να ερευνώνται από της πλευράς της αναγκαιότητος και της λειτουργίας των, εις τρόπον ώστε να περιορίζεται η ανθρώπινη τεχνική παρέμβασις στην ακτογραμμή, η οποία κατ' αρχήν είναι απαγορευμένη, ως και άλλα συναφή έργα, ως λ.χ. κυματοθραύστες, τεχνητοί νήσοι, αχρείαστοι λιμενοβραχίονες, εσκεμμένες προσχώσεις προς επαύξησιν της ξηράς κ.λπ. Είναι αυτόχρημα θλιβερόν ότι η Ελλάς, χώρα κατ' εξοχήν νησιωτική, με μέγα ανάπτυγμα ακτών, εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να αγνοεί την θεμελιώδη αυτήν αρχή, ενδιαφερόμενος πρωτίστως

διό. την εμπορικήν εκμετάλλευσιν του θεσμού ως προσοδοφόρου δημοσίου θεάματος (βλ. Γνωμοδότησιν Επιμελητηρίου υπ' αρ. **26/2003** «Η Αθήνα και τα Ολυμπιακά Έργα»). Είχαμε τονίσει τότε ότι η τέλεσις των Ολυμπιακών Αγώνων εις τον γενέθλιον τόπον της Χώρας μας έθετεν επί τάπητος το ζήτημα της συμμορφώσεως των προς τις αρχές προστασίας της εθνικής πολιτιστικής κληρονομιάς της οποίας οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν πολύτιμον και αναπόσπαστον τμήμα. Επρόκειτο δε όχι περί απλής φιλοσοφικής θεωρήσεως του προβλήματος, αλλά περί της νομικής υποχρεώσεως όπως η τέλεσις των Ολυμπιακών Αγώνων επανέλθει εις την σεμνήν πνευματικότητα την οποίαν ο θεσμός αυτός είχε κατά την μακράίωνα εφαρμογήν του στην Ελλάδα. Παραλλήλως, οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 ήτο μία σημαντική ευκαιρία για την εξυγίανση του αθλίου πολεοδομικού καθεστώτος της μεγαπόλεως των Αθηνών.

Δυστυχώς ουδέν τούτων εγένετο. Όπως αντιθέτως δε, ο ειδικός νόμος που κατηρτίσθη δια τους Ολυμπιακούς Αγώνες και τα Ολυμπιακά έργα (νόμος **2730/1999**), διέλαβε κατάφωρον αντισυνταγματικήν διάταξιν (**άρθ.1**), καθ' ήν σκοπός της τελέσεως των Αγώνων ήτο η «οικονομική ανάπτυξις» -όρος ευφημιστικός σημαίνων πράγματι την εμπορικήν εκμετάλλευσιν των Αγώνων. Το στίγμα αυτό παρηκολούθησε και τα Ολυμπιακά έργα στην λεγομένη «μεταολυμπιακή αξιοποιήσιν» των, καθ' ήν πλείστα -των. έργων τούτων,-κατασκευασθέντα διά του δημοσίου χρήματος, παρεδόθησαν εν συνεχεία εις την ιδιωτικήν κερδοσκοπίαν. Το Επιμελητήριον είχεν τότε προειδοποιήσει επίσης ότι εκ της εκτελέσεως των Ολυμπιακών έργων απειλούντο οι τελευταίοι εναπομείναντες ελεύθεροι και κοινόχρηστοι χώροι, απειλούντο δε ιδίως τα παράκτια οικοσυστήματα του Σαρωνικού, τα οποία είχαν ήδη υποστεί και το βάρος άλλων «πολιτιστικών» έργων, ως ήταν λ.χ. και το επιλεγόμενον «Στάδιον Ειρήνης και Φιλίας» (1985) το οποίον κατεσκευάσθη κυριολεκτικώς επί «**μπαζωθέντος**» παρακτίου συστήματος. Όπερ δε και χείριστον, αντί να απαλλαγεί το θαλάσσιον μέτωπον των παρακτίων δήμων από την υπερυψωμένην οδό ταχείας κυκλοφορίας που εχρονολογείτο από την εποχήν της αγρίας αναπτύξεως, επεβαρύνθη περαιτέρω διά της κατασκευής φαραωνικών οδικών έργων, ως είναι εναέριες γέφυρες κυκλοφορίας και άλλα οικοδομικά έργα τα οποία απέκλεισαν τελικώς την ελευθέραν και ακίνδυνον προσβασιν των κατοίκων εις την θάλασσαν. Εκ των «Ολυμπιακών»

τούτων έργων, η **εναπόθεσις οικοδομικών απορριμμάτων** ευθύνεται για την εσκεμμένην **προώθησιν της ακτογραμμής** μέχρι ικανού βάθους του θαλασσίου όρμου. Εννοείται ότι κατόπιν αυτών, προέκυψεν **προκυμαία εκ σκυροδέματος (!)** εις μήκος τουλάχιστον 2,5 χλμ. προκειμένου περί του Δήμου Μοσχάτου, πολύ δε περισσοτέρων χιλιομέτρων προκειμένου περί του Φαληρικού Όρμου εν τω συνόλω αυτού. **Πάντα τα έργα ταύτα εοτερούντο εκ κατασκευής βιωσιμότητος και νομιμότητος, διότι:**

1. Εκτελεσθέντα μετά την ισχύν του άρθ.24 του Συντάγματος, **παραβιάζουν την θεμελιώδη αρχήν της αποκαταστάσεως**, της οποίας την υποχρέωσιν τηρήσεως υπείχεν η δημοσία διοίκησις αυτομάτως ευθύς ως απεφασισεν την εκτελεσιν έργων εις το παράκτιον σύστημα. Με άλλους λόγους, ευθύς ως αύτη απεφασισεν την εκτελεσιν έργων εις το παράκτιον σύστημα, αυτά δεν ηδύνατο να είναι άλλο τι ειμή έργα αποκαταστάσεως του φυσικού παρακτίου οικοσυστήματος.
2. Πέραν αυτού, όμως, η εκτέλεσις Ολυμπιακών έργων εις το ευπαθές παράκτιον σύστημα του Φαληρικού Όρμου με κανένα τρόπο δεν δύναται να θεωρηθεί ως **ηπία διαχείρισις** αυτού, η οποία είναι και η **μόνη επιτρεπτή** προκειμένου περί των ευαίσθητων ή ευπαθών οικοσυστημάτων ως ο Φαληρικός Όρμος.

6. Ειδικώς προκειμένου περί της **παραλίας του Δήμου Μοσχάτου**, το «**Ειδικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης της Περιοχής**» (ΕΣΟΑΠ) οριοθετεί την **Ζώνην Α1** ως τμήμα του ευρύτερου Ολυμπιακού Πόλου Φαλήρου με επιφάνεια **240.300τ.μ.** Η ζώνη αυτή εκτείνεται δυτικώς της εκβολής του Ιλισού και μέχρι της εκβολής του Κηφισού, βορείως δε συνορεύει με την «Λεωφόρο Ταχείας Κυκλοφορίας Ποσειδώνος». Εντός της ζώνης αυτής προβλέπεται η λειτουργία **«οικολογικού πάρκου και ηπίων αθλητικών εγκαταστάσεων»** συνοδευόμενων από τις απαιτούμενες εγκαταστάσεις υποστηρίξεως. Οι «ήπιες» αυτές αθλητικές εγκαταστάσεις περιγράφονται ως εξής:

«α. ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

α.1. Στίβος 8 διαδρομών με γήπεδο ποδοσφαίρου με φυσικό χλοοτάπητα και εγκαταστάσεις ρίψεων (σφαίρας, σφύρας, δίσκου και ακοντίου), σκαμμάτων αλμάτων μήκους και διαδρόμους φοράς ύψους και άλματος επί κοντώ.

α.2. Δύο κτίρια αποδυτηρίων

α.3. Κερκίδες χωρητικότητας περίπου 3.000 θεατών με χώρους υγιεινής κοινού, αποθήκες και γραφεία στο ισόγειο.

α.4. Δύο (2) γήπεδα ποδοσφαίρου με φυσικό χλοοτάπητα διαστάσεων 68.00X105.00μ.

α.5. Τέσσερα (4) γήπεδα ποδοσφαίρου 5X5 με συνθετικό χλοοτάπητα χωροθετημένα σε δύο ζεύγη με κερκίδες χωρητικότητας περίπου 250 θεατών σε κάθε ζεύγους γηπέδων.

α.6. Δύο κτίρια αποδυτηρίων εξυπηρέτησης γηπέδων 5X5.

α.7. Δύο συγκροτήματα δεξαμενών νερού με αντίστοιχους οικίσκους αντλιοστασίων.

β. ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

β1. Ζώνες διαμορφωμένου πρασίνου με χώρους ξεκούρασης επισκεπτών όπου τοποθετούνται καθιστικά, σκίαστρα και κρουνοί πόσιμου νερού.

β2. Κατασκευή πεζοδρόμου με λωρίδα ποδηλατοδρόμου.

β3. Φωτιστικά περιβάλλοντος χώρου

β4. Περιφράξεις

β5. Δίκτυα

Β6. Ηλεκτρομηχανολογικές Εγκαταστάσεις» "

Πέραν των ανωτέρω αθλητικών εγκαταστάσεων, εις την Ζώνην Α1 προβλέπεται και η δημιουργία «**οικολογικού πάρκου**» παραχωρουμένου εις τον Δήμον Μοσχάτου και αποτελούντος πράγματι λοφώδη έξαρσιν του εδάφους εκ της εναποθέσεως οικοδομικών απορριμμάτων, το οποίον ο Δήμος καλείται να μεταβάλει εις πάρκον (!).

7. Την διοίκησιν και διαχείρισιν ολοκλήρου της Ζώνης ΑΙ ισχυρίζεται ότι έχει η Α.Ε. «Ολυμπιακά Ακίνητα», στην οποίαν ο νόμος 3207/2003 ανέθεσεν την διαχείρισιν και αξιοποίησιν όλων των Ολυμπιακών έργων και συναφών εγκαταστάσεων. Ως συνέβη δε και με τα άλλα Ολυμπιακά έργα, η ανώνυμος αυτή εταιρεία σχεδιάζει την μεταολυμπιακήν αξιοποίησιν και εκμεταλλευσιν των δια της παραχωρήσεως των εις ιδιώτες. Η ίδια βεβαίως τύχη επιφυλάσσεται και για τις αθλητικές και λοιπές εγκαταστάσεις της Ζώνης ΑΙ. Τοιουτοτρόπως,-εγείρεται το **έτερον μέγα θέμα** της υποθέσεως, **εάν η ιδιωτική αυτή εταιρεία δύναται να αναλάβει την διαχείρισιν κοινοχρήστων χώρων και εάν δύναται περαιτέρω να εκχωρήσει την αποκλειστικήν χρήσιν των εις ιδιώτες.** 'Το θέμα τούτο συνδέεται αμέσως και αρρήκτως με την διευκρίνισιν του νομικού

καθεστώτος της παραλίας Μοσχάτου, και δη τόσον του αρχικού πυρήνος αυτής όσον και των αυθαιρέτως και παρανόμως γενομένων προσχώσεων εις βάρος του θαλασσίου μετώπου, οι οποίες έχουν την σημαντικήν έκτασιν των **800** περίπου στρεμμάτων.

Όπως προείπαμε, εις την θέσιν της αρχικής ωραίας και αμμώδους ακτής του ■ -. Μοσχάτου, την οποίαν μπορεί να θαυμάσει κανείς σε. παλαιές φωτογραφίες, . ανεπτυγμένην ολίγα μέτρα έμπροσθεν της ρυμοτομικής γραμμής, υπάρχει σήμερον μία τεραστία έκτασις εκατοντάδων μέτρων προς την θάλασσα, διαμορφωθείσα δια της συσσωρεύσεως οικοδομικών απορριμμάτων και τερματιζομένη δια προκυμαίας εκ σκυροδέματος. Το ενδιαφέρον νομικόν ερώτημα είναι **τις η φύσις αυτής της μεγάλης ανθρωπογενούς προσχώσεως που εδημιουργήθη εις την θέσιν της παλαιάς αμμώδους ακτής.** Παρόμοιον ερώτημα ετέθη ενώπιον του Επιμελητηρίου εις την περίπτωσιν της χερσαίας ζώνης του λιμένος Βόλου, η οποία προέκυψε παρομοίως διά της αποθέσεως οικοδομικών απορριμμάτων. Κατά την Γνωμοδότησιν του Επιμελητηρίου εις την υπόθεσιν εκείνην, **οι ανθρωπογενείς προσχώσεις των ακτών δεν παράγουν ιδιωτικήν κτήσιν και χρήσιν του Δημοσίου, αλλ' αντιθέτως προεκτείνουν και επ' αυτών την δημόσιον κτήσιν που υφίστατο επί της παλαιάς ακτής και την κοινόχρησίαν της** (βλ. Γνωμοδότησιν Επιμελητηρίου υπ' αρ. **101/2007**, «Κοινοχρησία χερσαίας ζώνης λιμένος προκύψασα εξ επιχώσεως αυτής»). Άλλως, θα ηδύνατα εκ κοινοχρήστου γης να παραχθεί ιδιοκτησία και εκ της ελευθέρως διαθέσεως της ιδιωτικής αυτής κτήσεως του Δημοσίου, να παρεμβληθούν μεταξύ της παλαιάς ρυμοτομικής γραμμής και της οριογραμμής του νέου αιγιαλού παντός είδους χρήσεις διακόπτουσαι και παρακωλύουσαι την άμεσον πρόσβασιν εις την ακτήν, η οποία όμως αποτελεί το θεμελιώδες ατομικόν δικαίωμα των κατοίκων του παρακτίου Δήμου, αλλά και όλων των επιθυμούντων να ασκήσουν το δικαίωμα της ακώλυτου και ελευθέρως προσβάσεως των εις την θάλασσα. **Διά της επιχώσεως, λοιπόν, των κοινοχρήστων ακτών και της 'κοινής τοις πόσιν θαλάσσης', ουδέποτε παράγεται ιδιωτική ιδιοκτησία του Δημοσίου, αλλ' αντιθέτως, η εντεύθεν προκύπτουσα παραλιακή έκτασις παρακολουθείται με το βάρος της κοινοχρησίας το οποίον είχεν αρχήθεν η προεκτεϊνομένη εις βάρος της θαλάσσης νέα ακτή.** Όθεν, υπέρ του

αντιθέτου διατάξεις του άρθρου 5 του Π.Δ. της 22/26.3.2002, που επιτρέπουν την **επίχωσιν 208.490 μ²** θαλασσιάς εκτάσεως του Φαληρικού Όρμου (!!!), περιερχομένων εις την πλήρη κυριότητα του Δημοσίου (!!!), **είναι ανίσχυρες ως αντισυνταγματικές**, Οίκοθεν νοείται ότι η κοινοχρησία αυτή διαρκεί ενόσω διαρκεί και η παράνομος αυτή δημιουργία του παλαιού αιγιαλού, διότι, κατά τα προειρημένα, η παράνομος πρόσχωσις αποτελεί αυτόδηλον παραβίασιν του άρθ.24 του Συντάγματος, προσβάλλουσιν το ευαίσθητον οικοσύστημα των ακτών και ως τοιαύτη παρακολουθείται από την υποχρέωσιν αποκαταστάσεως του. Κατά τούτα δηλ., ενόσω διατηρείται η παράνομος πρόσχωσις ωρισμένης ακτής, διατηρείται παραλλήλως και η κοινοχρησία αυτής, η οποία ούτω δεν δύναται να τεθεί υπό ιδιωτικήν ιδιοκτησίαν, αλλά δέον πάντοτε να χρησιμεύει για την ελευθέραν και ακώλυτον πρόσβασιν προς την νέαν ακτήν. Αλλά και γενικώς ειπείν, η κοινοχρησία γης είτε εις την πόλιν είτε εις την ύπαιθρον, αποτελεί στοιχείον του συνταγματικώς προστατευομένου φυσικού και αστικού περιβάλλοντος, και της επίσης συνταγματικώς προστατευόμενης ποιότητος ζωής. Σημειωτέον ότι, επί προσχωσιγενούς ακτής δεν δύναται να οικοδομηθούν ούτε κοινωφελή έργα, ως συνέβη προκειμένου περί των Ολυμπιακών έργων του Φαληρικού Όρμου. Διότι τα κοινωφελή έργα δεν είναι νόμιμον υποκατάστατον της κοινοχρησίας, ούτε δύναται να εξισωθούν προς αυτήν. Ανωτέρω δε ετονίσαμε ότι η κατασκευή κοινωφελών έργων επί των ακτών, και ειδικώς τα Ολυμπιακά έργα που εκατασκευάσθησαν εις τον Φαληρικόν Όρμον, δεν αποτελούν προδήλως ηπίαν διαχείρισιν των ακτών, αφού αντιστρατεύονται ευθέως την κυρίαν λειτουργίαν αυτών και των συναφών παρακτίων οικοσυστημάτων.

Το συμπέρασμα της αναλύσεως αυτής είναι ότι, **εφ' όσον επί των εξ επιχώσεως της ακτής δημιουργηθεισών νέων εκτάσεων του Φαληρικού Όρμου δεν υφίσταται ιδιωτική κτήσις του Δημοσίου, δεν υφίσταται βεβαίως και το δικαίωμα της αποκαλούμενης «Α.Ε. Ολυμπιακά Ακίνητα» προς διοίκησιν και διαχείρισιν αυτής**, Εφόσον δε περαιτέρω, υπό την κειμένην νομοθεσία, η διοίκησις και διαχείρισις των ακτών ανήκει εις τους οικείους δήμους των οποίων αποτελούν το θαλάσσιον μέτωπον, **η διοίκησις και διαχεΐρισις των κοινοχρήστων προσχωσίγενών εκτάσεων ανήκει επίσης εις τους οικείους Δήμους**, Τούτο, άλλωστε, είναι σύμφωνον και προς **ετέραν γενικήν αρχήν του**

Δικαίου της Δημοσίας Κτήσεως, καθ' ἣν **οι κοινόχρηστες ακτές της Χώρας ανήκουν εις την δημοσίαν κτήσιν η οποία δεν έχει καμμία σχέση με ένα δήθεν δικαίωμα δημοσίας, ούτως ειπείν, κυριότητος του κράτους, αλλά συνιστά απλώς υποχρέωσιν αποκλειστικής διαχειρίσεως του δημοσίου χάριν της κοινοχρησίας των πολιτών, η οποία ουδέποτε δύναται να ανατεθεί εις την διοίκησιν και διαχείρισιν ιδιωτικού φορέως.** Οι θεμελιώδεις αυτές αρχές που πηγάζουν από το Αρχαίον Ελληνικόν και Ρωμαϊκόν Δίκαιον και έτυχαν περαιτέρω αναπτύξεως εις το Γαλλικόν Δημόσιον Δίκαιον, αποτελούν έκτοτε συστατικόν της εννοίας του Κράτους Δικαίου και δεν δύναται να παραβιάζονται αμέσως ή εμμέσως, ως συμβαίνει δυστυχώς μετά περισσής ελαφρότητος εις την Χώραν, ένθα απετολμήθησαν διατάξεις νόμου παρέχουσαι την αποκλειστικήν χρήσιν ακτών εις ιδιώτες (ιδίως παράκτιες τουριστικές και ξενοδοχειακές επιχειρήσεις), ως επίσης και άλλες διατάξεις αναθέτουσαι την διαχείρισιν κοινοχρήστων πραγμάτων εις ιδιωτικούς φορείς, *ολα εν προκειμένω η Α.Ε. Ολυμπιακά Ακίνητα*. Κατά ταύτα, οι παράλιοι Δήμοι οφείλουν να επαγρυπνούν για την υπεράσπισιν των δικαιωμάτων διαχειρίσεως που έχουν επί των παρακτίων συστημάτων που αποτελούν το θαλάσσιον μέτωπόν των.

Ειδικώς προκειμένου περί της παραλίας του Δήμου Μοσχάτου, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι τα προγραμματισθέντα εις αυτήν Ολυμπιακό έργα ουδέποτε εξετελέσθησαν. Συνεπώς, **παρανόμως και κατόπιν εορτής η εταιρεία «Ολυμπιακά Ακίνητα» διεκδικεί σήμερον την αρμοδιότητα διοικήσεως κοινοχρήστου εκτάσεως** για την καθυστερημένη και αλυσιτελή κατασκευήν δήθεν ολυμπιακών έργων χάριν της ιδιωτικής εκμεταλλεύσεως των. Εδώ δηλ. δεν πρόκειται περί της μεταολυμπιακής εμπορικής εκμεταλλεύσεως ολυμπιακών έργων, η οποία είναι επίσης παράνομος, αλλά περί της διοικήσεως και διαχειρίσεως ακινήτων απλώς εκτάσεων που αποτελούν πράγματι τον πάλαιαν αιγιαλόν του Δήμου Μοσχάτου και ο οποίος φυσικό υπόκειται εις την διοίκησιν και διαχείρισιν του Δήμου αυτού.

8. Πρέπει να προστεθεί ότι η κοινοχρησία των παρακτίων οικοσυστημάτων του Φαληρικού Όρμου και ειδικώς της παραλίας Μοσχάτου είναι συμβατή μόνον με **μικρές εγκαταστάσεις υποστηρίξεως χάριν αναψυχής**, ως λ.χ. αναψυκτήρια κ.λπ., ως επίσης και με ανοικτές εις όλο το φίλαθλο κοινόν αθλητικές

εγκαταστάσεις, ήτοι με την δημιουργία ανοικτών χώρων αθλήσεως με στοιχειώδεις εγκαταστάσεις, που δεν είναι βεβαίως τα οργανωμένα γήπεδα ποδοσφαίρου με κερκίδες θεατών; Κυρία, αν μη αποκλειστική, αποστολή των παρακτίων συστημάτων είναι η άμεσος και ακώλυτος επαφή των ανθρώπων με την θάλασσα. Ή εξ άλλου, η διατήρησης των παρακτίων συστημάτων περιλαμβάνει και την υποχρέωσιν αποκαταστάσεως και διατηρήσεως της οικείας χλωρίδος και πανίδος. Κατά ταύτα, το καταρτισθέν «Ειδικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης της Περιοχής» (ΕΣΟΑΠ) και την δη στην περιοχή των Δήμων Φαλήρου, Καλλιθέας και Μοσχάτου, **δεν είναι νόμιμον και δεν πρέπει να επιχειρηθεί.** Διότι δεν αποβλέπει εις την αποκατάστασιν του Φαληρικού Όρμου, αλλά στην παγίωση, νομιμοποίηση και περαιτέρω επέκτασιν των καταστροφικών επεμβάσεων, οι οποίες:

- Δεν κατατείνουν, ως έδει, εις την αποκατάστασιν των παρακτίων οικοσυστημάτων, τα οποία αντιθέτως θυσιάζουν χάριν φαραωνικών τεχνικών έργων, οίον δέον να θεωρηθεί και η μετατροπή της παραλίας του Μοσχάτου εις τεχνητήν νήσον (!), ούτως ώστε να παρέχεται η ψευδαίσθησις δημιουργίας θαλασσίου μετώπου..
- Προοιωνίζονται ασφαλώς νέες και βαρύτερες επεμβάσεις εις το μέλλον, εκ της διηνεκούς αντιστάσεως των φυσικών στοιχείων εις τα αυθαιρέτως σχεδιασθέντα έργα.
- Παραβιάζουν τα δικαιώματα των παρακτίων οικισμών και των παραλίων Δήμων.

9. Εν συμπεράσματι, το Επιμελητήριο φρονεί ότι δέον η Δημοσία Διοίκησις, .

1. Να απόσχει της υλοποιήσεως του ειρημένου Ειδικού Σχεδίου Ολοκληρωμένης Αναπτύξεως κ.λπ. του Φαληρικού Όρμου, το οποίον αντίκειται ευθέως εις την υποχρέωσιν αποκαταστάσεως του Φαληρικού Όρμου, ήν η Διοίκησις υπέχει ευθέως εκ του άρθ.24 του Συντάγματος. Ο Φαληρικός Όρμος **πρέπει να αποκατασταθεί, όχι να αναπλασθεί.**

2. Να παραχωρήσει την διοίκησιν και διαχείρισιν των παρακτίων οικοσυστημάτων εις τους **οικείους παράλιους δήμους.**

3. Να συμπράξει με τους παραλίους δήμους εις την κατάρτισιν γνησίου και **μακροχρονίου προγράμματος σταδιακής αποκαταστάσεως των παρακτίων οικοσυστημάτων του Φαληρικού Όρμου,** εκπονουμένου υπό των εν

προκειμένων αρμοδίων επιστημόνων, που δεν είναι αρχιτέκτονες και πολιτικοί μηχανικοί, αλλ' ειδήμονες των παρακτίων οικοσυστημάτων.

4. Εις το πλαίσιον της μελέτης αυτής δέον να μελετηθεί επίσης η **αποκατόστασις** των ιστορικών ποταμών των Αθηνών **Κηφισού** και **Ιλισού**, και ιδίως του Δέλτα αυτών εις τον Φαληρικόν Όρμον. Είναι εθνικώς απαράδεκτον να έχουν όλες οι ιστορικές ευρωπαϊκές πόλεις διατηρήσει τους ιστορικούς ποταμούς των, οίον η Ρώμη τον Τίβερη, το Παρίσι τον Σηκουάνα κ.λπ., και αι Αθήναι να έχουν απολέσει τους ιστορικούς ποταμούς των οι οποίοι είναι και αναπόσπαστον μέρος της Ελληνικής Γραμματείας. Πώς είναι δυνατόν η ανάγνσις του Πλάτωνος σήμερον να γίνεται με τον Ιλισόν μετατραπέντα εις υπόνομον οδού ταχείας κυκλοφορίας;

5. Οίκοθεν νοείται ότι προέχει η απόκρουσις των αβασίμων αξιώσεων της επί του επιμάχου χώρου

Αθήνα, 23 Δεκεμβρίου 2007

Ο Πρόεδρος

Μιχαήλ Δεκελέρης

Αθήνα, 28 Απριλίου 2010

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3843 Ταυτότητα κτιρίων, υπερβάσεις δόμησης και αλλαγές χρήσης, μητροπολιτικές αναπλάσεις και άλλες διατάξεις.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 11. Ανάπλαση Φαληρικού Όρμου Αττικής

1. Για την πραγματοποίηση προγράμματος ολοκληρωμένης ανάπλασης στην περιοχή του Φαληρικού Όρμου Αττικής, όπως αυτή απεικονίζεται στο διάγραμμα κλίμακας 1:5.000 που αναφέρεται στο άρθρο 1 του Ειδικού Σχεδίου Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Περιοχής (Ε.Σ.Ο.Α.Π.) του από 22.3./26.3.2002 προεδρικού διατάγματος (ΦΕΚ 233 Δ'), καθορίζονται ζώνες ανάπλασης και οι επιτρεπόμενες εντός αυτών γενικές χρήσεις γης και γενικοί όροι και περιορισμοί δόμησης, ως εξής:

α. Ζώνη Ανάπλασης Ι (Οικολογικού Πάρκου): Είναι η περιοχή που καταλαμβάνεται από την ζώνη Α1 του άρθρου 3 του από 22.3./26.3.2002 προεδρικού διατάγματος. Εντός της περιοχής αυτής επιτρέπονται:

- Γενικές χρήσεις γης: Επιτρέπονται οι χρήσεις οικολογικού πάρκου, ήπιων αθλητικών εγκαταστάσεων, ήπιων εγκαταστάσεων άσκησης και αναψυχής, παρατηρητηρίων και κέντρων περιβαλλοντικής πληροφόρησης και ενημέρωσης, υπαίθριων χώρων εκδηλώσεων, χώρων εστίασης κοινού, αναψυκτηρίων, χώρων υγιεινής και αποδυτηρίων, χώρων θεματικής παιδικής χαράς, γραφείων διοίκησης και ιατρείων, χώρων υποδοχής φωτοβολταϊκών, εγκαταστάσεων αφαλάτωσης, καθώς και χώρων στάθμευσης.

- Ανώτατος επιτρεπόμενος συντελεστής δόμησης: 0,010.

- Μέγιστη επιτρεπόμενη κάλυψη: 2,1%.

- Μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος κτιρίων: το οριζόμενο από το άρθρο 3 του από 22.3/26.3.2002 προεδρικού διατάγματος.

β. Ζώνη Ανάπλασης II (Πολιτισμού, Αθλητισμού και Ναυταθλητικής Μαρίνας): Είναι η περιοχή που καταλαμβάνεται από τις ζώνες Α2 και Β1 του άρθρου 3 του από 22.3/26.3.2002 προεδρικού διατάγματος. Εντός της περιοχής αυτής επιτρέπονται:

- Γενικές χρήσεις γης: Επιτρέπονται πολιτιστικές και αθλητικές χρήσεις, χρήσεις εθνικού ναυταθλητικού κέντρου και εγκαταστάσεων ναυταθλητικών ομίλων, αλιέων και συνοδευτικών εγκαταστάσεων υποστήριξης, αποδυτηρίων, χώρων υγιεινής, εγκαταστάσεων ανεφοδιασμού και τεχνικής εξυπηρέτησης σκαφών, χώρων εστίασης κοινού, γραφείων αθλητικών οργανώσεων, καταστημάτων, διοίκησης και ιατρείων, θεματικού πάρκου και αμφιθεάτρου πολλαπλών χρήσεων, φυλακίων, καθώς και χώρων στάθμευσης.

- Ανώτατος επιτρεπόμενος συντελεστής δόμησης: 0,072.

- Μέγιστη επιτρεπόμενη κάλυψη: 7,2%.

- Μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος κτιρίων: το οριζόμενο από το άρθρο 3 του από 22.3/26.3.2002 προεδρικού διατάγματος.

γ. Ζώνη Ανάπλασης III (Πολιτισμού και Συνεδρίων):

Είναι η περιοχή που καταλαμβάνεται από τις ζώνες Β2 και Γ1 του άρθρου 3 του από 22.3/26.3.2002 προεδρικού διατάγματος. Εντός της περιοχής αυτής επιτρέπονται:

- Γενικές χρήσεις γης: Επιτρέπονται οι χρήσεις συνεδριακού κέντρου διεθνούς εμβέλειας με υποστηρικτικές χρήσεις εκθεσιακών χώρων, καταστημάτων,

γραφείων υπηρεσιών και χώρων εστίασης, χώροι εστίασης κοινού, αναψυκτηρίων, χρήσεις λιμένου αλιέων, χώροι πληροφόρησης κοινού, εκθέσεων, καταστημάτων καθώς και χώρων στάθμευσης.

- Ανώτατος επιτρεπόμενος συντελεστής δόμησης: 0,118.

- Μέγιστη επιτρεπόμενη κάλυψη: 6,2%.

- Μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος κτιρίων: το οριζόμενο από το άρθρο 3 του από 22.3/26.3.2002 προεδρικού διατάγματος.

δ. Ζώνη Ανάπλασης IV (Μουσείου Αεροπορίας):

Είναι η περιοχή που καταλαμβάνεται από τη ζώνη Γ2 του άρθρου 3 του από 22.3/26.3.2002 προεδρικού διατάγματος. Στην περιοχή αυτή ισχύουν οι χρήσεις γης και οι όροι δόμησης που καθορίζονται στο άρθρο 3 του παραπάνω προεδρικού διατάγματος και στο άρθρο 22 του ν. 3342/2005 (ΦΕΚ 131 Α'), όπως ισχύει.

ε. Ζώνη Ανάπλασης V (Δημοσίων έργων και υποδομών):

Είναι η περιοχή που καταλαμβάνεται από τη ζώνη Ε του άρθρου 9 του ν. 3342/2005 και η οποία χαρακτηρίζεται ως ειδική ζώνη υποδοχής δημόσιων υποδομών.

στ. Ο μέγιστος επιτρεπόμενος συντελεστής δόμησης στο σύνολο της περιοχής ανάπλασης ανέρχεται σε 0,071 και το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης σε 5,3%.

Η παράγραφος 8 του άρθρου 41 του ν. 3105/2003 (ΦΕΚ 29 Α') καταργείται και οι παράγραφοι 9, 10 και 11 του άρθρου αυτού αναριθμούνται αντιστοίχως σε 8, 9 και 10.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Οικονομικών, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και Πολιτισμού και Τουρισμού και γνώμη της Εκτελεστικής Επιτροπής του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας, εγκρίνεται το πρόγραμμα ολοκληρωμένης ανάπλασης και καθορίζονται οι ειδικότεροι όροι, περιορισμοί και προϋποθέσεις για την πραγματοποίησή του και ιδίως:

- οι ειδικότερες χρήσεις γης ανά ζώνη ανάπλασης και οι τυχόν πρόσθετοι περιορισμοί στα ποσοστά ανάπτυξης των επί μέρους χρήσεων,
- οι ειδικότεροι όροι και περιορισμοί δόμησης ανά ζώνη ανάπλασης,

- οι επιβαλλόμενοι όροι και περιορισμοί στη μορφολογία και την αισθητική των κτιρίων,
- οι περιβαλλοντικοί όροι του προγράμματος ανάπλασης, ύστερα από μελέτη στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης, η οποία καταρτίζεται και δημοσιοποιείται κατά τις κείμενες διατάξεις,
- η γενική ή/και ειδική διάταξη των κτιρίων, των εγκαταστάσεων και των συνοδευτικών τους δραστηριοτήτων, καθώς και ο τρόπος διαμόρφωσης των ελεύθερων χώρων ανά ζώνη ανάπλασης,
- οι απαιτούμενοι υπόγειοι και υπαίθριοι χώροι στάθμευσης για την εξυπηρέτηση των εγκαταστάσεων και κτιρίων του προγράμματος στην περιοχή ανάπλασης,
- τα αναγκαία κοινόχρηστα έργα υποδομής και δίκτυα κοινής ωφέλειας,
- κάθε άλλο επιβαλλόμενο για την επίτευξη του προγράμματος μέτρο, όρος ή περιορισμός.

3. Με το ίδιο προεδρικό διάταγμα μπορεί να τροποποιούνται τα όρια των ζωνών ανάπλασης που ορίζονται στην παράγραφο 1 και να καθορίζονται ειδικότεροι τομείς ή τμήματα ανάπλασης εντός αυτών χωρίς αύξηση του ανώτατου επιτρεπόμενου συντελεστή δόμησης και της μέγιστης επιτρεπόμενης κάλυψης ανά ζώνη.

4. Η έγκριση των περιβαλλοντικών όρων για τα επί μέρους έργα και δραστηριότητες του προγράμματος ανάπλασης, χορηγείται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και Πολιτισμού και Τουρισμού, ύστερα από γνώμη του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στην περίπτωση δβ΄ της παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 3010/2002 (ΦΕΚ 91 Α΄).

5. Οι οικοδομικές άδειες για την ανέγερση των κτιρίων και εγκαταστάσεων που θα ανεγερθούν στην περιοχή ανάπλασης χορηγούνται από τη Διεύθυνση Οικοδομικών και Κτιριοδομικών Κανονισμών του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην περίπτωση γ΄ της παραγράφου 3 του άρθρου 5 του ν. 2947/2001 (ΦΕΚ 228 Α΄), όπως ισχύει.

6. Οι διατάξεις του ν. 3785/2009 (ΦΕΚ 138 Α΄) δεν θίγονται από τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

4.7 Πολιτιστικά θέματα

ΤΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ ΤΟΥ ΜΟΣΧΑΤΟΥ

ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

Μήπως έκλεισε πια τον κύκλο του;

Η Αποκριά είναι μια Διονυσιακή γιορτή που επέζησε, παρά την αντίθετη θέση της εκκλησίας. Στηρίζεται στη σάτιρα, την ανατροπή της καθημερινότητας με το μασκάρωμα, που πίσω από την ανωνυμία της στολής δίνει την δυνατότητα αλλαγής ρόλων. Αποκριά είναι η κριτική στα κακώς κείμενα της κάθε εξουσίας. Αποκριά σημαίνει σεξουαλική απελευθέρωση, γιορτή για το τέλος του χειμώνα και χαρά για την επικείμενη άνοιξη.

Χαρακτηριστικά της Αποκριάς είναι τα πανάρχαια γαμοτράγουδα, που δεν αφήνουν τίποτα όρθιο: παπάδες, καλόγερους, γέρους και δημογέροντες, οικογενειακές σχέσεις κτλ..

Τι σχέση έχει το καρναβάλι του Μοσχάτου με την Αποκριά;

Εκδηλώσεις χωρίς σάτιρα, χωρίς αυθορμητισμό, φτιαγμένες με μια αισθητική τηλεοπτικού σόου που ανταγωνίζεται επάξια τις πρωινάδικες εκπομπές της τηλεόρασης.

Ακόμα και θετικές προσπάθειες όπως η εκδήλωση για την παράδοση την Τσικνοπέμπτη ή το κυνήγι του χαμένου θησαυρού, χάνονται στη φτήνια των «μεταλλαγμένων» βραζιλιάνων χορευτριών που έκαναν το καρναβάλι του Μοσχάτου διάσημο για τις οφθαλμολόγνες επιδόσεις του.

Η παρέλαση, αποκορύφωμα των εκδηλώσεων, είναι και αυτή προσαρμοσμένη στα μέτρα της TV, με «διατεταγμένο» κέφι μπροστά στις κάμερες, δίχως τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας - αν εξαιρέσει κανείς τα σχολεία που κι αυτά σύρονται (και περιορίζονται) απλά να παρελάσουν, με δέλεαρ τις πολύ χαμηλές τιμές για τις προκάτ στολές που διατίθενται στους μαθητές και τις μαθήτριες.

Το τηλεοπτικό καρναβάλι του Μοσχάτου δε μας αφορά, κοστίζει πολλά και μας στερεί τη δυνατότητα να γίνονται στο δήμο μας πραγματικές πολιτιστικές εκδηλώσεις όλο τον χρόνο.

Μήπως μετά από 20 χρόνια ο θεσμός υπό τη μορφή αυτή έκλεισε πια τον κύκλο του και πρέπει να ξεκινήσει ένας ουσιαστικός δημόσιος διάλογος στους κόλπους της τοπικής κοινωνίας για ένα Καρναβάλι με μεγαλύτερη συμμετοχή, μακριά από την TV,

με εκδηλώσεις που να χαρακτηρίζονται από αυθορμητισμό, σάτιρα και πραγματικό κέφι;

ΝΑΙ στη Αποκριά, την ανθρώπινη επαφή, τη συμμετοχή, το πείραγμα, τον ερωτισμό. **ΟΧΙ** στο σεξισμό, το δήθεν κέφι, την παθητική παρακολούθηση, τη φτήνεια, την υποβάθμιση των ανθρώπινων σχέσεων.

ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

ΤΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ ΤΟΥ ΜΟΣΧΑΤΟΥ

Τα τελευταία χρόνια γίνεται μια σοβαρή συζήτηση μέσα στους κύκλους της κοινωνίας σχετικά με την μορφή, το περιεχόμενο και την στόχευση του Μοσχατιώτικου Καρναβαλιού.

Η κίνηση πολιτών Μεσοποταμία ως ευαίσθητος δέκτης των παλμών της κοινωνίας ανοίγει σήμερα δημόσια το θέμα για την οργάνωση και συστηματοποίηση αυτού του άτυπου διαλόγου.

Οι εκδηλώσεις του Καρναβαλιού που έχουν βαθειές ρίζες στην ελληνική, ρωμαϊκή και βυζαντινή αρχαιότητα διατηρούνται ακόμη μέχρι σήμερα ζωντανές σε όλη την χώρα ως μεγάλες λαϊκές γιορτές διασκέδασης, ψυχαγωγίας και μεταμφίεσης.

Βασικά συστατικά επιτυχίας των ονομαστών καρναβαλικών εορτών είναι:

- Το χιούμορ, η σάτιρα και ο σαρκασμός που κυριαρχούν καθ' όλη την περίοδο της Αποκριάς.
- Η καυστική κριτική σε επίκαιρα κακώς κείμενα, πολιτικά, κοινωνικά, θρησκευτικά κ.ά. θέματα
- Η ανάδειξη παλαιών ζωντανών ηθών και εθίμων που προβάλλουν αξίες της τοπικής κοινωνίας
- Υψηλό λαϊκό αισθητικό επίπεδο και γούστο
- Μαζική συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στην διαμόρφωση, οργάνωση και υλοποίηση αυτών των εορτών.

Τέτοιου είδους εορτές είναι πολλαπλά ωφέλιμες για τις κοινωνίες που τις οργανώνουν γιατί

- Ψυχαγωγούν και διαπαιδαγωγούν τους πολίτες
- Αναδεικνύουν το πρόσωπο, τον χαρακτήρα, τον πλούτο της τοπικής κοινωνίας, τις δεξιότητες και τα talenta των πολιτών της

- Διαπαιδαγωγούν τους πολίτες να λειτουργούν συλλογικά και να αποδεσμεύουν το μεγάλο δημιουργικό πλούτο που ο καθένας τους φέρει.
- Φέρνουν νέους επισκέπτες και επομένως οικονομικά οφέλη και φήμη στην τοπική κοινωνία

Το καρναβάλι του Μοσχάτου χωρίς φιλοσοφία , στόχο και όραμα, αποκομμένο από την λαϊκή συμμετοχή πείθει χρόνο με τον χρόνο τους Μοσχατιώτες και τις Μοσχατιώτισσες ότι είναι μια φιάστα που προσβάλλει και δυσφημεί την πόλη αφού:

- Δεν έχει κανένα χαρακτηριστικό που να ωφελεί τους δημότες
- Έχει παραδοθεί στους εμπόρους που φέρουν κατά βούληση χαμηλού επιπέδου εκδηλώσεις
- Δεν υπάρχει καμιά συλλογικότητα στην διαμόρφωσή του προγράμματος και της παρουσίας του, ακόμα και για την επιστράτευση των μαθητών οι εκπαιδευτικοί κι οι γονείς δεν έχουν κανένα λόγο.
- Έχει αλλοπρόσαλη αισθητική εικόνα που υποβαθμίζει το κοινωνικό γούστο των πολιτών
- Είναι προϊόν λογοκριτικών παρεμβάσεων σε πολλά θέματα
- Είναι υποταγμένο στις ανάγκες και στις σκοπιμότητες μιας αμφιβόλου οφέλους για την πόλη τηλεοπτικής κάλυψης
- Το καρναβάλι του Μοσχάτου δεν γίνεται για τον λαό αλλά για την τηλεόραση

Για αυτούς και άλλους ασφαλώς λόγους η πλειοψηφία των πολιτών θεωρεί το Καρναβάλι του Μοσχάτου δεν είναι δική του γιορτή και δεν τους αφορά. Πολλοί είναι μάλιστα εκείνοι που την ημέρα της παρέλασης φεύγουν από την πόλη.

Εμείς πιστεύουμε ότι οι Καρναβαλικές γιορτές στο Μοσχάτο είναι λαϊκές γιορτές που θα πρέπει να βρουν την χαμένη μορφή και το ουσιαστικό περιεχόμενό τους.

Για αυτό καλούμε την Δημοτική αρχή να ξεκινήσει ένα μεγάλο ανοιχτό διάλογο των φορέων, των κοινωνικών οργανώσεων του Δήμου, της εκπαιδευτικής κοινότητας των τοπικών παραγόντων και όλου του λαού για να δώσουμε στις Καρναβαλικές γιορτές του Δήμου μας ταυτότητα και προοπτική.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ ΜΟΣΧΑΤΟΥ; ΟΧΙ, ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ.

Μετά από τόσα χρόνια καρναβαλιού στο Μοσχάτο μας είναι επόμενο να διεκδικούμε πλέον την ποιότητα και να μην συγχωρούμε εκπτώσεις στην αισθητική που μας κάνουν να αισθανόμαστε μειονεκτικά για την πόλη μας.

Η αισθητική που προβάλλεται από τις εκδηλώσει του καρναβαλιού και κυρίως αυτές που μεταδίδει η τηλεόραση είναι επιπέδου κοσμικού κέντρου της παραλίας και της εθνικής οδού ή των εορταστικών show της τηλεόρασης με τους διάφορους Ρούλες, Τούλες, Ανδρέηδες

Ο ρόλος όμως της Δημοτικής Αρχής δεν είναι να αναπαράγει την κυρίαρχη υποκουλτούρα, αλλά να ψυχαγωγεί (προάγει την ψυχή) και να διεκδικεί την ποιότητα για τους δημότες της που βομβαρδίζονται καθημερινά από τα προϊόντα της υποκουλτούρας και της εμπορευματοποίησης.

Καί εξηγούμαι, αφού πρώτα θέσω κάποια ερωτήματα. Ερώτημα πρώτο

Γιατί μετά από τόσα χρόνια η συμμετοχή των Μοσχατιωτών είναι τόσο μικρή και στηρίζεται κυρίως στη συμμετοχή των δημοτικών σχολείων; Γιατί δεν συμμετέχουν οι παρέες και οι γειτονιές της πόλης μας;

Ερώτημα δεύτερο

Δεν σκέφτηκε κανείς τόσα χρόνια ότι το μοντέλο ανάπτυξης του καρναβαλιού είναι πολύ συγκεντρωτικό και εκφράζει την αισθητική μιας πολύ μικρής ομάδας στο δήμο, που εκτός των άλλων ικανοποιεί έτσι και την ματαιοδοξία της·

Ας δούμε μερικά παραδείγματα.

Παράδειγμα πρώτο

Η συμμετοχή των δημοτικών σχολείων στο καρναβάλι γίνεται με τον εξής <μαζικό> τρόπο. Καλεί ο δήμος τους εκπροσώπους των συλλόγων των γονέων και των κηδεμόνων ή όπου δεν συμμετέχουν αυτοί τον διευθυντή του σχολείου και τους ανακοινώνει ότι μέχρι κάποια » ημερομηνία θα πρέπει να είναι έτοιμοι για συμμετοχή στο καρναβάλι. Αυτοί αφού λάβουν την εντολή πάνε σε μια βιοτεχνία κατασκευής αποκριάτικων στολών που τους δείχνει κάποια δείγματα να διαλέξουν. Αφού διαλέξουν το θέμα το ανακοινώνουν στα παιδιά, τους ζητάνε να στείλουν οι γονείς τους τα χρήματα και μια μέρα πριν την παρέλαση τα παιδιά παίρνουν τη στολή τους. Η συμμετοχή των παιδιών περιορίζεται στο τρίωρο τρέξιμο της παρέλασης και τέλος. Δεν χρειάζεται βέβαια να πούμε ότι μετά την έκτη τάξη του δημοτικού τα παιδιά χάνονται για το καρναβάλι του Μοσχάτου. Συμμετοχή στο καρναβάλι, πρώτα από όλα σημαίνει χαρά , διασκέδαση, δημιουργία.

Παράδειγμα δεύτερο

Στο δήμο μας λειτουργεί ένα καλό Πνευματικό Κέντρο που περιλαμβάνει ένα πολύ καλό Δημοτικό Ωδείο. Αντί το ωδείο αυτό να δίνει το στίγμα στις μουσικές εκδηλώσεις όλο αυτό το εικοσαήμερο που διαρκεί το καρναβάλι, παρακολουθούμε συναυλίες κακής ποιότητας και η συμμετοχή του ωδείου περιορίζεται στην παρέλαση των μικρών μαθητών ντυμένων μουσικών οργάνων για να είναι μέσα στον ρόλο τους. Το πνευματικό κέντρο έχει και σχολή παραδοσιακών χορών . Αντί λοιπόν να έχει η σχολή (δάσκαλοι και μαθητές) κυρίαρχο ρόλο στη συμμετοχή χορευτικών τμημάτων και στις χορογραφίες, ο δήμος κουβαλά απίθανες χορεύτριες νυκτερινών κέντρων (με μόνο προσόν τις ημίγυμνες εμφανίσεις τους) και χορογράφους.

Στο πνευματικό κέντρο λειτουργεί κάμποσα χρόνια θεατρικό εργαστήριο εκπαιδευτικών, που φέτος είχαν ετοιμάσει ένα θεατρικό δρώμενο για τις αποκριάτικες εκδηλώσεις. Η δουλειά τους παρουσιάστηκε την Τσικνοπέμπτη στην πλατεία Μεταμόρφωσης και επειδή άρεσε τους προτάθηκε να παρουσιαστεί πριν την Σαββατιάτικη βραδυνή παρέλαση. Εκεί όμως αντιμετωπίστηκαν από κάποιους οργανωτές σαν παρείσακτοι που χαλάν την σούπα τους, η παράσταση τους διακόπηκε με το σταμάτημα της μουσικής ξαφνικά. Έτσι κάθε προσπάθεια συμμετοχής με πιο ποιοτικούς όρους πάει χαμένη.

Τι μπορεί να γίνει;

1. Οι αποκριάτικες εκδηλώσεις να συνεχιστούν , αλλά να δοθεί η ευθύνη τους σε νομικό πρόσωπο (εταιρία ή σωματείο) που θα γίνει για αυτό το σκοπό .
2. Να ανοίξει η διοργάνωση στους δημότες. Να ανατίθεται κάθε χρόνο η όλη διοργάνωση σε καλλιτεχνικό διευθυντή αναγνωρισμένης αξίας.
3. Να μελετηθεί επιτέλους αν αυτός ο γιγαντισμός με όλες αυτές τις ξένες συμμετοχές, που τις περισσότερες φορές είναι κακόγουστες και γίνονται μόνο και μόνο για διαφημιστικούς λόγους (οι λίγες ενδιαφέρουσες λαογραφικές προτάσεις , απλώς επιβεβαιώνουν τον κανόνα) προσφέρει κάτι στο καρναβάλι και στο Μοσχάτο εκτός από εντυπωσιασμό.

Όσο η οργάνωση του καρναβαλιού μένει εγκλωβισμένη σε προσωπικές αισθητικές και ματαιοδοξίες στο δίλημμα: Συμμετοχή σε αυτό το καρναβάλι; Η απάντηση θα είναι,

Όχι, ευχαριστώ.

4.8 Κινηματογραφική Λέσχη

ΛΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

2η Εβδομάδα Ελληνικού Κινηματογράφου

Κινηματογραφική Λέσχη ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ - Πνευματικό Κέντρο Δήμου
Μοσχάτου

3 - 9 Σεπτεμβρίου 2007

Δημοτικός Κινηματογράφος ΣΙΝΕ ΚΗΠΟΣ

Πλατεία Μεταμόρφωσης, Μοσχάτο

Η Κινηματογραφική Λέσχη της Μεσοποταμίας (Κίνησης Πολιτών του Μοσχάτου, www.mesopotamia.gr) και το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Μοσχάτου συνδιοργανώνουν την 2^η Εβδομάδα Ελληνικού Κινηματογράφου, στον Δημοτικό Κινηματογράφο του Μοσχάτου, Σινέ Κήπος. Η 1^η Εβδομάδα που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο, περιλάμβανε ταινίες μεγάλου μήκους από τον «κλασικό» ελληνικό κινηματογράφο. Η 2^η Εβδομάδα, είναι η συνέχεια του χρονικού οδοιπορικού στον, αυτήν την φορά κατά τι, νεότερο ελληνικό κινηματογράφο. Όπως και την 1^η, έτσι και την 2^η Εβδομάδα, θα είναι παρόντες οι δημιουργοί των περισσότερων ταινιών, μικρού και μεγάλου μήκους και θα πραγματοποιείται ανοιχτή συζήτηση με το κοινό μετά το τέλος των προβολών. Η εκδήλωση είναι αφιερωμένη στη μνήμη της Κυριακής Παπάζογλου. Περισσότερες πληροφορίες στο τηλέφωνο 6975801849.

Το πρόγραμμα των προβολών αναλυτικά:

Δευτέρα 03/09

«ΤΣΟΥΦ» Θοδωρής Μαραγκός 5,5'

«ΜΑΘΕ ΠΑΙΔΙ ΜΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΑ» Θοδωρής Μαραγκός 95'

Τρίτη 04/09

«ΜΠΑΧ ΚΑΙ ΜΠΟΥΖΟΥΚΙ» Αγγέλα Μυλωνάκη 35'

«ΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ» Σταύρος Τσιώλης 80'

Τετάρτη 05/09

«ΤΙ ΚΟΛΥΜΠΑΕΙ ΚΑΙ ΓΕΛΑΕΙ» Εμμανουέλα Φραγκιαδάκη 17'

«Η ΣΚΟΝΗ ΠΟΥ ΠΕΦΤΕΙ» Τάσος Ψαρράς 98'

Πέμπτη 06/09

«Ο ΠΑΠΠΟΥΣ ΚΑΙ Η ΓΙΑΓΙΑ» Βαγγέλης Μαδεράκης 18'

«ΝΟΚ ΑΟΥΤ» Παύλος Τάσιος 90'

Παρασκευή 07/09

«ΑΜΕΡΙΚΑ» Σάββας Καρύδας 15’

«ΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ» Γιώργος Πανουσόπουλος 110’

Σάββατο 08/09

«ΑΘΕΜΙΤΟΣ ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΜΟΣ» Δήμος Αβδελιώδης 22’

«ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΠΟΥ ΠΛΗΓΩΝΑΜΕ» Δήμος Αβδελιώδης 75’

Κυριακή 09/09

«Η ΚΟΥΠΑ» Γιάννης Βουγιούκας 8’

«ΤΑ ΚΟΥΡΕΛΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΑΝΕ ΑΚΟΜΑ» Νίκος Νικολαΐδης 123’

Ωρα έναρξης 21:00

Γενική είσοδος 5 ευρώ

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Την **Κυριακή 16-5-10, στις 7.30’ μ.μ.** θα προβληθεί στο Σπίτι της Μεσοποταμίας, Πλάτωνος 13, στο Μοσχάτο η ταινία

"Μνήμες Λεηλασίας" του **Φερνάντο Σολάνας**.

Αργεντινή: Η οικονομική κρίση δεν έπεσε από τον ουρανό...

Προηγήθηκε για δεκαετίες η λεηλασία της χώρας και η αφάνταστη φτωχοποίηση των εργαζομένων.

Η εξέγερση (Αργεντινάζο, 2001) δεν ήρθε από το πουθενά...

Προηγήθηκαν πολλά χρόνια αντιστάσεων, αγώνων, κινημάτων.

Το ντοκιμαντέρ είναι σήμερα επίκαιρο για την χώρα μας όσο τότε, με το ΔΝΤ ήδη να είναι εδώ!

Θα ακολουθήσει συζήτηση.

Είσοδος ελεύθερη.

4.9 Μαθήματα Ελληνικών σε Μετανάστες

ΕΠΕΙΓΟΝ

Τα δωρεάν μαθήματα ελληνικών για ξένους/μετανάστες/πρόσφυγες συνεχίζονται για τρίτη χρονιά φέτος στο Σπίτι της Μεσοποταμίας κάθε Τετάρτη 7.00' - 9.00' μ.μ. και Σάββατο 6.00' - 9.00' μ.μ.

Ο Θωμάς ωστόσο που αυτή τη στιγμή είχε το βάρος του μαθήματος το Σάββατο μετακομίζει (λόγω διορισμού) στη Θεσσαλονίκη.

Όποιος φίλος/φίλη εκπαιδευτικός κατά προτίμηση (αλλά όχι αναγκαστικά) θα ήθελε να βοηθήσει προσφέροντας **εθελοντική εργασία για το μάθημα των ελληνικών** παρακαλούμε να επικοινωνήσει μαζί μας.

Ευχαριστούμε.

Η Γραμματεία

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Συνεχίζονται για τρίτη συνεχή χρονιά τα μαθήματα Ελληνικών για μετανάστες, με μεγάλο αριθμό τμημάτων ανάλογα με το επίπεδο.

Τα μαθήματα παραδίδονται από δέκα (10) δασκάλους/-ες μέλη ή φίλους/-ες της Μεσοποταμίας

ΗΜΕΡΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ: Τετάρτη 7.00 - 9.00 μμ και Σάββατο 6.00 -8.30 μμ

Καλούμε τους ενδιαφερόμενους/-ες να έρθουν σε επαφή μαζί μας τις παραπάνω ώρες και μέρες.

4.10 Ποδηλατική ομάδα

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ ΠΟΔΗΛΑΤΟΠΟΡΕΙΑ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑΣ

ΤΑ ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΞΕΣΗΚΩΝΟΝΤΑΙ!

Φίλοι και φίλες,

η ποδηλατική ομάδα της Μεσοποταμίας θα συμμετάσχει στην **μεγάλη ποδηλατοπορεία της Κυριακής 6-4-08** στο κέντρο της Αθήνας, που θα ξεκινήσει από το πεδίο του Άρεως (άγαλμα της Αθηνάς) στις 12.00' το μεσημέρι.

Ραντεβού για να πάμε όλοι και όλες μαζί ποδηλατώντας μέχρι εκεί **στις 11.00' έξω από τον ηλεκτρικό σταθμό του Μοσχάτου**. Όσοι θέλουν μπορούν να πάρουν και το τρένο και να συναντηθούμε εκεί, στη Βικτώρια.

Κάντε το γνωστό στους ποδηλάτες/ισσες που γνωρίζετε. Να δώσουμε μαζικά το παρόν γιατί πραγματικά δεν πάει άλλο.

ΠΗΞΑΜΕ ΣΤΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ!

Επειδή η κατάσταση με τα αυτοκίνητα σε όλη την Ελλάδα δεν πάει άλλο

Επειδή δεν παζαρεύουμε ούτε τη ζωή μας ούτε την ποιότητα ζωής μας

Επειδή απλά αγαπάμε το ποδήλατο και τον ποδηλατικό τρόπο ζωής

Επειδή βαρεθήκαμε να ακούμε όλο σχέδια και κούφιες υποσχέσεις

Αποφασίσαμε να βγούμε στους δρόμους και να διεκδικήσουμε το αυτονόητο: το δικαίωμά μας στην ποιότητα ζωής, στην υγεία, στην ελευθερία, στην ασφαλή μετακίνηση, στην καθαρή ατμόσφαιρα, στην αξιοπρέπεια

ΤΑ ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΞΕΣΗΚΩΝΟΝΤΑΙ!

η Γραμματεία

Η ποδηλατική ομάδα της Μεσοποταμίας

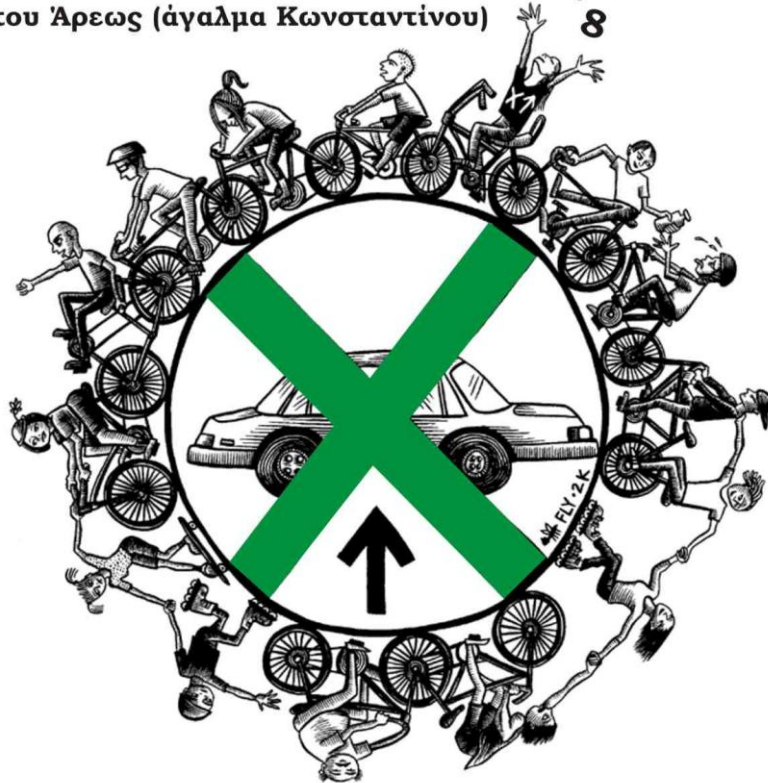
ποδηλατοπορεία

Η λύση δεν είναι άλλοι αυτοκινητόδρομοι και ΙΧ...

...είναι η δημόσια συγκοινωνία και το ποδήλατο

Κυριακή 21 Σεπτεμβρίου 2008 , 12:00

Πεδίο του Άρεως (άγαλμα Κωνσταντίνου) 8

- **Να υλοποιηθεί δίκτυο ποδηλατοδρόμων**
- **Να επιτραπεί η μεταφορά ποδηλάτων στα μέσα μαζικής μεταφοράς**
- **Να αναθεωρηθεί ο δυσμενής για τον ποδηλάτη ΚΟΚ**
- **Να μπει το ποδήλατο στις προδιαγραφές των νέων δημοσίων έργων**

ΠΟΔΗΛΑΤΕΣ

www.podilates.gr

podilates@yahoo.gr

(για εγγραφή στην mailing list)
podilato-subscribe@yahoo.gr

ΠΡΟΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ:

ΗΣΑΠ Α. Πατήσια 11:30
ΗΣΑΠ Ν. Ιωνία 10:30
ΜΕΤΡΟ Εθ. Άμυνα 11:30
Ιλίσια, εισ. Παν/λης,
Ούλωφ Πάλμε 11:30

ΜΕΤΡΟ Αγ. Δημήτριος 11:00
Ν. Σμύρνη, πλατεία (πυραμίδα) 11:00
Π. Φάληρο, ΤΑΕ ΚΩΟ ΔΟ 11:00
ΗΣΑΠ Καλλιθέα 11:15

ΗΣΑΠ Μοσχάτο 11:00
Αιγάλεω Ι. Οδός & Θηβών 11:00
ΜΕΤΡΟ Αγ. Αντώνιος 11:15
Κηπούπολη, Αγ. Γεώργιος 10:30

4.11 Σεμινάρια φωτογραφίας

Δωρεάν μαθήματα φωτογραφίας και φωτομάγαζου (Photoshop), κάθε δευτέρα 20:00-22:00 στο σπίτι της Μεσοποταμίας Πλάτωνος 13, Μοσχάτο.
Έναρξη Δευτέρα 27/09/2010.

4.12 Ο ΣΠΟΡΟΣ βλάστησε στη Μεσοποταμία

Η Μεσοποταμία έχει τη χαρά, με τη βοήθεια και τη συνεργασία του Σπόρου, να ξεκινάει μια προσπάθεια στο Μοσχάτο. Όλα τα προϊόντα του Σπόρου μπορείτε πλέον να τα βρίσκετε και στο Σπίτι της Μεσοποταμίας, Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή 5.00' - 7.00' το απόγευμα.

Και αν ενδιαφέρεστε για παραγγελίες νωπών βιολογικών προϊόντων μέσα από το "Καλάθι" του Σπόρου (Δίκτυο παραγωγών - καταναλωτών αγροτικών προϊόντων), να ξέρετε ότι μπορείτε να παραλαμβάνετε πλέον τις παραγγελίες σας από το Μοσχάτο, χωρίς να χρειάζεται να πηγαίνετε στην έδρα του Σπόρου στην Αθήνα.

4.13 Άλλα θέματα

ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΟΣΧΑΤΟΥ «ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ»

**Συμπολίτες και Συμπολίτισσες,
Την κρίση την πόρτα μας κτυπά,
την ταχυδρόμησαν σε μας,
μα δεν είναι δική μας.
Η κρίση είναι αποτέλεσμα
και δομικό στοιχείο
του άδικου και αδιέξοδου σήμερα
κοινωνικοοικονομικού τους οικοδομήματος.**

Όταν μας λένε ότι είμαστε όλοι συνένοχοι προσβάλουν τη λογική μας.
Προσπαθούν να κάμψουν το ηθικό μας, να ταπεινώσουν το φρόνημά μας.
Μήπως πήραμε μερίδιο από τα υπερκέρδη, που κατέγραφαν οι τράπεζες μέχρι
μόλις πριν δύο χρόνια;
Πήραμε μήπως μίζα από τη Siemens, από δομημένα ομόλογα ή από κάποιο
δημόσιο έργο;
Μήπως ήμαστε ομοτράπεζοι εργολάβων στο μεγάλο φαγοπότι των Ολυμπιακών
Έργων;
Άλλοι πλούτισαν στην πλάτη μας και τώρα μας ζητάνε να πληρώσουμε εμείς την
κρίση τους.
Παραδίνουν τους κόπους και τις θυσίες μας βορά στους διεθνείς τοκογλύφους.
Μας ζητάνε να θυσιάσουμε με σκυμμένο κεφάλι ό,τι με αγώνες κατακτήθηκε και
μας παραδόθηκε από τις προηγούμενες γενιές.
Μας ζητάνε να αποδεχθούμε ένα θλιβερό και σκοτεινό παρόν και μέλλον για μας
και τα παιδιά μας. Να αποδεχθούμε μία κοινωνία-κάτεργο, που θα δουλεύουμε
μέχρι τα 80 μας με σκυμμένο το κεφάλι και χωρίς ανάσα.
Έχουν βάλει στόχο τους να μας οδηγήσουν στην άβυσσο της κατάθλιψης, να
σβήσουν το χαμόγελό μας, την ελπίδα από τα μάτια μας.

Η ύφεση που μας βυθίζουν, αύριο θα απαιτήσει και νέα μέτρα και μεθαύριο άλλα και θυσίες χωρίς τελειωμό. Γι' αυτό :

**Αν είναι ο λάκκος σου βαθύς
χρέος με τα χέρια σου να σηκωθείς**

**Συμπολίτη μας και συναγωνιστή,
μη φοβάσαι. Δεν είσαι μόνος!
Διέξοδος υπάρχει και είμαστε όλοι εμείς.**

Μην μένεις απαθής. Μην κλείνεις σπίτι. Μην αφήνεις την κατάθλιψη να σε κυριέψει. Κάνε να ανθίσει ξανά το χαμόγελο στο πρόσωπό σου, στο πρόσωπο των παιδιών σου. Κατέβα στη διαδήλωση. Μαζί σου πορεύονται και απαιτούν καλλίτερη ζωή χθες χιλιάδες, σήμερα εκατοντάδες χιλιάδες και αύριο εκατομμύρια. Μαζί σου πορεύονται και οι χθεςινοί μα και οι αυριανοί πολίτες αυτής της χώρας. Μαζί σου πορεύονται οι Πορτογάλοι, οι Ισπανοί και Ιταλοί εργαζόμενοι. Οι εργαζόμενοι της Ευρώπης. Σύντομα θα ακουστεί στα έντρομα αυτιά των αρχόντων μας η βροντή της καταιγίδας, που έρχεται.

Φωνή Λαού, Οργή Θεού

Μην μένεις απαθής. Μην κλείνεις σπίτι. Στη απλή καθημερινότητά μας, συναντούμε τις κινήσεις πολιτών της γειτονιάς μας. Ανακαλύπτουμε ξανά τις ανθρώπινες αξίες, ενάντια στις καταναλωτικές συνήθειες με τις οποίες μας δηλητηρίασαν για δεκαετίες. Η ευφορία της ειλικρινούς επικοινωνίας, της απροσχημάτιστης, αυθόρμητης συνέργιας και συνεύρεσης των ανθρώπων, δεν συγκρίνεται με καμία καταναλωτική απόλαυση.

Στο Μοσχάτο η κίνηση πολιτών «Μεσοποταμία» αποτελεί σημείο αναφοράς. Έλα και εσύ για να μοιραστούμε τις ανησυχίες και τις ελπίδες μας. Για να αποφασίσουμε τις επόμενες ενέργειες και δραστηριότητες μας στις νέες συνθήκες.

Κίνηση Πολιτών Μοσχάτου «Μεσοποταμία»

ΛΙΒΑΝΟΣ - ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

ο πόλεμος (και η αντίσταση) συνεχίζονται...

Την Κυριακή 10 Δεκέμβρη στις 6.00΄ το απόγευμα
ελάτε να ενημερωθούμε και να συζητήσουμε με μέλη της

INTIFADA

(ελληνική επιτροπή αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη)
στο "σπίτι της Μεσοποταμίας"

Πλάτωνος 13 (κοντά στην παραλία του Μοσχάτου).

Η Γραμματεία

Αγαπητοί φίλοι και φίλες,

η κίνηση πολιτών Μοσχάτου ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ διοργανώνει, με αφορμή την πρόσφατη μεγάλη απεργία των εκπαιδευτικών, μια εκδήλωση-συζήτηση με θέμα **"Το σχολείο σήμερα"**. Η συζήτηση θα πραγματοποιηθεί στο σπίτι της Μεσοποταμίας, Πλάτωνος 13, στο Μοσχάτο (κοντά στην παραλία) αυτήν την **Κυριακή 19 Νοέμβρη, στις 5.00΄ το απόγευμα**.

Θα υπάρξουν δύο εισηγήσεις από εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που θα προσφέρουν τα ερεθίσματα για την ανάπτυξη ενός (ελπίζουμε) γόνιμου και πλούσιου διαλόγου που να αφορά κυρίως στα προβλήματα της βασικής, υποχρεωτικής εκπαίδευσης των παιδιών μας.

Θα προηγηθεί μια σύντομη ενημέρωση για την πολύμηνη απεργία των δασκάλων στην Οαχάκα του Μεξικού, την εξέγερση του λαού και την άγρια καταστολή του κινήματος από την κυβέρνηση του Μεξικού. Η ενημέρωση θα γίνει από συνεργάτες του περιοδικού "Αλάνα" - "ομάδα για τα κινήματα και τις αντιστάσεις στις Αμερικές". Θα προβληθεί ενημερωτικό υλικό.

Σας καλούμε όλους και όλες να τιμήσετε με την παρουσία σας την εκδήλωσή μας και να συμβάλετε στην επιτυχία της συζήτησης.

Η Γραμματεία

Κίνηση πολιτών Μοσχάτου ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

ΨΗΦΙΣΜΑ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

Όλοι και όλες εμείς, μέλη και φίλοι/φίλες της κίνησης πολιτών Μοσχάτου «Μεσοποταμία»,

διακηρύσσουμε την αλληλεγγύη μας

στον αγωνιστή δήμαρχο Ελληνικού **Χρήστο Γκορτσίδα** που ξεκίνησε απεργία πείνας πριν λίγες μέρες σαν ένα ύστατο μέσο ευαισθητοποίησης των πάσης φύσεως αρμοδίων και σαν ένα μέσο πίεσης προς κάθε κατεύθυνση, διεκδικώντας το αυτονόητο: η παραλία του Ελληνικού (που από κάθε άποψη αποτελεί δημόσιο χώρο, όπως και όλες οι παραλίες της χώρας) να αποδοθεί στο Δήμο και η πρόσβαση στη θάλασσα (που αποτελεί δημόσιο αγαθό) να είναι πλέον ελεύθερη, τόσο για τους πολίτες του Ελληνικού όσο και για όλους τους κατοίκους του λεκανοπεδίου.

Συμπολίτες και συναγωνιστές από το Δήμο Ελληνικού είμαστε μαζί σας! Στην παραλία του Μοσχάτου ένα πλατύ κίνημα πολιτών έριξε πριν λίγες μέρες τα συρματοπλέγματα της εταιρίας Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε. απελευθερώνοντας και διεκδικώντας για τους πολίτες το χώρο της παραλίας, που με αμφίβολες νομοθετικές ρυθμίσεις βρέθηκε στη διαχείριση των Ολυμπιακών Ακινήτων.

Φίλοι και φίλες, ο αγώνας μας είναι κοινός, τα αιτήματά μας δίκαια, λογικά και νόμιμα και η δύναμή μας αν ενωθούμε πολύ μεγάλη. Είμαστε σίγουροι ότι η συμβολική αυτή πράξη αντίστασης και διεκδίκησης του Χρήστου Κορτζίδα, επικεφαλής των δημοτών του Ελληνικού, θα συνεγείρει συνειδήσεις, θα συσπειρώσει κάθε νοήμονα πολίτη και θα οδηγήσει σε μια λαμπρή νίκη τα κινήματα της πόλης που δεν διεκδικούν παρά το αυτονόητο:

- **διάσωση από το τσιμέντο και κατοχύρωση των τελευταίων ελεύθερων χώρων της πολύπαθης Αθήνας**
- **πράσινο, όσο το δυνατόν περισσότερο πράσινο, (ανάσα ζωής για όλους μας)**
- **ελεύθερη πρόσβαση σε κάθε δημόσιο χώρο.**

Μαζί με το Δήμαρχο Ελληνικού και τους πολίτες του απαιτούμε:

- *Να λυθούν οι συμβάσεις με τις επιχειρήσεις που καταλαμβάνουν σημαντικά τμήματα της παραλίας, μεταξύ των οποίων και η πρώην πλαζ του Αγ. Κοσμά και οι χώροι αυτοί να αποδοθούν στο δήμο.*

- Η μαρίνα που φιλοξένησε τους ιστιοπλοϊκούς αγώνες της Ολυμπιάδας του 2004 με τις εγκαταστάσεις της να παραμείνει δημόσια και ναυταθλητική, να μην χτιστεί τίποτα επιπλέον από την ήδη υπάρχουσα δόμηση, το υπόλοιπο τμήμα του Ολυμπιακού Κέντρου Ιστιοπλοΐας πέραν της μαρίνας να αποδοθεί στο δήμο, να καθαιρεθεί η περίφραξη του.

Συμπολίτες και συναγωνιστές, δηλώνουμε ότι θα δώσουμε το παρόν μαζί σας σε όλες τις κινητοποιήσεις και θα παλέψουμε ώστε όλοι μαζί να ξανακερδίσουμε τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα που μας ανήκει! Δεν έχουμε άλλη επιλογή αν θέλουμε να αφήσουμε ένα βιώσιμο κόσμο στα παιδιά μας. **Θα μας βρουν μπροστά τους! Θα νικήσουμε!**

(ψήφισμα που εγκρίθηκε ομόφωνα από τη Γενική Συνέλευση των μελών και φίλων της ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ)

Εκδήλωση Ένα Καράβι για τη Γάζα ΣΠΑΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ

Την **Κυριακή 25/4/2010** πραγματοποιήθηκε στο Σπίτι της Μεσοποταμίας εκδήλωση με θέμα «Ένα καράβι για τη Γάζα – Σπάμε την πολιορκία», στο πλαίσιο της οποίας παρουσιάστηκαν:

Έκθεση φωτογραφίας και αφίσας στην αυλή, με θέμα τη ζωή στη Γάζα σήμερα, Παρουσίαση σειράς διαφανειών με θέμα τη κατάσταση της περιοχής τον Ιανουάριο 2009, από το Καραβάνι Αλληλεγγύης (φωτογραφίες των Περικλή Αντωνίου & Σπύρου Τσακίρη) καθώς και ένα ντοκουμέντο από το διαδίκτυο με θέμα την συγκριτική παρουσίαση των φρικαλεοτήτων ναζισμού και σιωνισμού. Ντοκιμαντέρ μικρού μήκους με θέμα τις διώξεις και τους αποκλεισμούς των πολιτικών κρατουμένων στην Παλαιστίνη και Προβολή της βραβευμένης ταινίας των Γιώργου Αυγερόπουλου και Γιώργου Καρυπίδη «Γάζα Ερχόμαστε»

Ακολούθησε συζήτηση με τους Πέτρο Γιώτη, δημοσιογράφο, Θοδωρή Δρίτσα, βουλευτή ΣΥΡΙΖΑ, Ισμάτ Σάμπρι, πρώην επιτετραμμένο της πρεσβείας της Παλαιστίνης, και το Γιάννη Αλμπάνη από την κίνηση Ιντιφάντα.

Εκδήλωση: Τιμάμε την γυναίκα στο πρόσωπο της Κωνσταντίνας Κούνεβα
Κυριακή 8 Μαρτίου 2009 Τη **Κυριακή 8 Μαρτίου 2009** από τις 12.00 το μεσημέρι μέχρι της 12.00 το βράδυ Συναυλίες, θεατρικό παιχνίδι, καραγκιόζης. Παζάρι και λειτουργία μπαρ. Τα έσοδα διατέθηκαν (περίπου 5600 €, διατέθηκαν για την οικονομική ενίσχυση της Κ. Κούνεβα.

5.660 € Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ Κ. ΚΟΥΝΕΒΑ ΑΠΟ ΤΗΝ

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ 8 ΜΑΡΤΙΟΥ 2009

Οικονομικός απολογισμός εκδήλωσης για την οικονομική ενίσχυση της
Κωνσταντίνας Κούνεβα.

Έσοδα: 7160 € ((Εισητήρια, παζάρι, μπαρ, κουπόνια)

Έξοδα: 1500 € (Μικροφωνική, οδοιπορικά, ποτά, αφίσες, υλικά)

Διαθέσιμα προς Κωνσταντίνα Κούνεβα: 5660€

Δείτε το αποδεικτικό κατάθεσης του ποσού

*** Το ποσό αναμένεται να αυξηθεί με τη συλλογή και των υπολοίπων ποσών από τη διάθεση των κουπονιών συμπαράστασης*

Η Μεσοποταμία ευχαριστεί όλους όσους /όσες συνέβαλαν με οποιαδήποτε τρόπο στην επιτυχία της εκδήλωσης.

Κούλουμα στην παραλία Δευτέρα 19 Φεβρουαρίου 2007

Ο Δήμος Μοσχάτου, οι δημοτικές παρατάξεις και κινήσεις πολιτών Μοσχάτου κάλεσαν τον Μοσχατιώτικο λαό για παραδοσιακά τα κούλουμα, στην παραλία του Μοσχάτου. Η Κίνηση πολιτών ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ συμμετείχε με χαρταετούς, σαρακοστιανούς μεζέδες, με κρασί, και ζεστή παρέα προβάλλοντας και πάλι με την ευκαιρία αυτή το αίτημα: Η ΠΑΡΑΛΙΑ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΠΑΡΚΟ. Προβλήθηκαν σε ταμπλό οι απόψεις μας για την παραλία του Μοσχάτου και για το Καρναβάλι του Μοσχάτου.

Παραλία του Μοσχάτου → ελεύθερος χώρος πράσινου

Διεκδικούμε να χτιστεί Πεζογέφυρα για πρόσβαση στην παραλία

Μοσχατιώτες-Μοσχατιώτισσες,

Πάνε πολλά χρόνια από τότε που οι κάτοικοι της περιοχής μας είχαν την τύχη να περπατούν δίπλα στην θάλασσα, να κολυμπούν, να ψαρεύουν, να χαίρονται την παραλία του Μοσχάτου. Σήμερα η επαφή μας, ακόμα και οπτική, με τη θάλασσα έχει χαθεί.

Φίλοι και φίλες,

εμείς που βλέπουμε ότι η μόνη διέξοδος και ανάσα ζωής για τους κατοίκους του Μοσχάτου είναι η παραλία, και που είδαμε την **τσιμεντοποίηση του φαληρικού όρμου** (τεράστια ποσά για κτίσματα χρήσης 20 ημερών Ολυμπιάδας), δεν μπορούμε να μείνουμε αδιάφοροι θεατές. Η παραλία μας μετά από παρεμβάσεις που ξεκίνησαν στα τέλη της δεκαετίας του '60 από τη Χούντα με το **«τείχος του αίσχους»** έγινε σωρός από χώματα. Απροσπέλαστη για τους κατοίκους της.

Η κατάσταση είναι ακόμη και σήμερα **αναστρέψιμη**. Η παραλία του Μοσχάτου μπορεί να μετατραπεί σε **χώρο πρασίνου και ανάσα δροσιάς για την πόλη μας** και τις γύρω περιοχές. Δηλαδή σ' ένα χώρο ελεύθερο, φιλικό, ανοικτό σε όλους.

→ Τον περασμένο Ιούνιο συγκεντρωθήκαμε και διαδηλώσαμε. Πήγαμε στην παραλία και γλεντήσαμε.

→ Την Καθαρή Δευτέρα συγκεντρωθήκαμε στην παραλία, πετάξαμε χαρταετούς.

Αυτό το χώρο τον έχουμε ανάγκη. Ιδιαίτερα σήμερα:

Γιατί ο Κηφισός είναι πλέον σκεπασμένος και δε λειτουργεί σαν φυσικός αεραγωγός του λεκανοπεδίου.

Γιατί εξαιτίας της Λεωφόρου Κηφισού παντός είδους ρύποι κατακλύζουν την πόλη μας.

Γιατί κι από τις δυο πλευρές του Κηφισού τα σπίτια θάφτηκαν από τον τσιμεντένιο όγκο της Λεωφόρου.

Γιατί η ήδη υποβαθμισμένη από τις βιομηχανίες και βιοτεχνίες περιοχή μας υποβαθμίζεται κι άλλο από τα τεράστια κτίρια της πρώην παραλιακής και τη μετατροπή του Νέου Φαλήρου σε οδικό κόμβο.

Δεν εμπιστευόμαστε τις προθέσεις της κεντρικής και της τοπικής εξουσίας για την παραλία μας, γιατί:

→ **Η κυβέρνηση με νόμο που ψηφίστηκε για τη μεταολυμπιακή χρήση των ολυμπιακών εγκαταστάσεων**, αλλά και τους ελεύθερους χώρους στον φαληρικό όρμο, επιτρέπει, μέσω της **ιδιωτικής εταιρείας «Ολυμπιακά ακίνητα Α.Ε.»**, την ακόμη μεγαλύτερη τσιμεντοποίηση της παραλίας και την απόδοσή της στο ιδιωτικό κεφάλαιο.

- οικοδομούνται οι τελευταίοι ελεύθεροι χώροι (**επιτρέπεται να κτιστούν από τον Κηφισό έως τον Αη Γιώργη Παλαιού Φαλήρου 56.775 τ.μ.**).
- εμπορευματοποιείται η παραλία (ελεύθερη επιχειρηματική ζώνη, δηλαδή ζώνη όπου δεν ισχύουν περιβαλλοντικές, υγειονομικές και εργασιακές διατάξεις).
- καταστρέφεται το φυσικό περιβάλλον.

→ **Η δημοτική αρχή**, συμφωνώντας με το Προεδρικό Διάταγμα του 2002, **αποδέχεται την τσιμεντοποίηση:**

- κολυμβητικό κέντρο
- 400 θέσεις στάθμευσης
- κλειστά γήπεδα
- εμπορικές χρήσεις
- κάλυψη 2500 τ.μ. από μπετόν και ύψος 8,50 μ.
- οικολογικό πάρκο (Τι ακριβώς θα είναι; Σε τι έκταση; Θα υπάρξει εισιτήριο;)

Αγωνιζόμαστε και ζητάμε:

- ✓ **όχι στην τσιμεντοποίηση και εμπορευματοποίηση των τελευταίων ελεύθερων χώρων**

- ✓ δημόσια ιδιοκτησία για κοινωνική ελεύθερη χρήση από τους πολίτες (χωρίς εισιτήριο)
- ✓ απαγόρευση κάθε οικοδομικής δραστηριότητας στην παραλία
- ✓ διαμόρφωση χώρου πρασίνου με δεντροφύτευση, παγκάκια, παιδική χαρά.

Σας καλούμε σε συγκέντρωση τη Δευτέρα 5 Ιουνίου, Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος, στην Πλατεία Μεταμόρφωσης από τις 7.00΄μ.μ. μέχρι αργά το βράδυ, με όπλο το χορό, τη μουσική, το γλέντι για να διαδηλώσουμε και να διεκδικήσουμε:

- *Ούτε σπιθαμή τσιμέντο στον τελευταίο ελεύθερο χώρο της παραλιακής*

- **Δημιουργία πεζογέφυρας τώρα για πρόσβαση στην παραλία**

Κίνηση Πολιτών ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

25/5/2006

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Φίλοι και φίλες,

οικολογικές και φιλοζωικές οργανώσεις ειδοποίησαν (αργοπορημένα) τη Γραμματεία της ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ ότι οργανώνουν αύριο **Παρασκευή 22 Δεκεμβρίου 2006** και **ώρα 5.30΄ μ.μ.** εκδήλωση διαμαρτυρίας για την εγκατάσταση στην παραλία του Μοσχάτου ενός **τσίρκου με ζώα** (θύματα βάρβαρων μεθόδων, όπως γνωρίζουμε όλοι, για να "εκπαιδευτούν" προκειμένου να εκτελέσουν τα νούμερά τους).

Ενημερώνουμε με τη σειρά μας τα μέλη και τους φίλους μας ώστε όσοι/όσες το επιθυμούν να παραστούν στην εκδήλωση/διαμαρτυρία.

Το τσίρκο βρίσκεται στην παραλία του Μοσχάτου, στο ύψος περίπου της οδού Πλάτωνος (όπου και το Σπίτι της Μεσοποταμίας).

Η Γραμματεία.

15ο ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Για έκτη συνεχόμενη χρονιά, η κίνηση πολιτών Μοσχάτου ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ συμμετείχε στο 15ο αντιρατσιστικό φεστιβάλ που έγινε από 9 έως 11 Ιουλίου στο πάρκο Γουδή, προβάλλοντας την αντιρατσιστική δράση καθώς και τις πολιτιστικές και μορφωτικές εκδηλώσεις που διοργάνωσε μέχρι τώρα.

Μοιράστηκε έντυπο υλικό με τις θέσεις της κίνησης για την οικονομική κρίση. Ήλθαμε σε επαφή με άλλες κοινωνικές ομάδες δράσης και σχεδιάσαμε πρωτοβουλίες και ιδέες για νέες παρεμβάσεις στη περιοχή μας από τον Σεπτέμβριο.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΑΠΟ

"ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΑΓΩΝΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ, ΠΟΛΙΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΑ ΔΙΟΔΙΑ- ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ"

«Πάμε ΔΕΘ-Σηκώστε τις μπάρες!!» στις 11-09-10

Όλοι στη μεγάλη αυτοκινητοπορεία διόδια Αφιδνών – Θεσσαλονίκη ΔΕΘ στις 11/9
Οι Επιτροπές Αγώνα Κατοίκων Πολιτών και Εργαζομένων μέσα από τις ανοιχτές τους συνελεύσεις αποφάσισαν την οργάνωση μεγάλης αυτοκινητοπορείας στις 11-09-10.

Η πορεία θα ξεκινάει από την Αθήνα και συγκεκριμένα τον σταθμό των διοδίων Αφιδνών και θα καταλήξει στη Θεσσαλονίκη, προκειμένου να συμμετέχουμε στην ανεξάρτητη διαδήλωση που θα πραγματοποιηθεί, την ημέρα ομιλίας Παπανδρέου στη ΔΕΘ.

Κατά τη διάρκεια της πορείας θα ανοίγονται όλοι οι σταθμοί διοδίων που θα συναντάμε και θα επιτρέπουμε την ελεύθερη διέλευση στους οδηγούς.

Συμμετέχουν στην αυτοκινητοπορεία τα Εργατικά Κέντρα Εύβοιας, Λιβαδειάς, Θήβας, Βόρειας Εύβοιας, Καρπενησίου και Βόλου. Επίσης συμμετέχουν συναγωνιστές από Κινήματα από τα Κάτω όπως η Ανοιχτή Πρωτοβουλία Πολιτών Βόρειας Αττικής και Ευβοϊκού, η Επιτροπή Αγώνα ενάντια στα ΧΥΤΑ Γραμματικού, το Stop Cartel, η Πρωτοβουλία Ελεύθεροι Δρόμοι-Ελεύθεροι Χώροι Δυτικής Αττικής, η κίνηση πολιτών Μοσχάτου Μεσοποταμία και αγωνιστές από τα κινήματα πόλης.

Το κίνημά μας αναπτύσσεται τόσο λόγω των νέων σταθμών διοδίων που ξεφυτρώνουν σα μανιτάρια σε όλη την Ελλάδα, όσο και εξαιτίας της οικονομικής

χρεοκοπίας του δημοσίου και της υπαγωγής της χώρας στην τρόικα, τη συσσώρευση ενός δυσθεώρητου χρέους πάνω από 310δισ ευρώ (για το οποίο δεν ευθυνόμαστε εμείς), ενώ η παρούσα κυβέρνηση (όπως και η προηγούμενη) έχει αποφασίσει την εκχώρηση σε ιδιώτες όχι μόνο των εθνικών οδών αλλά της ΔΕΗ, των αστικών συγκοινωνιών, του ΟΣΕ, του νερού, την επέκταση, στον τομέα της δημόσιας υγείας, των εισιτηρίων στα νέα «ολοήμερα νοσοκομεία».

Τα δε σχέδια ενοποίησης των δήμων μέσω του «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ», σημαίνουν τη μείωση των κρατικών επιχορηγήσεων προς τις τοπικές κοινωνίες που θα οδηγήσουν σε νέες συμπράξεις του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα, ανάλογες με αυτές της εκχώρησης των εθνικών δρόμων, τη περαιτέρω αύξηση της έμμεσης φορολογίας σε βάρος των πολιτών, την επιβολή χαρατσιών στο όνομα της ανταποδοτικότητας σε ελεύθερους χώρους, δρόμους, κοινωνικές υπηρεσίες καθώς επίσης και την απόλυση χιλιάδων εργαζομένων.

Οι εταιρείες που σήμερα εκμεταλλεύονται ληστρικά τους εθνικούς δρόμους, θα βάλουν μπάρες σε παραλίες, σε βουνά, σε πάρκινγκ, σε πλατείες, σε παιδικές χαρές, σε όλες τις πτυχές της ζωής μας, καταστρέφοντας το λιγοστό πράσινο και ρίχνοντας παντού μπετόν, ενώ τα λαϊκά εισοδήματα λεηλατούνται κι ένα σημαντικό τμήμα της κοινωνίας τίθεται στην ανεργία και το περιθώριο.

Το κίνημα κατά των διοδίων έχει αγκαλιαστεί από τούς εργαζόμενους γιατί δεν κάνει χαρτοπόλεμο και συνδιαλλαγές με υπουργεία, κυβερνήσεις και εταιρείες διοδίων.

Το σύνθημα «ΔΕΝ ΠΛΗΡΩΝΟΥΜΕ» αποτελεί τη δική μας νομιμότητα ενάντια στις ληστρικές πολιτικές του μεγάλου κεφαλαίου, ενάντια στη λεηλασία της ζωής μας.

Δεν ζητάμε να φύγουν τα διόδια από τη γειτονιά μας και να πάνε παρακάτω, δεν ζητάμε καλύτερη τιμολογιακή πολιτική από τις εταιρείες αλλά αγωνιζόμαστε για να παραμείνουν οι χιλιοπληρωμένοι εθνικοί δρόμοι δημόσιο κοινωνικό αγαθό κι ελεύθεροι για όλους. Επεκτείνουμε το δίκαιο αγώνα μας σε όλο το μήκος των εθνικών δρόμων, σε πόλεις, χωριά, γειτονιές. Οι χιλιάδες πολίτες που δεν πληρώνουν να γίνουν εκατομμύρια!

Δηλώνουμε κατηγορηματικά ότι δεν θα χρεοκοπήσουμε εμείς, οι εργαζόμενοι, οι αγρότες, οι αυτοκινητιστές, οι μικροεπαγγελματίες και τα φτωχά λαϊκά στρώματα,

αλλά αυτοί που ευθύνονται για τη κρίση του καπιταλιστικού συστήματος και δεν είναι άλλοι από τους τραπεζίτες, τους μεγαλοκατασκευαστές, το διεφθαρμένο πολιτικό τους προσωπικό.

ΔΕΝ ΠΛΗΡΩΝΟΥΜΕ ΔΙΟΔΙΑ – ΔΕΝ ΠΛΗΡΩΝΟΥΜΕ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥΣ
ΑΓΩΝΙΖΟΜΑΣΤΕ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΕ ΜΝΗΜΟΝΙΟ -ΤΡΟΪΚΑ-ΑΝΕΡΓΙΑ
ΣΗΚΩΝΟΥΜΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΜΠΑΡΕΣ ΠΟΥ ΦΡΑΖΟΥΝ ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ!

Ελάτε μαζί μας : «Πάμε ΔΕΘ, σηκώστε τις μπάρες!!» στις 11 Σεπτέμβρη

Για περισσότερες πληροφορίες και δηλώσεις συμμετοχής:

<http://epitropesdiodiastop.blogspot.com> epitropes2010@gmail.com

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΑΓΩΝΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ, ΠΟΛΙΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΕΝΑΝΤΙΑ
ΣΤΑ ΔΙΟΔΙΑ- ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ

Σάββατο 11 Σεπτεμβρίου
Πάμε ΔΕΘ
Σηκώστε τις μπάρες!

ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΔΡΟΜΟΙ
για όλους ΧΩΡΙΣ
ΔΙΟΔΙΑ

Αυτοκινητοπορεία από τα διόδια Αφιδνών ως τη Θεσσαλονίκη. Ανοίγουμε όλους τους σταθμούς διοδίων που συναντάμε καθ' οδόν. Συμμετέχουμε στην ανεξάρτητη πορεία στη ΔΕΘ.

Αγωνιζόμαστε ενάντια σε Μνημόνιο - Τρόικα - Ανεργία. Δεν πληρώνουμε διόδια. Δεν πληρώνουμε την κρίση τους.

epitropesdiodiastop.blogspot.com

ΑΝΟΙΧΤΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Τετάρτη 1/9/10 , 8 μμ

**"Πάμε ΔΕΘ ,
σηκώστε τις μπάρες!"**

Ελάτε όλοι να συζητήσουμε για την καλύτερη οργάνωση της αυτοκινητοπορείας των Επιτροπών Αγώνα Κατοίκων, Πολιτών & Εργαζομένων ενάντια στα διόδια

**Στο Σπίτι της Μεσοποταμίας,
Πλάτωνος 13, στο Μοσχάτο**

είσοδος ελεύθερη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι Ι

Χάρτες, οπτικό και φωτογραφικό υλικό

των περιοχών κοινωνικών αντιστάσεων
του Λεκανοπεδίου Αθήνας
που σχετίζονται με ελεύθερους χώρους

Ο χάρτης και ο κατάλογος δεν είναι καταγραφή των πολεοδομικών προβλημάτων. Αποτελεί καταγραφή των κοινωνικών αντιστάσεων ενάντια στην ιδιωτικοποίηση, στην απώλεια του δημόσιου και κοινόχρηστου χαρακτήρα των ελευθέρων χώρων.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ-ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΧΑΡΤΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ:

Ηλεκτ. Γραμμή: igiann@tee.gr

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

²⁶⁷ Παρατηρητήριο, των ελεύθερων χώρων, <http://www.asda.gr/elxoroi/elxoroi.htm>, (πρόσβαση στις 18/4/2010).

Το σπίτι έχει παραχωρηθεί για χρήση στην Μεσοποταμία από το Δήμο Μοσχάτου

Η ανάλυση της εικόνας, το ευχαριστήριο της Συνέλευσης και ένα ποίημα ...

Με θέμα την παραλία του Μοσχάτου, στο σπίτι της Μεσοποταμίας από την ομάδα ζωγραφικής του Στεκιού Μεταναστών.

Δεκαπέντε φίλοι μετανάστες, έλληνες και οι δάσκαλοι τους δούλεψαν ακούραστα και δημιούργησαν ένα καλλιτεχνικό έργο που ξεχειλίζει από φαντασία, αισιοδοξία και αλληλεγγύη.

Αποτέλεσμα συνεργασίας ανθρώπων με διαφορετική προέλευση μία τοιχογραφία που περιέχει μεταξύ άλλων:

Έναν Αίολο, σύνθεση ψαριών, που φυσά νότες οι οποίες μετατρέπονται σε ουράνιο τόξο.

Μια μελαχρινή γοργόνα ρωτάει ένα νέο που κάνει ελεύθερο κάμπινγκ «Πότε θα γίνει πάρκο η παραλία;».

Ένας ήλιος με δόντια αγναντεύει μια παρέα παιδιών που παίζει, ξαμολάει χαρταετούς, μπαλόνια, τρέχει με ποδήλατα ανάμεσα σε δέντρα γροθιές.

Ο Ποσειδώνας με την τρίαινα του πολεμάει την τερατόμορφη πόλη που απειλεί τον τελευταίο ελεύθερο χώρο στο θαλάσσιο μέτωπο.

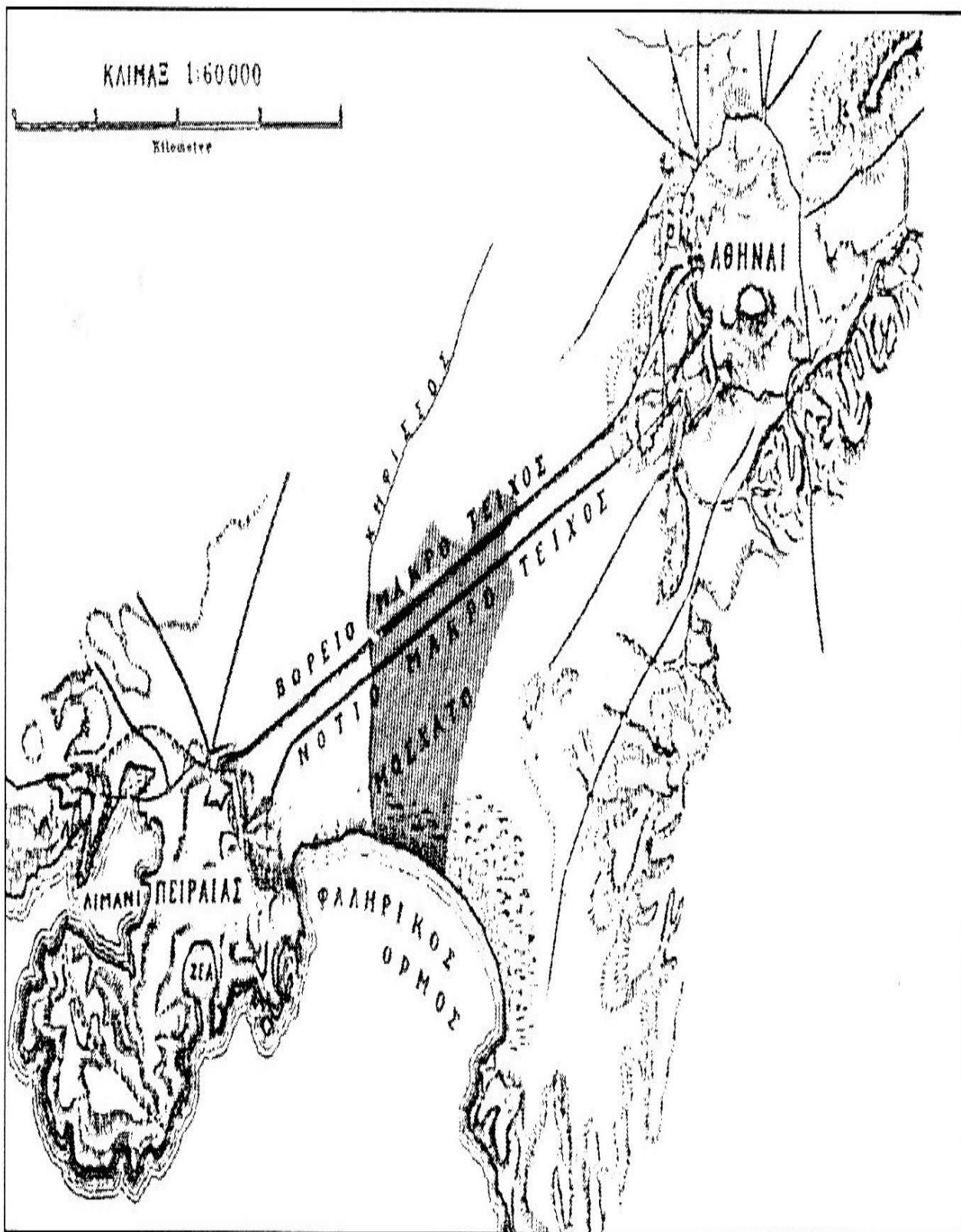
Ένας γουρουνόμορφος «επενδυτής» διώκεται από την παραλία μας έχοντας κυριολεκτικά φωτιά στα μπατζάκια του.

Το όραμα μας να γίνει πάρκο η παραλία, έγινε και δικό τους, ευχαριστούμε από καρδιάς όσες/ όσους βοήθησαν να κάνουμε το σπίτι μας ωραιότερο, πιο χαρούμενο και πιο φιλόξενο.

Η γενική Συνέλευση της Μεσοποταμίας 28^{ης} Φεβρουαρίου 2010
Ένα ποίημα του Βιτσέντζου Κορνάρου από τον Ερωτόκριτο²⁶⁸.

"Σγουραφιστή (ζωγραφιστή) σ' όλον το νουν έχω τη στόρησή σου,
και δεν μπορώ άλλη πλιό να δω παρά την εδική σου.
Χίλιοι σγουράφοι (ζωγράφοι) να βρεθούν, με τέχνη, με κοντύλι,
να θέ' να σγουραφίσουνι μάτια άλλα κι άλλα χείλη,
τη στόρησή σου ως την-ε δουν, χάνεται η μάθησή τως,
γιατί κάλλιάν'ναι η τέχνη μου παρά την εδική τως.
Εγώ, όντε σ' εσγουράφισα, ήβγαλα απ' την καρδιά μου
αίμα, και με το αίμα μου εγίνη η σγουραφιά μου.
Όποια με το αίμα τση καρδιάς μιά σγουραφιά τελειώσει,
κάνει την όμορφη πολλά, κι ουδέ μπορεί να λιώσει.
Πάντάν'ναι η σάρκα ζωντανή, καταλυμό δεν έχει,
και ποιός να κάμει σγουραφιά πλιό σαν εμέ κατέχει;
Τα μάτια, ο νους μου, κ' η καρδιά, κ' η όρεξη εθελήσαν,
κ' εσμίξαν και τα τέσσερα, όντε σ' εσγουραφίσαν.

²⁶⁸ Αλεξίου Στυλιανός, «Εισαγωγή» στο Βιντσέντζος Κορνάρος, Ερωτόκριτος, (επιμ.) Στυλιανός Αλεξίου, Αθήνα, (Εστία, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη), 1995.

Τα Μακρά Τείχη περνούσαν μέσα από το Μοσχάτο

Το πρώτο ταξί στο Μοσχάτο

Ο σιρμός με προορισμό το Μοσχάτο, ενώ αναχωρεί από τον υπό ανέγερση νέο σταθμό του Γεραίου, το 1926

Ο ναός της Μεταμόρφωσης που κατεδαφίστηκε το 1973

Χάρτης με τη γεωγραφική και πολεοδομική οριοθέτηση του Μοσχάτου.

Η λεωφόρος Ποσειδώνος σήμερα

Ο ηλεκτρικός σταθμός του Μοσχάτου σήμερα

Ο ναός της Μεταμορφώσεως και το σιντριβάνι της κεντρικής πλατείας σήμερα

Το παρκάκι δίπλα στις γραμμές του τρένου, στο Μοσχάτο

Οι παμπάλαιες μονοκατοικίες και γειτονιές του Μοσχάτου

Καινούρια παιδική χαρά στην οδό Χρυσοστόμου Σμύρνης και πίσω διακρίνονται οι «νέες κατοικίες», που αντικατέστησαν τις παλιές μονοκατοικίες.

Η πλατεία στη Χρυσοστόμου Σμύρνης όταν ήταν υπό...κατασκευή.

Ακόμα και ο Κηφισός ήταν ένα ήσυχο ποταμάκι, όπου οι παλιοί Μοσχατιώτες ψάρευαν...

Ο Κηφισός είναι ακόμα «ζωντανός» σε πολλά σημεία του.

Ο ΚΗΦΙΣΟΣ ΣΗΜΕΡΑ

Ο Κηφισός εκπέμπει sos

Εικόνα χωματερής

Πλημμύρα 1955 στο Μοσχάτο

εκδήλωση - συζήτηση

ΚΥΡΙΑΚΗ 16 Μαρτίου 2008 - 18:30
στο σπίτι της Μεσοποταμίας, Πλάτωνος 13

ΚΗΦΙΣΟΣ
η φύση εν τάφω

ΜΕΤΑΝΟΕΙΤΕ

➡ ο κίνδυνος βιβλικής
ΠΛΗΜΜΥΡΑΣ
➡ η δραματική υποβάθμιση ποιότητας ζωής

εισηγητής: Ρουσέτος Λεβασάκος
Διοργάνωση: ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

www.mesopotamia.gr

ΠΑΡΑΛΙΑ ΜΟΣΧΑΤΟΥ 1962

ΠΑΡΑΛΙΑ ΜΟΣΧΑΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Ο δημόσιος χώρος σήμερα

Ο δημόσιος ελεύθερος χώρος της παραλίας του Μοσχάτου από δορυφορική εικόνα.

Φαλακρός και άχαρος είναι ο χώρος της Παραλίας του Μοσχάτου.

Συγκέντρωση 16/5/2007
Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΛΙΑΣ

Ο Δήμαρχος του Μοσχάτου κ. Ταξ. Παπαντώνης στο βήμα

Κυριακή 6 Μαΐου στην Πλατεία Μεταμόρφωσης με θέμα τις πρόσφατες εξελίξεις για την παραλία

Σημαντική ήταν η παρουσία νέων συναγωνιστών, στην ανοιχτή συνέλευση των Επιτροπών Αγώνα ενάντια στα διόδια.

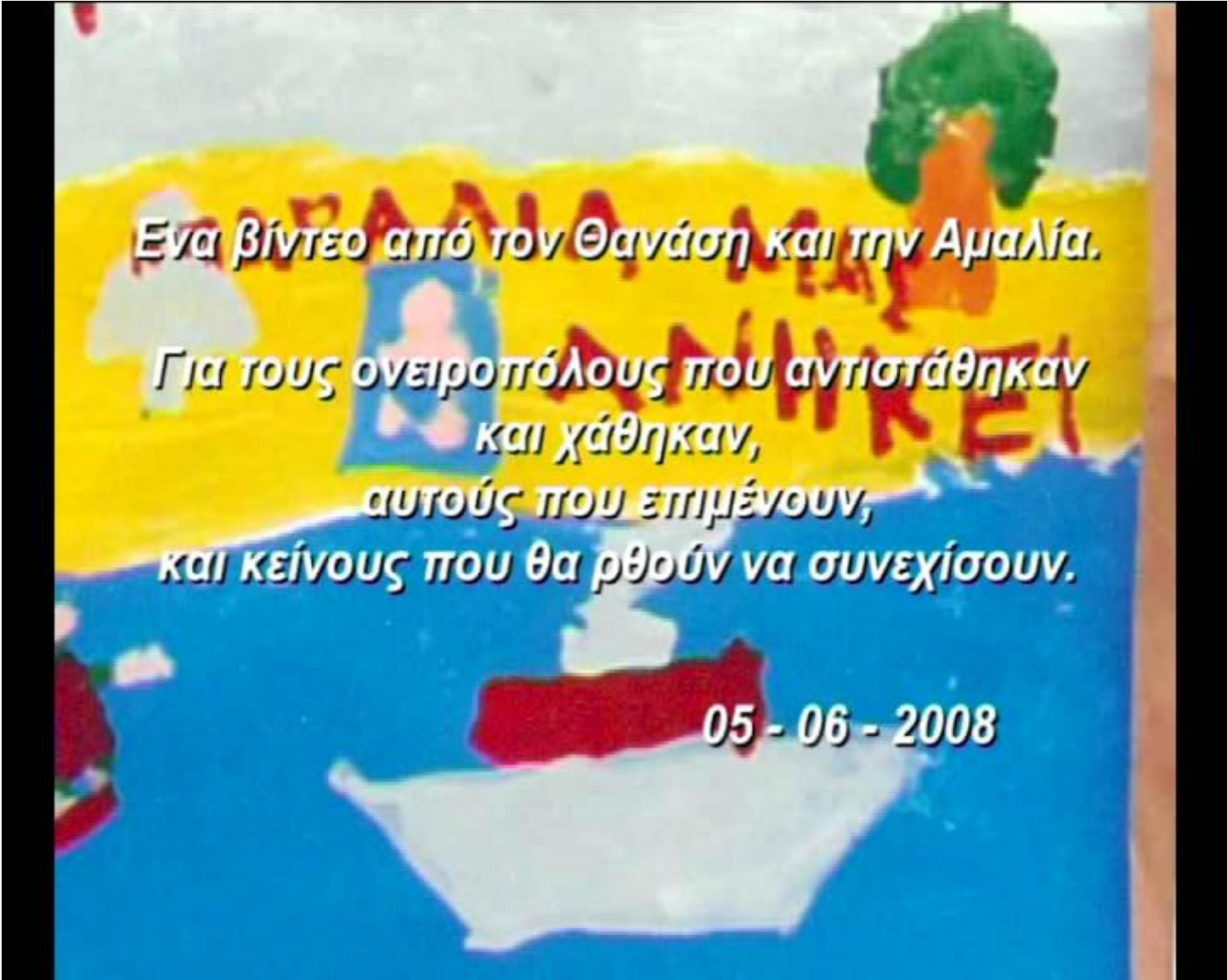

Συμμετοχή στη μεγάλη αυτοκινητοπορεία Αθήνα-Θεσσαλονίκη «Πάμε ΔΕΘ-Σηκώστε τις μπάρες!».

... Αντισταθείτε στις υπηρεσίες των αλλοδαπών
και διαβατηρίων
στις φοβερές σημαίες των κρατών και την
διπλωματία
στα εργοστάσια πολεμικών υλών
σ' αυτούς που λένε λυρισμό τα ωραία λόγια
στα θούρια
στα γλυκερά τραγούδια με τους θρήνους
στους θεατες
στον ανεμο
σ' όλους τους αδιάφορους και τους σοφούς
στους άλλους που κάνουνε το φίλο σας
ως και σε μένα ακόμα που σας ιστορώ
αντισταθείτε ...

Μιχάλης Κατσαρός

Από το VIDEO, μελών της Μεσοποταμίας (ταινία μικρού μήκους), *ΑΝΤΙΣΤΑΘΕΙΤΕ*, Σάββατο
27 Οκτωβρίου 2007.

Ενα βίντεο από τον Θανάση και την Αμαλία.

*Για τους ονειροπόλους που αντιστάθηκαν
και χάθηκαν,
αυτούς που επιμένουν,
και κείνους που θα ρθούν να συνεχίσουν.*

05 - 06 - 2008

Από το VIDEO, μελών της Μεσοποταμίας (ταινία μικρού μήκους), **Πέμπτη, 5 Ιουνίου 2008.**

**New Social Movements:
The case of Movements of City**

Plousia Nikolindai

ABSTRACT

With a new systematic political and organizational preparation for resistance, broader social clusters claim, man to man, place to place, neighborhood by neighborhood, contributing in appropriate social activities for the development of space, material and immaterial conditions of everyday's life of today's losers over the "anguish" caused by global neofileleftheropoiisi and Greek policy.

The subject is the New Social Movements and the Movements of the City.

This study focuses on the innovative aspects of the kinematics of the action and actors, focusing particularly on the role of social synthesis, the new values and their policy practice, by checking the importance of their role in their identity.

Methodologically, the study is shared at the level of theoretical thinking through the approach of literature and research level, as the working hypothesis, investigated in situ qualitative research.

The answer of individual questions confirms the characteristics of collective action and actors and notes the importance of the role of social class and the subjects that they politicize confirming the working hypothesis that consist significant factors for their identity, the valuation of which, in order to generalize the total of the Movements of the City, would be the object of another research with obvious interest to extend the study.

Keywords:

Social class, New values, New Social Movements, City, Collective Action.